Verslag op het eind van de legislatuur over het beleid dat werd gevoerd overeenkomstig de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad

2011 – 2014

INHOUDSTAFEL

I. Algemene inleiding.....5

II. Verslag van de Regering.....7

1. Voorstelling van het werk dat binnen de Interdepartementale Coördinatiegroep werd verwezenlijkt ter uitvoering van artikel 6 van de wet van 12 januari 2007 8

2. Voorstelling van het begeleidende en ondersteunende werk dat door het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen werd verwezenlijkt ter uitvoering van artikel 7 van de wet van 12 januari 2007 11

3. Voorstelling van de maatregelen die door de verschillende Regeringsleden zijn genomen in het kader van de verwezenlijking van het federaal plan *gender mainstreaming* en om de doelstellingen te bereiken van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad 27

Inleiding..... 27

Eerste Minister, De heer Elio Di Rupo.....29

Vice-Eerste Minister en Minister van Landsverdediging, De heer Pieter De Crem 33

Vice-Eerste Minister en Minister van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Europese Zaken, De heer Didier Reynders.....36

Vice-Eerste Minister en Minister van Economie, Consumenten en Noordzee, De heer Johan Vande Lanotte.....40

Vice-Eerste Minister en Minister van Pensioenen, De heer Alexander De Croo.....43

Vice-Eerste Minister en Minister van Binnenlandse Zaken en Gelijke Kansen, Mevrouw Joëlle Milquet 49

Vice-Eerste Minister en Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen, Mevrouw Laurette Onkelinx 60

Minister van Middenstand, KMO's, Zelfstandigen en Landbouw, Mevrouw Sabine Laruelle.....69

Minister van Justitie, Mevrouw Annemie Turtelboom 73

Minister van Begroting en Administratieve Vereenvoudiging, De heer Olivier Chastel 77

Minister van Werk, Mevrouw Monica De Coninck 79

Minister van Overheidsbedrijven en Ontwikkelingssamenwerking, belast met Grote Steden, De heer Jean-Pascal Labille 85

Minister van Financiën, belast met Ambtenarenzaken, De heer Koen Geens 88

Staatssecretaris voor Leefmilieu, Energie, Mobiliteit en Staatshervorming, De heer Melchior Wathelet 91

Staatssecretaris voor Sociale Zaken, Gezinnen, Personen met een handicap en Wetenschapsbeleid, belast met Beroepsrisico's, De heer Philippe Courard.....94

Staatssecretaris voor Staatshervorming, de Regie der Gebouwen en Duurzame Ontwikkeling, De heer Servais Verherstraeten.....100

Staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding, Mevrouw Maggie De Block *106*
Staatssecretaris voor Ambtenarenzaken en Modernisering van de Openbare Diensten, De heer Hendrik Bogaert *114*
Staatssecretaris voor de Bestrijding van de sociale en de fiscale fraude, De heer John Crombez *118*
Conclusie 123

4. Voorstelling van de maatregelen die door de verschillende federale administraties zijn genomen in het kader van de uitvoering van de wet van 12 januari 2007 127

Inleiding 127
FOD Kanselarij van de Eerste Minister *129*
FOD Personeel en Organisatie *133*
FOD Budget en Beheerscontrole *136*
FOD Informatie- en Communicatietechnologie *139*
FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking *142*
FOD Binnenlandse Zaken *146*
FOD Financiën *149*
FOD Mobiliteit en Vervoer *152*
FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg *155*
FOD Sociale Zekerheid *158*
FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu *161*
FOD Justitie *165*
FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie *168*
Ministerie van Landsverdediging *171*
POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie *174*
POD Duurzame Ontwikkeling *178*
POD Wetenschapsbeleid *181*
Fonds voor de beroepsziekten *185*
Conclusie 188

5. Conclusies en aanbevelingen 193

III. Verslag van de Minister van Gelijke Kansen over het beleid dat werd gevoerd in overeenstemming met de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad 197

1. Inleiding 197

2. Acties gevoerd in diverse domeinen van het actieplatform van Peking 198

3. Subsidies toegekend door de Minister van Gelijke Kansen in verband met de doelstellingen van het actieplatform van Peking 214

4. Besluit 218

IV. Verslag van de Minister belast met Ontwikkelingssamenwerking over het beleid gevoerd in overeenkomst met de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie gehouden in Peking in 1995 .219

1. Inleiding en context 219

2. Acties gevoerd op de verschillende gebieden van het actieplatform van Peking 224

3. Conclusie 231

V. Bijlagen 232

Bijlage 1: de wet van 12 januari 2007 232

Bijlage 2: het koninklijk besluit van 26 januari 2010 235

Bijlage 3: de Interdepartementale Coördinatiegroep - ledenlijst 239

Bijlage 4: het federaal plan *gender mainstreaming* 245

Bijlage 5: de beleidsfiche – federaal plan *gender mainstreaming* 249

Bijlage 6: de administratieve fiche – federaal plan *gender mainstreaming* 251

Bijlage 7: het huishoudelijk reglement 254

Bijlage 8: de beleidsfiche - verslag op het einde van de legislatuur 258

Bijlage 9: de administratieve fiche - verslag op het einde van de legislatuur 261

Bijlage 10: de lijst van de bijeenkomsten Instituut – vertegenwoordigers van de federale administraties 263

Bijlage 11: de omzendbrief *gender budgeting* 265

Bijlage 12: de evaluatie van het budget 2011 270

Bijlage 13: de evaluatie van het budget 2013 290

I. Algemene inleiding

De wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de doelstellingen van Peking en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen[1] belast de Regering met de volgende taak: *"waken over de tenuitvoerlegging van de doelstellingen van Peking en meer in het bijzonder over de integratie van de genderdimensie in het geheel van haar beleidslijnen, maatregelen en acties en dit met het oog op het vermijden of corrigeren van eventuele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen*".

In 1995 keurde de VN tijdens de Wereldvrouwenconferentie in Peking een actieprogramma goed. Dit programma omvat twaalf actiedomeinen, uitgesplitst in doelstellingen en in concrete aanbevelingen met betrekking tot de gelijkheid van vrouwen en mannen. De meeste van deze domeinen hebben geheel of gedeeltelijk te maken met federale bevoegdheden: armoede, gezondheid, geweld, gewapende conflicten, economie, besluitvorming, institutionele mechanismen, fundamentele rechten, milieu.
De belangrijkste vernieuwing van dit internationale engagement is het feit dat *gender mainstreaming* naar voren wordt gebracht als een geïntegreerde aanpak van de gelijkheid van vrouwen en mannen. Deze integratie is gebaseerd op het belang dat men in het kader van de verschillende actiedomeinen hecht aan:

- de specifieke situaties en behoeften van vrouwen;
- de toegang van vrouwen tot bestaansmiddelen;
- hun uitoefening van de fundamentele rechten;
- en *in fine* het feit dat met deze elementen rekening wordt gehouden bij de bepaling van alle beleidslijnen van de overheid.

Gender mainstreaming is dan ook een aanpak die bedoeld is om de gelijkheid van vrouwen en mannen in de maatschappij te versterken door de genderdimensie te integreren in de inhoud van het overheidsbeleid, m.a.w.: door ervoor te zorgen dat het overheidsbeleid wordt opgesteld rekening houdend met de bestaande verschillen tussen de respectieve situatie van vrouwen en mannen en in functie van hun mogelijke impact op de gelijkheid van vrouwen en mannen[2].
Deze aanpak is gebaseerd op de kennis die de overheid heeft van de situatie van de betrokken personen en op de beoordeling (*ex ante* en *ex post*) van de effecten van het overheidsbeleid. Hij draagt dan ook bij tot een versterking van de doeltreffendheid en de doelmatigheid en kadert in een streven tot versterking van het goede bestuur.

Deze geïntegreerde aanpak mag niet worden verward met de specifieke beleidslijnen die traditioneel worden gebruikt met betrekking tot de gelijkheid van vrouwen en mannen. *Gender mainstreaming* is immers een transversale (betreft alle domeinen), preventieve (beoogt het vermijden van ongelijkheden) en structurele (permanente) aanpak, terwijl specifieke beleidslijnen beperkt zijn tot één bepaald domein, alsook curatief (beogen ongelijkheden weg te werken) en gericht (beperkt in de tijd) zijn. Ook al vullen ze elkaar aan, toch moeten *gender mainstreaming* en het specifieke gelijkheidsbeleid duidelijk van elkaar onderscheiden worden.
Gender mainstreaming onderscheidt zich eveneens van het gelijkheids- en diversiteitsbeleid dat geldt voor het personeel van de administraties. *Gender mainstreaming* betreft niet het

[1] Wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen. *B.S.* van 13 februari 2007. Zie bijlage 1.
[2] Voor meer informatie over de methodologie, zie punt 1 (Opleiding van de leden van de Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG)) in deel 2 van het Verslag van de Regering.

personeel van de administraties, maar beoogt de integratie van de genderdimensie in de opdrachten van de administraties.

Na de Wereldvrouwenconferentie in Peking heeft België de wet van 6 maart 1996 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de Wereldvrouwenconferentie die van 4 tot 14 september 1995 in Peking heeft plaatsgehad, goedgekeurd. In die wet werd bepaald dat ieder Regeringslid beleidsdoelstellingen inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen zou definiëren en implementeren in zijn bevoegdheidsdomein. In het kader van de uitvoering van deze wet zijn meerdere 'Pekingrapporten' voorgelegd aan het Parlement.

In 2001 en 2002 werd op initiatief van de toenmalige Minister van Gelijke Kansen een pilootproject uitgevoerd met betrekking tot de invoering van *gender mainstreaming* op federaal niveau. Na afloop van dit project werd onder andere geconcludeerd dat de uitvoering van de wet van 6 maart 1996 zich beperkte tot de goedkeuring van specifieke acties door de Regeringsleden, maar geen mogelijkheid bood om zich te concentreren op een integratie van de genderdimensie in het overheidsbeleid. Er werd aanbevolen om een wet goed te keuren die het mogelijk zou maken om deze vernieuwende aanpak structureel te verankeren in de administratieve en politieke processen.

Dit pilootproject heeft dan ook bijgedragen tot de goedkeuring van de 'wet *gender mainstreaming*' van 12 januari 2007. Deze wet omvat bepalingen die bedoeld zijn om de structurele integratie van de genderdimensie op politiek en administratief niveau te stimuleren. Deze bepalingen gaan van de integratie van de genderdimensie in beleidsdocumenten zoals algemene beleidsnota's of managementplannen tot diezelfde integratie in de procedures met betrekking tot overheidsopdrachten en subsidies, over de implementatie van *gender budgeting* en de opmaak van een analyse van de impact van de reglementeringsprojecten op de respectieve situatie van vrouwen en mannen, de zogenaamde 'gendertest'.
Deze wet, die gebaseerd is op de duur van een legislatuur, voorziet eveneens dat de Regering een tussentijds verslag en een verslag op het eind van de legislatuur voorlegt over het beleid dat werd gevoerd overeenkomstig de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad.
Deze verslagen vervangen de 'Pekingrapporten' waarin werd voorzien door de wet van 6 maart 1996.

Naast het specifieke gelijkheidsbeleid dat al meerdere jaren in België wordt gevoerd (bestrijding van geweld tegen vrouwen, versterking van de vrouwelijke aanwezigheid in de besluitvorming, bestrijding van de loonkloof …), heeft de wetgever dus duidelijk beslist *gender mainstreaming* te bevorderen als aanpak ter versteviging van de gelijkheid van vrouwen en mannen in de Belgische maatschappij.

Gezien de beperkte effectieve duur van deze legislatuur zal dit verslag het enige zijn dat tijdens de legislatuur wordt opgesteld. In overeenstemming met artikel 5 van de wet omvat het:

- een verslag van de Regering over de tenuitvoerlegging van de wet van 12 januari 2007;
- een verslag van de Minister van Gelijke Kansen over het beleid gevoerd in overeenstemming met de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad;
- een verslag van de Minister van Ontwikkelingssamenwerking over het beleid gevoerd in overeenstemming met de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad.

II. Verslag van de Regering

Inleiding

De wet van 12 januari 2007, die gebaseerd is op de duur van een legislatuur, stelt de Regeringsleden verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging van deze wet door hun administraties en in het kader van hun respectieve bevoegdheidsdomeinen.

Het verslag van de Regering dat door het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen op basis van de bijdragen van de beleidscellen en de administraties werd opgesteld, bestaat uit vijf delen:

- Het eerste deel betreft de werkzaamheden die werden gerealiseerd binnen de Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG), waarin wordt voorzien door artikel 6 van de wet van 12 januari 2007 en die bedoeld is om de tenuitvoerlegging van die wet te waarborgen. In dit deel worden de opdrachten en de samenstelling van deze groep vermeld, en worden de binnen de groep gerealiseerde werkzaamheden en georganiseerde vergaderingen beschreven.

- Het tweede deel omvat de begeleidende en ondersteunende activiteiten die door het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen zijn gerealiseerd in uitvoering van artikel 7 van de wet van 12 januari 2007. In dit deel worden onder andere de volgende onderwerpen aangehaald: de opleiding, ondersteuning en begeleiding van de leden van de ICG, de methodologie die werd opgesteld en verspreid voor de integratie van de genderdimensie in de inhoud van het beleid, en verschillende acties die in het kader van de toepassing van de wet werden gevoerd (*gender budgeting*, 'gendertest', naar geslacht uitgesplitste statistieken, …).

- In het derde deel wordt in de vorm van fiches beschreven wat ieder Regeringslid heeft gerealiseerd in het kader van de tenuitvoerlegging van de wet. Dit deel concentreert zich meer in het bijzonder op de uitvoering van het 'federaal plan *gender mainstreaming*' dat in juli 2012 werd goedgekeurd en in het kader waarvan ieder Regeringslid zich ertoe heeft verbonden de genderdimensie te integreren in twee beleidsplannen met betrekking tot zijn bevoegdheden.
  In overeenstemming met artikel 5 van de wet van 12 januari 2007 worden in dit tweede deel ook de eventuele specifieke maatregelen aangehaald die door de Regeringsleden zijn genomen met betrekking tot de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie van Peking.

- In het vierde deel wordt beschreven wat de verschillende FOD's, POD's en het ministerie van Landsverdediging in het kader van de tenuitvoerlegging van de wet hebben gedaan. Ook dit deel bestaat uit fiches, die gestructureerd zijn volgens de verschillende bepalingen van de wet.

- Het vijfde deel van het verslag vermeldt ten slotte de belangrijkste elementen van de ervaring die tijdens de legislatuur werd opgedaan en biedt een reeks aanbevelingen met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de wet van 12 januari 2007 en meer in het algemeen van *gender mainstreaming* op het Belgische federale niveau.

1. Voorstelling van het werk dat binnen de Interdepartementale Coördinatiegroep werd verwezenlijkt ter uitvoering van artikel 6 van de wet van 12 januari 2007

Het koninklijk besluit van 26 januari 2010[3] vraagt de oprichting van een Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG). Deze is samengesteld uit:

- een lid van de beleidscel van elk Regeringslid;
- een ambtenaar van niveau A van elke federale overheidsdienst, van het ministerie van Landsverdediging en van elke programmatorische federale overheidsdienst;
- een lid van de directie van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, die het voorzitterschap van de groep verzorgt.

De opdrachten van de ICG bestaan uit:

- het stimuleren, oriënteren en bijdragen tot de uitvoering van de geïntegreerde genderaanpak, in het bijzonder door de verspreiding en het gebruik van hulpmiddelen, instrumenten en methodes in het geheel van de federale beleidslijnen;
- het bevorderen van de samenwerking en de verspreiding van informatie en goede praktijken tussen alle administraties;
- het organiseren van een voortdurend overleg en een permanente coördinatie tussen de administraties en de beleidscellen;
- het opstellen van een ontwerp van federaal plan dat ten doel heeft de genderdimensie in het geheel van de beleidslijnen te integreren met het oog op het vermijden of corrigeren van eventuele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen;
- het opstellen van een halfjaarlijks opvolgingsverslag over de tenuitvoerlegging van het federaal plan verzonden naar de Minister van Gelijke Kansen;
- het voorbereiden en coördineren van het ontwerp van tussentijds verslag en het verslag op het eind van de legislatuur en het verzekeren van de opvolging ervan.

Na de goedkeuring van het koninklijk besluit van 26 januari 2010 werd door de Minister van Gelijke Kansen aan de Regeringsleden en de voorzitters van de directiecomités van de FOD's, POD's en het ministerie van Landsverdediging gevraagd om een effectief en plaatsvervangend lid aan te duiden. Als gevolg van het ontslag van de Regering op 22 april 2010 was de samenstelling van deze groep van voorlopige aard wat het politieke niveau betreft.

Een eerste bijeenkomst van de ICG werd georganiseerd op 11 juni 2010. De bijeenkomst was hoofdzakelijk bedoeld om de leden te informeren over die rol die van hen verwacht wordt in de ICG die moet instaan voor de tenuitvoerlegging van *gender mainstreaming* op federaal niveau. Het concept *gender mainstreaming* werd uiteengezet net als de verplichtingen van de wet van 12 januari 2007 en het koninklijk besluit van 26 januari 2010. Daarnaast werd er dieper ingegaan op de toepassing van *gender budgeting* en werd er een aanzet gegeven van acties die uitgevoerd zouden kunnen worden binnen de administraties.

De hoofddoelstelling van de bijeenkomst van 18 maart 2011 was het informeren van de leden van de ICG over het werk van het Instituut sinds de vergadering van juni 2010. Er werd bijzondere aandacht besteed aan de toepassing van *gender budgeting* in het kader van het opstellen van de begroting 2012. De handleiding die het Instituut opgesteld had rond dit

[3] Koninklijk besluit van 26 januari 2010 tot vastlegging van de samenstelling, de opdrachten en de werkingsregels van een interdepartementale coördinatiegroep alsook van het niveau van minimale kwalificaties van zijn leden in uitvoering van artikel 8 van de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen. Zie bijlage 2.

thema werd voorgesteld. Ten slotte werd er aan de aanwezige leden gevraagd een beeld te schetsen van de eerste acties binnen de administraties.

Tussen 20 september en 6 oktober 2011 organiseerde het Instituut, conform artikel 3, §3 van het koninklijk besluit van 26 januari 2010, een vorming *gender mainstreaming* voor de leden van de ICG.
Vierentwintig personen hebben de opleiding gevolgd. Twintig daarvan waren afkomstig uit de federale administraties, de vier andere deelnemers waren leden van de beleidscellen.
De opleiding bestond uit twee dagen. De eerste dag van de opleiding werd besteed aan de begrippen betreffende gelijkheid vrouwen-mannen, evenals de presentatie van de *gender mainstreaming* aanpak. De tweede dag bestond uit een meer praktisch deel met case studies en oefeningen.

Na het aantreden van de huidige Regering, in december 2011 werd door de Minister van Gelijke Kansen in februari 2012 opnieuw een oproep gedaan aan de Regeringsleden om een effectief en plaatsvervangend lid voor de ICG aan te duiden. De eerste prioriteit van de nieuw samengestelde ICG[4] was de opstelling van het voorstel van federaal plan *gender mainstreaming* dat in het koninklijk besluit van 26 januari 2010 wordt vermeld.

Aangezien *gender mainstreaming* een nieuw en ambitieus thema is en de duur van de legislatuur beperkt ging zijn, heeft de Minister van Gelijke Kansen in januari 2012 haar collega's in de Regering uitgenodigd om minstens twee beleidslijnen te identificeren die ze wilden uitvoeren en in het kader waarvan ze zich zouden verbinden tot de integratie van de genderdimensie, dat wil zeggen rekening houden met de bestaande verschillen tussen de respectieve situatie van vrouwen en mannen.
De Minister heeft haar collega's er overigens ook op gewezen dat in overeenstemming met het regeerakkoord de beleidslijnen betreffende sociaal-economische hervormingen op het voorplan moesten komen van de beleidslijnen gedefinieerd als die waarin de genderdimensie prioritair moet worden geïntegreerd.
Op 26 april 2012 werd een bijeenkomst van de ICG georganiseerd waarop *gender mainstreaming* en de wettelijke verplichtingen en ondersteunende instrumenten hierrond uiteengezet werden. Daarnaast werd de opstelling van het federaal plan *gender mainstreaming*[5] besproken. De voor dit plan gekozen beleidslijnen moesten ten laatste tegen 26 mei 2012 doorgestuurd worden naar de beleidscel van de Minister van Gelijke Kansen en naar het Instituut. Ook de voorbereiding en coördinatie van het verslag op het einde van de legislatuur werd reeds aangehaald. Ter afsluiting werd benadrukt dat het Instituut ondersteuning aanbiedt voor de uitvoering van *gender mainstreaming*.

Het voorstel van federaal plan *gender mainstreaming* werd tijdens de bijeenkomst van 12 juni 2012 goedgekeurd door de ICG. Ook de planning voor de opvolging van het federaal plan werd op deze bijeenkomst aangehaald. Ten slotte werden ook de fiches gepresenteerd die het Instituut opgesteld had ter ondersteuning van de uitvoering van *gender mainstreaming*. Er was een fiche voor het beleidsniveau[6] en één voor het administratieve niveau[7]. Er werd ook aangekondigd dat gelijkaardige fiches zouden worden gebruikt voor de bijdragen voor het verslag op het einde van de legislatuur.

Tussen 11 september en 4 oktober 2012 organiseerde het Instituut de vorming *gender mainstreaming* voor de tweede maal. Zestien leden van beleidscellen en vijftien vertegenwoordigers van federale administraties hebben deelgenomen aan deze vorming die twee dagen duurde.

[4] Zie bijlage 3.
[5] Zie bijlage 4.
[6] Zie bijlage 5.
[7] Zie bijlage 6.

De opleiding verliep volgens hetzelfde stramien als deze georganiseerd in 2011. De oefeningen van de tweede dag van de opleiding baseerden zich deze keer echter niet op case studies, maar namen als basis de beleidslijnen die opgenomen waren in het federaal plan *gender mainstreaming*.

In november 2012 werden via elektronische weg het huishoudelijk reglement van de ICG[8] en het eerste halfjaarlijkse verslag goedgekeurd. Dit verslag handelde over de activiteiten van de ICG en de opvolging van het federaal plan *gender mainstreaming* sinds het aantreden van de Regering. Het werd na de goedkeuring aan de Minister van Gelijke Kansen gecommuniceerd.

De bijeenkomst van de ICG op 12 maart 2013 had als onderwerp 'Goede praktijken binnen de administratie'. Er waren zes presentaties voorzien die ieder op een concrete manier aangaven op welke wijze *gender mainstreaming* toegepast kan worden binnen de federale overheidsadministraties. De presentaties handelden over:

- de integratie van de genderdimensie in het managementplan, de installatie van een interne coördinatiestructuur en de vorming van de leden daarvan (FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking);
- de integratie van de genderdimensie in de budgettaire processen (POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid);
- de analyse van naar geslacht uitgesplitste statistieken in navolging op de integratie van de genderdimensie in het beheerscontract (Fonds voor de beroepsziekten);
- de integratie van de genderdimensie in de nationale BELDAM enquête (FOD Mobiliteit en Vervoer);
- de integratie van de genderdimensie in de federale communicatie en de opstelling van een intern actieplan *gender mainstreaming* (FOD Kanselarij van de Eerste Minister);
- de integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten (Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest).

In mei 2013 werd het tweede halfjaarlijks verslag via elektronische weg goedgekeurd en nadien aan de Minister van Gelijke Kansen gecommuniceerd. Dit verslag bevatte onder andere een opsomming van de contacten die het Instituut had met de verschillende beleidscellen en administraties in het kader van de opvolging van het federaal plan *gender mainstreaming*.

Op 20 juni 2013 kwam de ICG bijeen met als doel het bediscussiëren en goedkeuren van de planning met betrekking tot de opmaak van het verslag op het eind van de legislatuur, de structuur van dit verslag en de instrumenten die de opstelling van dit verslag omkaderen. Ter ondersteuning van de beleidscellen en de administraties werden er fiches opgesteld die verduidelijkten welke informatie doorgegeven moest worden. Deze fiches werden gebaseerd op de fiches die gebruikt werden in het kader van het federaal plan *gender mainstreaming*. Ook in dit geval was er een fiche voor het beleidsniveau[9] en één voor het administratieve niveau[10].

[8] Zie bijlage 7.
[9] Zie bijlage 8.
[10] Zie bijlage 9.

2. Voorstelling van het begeleidende en ondersteunende werk dat door het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen werd verwezenlijkt ter uitvoering van artikel 7 van de wet van 12 januari 2007

Artikel 7 van de wet van 12 januari 2007[11] belast het Instituut met *"de begeleiding en de ondersteuning van het proces van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijnen, maatregelen en acties van de overheid*". De artikelen 3 en 6 van het koninklijk besluit van 26 januari 2010[12] bepalen daarenboven dat het Instituut instaat voor het voorzitterschap en het secretariaat van de Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG).
Buiten deze functies, in het kader waarvan het Instituut de vergaderingen van de ICG voorbereidt, voorzit en opvolgt, heeft het Instituut ook:

1. de inhoud van de opleiding van de leden van de ICG georganiseerd en gedefinieerd;
2. het door de leden van de ICG gerealiseerde werk ondersteund en georganiseerd;
3. de toepassing van *gender budgeting* ondersteund;
4. bijgedragen tot de opmaak van een impactanalyse van de reglementeringen van de federale Regering;
5. de uitsplitsing naar geslacht van de federale statistieken bevorderd;
6. de integratie van de genderdimensie in de procedures voor de plaatsing van overheidsopdrachten en de toekenning van subsidies ondersteund;
7. de integratie van de genderdimensie in de federale communicatie gestimuleerd.

Gender mainstreaming is een relatief nieuw concept. Daarom werd er voor de ondersteuning en uitvoering in eerste instantie geconcentreerd op de administraties die zijn vertegenwoordigd in de ICG (FOD's, POD's en het ministerie van Landsverdediging). Enkel indien hier expliciet om gevraagd werd, werd er ondersteuning inzake *gender mainstreaming* aangeboden aan andere overheidsinstellingen.

1. <u>Opleiding van de leden van de Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG)</u>

In uitvoering van artikel 8 van de wet van 12 januari 2007 waarin wordt voorzien dat een zeker niveau van minimale kwalificaties moet worden verzekerd voor de leden van de ICG, wordt in artikel 3 van het koninklijk besluit van 26 januari 2010 tot vastlegging van de samenstelling, de opdrachten en de werkingsregels van de interdepartementale coördinatiegroep aan het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen de opdracht toevertrouwd om voor alle leden van de groep een opleiding met betrekking tot de geïntegreerde genderaanpak te organiseren.

De voornaamste doelstellingen van de opleiding waren dat de leden van de ICG:

- een zekere bewustwording zouden ontwikkelen ten opzichte van het thema 'gelijkheid van vrouwen en mannen' alsook de uitdagingen die dit thema stelt en dat ze de onderliggende concepten ervan zouden beheersen;
- de *gender mainstreaming* aanpak zouden kunnen afbakenen en begrijpen;
- in staat zouden zijn om de genderdimensie te integreren in de overheidsbeleidslijnen die onder hun bevoegdheid vallen;
- actief zouden kunnen deelnemen aan de uitvoering van alle bepalingen van de wet van 12 januari 2007 en van het koninklijk besluit van 26 januari 2010 die rechtstreeks of onrechtstreeks op hen betrekking hebben.

[11] Zie bijlage 1.
[12] Zie bijlage 2.

Na de lancering van een aanbestedingsopdracht in oktober 2010 heeft het Instituut aan de vzw Engender de opdracht toevertrouwd om in een eerste fase mee te werken aan de samenstelling van de inhoud van de opleiding en in een tweede fase ook effectief de opleiding te geven aan de leden van de ICG.

Na de goedkeuring van het koninklijk besluit van 26 januari 2010 en de aanstelling van de vertegenwoordigers van de FOD's, de POD's en de beleidscellen van de Regeringsleden vond op 11 juni 2010, aan de vooravond van de federale verkiezingen van 13 juni 2010, de eerste vergadering van de ICG plaats.
Aangezien de ICG was samengesteld uit ambtenaren en leden van de beleidscellen had men logischerwijs ook voorzien dat de eerste opleiding voor de leden van de ICG zou plaatsvinden in de maanden volgend op het aantreden van de federale Regering die was samengesteld na de verkiezingen van 13 juni 2010. In het kader van de gemaakte afspraken en de vastgelegde uitvoeringsplanning werd de opleiding voor de leden van de ICG voor het eerst georganiseerd in september en oktober 2011, dat wil zeggen tijdens de periode van lopende zaken voor de toenmalige Regering.
Deze opleiding, die zowel voor Franstalige als voor Nederlandstalige groepen werd georganiseerd, vond plaats over een periode van twee dagen. De eerste, eerder theoretische opleidingsdag was gewijd aan het concept gender, aan het principe van de gelijkheid van vrouwen en mannen en aan de aanpak van *gender mainstreaming*; de tweede, meer praktische opleidingsdag concentreerde zich op de effectieve integratie van de genderdimensie in de inhoud van het overheidsbeleid.

Het Instituut heeft na het aantreden van de nieuwe federale Regering die was samengesteld op basis van de resultaten van de verkiezingen van 13 juni 2010 en na de aanstelling van nieuwe beleidsvertegenwoordigers binnen de ICG dan ook een nieuwe opleiding georganiseerd voor de leden van de ICG. Deze opleiding vond plaats in september en oktober 2012.
Ook deze maal was de eerste opleidingsdag gewijd aan de theoretische en conceptuele aspecten van de gelijkheid van vrouwen en mannen en van *gender mainstreaming*. De tweede dag was gericht op praktische oefeningen met betrekking tot de integratie van de genderdimensie in het overheidsbeleid. Deze keer waren de oefeningen rechtstreeks gebaseerd op de beleidslijnen die waren opgenomen in het federaal plan *gender mainstreaming* dat in juli 2012 was goedgekeurd.

De opleidingssessies boden in eerste instantie een uitstekende gelegenheid om een beter onderscheid te leren maken tussen de begrippen gender en geslacht en om de historische evolutie te schetsen van de plaatsen die in de maatschappij respectievelijk worden ingenomen door vrouwen en mannen, alsook de verschillen tussen vrouwen en mannen die momenteel nog steeds bestaan. Dankzij deze elementen konden de deelnemers het belang ervan beter inschatten en een beter begrip krijgen van de aanpak van *gender mainstreaming* als manier om de ongelijkheden tussen vrouwen en mannen in de maatschappij te verminderen.
De opleiding maakte het mogelijk om een onderscheid te maken tussen de verschillende aanpakken die bedoeld zijn om de gelijkheid van vrouwen en mannen in de maatschappij te versterken, met name de bestrijding van discriminatie, specifieke acties en *gender mainstreaming*. Deze laatste aanpak onderscheidt zich door zijn sterk preventieve karakter (beoogt de vorming of versterking van ongelijkheden te vermijden), zijn transversaliteit (betreft alle domeinen) en zijn structuur (permanente aanpak die opgenomen wordt in de werkprocessen).

Verder bood de opleiding ook de gelegenheid om een schematische voorstelling te geven van het reflectiekader dat men zou willen uitwerken en veralgemenen in het kader van *gender mainstreaming*. Deze reflectie berust op:

- de (naar geslacht uitgesplitste) identificatie van de personen waarop de beleidsprojecten betrekking hebben;
- de identificatie van de situatieverschillen tussen vrouwen en mannen;
- binnen deze verschillen, de identificatie van de 'problematische verschillen' op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen;
- op basis van de verworven kennis, de beoordeling van de impact van het beleidsproject op de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Hoewel de moeilijkheid om de betrokken personen te identificeren voornamelijk voortvloeide uit het feit dat men hiervoor moest beschikken over naar geslacht uitgesplitste statistieken, was ook de identificatie van de verschillen tussen de situatie van vrouwen en mannen en van de problematische verschillen op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen niet altijd evident voor de deelnemers.

Verschillen tussen de situatie van vrouwen en mannen komen voor op vele vlakken:

- *Economie:* horizontale-verticale segregatie in tewerkstelling, arbeidsstelsel, type contract, bezoldigde-onbezoldigde arbeid, verbruiksgewoonten, ondernemerschap, armoederisico, …
- *Persoonlijke levenssfeer:* verdeling van de huishoudelijke taken, lonen, zorg voor de kinderen, partnergeweld, …
- *Opleiding:* gevolgde studies, schoolresultaten, behaalde diploma's, …
- *Justitie:* toekenning van de zorg voor de kinderen, type gepleegde misdrijven, opgesloten personen, …
- *Veiligheid:* bezochte plaatsen, types gepleegd-ondergaan geweld, …
- *Gezondheid:* levensverwachting, levensverwachting in goede gezondheid, vastgestelde pathologieën, chronische aandoeningen, psychische problemen, zelfmoord, …
- *Mobiliteit:* gebruik van privé-openbaar vervoer, type afgelegde trajecten, geleden-veroorzaakte verkeersongevallen, …
- *Politiek:* politieke betrokkenheid en vertegenwoordiging, uitgeoefende verantwoordelijkheden, …
- *Overheidsadministratie:* beklede posten, verantwoordelijkheden uitgeoefend binnen de administratie, …
- *Civiele maatschappij:* plaats in het verenigingsleven, de academische wereld, de media, …

Naar het voorbeeld van de '*Guide to gender impact assessment*[13]' van de Europese Commissie steunt de identificatie van de problematische verschillen op twee criteria:

- de toegang tot bestaansmiddelen (loon, werk, verantwoordelijkheid, gezondheid, veiligheid, opleiding, mobiliteit …);
- de uitoefening van de fundamentele rechten (burgerrechten, sociale en politieke rechten).

Als een verschil in situatie tussen vrouwen en mannen leidt tot een beperking van de toegang van vrouwen of mannen tot bestaansmiddelen of tot een beperking van de uitoefening van hun fundamentele rechten, wordt dit verschil beschouwd als een problematisch verschil op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen. In bepaalde gevallen kunnen de uitoefening van de rechten en de toegang tot bestaansmiddelen gelijktijdig worden aangehaald met het oog op de identificatie van een problematisch verschil. Zo kunnen de verschillen tussen vrouwen en mannen wat betreft de duur van de loopbaan of de bedrijfstakken van invloed zijn op de toegang tot sociale rechten en dus op de toegang tot loon of gezondheidszorg.

[13] Deze gids kan geraadpleegd worden via de volgende link: http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4376&langId=en.

Hierna volgen enkele voorbeelden van verschillen die leiden tot een beperking van de toegang van vrouwen of mannen in functie van het geslacht of van de rollen die hen zijn toegewezen (gender).

Toegang tot loon: de armoedegraad is hoger bij vrouwen dan bij mannen, werkende vrouwen verdienen doorgaans minder dan mannen (loonkloof), het arbeidsstelsel van vrouwen is minder voordelig dan dat van mannen (arbeidsovereenkomst voor bepaalde duur, deeltijds werk), de bedrijfstakken waarin vooral vrouwen actief zijn, zijn vaak minder interessant op het vlak van loon (horizontale segregatie), het pensioen van arbeidsters is minder hoog dan dat van arbeiders, de groep van de leefloners bestaat overwegend uit vrouwen, …

Toegang tot tewerkstelling: de werkgelegenheidsgraad bij vrouwen is lager dan bij mannen (vooral wanneer er kinderen ten laste zijn), de activiteitsgraad bij vrouwen is lager dan bij mannen, het werkloosheidscijfer bij vrouwen is hoger dan bij mannen, …

Toegang tot welzijn via de verzoening tussen privé- en beroepsleven: uit de statistieken blijkt dat vrouwen het moeilijker hebben om hun privé- en beroepsleven met elkaar te verzoenen dan mannen: de traditionele verdeling van de rollen en taken tussen vrouwen en mannen beïnvloedt nog steeds duidelijk de organisatie van de dagelijkse activiteiten van individuen, vrouwen staan nog steeds in voor het overgrote deel van de huishoudelijke en opvoedkundige taken.
Deze situatie heeft gevolgen voor het professionele parcours (deeltijds werk, tijdskrediet, loopbaanonderbreking, thematisch verlof) van vrouwen en mannen, hun financiële onafhankelijkheid, hun persoonlijke ontplooiing, de vrije tijd waarover ze beschikken, en ook de toekenning van de zorg voor de kinderen (ten nadele van de mannen).
De traditionele verdeling van de rollen en taken tussen vrouwen en mannen stelt immers ook problemen voor mannen die hiervan willen afstappen en hun gezinsleven beter willen combineren met hun beroepsloopbaan via vaderschapsverlof, tijdskrediet, loopbaanonderbreking of arbeidstijdvermindering.

Toegang tot verantwoordelijkheden: het aantal vrouwen dat in een raad van bestuur zetelt of een managementfunctie bekleedt (overheid of privé) is nog steeds veel lager dan het aantal mannen (verticale segregatie). Vrouwen blijven ondervertegenwoordigd in vergaderingen en uitvoerende organen. Hetzelfde geldt binnen de magistratuur.

Toegang tot gezondheid en welzijn: de levensverwachting bij mannen ligt lager dan bij vrouwen, vrouwen en mannen krijgen te maken met verschillende lichamelijke en geestelijke pathologieën, gaan anders om met hun gezondheid, met de beschikbare (preventieve en curatieve) behandelingen of met de risico's die zich voordoen bij bepaalde vormen van gedrag. Verder zijn er ook verschillen tussen vrouwen en mannen voor de terugbetaling van geneesmiddelen of wat betreft medisch onderzoek (voorrang voor bepaalde pathologieën ten opzichte van andere).

Toegang tot veiligheid en geweld: mannen zijn bijvoorbeeld zowel dader als slachtoffer van geweld in de openbare ruimte, terwijl vrouwen vaak slachtoffer zijn van geweld in de privésfeer. Deze verschillen worden weerspiegeld in het aantal mannen en vrouwen dat veroordeeld of opgesloten wordt. Mannen zijn bovendien ook veel vaker dan vrouwen het slachtoffer van dodelijke of ernstige verkeersongevallen.

Toegang tot kennis en opleiding: enkele decennia geleden waren er nog erg weinig hoogopgeleide vrouwen, terwijl ze nu de meerderheid uitmaken in de leeftijdscategorie 25-44 jaar. Tussen 1995 en 2008 werd twee derde van het betaald educatief verlof uitbetaald aan mannen. De toegang tot kennis en opleiding heeft uiteraard ook een invloed op de toegang tot andere bestaansmiddelen zoals loon, werk, verantwoordelijkheden en ook welzijn.

Toegang tot mobiliteit en infrastructuren: het verplaatsingsgedrag van vrouwen is veel frequenter en complexer dan dat van mannen, onder andere door het feit dat ze meer verplaatsingen doen die niet werkgerelateerd zijn, wat hen afhankelijker maakt van de wagen. Wanneer dat mogelijk is, zullen ze voor gelijkaardige trajecten echter vaker dan mannen het openbaar vervoer nemen of te voet gaan.

Globaal gezien heeft dit denkproces de mogelijkheid geboden om te reageren op een eerder gebruikelijke reactie ten opzichte van *gender mainstreaming*, met name de reactie dat een beleid x of y geen enkel probleem stelt op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen vanaf het ogenblik waarop *"dit beleid op dezelfde manier van toepassing is op vrouwen en mannen*". Door bepaalde verschillen tussen de situaties van vrouwen en mannen naar voren te brengen, is men er met name in geslaagd om aan te tonen dat de gevolgen van beleidslijnen op personen variëren in functie van hun situatie.
In de oefeningen die de tweede dag van de opleiding werden aangeboden, kon dit reflectiekader vervolgens getoetst worden aan concrete situaties en aan de beleidsdoelstellingen die vermeld worden in het federaal plan.

Verder hebben de deelnemers een beter beeld gekregen van de rol die ze moesten spelen in het kader van de verwezenlijking van *gender mainstreaming*. Zo vonden sommige coördinatoren die verbonden waren aan de dienst human resources van hun administratie na de opleidingen dat het wenselijk was om zich te laten vervangen door personen die een meer rechtstreekse band hebben met de beleidsinhoud van hun departement.
De opleiding was eveneens de gelegenheid voor de leden van de ICG om de moeilijkheden aan te halen waarmee ze mogelijk geconfronteerd zouden worden in het kader van hun functie. De lesgeefsters hebben verschillende manieren aangehaald om de vooroordelen en tegenkantingen waarop ze zouden kunnen stuiten, aan te pakken. Sommige coördinatoren hebben ook het gebrek aan tijd of steun vermeld als structurele problemen die het hen bemoeilijken om te voldoen aan de verwachtingen die verbonden zijn aan hun functie.

2. Ondersteuning en organisatie van het werk gerealiseerd door de leden van de Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG)

2.1. Opmaak van het federaal plan *gender mainstreaming*

De wet van 12 januari 2007 beoogt op termijn de structurele integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen. In het kader van zijn memorandum en de onderhandelingen die volgden op de federale verkiezingen van 13 juni 2010 heeft het Instituut de toekomstige Regering opgeroepen zich ertoe te verbinden de genderdimensie te integreren in alle beleidslijnen die ze van plan was uit te voeren, alsook beleidsdoelstellingen te definiëren waarin dit engagement gepreciseerd werd. Het regeerakkoord van 1 december 2011 preciseerde uiteindelijk dat de Regering zou waken over de tenuitvoerlegging van de wet van 12 januari 2007 en bijzondere aandacht zou besteden aan de versterking van het beleid inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen in het kader van de socio-economische hervormingen.

Op basis daarvan en rekening houdend met het vernieuwende en ambitieuze karakter van *gender mainstreaming* en met de beperkte duur van de legislatuur hebben de beleidscel van de Minister van Gelijke Kansen en het Instituut voorgesteld om in het kader van het federaal plan waarin was voorzien in artikel 4 van het koninklijk besluit van 26 januari 2010 de integratiedoelstelling te beperken tot twee beleidslijnen per Regeringslid.

Tijdens de eerste vergadering van de ICG, die plaatsvond op 26 april 2012, werden de Regeringsleden door de Minister van Gelijke Kansen dan ook verzocht om minstens twee

beleidslijnen te identificeren die ze tijdens de legislatuur wilden uitvoeren en in het kader waarvan ze zich zouden verbinden tot integratie van de genderdimensie. In overeenstemming met het regeerakkoord moesten de beleidslijnen betreffende sociaal-economische hervormingen op het voorplan komen van de beleidslijnen gedefinieerd als die waarin de genderdimensie prioritair moet worden geïntegreerd.

Tijdens de vergadering van 26 april werd verduidelijkt dat de twee gekozen beleidslijnen:

- idealiter in het regeerakkoord vermeld moesten zijn;
- geen specifieke beleidslijnen inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen mochten zijn;
- niet met humanresourcesbeheer te maken mochten hebben (met uitzondering van Ambtenarenzaken en bepaalde departementen die bevoegd zijn voor de definiëring van het statuut en de loopbaan van hun beambten. Bv.: magistraten, militairen, brandweerlui …).

Verder werd nog verduidelijkt dat de gekozen beleidslijnen idealiter moesten leiden tot concrete resultaten inzake de integratie van de genderdimensie en werd eraan herinnerd dat *gender mainstreaming* een preventieve actie was en dat de definiëring van de gekozen beleidslijnen bijgevolg nog niet in een te vergevorderd stadium mocht zijn.

In de loop van mei 2012 vonden er bilaterale contacten plaats tussen het Instituut en bepaalde beleidscellen, bedoeld om de opmaak van het plan te ondersteunen en te begeleiden.

Begin juni stelde het Instituut een ontwerp voor het federaal plan *gender mainstreaming* voor, dat bestond uit twee delen: een formeel engagement van de Regeringsleden ten opzichte van *gender mainstreaming* en de wettelijke bepalingen betreffende de administraties waarvoor ze bevoegd waren, en een tabel met alle beleidslijnen in het kader waarvan ze zich zouden verbinden tot de integratie van de genderdimensie.
Dit plan werd tijdens de vergadering van de ICG van 12 juni 2012 goedgekeurd en door de Minister van Gelijke Kansen op 6 juli 2012 aan de Ministerraad voorgelegd[14].

2.2. Opmaak van de administratieve en beleidsfiches voor het federaal plan en voor het verslag op het eind van de legislatuur

Om het begrip van de aanpak van *gender mainstreaming* en de opmaak van het plan te vergemakkelijken, heeft het Instituut in eerste instantie beleidsfiches en administratieve fiches opgesteld die kort na de oprichting van de ICG onder de leden ervan verspreid werden.

De beleidsfiches[15] bestonden uit twee delen:

Het eerste deel van de fiche, dat pedagogisch van aard is, gaf toelichting over:

- de doelstelling van *gender mainstreaming*;
- het onderscheid tussen *gender mainstreaming* en het specifieke beleid inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen;
- het feit dat *gender mainstreaming* niets te maken heeft met het humanresourcesbeheer;
- de manier waarop de genderdimensie van een beleidslijn kon worden geïdentificeerd;
- wat een genderanalyse is;
- wat een beleid dat de genderdimensie integreert, is.

[14] Zie bijlage 4.
[15] Zie bijlage 5.

Het tweede deel van de fiche omvatte een rooster met een reeks vragen die men zich moest stellen in het kader van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijnen waarvoor was vastgelegd dat ze in het federaal plan *gender mainstreaming* moesten voorkomen:

- Wat zijn de doelstellingen van het beleid en welke maatregelen worden overwogen in het kader van de uitvoering ervan?
- Welke personen zijn (rechtstreeks of onrechtstreeks) betrokken bij de uitvoering van het beleid en de verschillende maatregelen ervan, en wat is de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van die groep(en) van personen?
- Welke mogelijke verschillen bestaan er tussen de situaties van vrouwen en mannen in het (de) domein(en) waarvoor het beleid en de verschillende maatregelen ervan gelden?
- Leiden sommige van deze verschillen tot een beperking van de toegang tot bestaansmiddelen of van de uitoefening van de fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen - ongelijkheden)?
- Hoe plant u rekening te houden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen bij de uitvoering van het beleid en de verschillende maatregelen ervan (integratie van de genderdimensie)?
- Wat zijn de mogelijke indicatoren waarmee de impact van het beleid en van de verschillende maatregelen ervan op de respectieve situaties van vrouwen en mannen kan worden beoordeeld?

De administratieve fiches[16] bestonden eveneens uit twee delen:

Het eerste deel van de fiche vermeldde dezelfde gegevens als het eerste deel van de beleidsfiche en benadrukte bovendien het belang van de verschillende instrumenten waarin door de wet en het koninklijk besluit werd voorzien en die de federale openbare administraties moeten implementeren om de integratie van de genderdimensie in het federale overheidsbeleid te garanderen.

Het tweede deel van de fiche omvatte een rooster met alle acties die door de federale administraties (FOD's en POD's) moeten worden gerealiseerd in het kader van de tenuitvoerlegging van *gender mainstreaming*:

- Integratie van de genderdimensie in het managementplan
- Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en de overige instrumenten voor beleidsplanning die door de administratie worden beheerd
- Uitsplitsing naar geslacht van de geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken
- Uitwerking van genderindicatoren inzake beleid (inhoudelijke indicatoren)
- Opmaak van een gendernota waarin de kredieten worden vermeld voor de acties ter realisatie van de gelijkheid van vrouwen en mannen
- Implementatie van de *gender budgeting*-methode zoals voorgesteld in de omzendbrief van 29 april 2010
- Uitvoering van de '*gendertest*' (uit de rapporteringsfiche gehaald)
- Integratie van de genderdimensie in de overheidsopdrachten
- Integratie van de genderdimensie bij de subsidies
- Oprichting van een interne coördinatiestructuur ten opzichte van *gender mainstreaming*
- Opmaak van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie
- Organisatie van sensibiliseringsacties rond *gender mainstreaming* voor het personeel

In mei 2013 stelde het Instituut aan de leden van de ICG ook een beleidsfiche[17] en een administratieve fiche[18] voor die onder de leden werd verspreid om de opmaak van het verslag op het eind van de legislatuur te vergemakkelijken en te begeleiden.

[16] Zie bijlage 6.
[17] Zie bijlage 8.
[18] Zie bijlage 9.

Die fiches leken sterk op de fiches die waren opgesteld voor de opmaak van het federaal plan en dienden om informatie te verzamelen over de tenuitvoerlegging van het federaal plan *gender mainstreaming*, van de wet van 12 januari 2007 en van de beleidslijnen die werden uitgevoerd in overeenstemming met de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking had plaatsgevonden.

Tot slot heeft het Instituut aan de leden van de ICG ook een algemene structuur voor het verslag op het eind van de legislatuur voorgesteld, alsook een werkplanning. Al die documenten werden voorgelegd aan en goedgekeurd door de vergadering van de ICG van 20 juni 2013.

2.3. Begeleiding en ondersteuning van de leden van de Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG) in het kader van de tenuitvoerlegging van het federaal plan

Na de goedkeuring van het federaal plan *gender mainstreaming* hebben er tussen het Instituut en de verschillende federale departementen een aantal bilaterale contacten (vergaderingen, telefoongesprekken, e-mails) plaatsgevonden over de tenuitvoerlegging van het federaal plan *gender mainstreaming* en van de wet van 12 januari 2007.

Gezien het transversale karakter van de aanpak bestonden de begeleiding en de ondersteuning van het Instituut voornamelijk uit het leggen van een verband tussen het thema van de gelijkheid van vrouwen en mannen en de verschillende bevoegdheidsdomeinen die in het federaal plan worden aangehaald. Ook al beoogt *gender mainstreaming* op termijn een integratie van de reflectie vanuit genderstandpunt in de administratieve en beleidsprocessen, in de beginfase is het noodzakelijk om de genderexperten en de thematische experten doeltreffend te laten (samen)werken.

Concreet bestond de begeleiding en de ondersteuning van het Instituut hoofdzakelijk uit:

- mensen sensibiliseren inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen;
- verduidelijken wat *gender mainstreaming* wel en niet is;
- de betrokken partijen die nuttig zijn voor de uitvoering van de aanpak identificeren;
- mensen sensibiliseren inzake het nut van *gender mainstreaming*;
- de nadruk leggen op de noodzaak om naar geslacht uitgesplitste statistieken te produceren en te gebruiken;
- de genderdimensie, dat wil zeggen het bestaan van verschillen tussen de situaties van vrouwen en mannen, identificeren in materies waarvoor beleidsprojecten worden opgesteld;
- de aanpak tot integratie van de genderdimensie in de inhoud van het overheidsbeleid illustreren aan de hand van voorbeelden;
- bepaalde beleidsdoelstellingen heroriënteren naar de invoering van voorwaarden die noodzakelijk zijn om de doelstellingen te halen;
- de doorgegeven documenten analyseren;
- aanbevelingen en voorstellen formuleren met betrekking tot de uitvoering van de verbintenissen.

Er dient opgemerkt te worden dat deze contacten[19], waartoe voornamelijk door het Instituut werd verzocht, niet altijd hebben plaatsgevonden met de leden van de ICG, die doorgaans opgeleid en gesensibiliseerd zijn inzake *gender mainstreaming*.

[19] Zie bijlage 10.

3. Ondersteuning voor de toepassing van *gender budgeting*

3.1. Context

De wet van 12 januari 2007 voorziet een reeks acties door de Regering en de overheidsadministraties, waaronder de invoering van *gender budgeting*.

Art. 2, § 1 van de wet verplicht de Regering te zorgen voor *"de integratie van de genderdimensie in het geheel van haar beleidslijnen, maatregelen, begrotingsvoorbereidingen of acties en dit met het oog op het vermijden of corrigeren van eventuele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen."*

Art. 2, § 2 voegt daaraan toe: *"De kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van mannen en vrouwen te verwezenlijken, worden per departement, staatsdienst met afzonderlijk beheer, overheidsbedrijf en instelling van openbaar nut, uiteengezet in een gendernota die als bijlage wordt gevoegd bij elk ontwerp van algemene uitgavenbegroting."*

De 'Omzendbrief van 29 april 2010 inzake de uitvoering van *gender budgeting* zoals voorzien in de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen'[20] zet uiteen welke methode gebruikt moet worden om aan deze wettelijke verplichtingen te voldoen.

In uitvoering van deze omzendbrief, moeten de budgettaire allocaties onderverdeeld worden in drie categorieën.

- Categorie 1:
  De eerste categorie omvat de kredieten met betrekking tot de dossiers die de interne werking betreffen of geen genderdimensie bevatten.
- Categorie 2:
  De tweede categorie bestaat uit de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van mannen en vrouwen te verwezenlijken.
  Deze kredieten, die vermeld worden in het art. 2, § 2 van de wet, moeten opgenomen worden in de gendernota.
- Categorie 3:
  De derde en laatste categorie bestaat uit al de overige kredieten, zijnde diegenen met betrekking tot de dossiers die het overheidsbeleid betreffen en een genderdimensie bevatten.
  Voor deze kredieten moet er nagedacht worden over de manier waarop in het betrokken dossier rekening gehouden kan worden met de genderdimensie en dit moet in de verantwoording van de basisallocaties weergegeven worden door de toevoeging van een gendertoelichting. Deze toelichting moet dus uiteenzetten welke acties ondernomen zullen worden om zich ervan te verzekeren dat er rekening gehouden zal worden met de genderdimensie.

3.2. Ondersteuning voor de toepassing van *gender budgeting*

Tijdens deze legislatuur werd voor *gender budgeting* verder gebouwd op het ondersteunende werk en de sensibilisering die reeds uitgevoerd werden sinds de inwerkingtreding van de wet van 12 januari 2007. Zo ging het Instituut in mei en juni 2009 langs bij de diensten Begroting en Beheerscontrole van alle FOD's, POD's en het ministerie van Landsverdediging om het concept uit te leggen, aan te geven wat er verwacht werd en

[20] Zie bijlage 11.

concreet te illustreren hoe *gender budgeting* binnen de administratie toegepast kan worden. In mei en juni 2010 werd met 8 administraties bekeken welke obstakels er waren bij de toepassing van *gender budgeting* en hoe deze opgelost konden worden.

In maart 2011 publiceerde het Instituut een 'Handleiding voor de toepassing van *gender mainstreaming* binnen de Belgische federale overheid'. Deze legt uit wat *gender budgeting* is en via welke methode dit principe binnen de federale overheid toegepast moet worden. De handleiding geeft bovendien tal van concrete voorbeelden en nuttige tips om de toepassing van dit principe te bevorderen.

Eind 2011 werd er een 'Evaluatie van de toepassing van *gender budgeting* in het kader van het budget 2011'[21, 22] opgesteld. In januari 2012 werd deze doorgestuurd naar de voorzitters van de directiecomités, met in kopie de coördinatoren-trices *gender mainstreaming* en de contactpersonen binnen de diensten Budget- en Beheerscontrole. In deze evaluatie werden per administratie suggesties gedaan voor een verbetering van de toepassing van *gender budgeting*.

De vergadering van de ICG van 18 maart 2011 handelde in het bijzonder over de uitvoering van *gender budgeting* in het kader van het opstellen van de begroting 2012 en de publicatie van de handleiding *gender budgeting*. Onder andere het doel en de methode werden uiteengezet en er werden concrete voorbeelden gegeven ter verduidelijking.

Op 19 april 2012 werd een door het Instituut opgestelde brief door de Minister van Gelijke Kansen verstuurd naar de voorzitters van de Directiecomités van de FOD's en POD's en naar de chef Defensie om hun te wijzen op de verplichting om *gender budgeting* toe te passen. Deze brief verwees eveneens naar de omzendbrief en de handleiding inzake *gender budgeting* en vermeldde dat het Instituut gecontacteerd kan worden indien meer informatie of ondersteuning gewenst werden.
Dezelfde dag werd door de Minister van Gelijke Kansen eveneens een brief over *gender budgeting* verstuurd naar de Minister van Begroting. Deze brief nodigde de minister uit om de toepassing van *gender budgeting* te ondersteunen en om een actieve samenwerking met het Instituut op te zetten.

Tijdens de bijeenkomst 'Goede praktijken binnen de administratie' van de ICG van 12 maart 2013, werd specifiek aandacht besteed aan de goede toepassing van *gender budgeting* binnen de POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid. Dit goede voorbeeld toonde de andere administraties hoe *gender budgeting* op een concrete manier toegepast kan worden.

Op 10 januari 2013 hadden twee leden van het Instituut een vergadering met een vertegenwoordigster van de beleidscel van Minister van Begroting en de coördinator *gender mainstreaming* van de FOD Budget en Beheerscontrole. Deze vergadering had als doelstelling te bekijken welke acties uitgevoerd konden worden ter ondersteuning van de uitvoering van *gender budgeting*. Dit kaderde ook binnen het engagement van de Minister van Begroting in het federaal plan *gender mainstreaming* (de integratie van de genderdimensie in de uitwerking van de algemene uitgavenbegroting, conform aan de richtlijnen van de omzendbrief met betrekking tot de uitvoering van *gender budgeting*.) In dit kader gaf een lid van de cel *gender mainstreaming* op 17 mei 2013 een presentatie over *gender budgeting* tijdens het Forum van de Directeurs van de Stafdiensten Budget en Beheerscontrole, dat georganiseerd wordt door de FOD Budget en Beheerscontrole.

[21] De begroting voor 2011 werd pas op 19 mei 2011 door de Kamer van Volksvertegenwoordigers aangenomen.
[22] Zie bijlage 12.

Begin mei 2013 verspreidde het Instituut de 'checklist gendertoelichting'. Voor de basisallocaties van categorie 3 moet in de verantwoording van de basisallocaties aangegeven worden op welke manier met de genderdimensie rekening gehouden zal worden. De checklist geeft voor verschillende types van uitgaven (onderzoeken, communicatie, …) een aanzet voor wat in de gendertoelichting zou kunnen staan en moet de overheidsadministraties op die manier helpen bij het opstellen van de gendertoelichting

Eveneens begin mei 2013 werd een vragenlijst over de toepassing van *gender budgeting* doorgestuurd naar de verschillende administraties die deel uitmaken van de ICG. Naast het verzamelen van informatie, had deze vragenlijst ook als doel de administraties te wijzen op acties die ondernomen kunnen worden om de methode meer ingang te doen krijgen binnen de administraties.

Ten slotte werd begin mei 2013 de 'Evaluatie van de toepassing van *gender budgeting* in het kader van het budget 2013'[23] verstuurd volgens hetzelfde stramien als de evaluatie van het budget 2011.

Naast deze algemene ondersteuning heeft de cel *gender mainstreaming* van het Instituut ook specifieke steun geboden aan die administraties die daar om vroegen.

4. Opmaak van een reguleringsimpactanalyse (RIA) op Belgisch federaal niveau, inclusief een luik betreffende de gelijkheid van vrouwen en mannen (*gendertest*)

Sinds 2011 en na een verslag van de OESO[24], waarin specifiek werd benadrukt op welke manier België tekort schoot op het vlak van de evaluatie van het overheidsbeleid, is men geleidelijk aan tot een consensus gekomen om de verschillende bestaande (Kafka-test/administratieve lasten en DOEB-test/duurzame ontwikkeling), voorziene (gendertest/gelijkheid van vrouwen en mannen) of geplande (KMO-test/ontwikkeling van kmo's; test inzake ontwikkelingssamenwerking/coherentie van het beleid ten gunste van ontwikkeling) impactanalyses samen te voegen.
Met de opmaak van deze reguleringsimpactanalyse wil men de regelgevers ertoe brengen na te denken over de impact van hun ontwerpen op verschillende themagebieden, waaronder de gelijkheid van vrouwen en mannen. Het gaat hier dus eerder om een effectenbeoordeling van de reglementeringsontwerpen op verschillende themagebieden dan om een impactanalyse bestemd om een stand van zaken op te maken over een welomschreven probleem en de verschillende mogelijke beleidsopties voor de aanpak van het probleem naar voren te brengen.

In mei laatstleden heeft de Ministerraad het voorontwerp van wet betreffende de geïntegreerde reguleringsimpactanalyse (RIA) goedgekeurd. Dit ontwerp, dat aan het Parlement werd bezorgd, voorziet in de opmaak van een formulier dat de gebieden vermeldt waarvoor een impactanalyse van de aan de Ministerraad voorgelegde reglementeringsontwerpen is vereist (administratieve lasten, gelijkheid van vrouwen en mannen, kmo's, duurzame ontwikkeling en ontwikkelingssamenwerking). De praktische modaliteiten voor de uitvoering ervan, de basiscriteria van de impactanalyse, de oprichting en de werking van een impactanalysecomité, de organisatie van de publiciteit rond de impactanalyses: dit alles zal worden opgenomen in een koninklijk besluit waarover in de Ministerraad zal worden beraadslaagd.

[23] Zie bijlage 13.
[24] Dit verslag kan geraadpleegd worden via de volgende link: http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/betterregulationineuropebelgium.htm.

Het Instituut heeft op twee manieren bijgedragen tot de opmaak van deze reguleringsimpactanalyse op federaal niveau: enerzijds door de bijstand aan de beleidscel van de Minister van Gelijke Kansen in het kader van het beleidsluik van het dossier; anderzijds door de deelname aan de technische werkgroep die werd gecoördineerd door de Dienst Administratieve Vereenvoudiging (DAV) en was samengesteld uit de verschillende administraties die rechtstreeks betrokken waren bij het RIA-project (DAV, FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, POD Duurzame Ontwikkeling, Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp van de FOD Buitenlandse Zaken).

Binnen deze werkgroep, die als belangrijkste taak had een ontwerp voor te stellen voor het impactanalyseformulier, was het Instituut meer in het bijzonder verantwoordelijk voor de opmaak van het luik betreffende de gelijkheid van vrouwen en mannen en voor het opstellen van het gedeelte van de ondersteunende handleiding dat aan die thematiek gewijd was.
In overeenstemming met de methode die werd voorgesteld tijdens de opleiding van de leden van de ICG en die bedoeld was als kader bij de opmaak en verwezenlijking van het federaal plan, en in overeenstemming met de '*Guide to gender impact assessment*[25]' opgesteld door de Europese Commissie, hebben de vragen die worden gesteld in het kader van het luik betreffende de gelijkheid van vrouwen en mannen van het RIA-project betrekking op:

- de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de personen die (rechtstreeks en onrechtstreeks) betrokken zijn bij het reglementeringsontwerp;
- de mogelijke verschillen tussen vrouwen en mannen die zich voordoen in de materie en die te maken hebben met het reglementeringsontwerp;
- de mogelijke 'problematische verschillen' tussen vrouwen en mannen die zich voordoen in de materie en die te maken hebben met het reglementeringsontwerp;
- de beoordeling van de impact van het ontwerp op de gelijkheid van vrouwen en mannen;
- de eventuele compenserende maatregelen die worden genomen bij een negatieve impact op de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Het Instituut heeft eveneens bijgedragen aan de fase waarin het ontwerpformulier en het ontwerp van de ondersteunende handleiding werden getest bij regelgevers. Deze testfase, waarin aan de regelgevers werd gevraagd om een impactanalyse uit te voeren op basis van de ontwerpen van het formulier en de handleiding, was bedoeld om het goede begrip van beide documenten na te gaan.
Naast de medewerking aan de test van het ontwerpformulier in het kader van een door de DAV gedefinieerde procedure heeft het Instituut de leden van de ICG ook verzocht om regelgevers binnen hun respectieve departementen te identificeren, zodat die het ontwerpformulier konden testen op basis van recente reglementeringen of reglementeringsontwerpen.
De volgende federale administraties hebben vrijwillig deelgenomen aan de testfase van het ontwerpformulier en het ontwerp van ondersteunende handleiding:

- FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
- FOD Justitie
- FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie
- Ministerie van Landsverdediging
- FOD Sociale Zekerheid
- POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie
- POD Wetenschapsbeleid

De ontwerpen van het formulier en van de ondersteunende handleiding zijn na deze testfase aangepast. In de herfst van 2013 werd een verslag opgesteld waarin de opmerkingen en

[25] Deze gids kan geraadpleegd worden via de volgende link: http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4376&langId=en.

indrukken van de regelgevers werden opgenomen en dat aan de beleidsverantwoordelijken werd bezorgd.

5. Uitsplitsing naar geslacht van de federale statistieken

Naar geslacht uitgesplitste statistieken en genderindicatoren zijn essentiële elementen voor de opmaak van beleidslijnen waarin de genderdimensie wordt geïntegreerd, dat wil zeggen beleidslijnen die rekening houden met de verschillen tussen vrouwen en mannen en met de impact ervan op hun respectieve situatie. Artikel 4 van de wet van 12 januari 2007 bepaalt dat *"elke minister er, in de domeinen die onder zijn bevoegdheden vallen, op toeziet dat de statistieken die de federale overheidsdiensten, het ministerie van Landsverdediging, de programmatorische overheidsdiensten, de overheidsinstellingen voor sociale zekerheid, de federale wetenschappelijke instellingen en de instellingen van openbaar nut in hun actiedomein produceren, verzamelen en bestellen, naar geslacht opgesplitst worden en dat er genderindicatoren worden opgesteld wanneer dit relevant is*".

5.1. 'Vrouwen en mannen in België. Genderstatistieken en genderindicatoren'

In 2011 heeft het Instituut de tweede editie gepubliceerd van de brochure 'Vrouwen en mannen in België. Genderstatistieken en genderindicatoren'[26]. Deze publicatie, die verschillende indicatoren en naar geslacht uitgesplitste statistieken op federaal niveau bundelt, is bedoeld om een overzicht te geven van de situatieverschillen tussen vrouwen en mannen die zich in verschillende domeinen van de Belgische maatschappij kunnen voordoen (tewerkstelling, armoede, verzoening tussen privé- en beroepsleven, gezondheid, criminaliteit, besluitvorming, mobiliteit, opleiding …).
Deze brochure is een bijzonder nuttig werkinstrument voor een beter begrip van het nut van *gender mainstreaming* en voor de concrete verwezenlijking ervan.

5.2. Opmaak van een inventaris betreffende de uitsplitsing naar geslacht van de federale statistieken

Begin 2012 vertrouwde het Instituut aan DULBEA, het Departement Toegepaste Economie van de Vrije Universiteit Brussel, de opdracht toe om de federale overheidsstatistieken te analyseren, een inventaris op te stellen van de naar geslacht uitgesplitste statistieken en de genderindicatoren, op zoek te gaan naar de lacunes wat betreft naar geslacht uitgesplitste statistieken en genderindicatoren, en aanbevelingen te formuleren om de situatie te verbeteren.

In de zomer van 2013 werd het verslag aan het Instituut bezorgd[27]. Dit verslag zal dienen als basis voor de aanzienlijke inspanningen bedoeld om het federale statistische systeem en het gebruik ervan in het kader van de verwezenlijking van *gender mainstreaming* te verbeteren.

[26] Deze brochure kan geraadpleegd worden via de volgende link: http://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/vrouwen_en_mannen_in_belgi_genderstatistieken_en_-indicatoren_editie_2011.jsp.
[27] Dit verslag kan geraadpleegd worden via de volgende link: http://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/inventaris_en_analyse_van_genderspecifieke_gegevens_en_genderindicatoren_op_belgisch_federaal_niveau.jsp.

5.3. Oprichting en activiteiten van de werkgroep 'Gender en Statistieken' binnen de Hoge Raad voor de Statistiek

Na de aanbevelingen van het Adviescomité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen van de Senaat en met de steun van de Minister van Economie werd binnen de Hoge Raad voor de Statistiek een themawerkgroep 'Gender en Statistieken' opgericht.

Het Instituut neemt het voorzitterschap en het secretariaat van deze werkgroep waar en bereidt de vergaderingen en documenten voor.

Het takenpakket van deze werkgroep ziet er als volgt uit:

- de uitsplitsing naar geslacht van de door de federale administraties opgestelde statistieken nagaan, alsook de opmaak van genderindicatoren;
- het bestaan van lacunes in de statistieken identificeren, in overeenstemming met de vragen van de Europese en internationale instanties;
- de naar geslacht uitgesplitste neutraliteit van de methodologie testen;
- nagaan of bij de voorstelling van de gegevens voldoende rekening wordt gehouden met de genderdimensie.

In eerste instantie heeft de werkgroep de nationale enquêtes behandeld, waarin elementen werden vastgesteld die de genderdimensie negatief beïnvloedden.
De leden van de groep hebben ook het Rijksregister behandeld als basis voor de steekproeftrekking en de Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming.
Verder heeft de groep zich gebogen over de statistieken van de politie, het parket en justitie, alsook over de loonstatistieken.

Begin 2013 heeft de werkgroep zijn tussentijds activiteitenverslag voorgelegd aan de plenaire vergadering van de Hoge Raad voor de Statistiek. In 2014 zal de werkgroep een reeks aanbevelingen formuleren die bestemd zijn voor de Hoge Raad voor de Statistiek.

6. Integratie van de genderdimensie in de procedures voor de toekenning van overheidsopdrachten en de toekenning van subsidies

6.1. Overheidsopdrachten

Het Instituut ontwikkelde de brochure 'Gelijke kansen voor mannen en vrouwen in overheidsopdrachten. Enkele aanbevelingen'[28] om alle betrokken actoren een eerste aanzet te geven over de manier waarop in de procedures voor de toekenning van overheidsopdrachten rekening gehouden kan worden met de genderdimensie.

In dit kader werd er aan de POD Duurzame Ontwikkeling gevraagd om naar deze brochure te verwijzen op de website van hun 'Gids voor Duurzame Aankopen'[29]. De publicatie werd door de POD opgenomen in de webonderdelen 'Werkgelegenheidsmogelijkheden' en 'Arbeids- en sociale rechten' van het luik 'sociale aspecten'.

Daarnaast werd ook aan de cel Aankoopbeleid en Advies van de FOD Personeel en Organisatie gevraagd om de brochure te plaatsen op de referentiewebsite inzake overheidsopdrachten op federaal niveau[30]. Ook werd gevraagd om een paragraaf over de

[28] Deze brochure is beschikbaar via deze link: http://igvm-iefh.belgium.be/nl/binaries/Overheidsopdrachten_tcm336-39790.pdf.
[29] Deze gids is beschikbaar via deze link: http://www.gidsvoorduurzameaankopen.be/.
[30] Deze website is beschikbaar via deze link: www.publicprocurement.be.

gelijkheid van vrouwen en mannen toe te voegen aan de modelbestekken die op de website aangeboden worden. Tot op heden is nog op geen van beide vragen ingegaan.

Om een duidelijker beeld te krijgen van de mogelijkheden en de noden van de administraties voerde het Instituut in 2011 een analyse uit over de integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten. Er werd gekeken naar de situatie in het buitenland en er waren bijeenkomsten met de coördinatoren-trices *gender mainstreaming* en de verantwoordelijken inzake overheidsopdrachten van 7 administraties die ons wilden ontvangen. Naast het verzamelen van informatie dienden deze contacten ook om de administraties concreet verder te helpen in deze materie. Verder werd er ook een schriftelijke vragenlijst opgestuurd naar alle coördinatoren-trices *gender mainstreaming*.

Op basis van deze analyse vonden er informatiesessies plaats met enkele administraties die daar om vroegen. Tijdens deze sessies werd getracht zoveel mogelijk in te spelen op het beleidsdomein van de administratie in kwestie en te werken met reële bestekken om concrete voorbeelden te geven. Ook werd er reeds een basis opgemaakt voor een document dat duidelijkere richtlijnen en voorbeelden moet geven.

6.2. Subsidies

In 2012 werd er een analyse uitgevoerd over de integratie van de genderdimensie in subsidies. Er werd onderzocht of er goede praktijken bestonden in het buitenland en op andere bestuursniveaus. Daarnaast waren er 4 administraties bereid om over dit onderwerp een bijeenkomst te organiseren. Tijdens deze 4 bijeenkomsten werd er samen met de coördinatoren-trices *gender mainstreaming* en eventuele beheerders van subsidiedossiers gekeken naar wat de mogelijkheden en obstakels waren. Er werd steeds getracht te werken vanuit reële dossiers zodat de administraties in kwestie zich hier op zouden kunnen baseren om het principe verder toe te passen. Daarnaast werd er ook een schriftelijke vragenlijst opgestuurd naar alle coördinatoren-trices *gender mainstreaming* om ook informatie over de andere administraties te verzamelen.

De verzamelde informatie vormde de basis voor een document waar aan gewerkt wordt en dat duidelijkere richtlijnen en voorbeelden moet geven.

7. Integratie van de genderdimensie in de federale communicatie

7.1. Opmaak van een COMM Collection ‘De genderdimensie in de federale communicatie integreren’

Sinds eind 2012, na een voorstel van de CommnetKern (netwerk van communicatieverantwoordelijken van de FOD’s en POD’s), neemt het Instituut deel aan een werkgroep samengesteld uit communicatieverantwoordelijken van verschillende departementen die belast is met de opmaak van een brochure over de integratie van de genderdimensie in de communicatie van de federale overheid.
Deze brochure, die bestemd is voor de federale communicatoren, is een initiatief van de FOD Kanselarij van de Eerste Minister. Ze werd opgesteld op basis van de expertise van het Instituut en vervolgens binnen de werkgroep aangepast en gevalideerd. Het doel van deze brochure is de communicatoren-trices ertoe aan te zetten de genderdimensie te integreren in al hun communicatie (campagnes, brochures, evenementen, website, enz.). Ze is geïllustreerd met zowel goede als slechte praktijken en geeft heel wat praktische en concrete voorbeelden over hoe men erin kan slagen om de genderdimensie in de communicatie te integreren.

Deze publicatie kadert in de reeks COMM Collections van de FOD P&O en werd in november 2013 verdeeld onder alle federale communicatoren-trices[31].

7.2. COMMnet-workshop: 'Naar een gendervriendelijke overheidscommunicatie'

In september 2013 hebben de FOD P&O en de FOD Kanselarij in het kader van het netwerk COMMnet (netwerk van federale communicatoren) een workshop getiteld 'Naar een gendervriendelijke overheidscommunicatie' georganiseerd voor de federale communicatoren-trices.
Deze workshop, die onder andere door het Instituut werd begeleid, was bedoeld om uitgaande van zowel goede als slechte communicatiepraktijken (niet uitsluitend op federaal niveau) mensen bewust te maken van seksisme en stereotypen. Tijdens deze workshops werden onder andere diverse praktische adviezen uit de checklist van de COMM Collection behandeld.

[31] Deze brochure kan geraadpleegd worden via de volgende link: http://igvm-iefh.belgium.be/nl/binaries/73%20-%20De%20genderdimensie%20in%20de%20federale%20communicatie%20integreren_NL_tcm336-238661.pdf .

3. Voorstelling van de maatregelen die door de verschillende Regeringsleden zijn genomen in het kader van de verwezenlijking van het federaal plan *gender mainstreaming* en om de doelstellingen te bereiken van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad

Inleiding

§ 1 van artikel 2 van de wet van 12 januari 2007[32] bepaalt dat de Regering *"in het begin van de legislatuur, ter gelegenheid van de Regeringsverklaring, voor het geheel van de beleidsvlakken, de strategische doelstellingen definieert die zij in de loop ervan wil verwezenlijken in overeenstemming met de doelstellingen van de Vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking werd gehouden*". Dat artikel bepaalt eveneens het volgende: *"Elke minister stelt jaarlijks, ter gelegenheid van de bespreking van de algemene beleidsnota's, de acties, maatregelen en projecten voor die bijdragen tot de verwezenlijking van de strategische doelstellingen bedoeld in § 1 alsook tot de bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen*".

De wetgever heeft dus bepaald dat de Regeringsverklaring een sterke beleidsimpuls vormt voor de tenuitvoerlegging van de wet van 12 januari 2007 tijdens iedere legislatuur.
Praktisch gezien werden in het regeerakkoord van 1 december 2011 geen echte beleidsdoelstellingen inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen gedefinieerd. Het akkoord stelde het volgende: *"De Regering zal er op toezien dat de wet van 12 januari 2007 tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen wordt uitgevoerd (gendermainstreaming). Zij zal bij toekomstige hervormingen bijzondere aandacht schenken aan de versterking van het man-vrouwgelijkheidsbeleid inzake socio-economische kwesties en aan de positie van éénoudergezinnen en alleenstaanden*". Op enkele zeldzame uitzonderingen na hebben de Regeringsleden nadien in hun algemene beleidsnota's geen acties, maatregelen of projecten voorgesteld die hadden kunnen bijdragen tot de verwezenlijking van *gender mainstreaming* of tot de bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen.

In het kader van het federaal plan[33] voorzien in artikel 4 van het Koninklijk Besluit van 26 januari 2010[34] heeft de Minister van Gelijke Kansen, rekening houdend met het vernieuwende karakter van de aanpak en de beperkte duur van de legislatuur, de Regeringsleden verzocht om minstens twee beleidslijnen te identificeren die ze wilden uitvoeren en in het kader waarvan ze zich zouden verbinden tot integratie van de genderdimensie. Er werd aanbevolen dat die beleidslijnen direct te maken zouden hebben met de bevoegdheden van de Regeringsleden, dat het niet zou gaan om specifieke beleidslijnen inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen en dat de definiëring ervan nog niet in een te vergevorderd stadium zou zijn. Die laatste aanbeveling was bedoeld om een eventuele aanpassing van de beleidslijnen mogelijk te maken op basis van een beschouwing vanuit het genderstandpunt. Het Instituut heeft fiches[35] opgesteld en verspreid om de opmaak van dit plan te vergemakkelijken en te begeleiden.

Het federaal plan *gender mainstreaming* omvat een formeel engagement van de Regeringsleden met betrekking tot onder andere de tenuitvoerlegging van de bepalingen van de wet van 12 januari 2007 met betrekking tot de administraties, en een tabel met alle

[32] Zie bijlage 1.
[33] Zie bijlage 4.
[34] Zie bijlage 2.
[35] Zie bijlage 5.

beleidslijnen in het kader waarvan de Regeringsleden zich hebben verbonden tot de integratie van de genderdimensie. Dit plan werd op 6 juli 2012 voorgelegd aan de Ministerraad.
In juni 2013, een jaar na de goedkeuring van het federaal plan *gender mainstreaming*, heeft het Instituut nieuwe beleidsfiches[36] ontworpen, die dit keer bedoeld waren om de opmaak van het verslag op het eind van de legislatuur te vergemakkelijken. Deze fiches leunen dicht aan bij de fiches opgesteld in het kader van de opmaak van het federaal plan en waren in de eerste plaats bestemd om informatie te verzamelen over de tenuitvoerlegging van het plan. Gezien de verwijzingen naar de doelstellingen van Peking in de wet van 12 januari 2007 en ondanks het feit dat de integratie van de genderdimensie in de inhoud van de beleidslijnen de kern van deze wet uitmaakt, boden deze fiches ook de mogelijkheid om de eventuele specifieke beleidslijnen aan bod te laten komen die werden uitgevoerd in overeenstemming met de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad.

Concreet betekent dit dat de beleidsfiches voor het verslag op het eind van de legislatuur opgesplitst zijn in twee delen. Het eerste deel betreft de informatie met betrekking tot de integratie van de genderdimensie in de beleidslijnen die worden vermeld in het federaal plan en eventueel in andere overheidsbeleidslijnen. Die informatie kan ofwel worden voorgesteld in een rooster met vragen die de logica van de integratie van de genderdimensie volgen, ofwel in een open vorm.

Het rooster met vragen die de logica van de integratie van de genderdimensie volgen, ziet er als volgt uit:

- Wat waren de doelstellingen van het beleid en welke maatregelen werden overwogen in het kader van de uitvoering ervan?
- Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van het beleid en de verschillende maatregelen ervan betrekking had?
- Welke verschillen bestonden er tussen de situaties van de vrouwen en de mannen waarop het beleid en de verschillende maatregelen betrekking hadden?
- Leidden sommige van deze verschillen tot een beperking van de toegang tot bestaansmiddelen of van de uitoefening van de fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen - ongelijkheden)?
- Hoe hebt u bij de uitvoering van het beleid en de verschillende maatregelen ervan rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen(integratie van de genderdimensie)?
- Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in het beleid?

Het tweede deel van de fiche biedt de mogelijkheid om de eventuele beleidslijnen, maatregelen en acties voor te stellen die betrekking hebben op de doelstellingen van Peking en die door de Regeringsleden tijdens de legislatuur zijn uitgevoerd.

Hieronder vindt u de fiches die door de verschillende Regeringsleden zijn opgesteld.

[36] Zie bijlage 8.

Eerste Minister
De heer Elio Di Rupo

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **Het federale communicatiebeleid**
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: **De heer Elio Di Rupo, Eerste Minister**
Betrokken administratie: **FOD Kanselarij van de Eerste Minister**

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?
In een democratisch politiek bestel is de communicatie van de federale Regering essentieel. De burger heeft recht op duidelijke informatie over het gevoerde beleid. Zo behoudt de federale overheid haar luisterend oor voor de burgers en weet ze wat de bevolking verontrust. Het doel van dit beleid is om de burgers en organisaties in ons land op een professionele en doeltreffende manier te informeren. Het is ook de bedoeling om het imago van België als merk over de hele wereld te promoten.
2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?
De doelgroep van het beleid is elke Belgische burger die via campagnes en evenementen van de federale Regering kan worden geïnformeerd. De naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroep verschilt per campagne en evenement, iets waar de aandacht op gevestigd wordt in de acties vermeld onder punt 5.
3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?
Deze verschillen hangen af van het domein waar de campagne betrekking op heeft. Het kan onder andere gaan over verschillen in interesses of verschillen in het gebruik van communicatiekanalen.
4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?
Wanneer er met de hierboven vermelde verschillen tussen vrouwen en mannen geen rekening gehouden wordt, kan het bijvoorbeeld zijn dat er gecommuniceerd wordt op een manier die slechts een van de twee geslachten aanspreekt of kan er een communicatiekanaal gebruikt worden dat slechts een van twee geslachten bereikt. Dit kan ertoe leiden dat er voor één van beide geslachten een beperking is in de toegang tot informatie. Afhankelijk van de informatie in kwestie kan dit vervolgens leiden tot een beperking van de toegang tot gezondheid, inkomen, enz. Het is verder van groot belang de federale communicatoren bewust te maken van de impact van de overheidscommunicatie bij het promoten van gelijkheid vrouwen-mannen. Zo kan een communicatiecampagne bijvoorbeeld eveneens een genderaspect bevatten als ze de stereotiepe rolverdeling tussen mannen en vrouwen uitdraagt of als het taalgebruik niet neutraal is.
5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?
- Een beroep doen op deskundigen binnen de federale overheid (werkgroep, Instituut) en op externe deskundigen. - Meer belang hechten aan het genderaspect bij gebruikerstests van websites - Interne opleiding van onze communicatoren ter zake (6 sessies van 2 uur). - Een nummer van COMM Collection waarin er aandacht werd besteed aan best practices om gelijkheid vrouwen/mannen in de overheidscommunicatie te bevorderen. - Een checklist voor een 'gendervriendelijke' overheidscommunicatie, ook online beschikbaar.

- Een workshop voor *gender mainstreaming* in de federale-overheidscommunicatie voor de CNK-leden (COMMnetkern – netwerk van communicatieverantwoordelijken binnen de federale overheid).
- Steun aan het FORUM JUMP 2013, voorzitterschap van dit forum en organisatie van een workshop over communicatie tijdens dit forum dat jaarlijks in Brussel plaatsvindt voor een gemengd publiek.

6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

De volgende indicator zal gebruikt worden om de resultaten te meten: evaluatie van de communicatie-acties (kwantitatieve en kwalitatieve analyses), geventileerd per geslacht.

Deze evaluatie zal plaats vinden eenmaal de boodschap voldoende werd verspreid bij de federale communicatoren, i.e. na de publicatie van de brochure en organisatie van een atelier (of – indien nodig – van meerdere ateliers).

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **De certificering van de federale overheidsdiensten**
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: **De heer Elio Di Rupo, Eerste Minister**
Betrokken administratie: **FOD Kanselarij van de Eerste Minister**

Beschrijving van de maatregelen genomen om de genderdimensie te integreren in de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming*
De eventuele invloed van de voorgestelde actie op de toegang tot middelen of de uitoefening van fundamentele rechten van mannen en vrouwen is groot. Het steunen van een certificeringsproject met daaraan eventueel gekoppeld een prijsuitreiking kan leiden tot een grotere zichtbaarheid en het toekennen van een groter gewicht aan projecten voor de integratie van gender in de activiteiten van de federale overheidsorganisaties. Certificering draagt bij tot het bewaken en verhogen van de kwaliteit van acties die daaropvolgend meer zichtbaar en gewichtig worden voor de bevolking. Een prijsuitreiking kan hieraan worden gekoppeld om de motivatie tot deelname bij de verschillende federale overheidsorganisaties te verhogen. De *gender mainstreaming* coördinatoren van de FOD Kanselarij van de Eerste Minister hebben samen met de Stafdirecteur Budget en Beheerscontrole en de betrokken personen van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen een aantal vergaderingen belegd om de visie op dit project beter te definiëren. Als resultaat van deze bespreking werd een conceptnota opgesteld met daarin verschillende methodes om het certificeringsproject uit te werken. Aangezien de uitwerking van dit project een grote budgettaire en organisatorische inspanning vergt moeten de verschillende opties aan een uitvoerige analyse worden onderworpen en voldoende tijd worden genomen om een weloverwogen beslissing te nemen. Een optie die in lijn met de eerste beleidslijn het meest voor de hand ligt is de opstart van een certificeringsproject dat zich richt op het certificeren van de overheidsorganisaties die inspanningen vergen voor de integratie van gender in hun communicatiebeleid en dit volgens de adviezen die worden verstrekt in de recent verschenen publicatie hieromtrent. Een gelijkaardige actie bestaat ter bevordering van de integratie van de dimensie handicap in het federale communicatiebeleid en dit aan de hand van het label ‘Anysurfer’. Dit label kan worden toegekend aan websites en applicaties die voldoen aan een reeks vereisten die de toegankelijkheid van de websites en applicaties helpen garanderen. In 2014 wordt het project verder besproken samen met het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. Indien een akkoord kan worden bereikt en de nodige middelen beschikbaar zijn kunnen tijdens ditzelfde jaar de eerste acties worden uitgewerkt.

Vice-Eerste Minister en Minister van Landsverdediging
De heer Pieter De Crem

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **De loopbaan van het korte type**
Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid: **De heer Pieter De Crem, Vice-Eerste Minister en Minister van Defensie**
Betrokken administratie: **Ministerie van Landsverdediging**

Beschrijving van de maatregelen genomen om de genderdimensie te integreren in de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming*
In het kader van de invoering van de loopbaan van het korte type zal het statuut voor vrijwillige militaire inzet geoptimaliseerd worden. Het Belgische leger kampt met een veroudering van zijn personeel, wat vooral gevoeld wordt op operationeel vlak en bij het technisch personeel. De bedoeling van de loopbaan van beperkte duur is een verjonging van het operationeel en technisch personeel. Over het algemeen werft Defensie militairen aan op basis van competenties, onafhankelijk van het geslacht van de persoon in kwestie. Mannen en vrouwen hebben hetzelfde statuut. De genderdimensie werd in aanmerking genomen bij de uitwerking van deze nieuwe loopbaan, die hoofdzakelijk een verjonging beoogt van het leger en dus betrekking heeft op de jongeren op de arbeidsmarkt. Er werd zo een screening van het voorontwerp van de wet BDL (statuut van beperkte duur) uitgevoerd in samenwerking met het Instituut. Deze screening toonde aan dat er algemeen rekening gehouden wordt met de genderdimensie, maar dat specifieke doelstellingen met betrekking tot de vrouwen niet opgenomen zijn in dit project.

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **De operaties (VN-resolutie 1325)**
Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid: **De heer Pieter De Crem, Vice-Eerste Minister en Minister van Defensie**
Betrokken administratie: **Ministerie van Landsverdediging**

Beschrijving van de maatregelen genomen om de genderdimensie te integreren in de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming*
In het kader van de toepassing van de wet van 12 januari 2007 die de genderdimensie integreert in het volledige federaal beleid, zal Defensie de voorrang geven aan de uitvoering van het actieplan *gender mainstreaming* bij operaties, in samenhang met het nationaal actieplan 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid'. In operatiegebieden bestaat het personeel van Defensie voor 92% uit mannen en voor 8% uit vrouwen. Defensie werkt sinds 2008 mee aan het NAP wat betreft de resolutie 1325 van de Verenigde Naties. De stand van zaken opgemaakt in 2011 en 2013 maakt melding van de evoluties op het vlak van *gender mainstreaming* bij Defensie. Er werd een nieuw NAP 2013-2016 opgesteld in samenwerking met andere FOD's. Dit NAP bevat voortaan een aantal doelstellingen met meetbare indicatoren waardoor de resultaten in de toekomst beter kunnen gemeten worden. Meer concreet verbond Defensie er zich onder meer toe om: - het personeel te informeren rond *gender mainstreaming*; - een actiestrategie of –plan voor de integratie van de genderdimensie te ontwerpen, implementeren en updaten; - gender tot een belangrijke pijler te maken van basisopleidingen en vormingen voor het personeel dat op vredesmissie vertrekt; - genderdeskundigen aan te werven en op te leiden voor vredesmissies; - extra aandacht te besteden aan gender binnen de planning, opleiding en uitwerking van de SSR en DDR programma's. Tijdens de voorstelling van het nieuwe NAP 2013-2016 toonde het maatschappelijk middenveld zich bijzonder tevreden over de acties die Defensie volbracht in het kader van het NAP 2008-2012.

Vice-Eerste Minister en Minister van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Europese Zaken
De heer Didier Reynders

Beleidslijn vermeld in het Federaal plan *gender mainstreaming*: **Het volledige Belgische buitenlandbeleid, via:** **1) De oprichting van een Task Force *gender mainstreaming* met een belangrijk mandaat binnen het departement** **2) Op korte termijn, het opstellen van indicatoren ter opvolging en controle van het *gender mainstreaming* beleid**
Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid: **De heer Didier Reynders, Vice-Eerste Minister en Minister van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Europese Zaken**
Betrokken Administratie: **FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking**

Beschrijving van de maatregelen genomen om de genderdimensie te integreren in de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming*
Naar aanleiding van het vertrek van onze *gender mainstreaming* coördinator, had de FOD geen aanspreekpunt meer voor deze kwestie. We beschouwden het wegwerken van deze lacune dus als een prioriteit en wilden een persoon aanduiden die zich volledig kan toeleggen op zijn of haar functie van *gender mainstreaming* coördinator binnen de FOD. Na deze aanwerving stelden we een *task force* (TF) samen die moest waken over de uitvoering van *gender mainstreaming* (GM). De TF bestaat uit twee vertegenwoordigers (effectief lid en plaatsvervangend lid, idealiter van een verschillend geslacht) van elke beleidscel (BZ en COOP), van elk DG en elke Stafdirectie. De coördinatrice voor de geïntegreerde genderaanpak van ons departement zit de TF voor, bijgestaan door een plaatsvervangend lid. De taak van deze TF is advies geven voor het beleid ter zake, de documenten (politieke projecten, managementplannen, suggesties om de genderdimensie te integreren in onze tussenkomsten binnen internationale instellingen, enz.) te analyseren vanuit een genderinvalshoek en kan initiatieven nemen (door het departement aan te nemen maatregelen suggereren inzake dit beleid). Binnen afzienbare tijd zullen de leden van het TF een vorming GM volgen, in samenwerking met het instituut. Concreet heeft de TF als taak om de geleidelijke uitvoering te begeleiden van de verschillende bepalingen van: - de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen. - het koninklijk besluit van 26 januari 2010 tot vastlegging van de samenstelling, de opdrachten en de werkingsregels van een interdepartementale coördinatiegroep. - de omzendbrief van 29 april 2010 in verband met het in werking stellen van *gender budgeting*. - de verbintenis inzake GM ondertekend door de voogdijministers van de FOD. Meer in het bijzonder bestaan de opdrachten van de TF uit: - de integratie van de genderdimensie in de voorbereiding van de begroting van het departement. - de integratie van de genderdimensie in de verschillende managementplannen. - het bepalen van relevante proces- en inhoudsindicatoren om de integratie van de genderdimensie te kunnen meten en na te kunnen gaan of de strategische doelstellingen behaald worden. - het opstellen van een evaluatierapport over de impact van elk wetgevend en reglementair project op de respectieve situatie van vrouwen en mannen. - het in aanmerking nemen van de gelijkheid van vrouwen en mannen en de integratie van de genderdimensie in het kader van procedures voor de toekenning van overheidsopdrachten en de toekenning van subsidies.

- het uitsplitsen naar geslacht van de statistieken opgesteld door de FOD en het bepalen van genderindicatoren indien relevant.
- het ontwikkelen van een reële strategie voor de gelijkheid van mannen en vrouwen in het openbaar ambt, voor aanwijzingen en benoemingen, bij de dagelijkse organisatie en bij elk relevant initiatief[37].
- de organisatie van de vorming en de informatieverspreiding inzake geïntegreerde genderaanpak en concrete uitwerking ervan binnen de administratie.

De TF formuleert tips en aanbevelingen om de geleidelijke uitvoering van zijn opdrachten te ondersteunen en kan ook zelf initiatieven nemen om specifieke maatregelen voor te stellen die ter zake goedgekeurd moeten worden door het departement.
De TF ondersteunt en begeleidt de coördinator van de geïntegreerde genderaanpak om een systeem van monitoring en follow-up van de uitwerking van de opdrachten te bewerkstelligen.
De TF valideert de verslagen die de coördinator van geïntegreerde genderaanpak opstelt in het kader van artikel 4, § 2, 2° en 3° van het koninklijk besluit van 26 januari 2010, en meer in het bijzonder de bijdragen van het departement aan het tussentijds verslag en een verslag aan het eind van de legislatuur.
De TF kan trouwens periodieke rapporten overmaken aan de voogdijministers en aan het directiecomité van het departement met betrekking tot de stand van zaken inzake de uitvoering van haar taken.

De TF heeft de ambitie om regelmatig (om de drie maanden) samen te komen op initiatief van onze GM-coördinatrice. De vergaderingen zijn participatief: van de leden wordt verwacht dat ze dynamisch zijn en hun ervaringen delen, om zo hun collega's te inspireren en ons beleid dagelijks te verrijken.
Zo kreeg bijvoorbeeld een rubriek '*gender*' een plaats tussen de belangrijke rubrieken van het dagelijkse persoverzicht van het departement. Bedoeling is dat de sensibilisering constant is.

Op vraag van de Minister heeft het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen rechtstreeks aan het directiecomité van de FOD de *gender mainstreaming* aanpak voorgesteld, samen met de doelstellingen ervan en de manier waarop deze kan worden uitgevoerd.

[37] Opmerking: gezien het specifiek karakter van het personeelsbeleid binnen de FOD als gevolg van de expatriëring van een groot deel van het personeel, werden alle kwesties met betrekking tot de gelijkheid van mannen en vrouwen vanuit een louter 'human ressources'- standpunt, toevertrouwd aan een andere werkgroep dan de TF. Deze werkgroep moet de toestand bestuderen en aanbevelingen voorstellen.

Maatregelen genomen vanuit een optiek van *gender mainstreaming*: **Acties met het oog op de integratie van de genderdimensie binnen de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking**
Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid: **De heer Didier Reynders, Vice-Eerste Minister en Minister van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Europese Zaken**
Betrokken Administratie: **FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking**

Beschrijving van de maatregelen genomen vanuit een optiek van *gender mainstreaming*:
- Een rubriek '*gender*' krijgt een plaats tussen de belangrijke rubrieken van het dagelijks persoverzicht van het departement - Organisatie van een vorming rond *gender mainstreaming* voor de leden van de TF (in november/december 2013). Minder dan de helft van de leden van de TF hebben kunnen deelnemen. - Actieve deelname van België aan de multilaterale initiatieven inzake *gender mainstreaming* en inzake de rechten van de vrouw in het algemeen (bv : VN-resolutie 1325). - Integratie van de gender dimensie in de keuze van subsidieprojecten, steun aan organisaties, enz.

Vice-Eerste Minister en Minister van Economie, Consumenten en Noordzee
De heer Johan Vande Lanotte

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming:* **De sensibilisering van eenoudergezinnen voor de verschillende aspecten van de energiekost**
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: **De heer Johan Vande Lanotte**, **Vice-Eerste Minister en Minister van Economie, Consumenten en Noordzee**
Betrokken administratie: **FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie**

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?
Met deze beleidslijn worden verschillende aspecten beoogd: de factuur, de sociale maatregelen, de opvolging van contracten, de keuze van energiebronnen (gas, elektriciteit), de vergelijking van de energieleveranciers, … In het kader van de uitvoering van het beleid wordt voorzien in de verspreiding van informatie via de verschillende communicatiekanalen.
2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?
De naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen (eenoudergezinnen) zou worden berekend met behulp van DG Statistiek en Economische Informatie (afhankelijk van budget). Er wordt verwacht dat in de meeste situaties het hoofd van een eenoudergezin een vrouw is.
3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?
Voor deze benadering gaan we ervan uit dat eenoudergezinnen vooral bestaan uit vrouwen met kinderen die beschikken over minder middelen en/of mogelijkheden om toegang te verschaffen tot het internet of andere vormen tot het verkrijgen van informatie. Bovendien heeft het hoofd van een eenoudergezin eveneens minder tijd, aangezien er maar één ouder is.
4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?
De beperkte toegang tot informatie over de energiekost kan leiden tot een beperking van het vermogen in vergelijking met de personen die wel toegang hebben tot deze informatie en dus hun energiekost kunnen inperken.
5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?
Er wordt op toegezien dat binnen de voorziene communicatie ook op plaatsen en manieren gecommuniceerd worden die eenoudergezinnen bereiken (bijv. gericht op de communicatie centra van alleenstaande moeders, ...). Dit kan de noodzaak aan extra budget met zich meebrengen.
6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?
Deze indicatoren moeten nog worden gedefinieerd.

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **De productie en de verwerking van statistische gegevens**
Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid: **De Heer Johan Vande Lanotte, Minister van Economie, Consumenten en Noordzee**
Betrokken administratie: **FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie (Algemene directie Statistiek en Economische informatie)**

Beschrijving van de maatregelen genomen om de genderdimensie te integreren in de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming*

Op basis van onder andere de aanbevelingen van het Adviescomité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen van de Senaat werd er een thematische werkgroep 'Gender en Statistieken' opgericht binnen de Hoge Raad voor de Statistiek.

De opdrachten van deze werkgroep zijn de volgende:

- de uitsplitsing naar geslacht van de door de federale administraties opgestelde statistieken nagaan, alsook de opmaak van genderindicatoren;
- het bestaan van lacunes in de statistieken identificeren, in overeenstemming met de vragen van de Europese en internationale instanties;
- de naar geslacht uitgesplitste neutraliteit van de methodologie testen;
- nagaan of bij de voorstelling van de gegevens voldoende rekening wordt gehouden met de genderdimensie.

De werkgroep bestudeerde eerst de nationale onderzoeken. In het kader daarvan werden elementen die negatief inwerken op de genderdimensie vastgesteld. Het gaat om:

- het feit dat sommige nationale studies op gezinsniveau worden uitgevoerd op basis van vragen die gesteld worden aan de referentiepersoon. Dat zorgt met name voor een oververtegenwoordiging van mannen in onderzoeken.
- het gebruik van proxy's voor onderzoeken op individueel niveau, waarbij iemand anders dan de echte respondent de vragen beantwoordt. Dit kan de resultaten vervormen.
- het gebrek aan de nodige expertise om de methodologie vanuit een gender oogpunt te bestuderen.

De groepsleden bespraken verder het gebruik van het Rijksregister als basis voor steekproeven en van de Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming. De groep boog zich tevens over de statistieken van de politie, het parket en justitie, en over de inkomensstatistieken.
De werkgroep zal een reeks aanbevelingen formuleren aan de Hoge Raad voor de Statistiek.

De Algemene Directie Statistiek en Economische informatie (ADSEI) van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie neemt de verantwoordelijkheid op zich om (officiële) nationale statistieken te produceren voor België. Ze ziet erop toe dat de statistieken indien mogelijk systematisch opgesplitst worden naar geslacht.
De ADSEI nam overigens actief deel aan het begeleidingscomité van het project 'Inventaris en analyse van de naar geslacht uitgesplitste statistieken en de genderindicatoren op Belgisch federaal niveau', gevoerd door het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen[38].

[38] Zie punt 5.2 (Opmaak van een inventaris betreffende de uitsplitsing naar geslacht van de federale statistieken) van deel 2.

Vice-Eerste Minister en Minister van Pensioenen
De heer Alexander De Croo

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*:
De hervorming van de overlevingspensioenen

Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn:
De heer Alexander De Croo, Vice-Eerste Minister en Minister van Pensioenen

Betrokken administraties:
Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)
Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)
Pensioendienst voor de Overheidssector (PDOS)

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?

Doelstellingen:
De Belgische overlevingspensioenen zijn succesvol in het uit de armoede houden van voornamelijk weduwen, een van de financieel meest kwetsbare groepen in de samenleving. Tegelijkertijd werken ze als een inactiviteitsval voor vrouwen. Empirisch onderzoek uit 2007 toont aan dat van de 1.600 vrouwen in de steekproef die in 2002 tewerkgesteld waren voor het overlijden van hun echtgenoten, 73 procent het jaar nadien gestopt was met werken of ervoor gekozen hadden hun tewerkstelling terug te schroeven. Volgens de onderzoekers valt deze de-activering waarschijnlijk te verklaren door de wetgeving op de overlevingspensioenen. Deze wetgeving combineert immers een goede basisbescherming met cumulatiegrenzen voor inkomen uit te werkstelling. Dit heeft tot gevolg dat vrouwen beslissen om niet langer of minder actief te zijn op de arbeidsmarkt. Om een einde te stellen aan de overlevingspensioenen als inactiviteitsval voorzag het regeerakkoord in een ingrijpende hervorming van het systeem voor personen op beroepsactieve leeftijd.

Maatregelen:
Tijdens de vergadering van de Ministerraad van 19 december 2013 werd in eerste lezing een wetsontwerp goedgekeurd dat de hiernavolgende hervorming van de overlevingspensioenen bevat:

- Personen die hun echtgeno(o)t(e) verliezen vóór de leeftijd van 45 jaar, zullen geen recht meer kunnen openen op een overlevingspensioen. In de plaats hiervan zullen ze een overgangsuitkering kunnen aanvragen. Deze overgangsuitkering zal toegekend worden voor hetzij twaalf maanden, indien er geen kinderen ten laste zijn, hetzij vierentwintig maanden, indien dat wel het geval is. De overgangsuitkering zal onbegrensd gecumuleerd kunnen worden met een beroepsinkomen of een sociale uitkering.
- Als de geniet(st)er van een overgangsuitkering na afloop ervan geen job heeft, dan zal hij/zij onmiddellijk een recht op werkloosheidsuitkering openen, zonder wachttijd en met aangepaste en vroegtijdige begeleiding.
- Personen die hun echtgeno(o)t(e) verliezen vanaf de leeftijd van 45 jaar, zullen een recht openen op een overlevingspensioen. De spilleeftijd van 45 jaar zal vanaf 2015 geleidelijk opgetrokken worden tot 50 jaar.
- De hoogte van de overgangsuitkering zal bepaald worden door de hoogte van het inkomen van de overleden echtgeno(o)t(e). Ze zal in elk geval niet minder kunnen bedragen dan het minimumloon inzake pensioenen.
- Personen die tijdens hun loopbaan genoten hebben van een overgangsuitkering, zullen op het ogenblik dat ze de pensioengerechtigde leeftijd bereiken, voor het huwelijk waar hun overgangsuitkering betrekking op had, een overlevingspensioen kunnen ontvangen. De toekenning hiervan zal afhankelijk zijn van de huidige cumulatieregels voor rust- en overlevingspensioenen.
- De overlevingspensioenen die vandaag reeds in uitbetaling zijn, zullen niet beïnvloed worden door de hiervoor beschreven hervorming. Zij worden gewoon verder uitbetaald ongeacht de leeftijd van de geniet(st)er ervan.

2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?

1) Gerechtigden op overlevingspensioen (mogelijk in combinatie met eigen rustpensioen) - algemeen:
   - PDOS (stand van zaken 1/07/2011): 4.875 mannen en 86.070 vrouwen
   - RVP (stand van zaken 1/01/2013):
     - Werknemers: 16.008 mannen en 458.843 vrouwen
     - Zelfstandigen: 1.258 mannen en 117.526 vrouwen

2) Gerechtigden op overlevingspensioen jonger dan 45 jaar:
   - PDOS (stand van zaken 01/01/2013): 89 mannen en 407 vrouwen
   - RVP (stand van zaken 01/01/2013):
     - Werknemers: 175 mannen en 4.023 vrouwen
     - Zelfstandigen: 21 mannen en 688 vrouwen

3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?

Er wordt een significant hogere opname van het recht op overlevingspensioenen door weduwen dan weduwnaars vastgesteld. Dit wordt verklaard door de cumulatieregels voor een overlevingspensioen en een inkomen uit arbeid. Weduwnaars zijn doorgaans voltijds tewerkgesteld. Daardoor kunnen ze hun arbeidsinkomen niet combineren met een overlevingspensioen. Door de maatschappelijke en culturele context beslissen ze meestal om voltijds arbeidsactief te blijven en af te zien van hun recht op een overlevingspensioen. Weduwen zijn doorgaans hetzij niet actief op de arbeidsmarkt hetzij deeltijds actief op de arbeidsmarkt hetzij voltijds maar psychologisch minder prioritair actief op de arbeidsmarkt. Ingegeven door dezelfde maatschappelijke en culturele context beslissen vrouwen vaker dan mannen om hun arbeidsactiviteit stop te zetten of te reduceren zodat ze hun overlevingspensioen kunnen opnemen. Vaak heeft dit ook te maken met de wens om na het overlijden van hun echtgenoot beter zorgtaken voor hun kinderen te kunnen opnemen. Op die manier hebben de cumulatiebepalingen inzake overlevingspensioenen tot gevolg dat het overlevingspensioen voor veel weduwen een werkloosheidsval is geworden. Het is een uitkering die hen net uit de armoede houdt, maar hen tegelijkertijd elke kans op volledige integratie in de arbeidsmarkt onthoudt. Op die manier wordt een meer globale socio-economische vooruitgang op termijn van deze vrouwen en hun kinderen tegengehouden.

4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?

Een grote groep weduwen wordt weerhouden van volledige integratie op de arbeidsmarkt en het verwerven van een voltijds inkomen uit arbeid. Het gaat hier om een typevoorbeeld van een werkloosheidsval. De betrokken vrouwen nemen genoegen met een inkomen dat net boven de armoedegrens ligt omdat ze op die manier kunnen focussen op de zorg voor hun kinderen. Ze verliezen daardoor echter wel ervaring en vaardigheden die hen op de arbeidsmarkt vooruit zouden kunnen helpen en hen zouden toelaten een hoger inkomen uit arbeid te verwerven dat ook hun kinderen ten goede zou komen.

5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?

De omvorming van het overlevingspensioen in de drie pensioenstelsels (werknemers, zelfstandigen en statutaire ambtenaren) in een overgangsuitkering is er uitdrukkelijk op gericht om de werkloosheidsval voor weduwen uit de wereld te helpen en hun geleidelijke volwaardige integratie in de arbeidsmarkt na het overlijden van hun echtgenoot te ondersteunen en te begeleiden.

6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

De maatregel is pas op 19 december 2013 in eerste lezing goedgekeurd door de Ministerraad. Hij is met andere woorden nog niet aangenomen. Er zijn bijgevolg nog geen resultaten voorhanden.

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*:
De welvaartsaanpassing van de pensioenen

Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn:
De heer Alexander De Croo, Vice-Eerste Minister en Minister van Pensioenen

Betrokken administraties:
Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)
Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen (RSVZ)

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?

Doelstellingen:
In tegenstelling tot de pensioenen van de statutaire ambtenaren worden de wettelijke pensioenen van de werknemers en de zelfstandigen niet aangepast aan de evolutie van de welvaart. Ze worden weliswaar geïndexeerd, maar ze houden geen gelijke tred met de evolutie van de loonontwikkeling van de arbeidsactieven. Daardoor neemt de welvaartspositie van gepensioneerde werknemers en zelfstandigen geleidelijk af. Dit heeft vooral negatieve gevolgen voor lage pensioenen en personen die lang geleden op pensioen gegaan zijn. Voor een groot deel overlappen beide groepen.
Een automatische aanpassing van de wettelijke pensioenen van werknemers en zelfstandigen aan de evolutie van de lonen van de arbeidsactieven is op dit ogenblik financieel niet haalbaar. Daarom werd in het kader van het Generatiepact in 2005 een beleidsalternatief afgesproken: de welvaartsenveloppe. Tweejaarlijks wordt op basis van in de wet vastgelegde parameters een financiële enveloppe bepaald die besteed dient te worden aan de aanpassing van sociale uitkeringen aan de welvaart. De sociale partners moeten de regering advies verstrekken over wat de prioriteiten voor deze aanpassing moeten zijn.
Een van de doelstellingen van de regering voor de welvaartsenveloppe 2013-2014 was de verhoging van de oudste en de laagste pensioenen. Hierin speelt een belangrijke genderdimensie omdat het vooral vrouwen zijn die genieten van de oudste en de laagste pensioenen. Hun pensioenen aanpassen aan de welvaart draagt ertoe bij om hen uit de armoede te houden.

Maatregelen:
Op 19 april 2013 heeft de Ministerraad de volgende verhogingen van werknemerspensioenen goedgekeurd, gebruik makende van de middelen uit de welvaartsenveloppe 2013-2014:

- Het bedrag van de eerste inkomensgrens voor de berekening van het pensioen van werknemers wordt vanaf 1 januari 2013 met 2 % verhoogd.
- Het minimumrecht per loopbaanjaar wordt vanaf 1 september 2013 met 1,25 % verhoogd.
- Alle gewaarborgde minimumpensioenen worden vanaf 1 september 2013 met 1,25 % verhoogd.
- Voor het klein gewaarborgd minimumpensioen is er vanaf 1 januari 2014 een bijkomende verhoging met 2,51 % (gezinsbedrag) en 0,80 % (bedrag alleenstaande en overlevingspensioen).
- Het vakantiegeld en de aanvullende toeslag worden verhoogd:
    - Met 5 % vanaf 1 mei 2013;
    - Met 3,43 % vanaf 1 mei 2014;
    - De gerechtigden op een uitkering als werknemer die lager is dan het vakantiegeld en de aanvullende toeslag bij het vakantiegeld genieten in mei 2014 een globale verhoging met 8,6 %.
- De pensioenen van vijf jaar oud worden op 1 september 2013 en 1 september 2014 met 2 % verhoogd.

Tegelijkertijd werden de volgende verhogingen van de zelfstandigenpensioenen goedgekeurd, gebruik makende van de middelen uit de welvaartsenveloppe 2013-2014:

- Het bedrag van de eerste inkomensgrens voor de berekening van het pensioen van zelfstandigen wordt vanaf 1 januari 2012 met 2 % verhoogd.
- Het klein (gemengd) gewaarborgd minimumpensioen wordt verhoogd met 4 % vanaf 1

januari 2012.
- Het normaal gewaarborgd minimumpensioen wordt met 1,25 % verhoogd vanaf 1 september 2013.
- De pensioenen van vijf jaar oud worden op 1 september 2013 en 1 september 2014 met 2 % verhoogd.

Daarnaast werd beslist om het gezinsminimumpensioen van zelfstandigen te verhogen tot het niveau van het gezinsbedrag van het minimumpensioen bij werknemers.

2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?

1) Oudste pensioenen

- Zuiver of gemengde loopbanen werknemers:
  - Mannen:
    - +70: 516.090
    - +75: 337.222
    - +80: 182.126
    - +85: 70.659
  - Vrouwen:
    - +70: 614.224
    - +75: 466.304
    - +80: 311.844
    - +85: 160.716

- Zuiver of gemengde loopbanen zelfstandigen:
  - Mannen:
    - +70: 161.905
    - +75: 112.197
    - +80: 65.630
    - +85: 27.401
  - Vrouwen:
    - +70: 196.607
    - +75: 155.696
    - +80: 108.414
    - +85: 58.490

2) Laagste pensioenen (pensioenen lager dan 1.000 € per maand (bedrag Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO)))

- Zuiver of gemengde loopbanen werknemers:
  - Mannen: 259.847
  - Vrouwen: 403.536

- Zuiver of gemengde loopbanen zelfstandigen:
  - Mannen: 79.463
  - Vrouwen: 115.232

(Bron: RVP, Jaarlijkse statistieken 2013, stand van zaken 01/01/2013)

3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?

Meer vrouwen dan mannen genieten van de oudste en de laagste pensioenen.
Wat de oudste pensioenen betreft, wordt dit verklaard door het feit dat vrouwen gemiddeld ouder worden dan mannen. Volgens de meest recente bevolkingsvooruitzichten (gepubliceerd door het Federaal Planbureau en de FOD Economie in mei 2013), hadden mannen in 2012 op 65 een levensverwachting van 18,17 jaar, terwijl de levensverwachting van vrouwen op die leeftijd 21,61 jaar bedroeg.

Wat de laagste pensioenen betreft, wordt dit verklaard door het feit dat vrouwen vaker dan mannen ofwel een onvolledige loopbaan hebben ofwel deeltijds gewerkt hebben ofwel aan lagere lonen gewerkt of in sectoren met gemiddeld lagere lonen. Hierdoor is de berekeningsbasis voor hun pensioen beperkter dan die van mannen, waardoor hun pensioenen lager zijn.
4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?
Doordat er meer vrouwen dan mannen genieten van de oudste en de laagste pensioenen, is het armoederisico voor gepensioneerde vrouwen substantieel hoger dan dat van gepensioneerde mannen. Volgens Eurostat bedroeg het armoederisico voor vrouwelijke gepensioneerden in 2011 21,9 %, terwijl het voor mannen slechts 21,1 % was. In 2012 is het armoederisico voor beide groepen gedaald, maar het verschil blijft (20,1 % tegenover 18,7 %)
5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?
Door het beperkte aantal middelen dat tweejaarlijks beschikbaar is voor de aanpassing van de pensioenen aan de evolutie van de welvaart te oriënteren op de oudste en de laagste pensioenen wordt vooral het hogere armoederisico van vrouwelijke gepensioneerden aangepakt. De focus op de oudste pensioenen kan gezien worden in de verhoging van de pensioenen die vijf jaar tevoren ingegaan zijn op zowel 1 september 2013 als op 1 september 2014. De focus op de laagste pensioenen kan gezien worden in de verhoging van de verschillende bedragen van het gewaarborgd minimumpensioen. Vele personen die een laag pensioen hebben, krijgen een top-up op basis van het minimumpensioen. Voor diegenen die niet in aanmerking komen voor het minimumpensioen, is er de Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO), een vorm van middelengetoetste sociale bijstand. Ook de bedragen van de IGO werden verhoogd in het kader van de welvaartsaanpassing.
6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?
Aangezien deze maatregelen nog maar recent beslist werden en een deel ervan nog in werking moet treden, zijn er nog geen resultaten zichtbaar.

Vice-Eerste Minister en Minister van Binnenlandse Zaken en Gelijke Kansen
Mevrouw Joëlle Milquet

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **Bestrijding van fysiek geweld**
Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid: **Mevrouw Joëlle Milquet, Vice-Eerste Minister en Minister van Binnenlandse Zaken en Gelijke kansen**
Betrokken administratie: **Federale politie**

Beschrijving van de maatregelen genomen om de genderdimensie te integreren in de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming*
In het kader van het denkproces over hoe gender kan ingepast worden bij de bestrijding van fysiek geweld, bleken relevante naar geslacht uitgesplitste statistieken noodzakelijk. Deze statistische gegevens zijn immers onontbeerlijk om analyses uit te voeren waarbij rekening gehouden wordt met de verschillen tussen vrouwen en mannen met betrekking tot fysiek geweld, en om een beleid te bepalen waarin belang gehecht wordt aan de genderdimensie. De eerste maatregel die genomen dient te worden vanuit de optiek van *gender mainstreaming* bestaat er dus in de verzameling van statistische gegevens volgens sekse binnen de geïntegreerde Politie te verbeteren. Er werd een analyse uitgevoerd bij de ad hoc dienst van de Federale politie om de problemen te identificeren in verband met de verzameling van gegevens met betrekking tot de sekse van de slachtoffers en van fysieke geweldplegers. De betrouwbaarheid van de gegevens in de algemene nationale gegevensbank (ANG) staat of valt met de correcte invoering van deze gegevens en met de controle ervan vooraleer ze automatisch worden doorgestuurd naar de ANG. Menselijk ingrijpen zal inderdaad nodig blijven om de vereiste kwaliteit te waarborgen. De dienst CGOIS-quality control van de Federale Politie levert dagelijks inspanningen om via specifieke acties de kwaliteit van de gegevens te verbeteren. Het domein is zo ruim en daar dergelijke acties veel menselijke middelen vergen, stemt de dienst quality control zijn corrigerende acties af op fouten die herhaaldelijk vastgesteld worden. Vandaag kunnen grote hoeveelheden gegevens met betrekking tot de daders en slachtoffers, zoals het geslacht van de persoon, al geregistreerd worden via de basisregistratiesystemen ISLP (voor de lokale politie) en Feedis (voor de Federale Politie). Technisch gezien is het niet verplicht dit veld in te vullen, maar bij de registratie van de personen in deze applicaties, en op voorwaarde dat ze opgenomen zijn in het rijksregister, bestaat de mogelijkheid om gegevens, zoals geslacht, te importeren, en op die manier wordt het veld met betrekking tot het geslacht bijvoorbeeld automatisch ingevuld. Als de daders of slachtoffers onbekend zijn, is het materieel niet mogelijk om het geslacht te geven van de persoon. Wat eerst en vooral de daders aangaat, kunnen hun gegevens, waaronder het geslacht, geregistreerd worden via de ANG. Technisch gezien is het niet verplicht dit veld in te vullen. Wat de slachtoffers betreft, moet op dit moment een onderscheid gemaakt worden tussen twee mogelijke situaties. De eerste heeft betrekking op het meer operationeel gedeelte van de ANG en de tweede op het meer statistische deel. Wat het operationeel gedeelte betreft, moet men weten dat er principieel bepaald is dat er geen identificatiegegevens van de slachtoffers opgenomen worden in de ANG, behalve enkele kenmerken zoals de hoedanigheid van de persoon, de leeftijd, het geslacht en relevante gegevens die van concreet belang zijn voor, bijvoorbeeld, een onderzoek of met betrekking tot de aard van het feit. Er bestaat een uitzondering, zijnde de gegevens van prostituees in het kader van het programma ter bestrijding van mensenhandel (MH). Voor het statistische gedeelte worden de gegevens geanonimiseerd. Ze zijn onvolledig en kunnen zeker niet als basis dienen voor welke statistiek dan ook op dit vlak. Deze situatie, die kwalitatief gebrekkig is, gaat in de toekomst een evolutie doormaken.

Zodra de wet tot wijziging van de artikelen 44/1 en 44/11 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt wat betreft de opdrachten van de administratieve en gerechtelijke politie, evenals het beheer van operationele informatie en de wet tot wijziging van de organieke wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op de politie- en inlichtingendiensten en op het coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse van kracht zal worden, zal het mogelijk zijn de gegevens van de slachtoffers bij te houden in de ANG.

'Re-engineering ANG'

Het gaat om een nieuw concept van de ANG waarvan de impactanalyse werd uitgevoerd in juni 2010. Het betreft:

- de beslissing om de twee huidige databanken, namelijk de 'Ondersteuning' (die diende voor de statistieken) en de (operationele) 'ops' af te schaffen en samen te voegen tot één enkele database;
- de integratie van een datamodel voor de entiteit 'niet verdachte' natuurlijke en rechtspersoon, dat dus de gegevens zal bevatten van de slachtoffers;
- de archivering van gegevens.

De stand van zaken van dit project is een kwestie van beschikbaarheid van financiële middelen. Er zijn hiervoor 3 VTE's gepland over een periode van een jaar (kostprijs: zo'n 500.000 tot 550.000 EUR; raming 2013).
Dit project zal de verwerking van de gegevens veel eenvoudiger en beter maken.

Hoever staat het met de flow naar Justitie toe?

De gegevensstroom naar Justitie betreft informatie over de daders, slachtoffers en sekse. Er wordt niet gepland om de gegevens uit deze stroom met betrekking tot de slachtoffers te verwerken. Evenmin wordt gedacht aan de mogelijkheid om deze te identificeren, ook al vormt het rijksregisternummer van het slachtoffer een onderdeel van deze flow.

Besluit

<u>In het ISLP en FEEDIS wordt het veld geslacht automatisch ingevuld als er gegevens van het rijksregister worden geïmporteerd</u>

Dit geldt niet voor onbekende daders of slachtoffers of voor daders en slachtoffers die niet opgenomen zijn in het rijksregister. In dit laatste geval kan het veld manueel ingevuld worden. Om de situatie te verbeteren zou het veld technisch gezien voor alle gevallen verplicht moeten worden binnen het ISLP en FEEDIS, met een keuze tussen mannelijk-vrouwelijk-onbepaald-onbekend.

<u>Voor de ANG</u>

Er zou een verbetering moeten komen wat de slachtoffers betreft, dankzij het wetsontwerp tot wijziging van de artikelen 44/1 tot 44/11 voor het politieambt. Die zal een re-engineering van de ANG tot gevolg hebben naargelang van de beschikbare middelen. De positieve gevolgen zullen echter niet op korte termijn gevoeld worden. Als de wet gestemd wordt, zal dat in 2014 gebeuren en op de technische uitvoering staat een termijn van twee jaar. Op korte termijn zal een verbetering merkbaar zijn wat betreft de daders en slachtoffers, dankzij de verplichting om het veld geslacht voor elk geval in te vullen in het ISLP en FEEDIS, zoals bepaald in het voorgaande punt. Er moet rekening gehouden worden met een termijn van minimum 9 maanden.
De gegevensstroom naar justitie lijkt een alternatief dat op technisch vlak bestudeerd moet worden met de informaticadienst van de Federale Politie. Maar daarvoor moet het veld geslacht technisch verplicht worden. In dit geval is het een voordeel dat er niet gewacht moet worden op de nieuwe ontwikkelingen van de ANG zoals bepaald door de bovenvermelde wetswijziging.

Anderzijds zijn er bij de Federale Politie personen opgeleid die strategische analyses uitvoeren over bepaalde onderwerpen. Er werd een strategische analyse over 'De impact van gender op de opzettelijke aantasting van de fysieke integriteit' uitgevoerd door de Algemene Directie van de

Gerechtelijke Politie.
Met deze opzettelijke aantasting worden bedoeld:

- Voltooide doodslagen/moorden
- Pogingen tot doodslag/moord.
- Opzettelijke slagen en verwondingen.
- Foltering en mishandeling.
- Andere vormen van opzettelijke overtredingen:
    - Ontzeggen van zorg.
    - Verwaarlozing van kinderen of hulpbehoevenden/schuldig verzuim.
    - Toedienen van schadelijke stoffen/vergiftiging.
    - Verkeersagressie (ook het hinderen van het verkeer).
    - Feitelijkheden en lichte vormen van geweld.

De impact van het geslacht op de opzettelijke misdrijven tegen de lichamelijke integriteit werd op twee verschillende manieren geëvalueerd. Aan de ene kant werd binnen elke categorie de invloed van het geslacht bestudeerd op de andere kenmerken. Aan de andere kant werd er een index inzake 'specialisatie' berekend. Deze index staat toe de categorieën te bepalen waar een geslacht oververtegenwoordigd is (ten aanzien van het aantal mannen of vrouwen betrokken bij het geheel van de opzettelijke misdrijven tegen de lichamelijke integriteit). De categorieën kunnen ook met elkaar vergeleken worden.

Vrouwen zijn gespecialiseerd in 5 categorieën van feiten. Ze hebben een hoge graad van specialisatie in de categorieën 'verlating/schuldig verzuim' (specialisatiegraad: 3,28) en 'onthouding van verzorging' (specialisatiegraad: 2,80). Vrouwen vertegenwoordigen respectief 56 en 48% van de daders. Het gaat over twee categorieën van feiten die vooral betrekking hebben op het familiale domein. Er kan trouwens overwogen worden om deze twee categorieën te hergroeperen voor een volgende analyse.

Vrouwen zijn ook gespecialiseerd in 'de toediening van schadelijke stoffen', in 'marteling en mishandeling' en in 'feitelijkheden en licht geweld'. Ze vertegenwoordigden tijdens de 3 laatste jaren 23 tot 25% van de daders. (De referentieverhouding voor het geheel van de misdrijven tegen de lichamelijke integriteit is 17%.)
Deze categorieën verwijzen naar feiten die in principe minder lichamelijke kracht vereisen dan categorieën zoals 'slagen en verwondingen' of 'moord en doodslag'. We kunnen echter niet bevestigen dat dit de reden is waarom er verhoudingsgewijs meer vrouwen in deze categorie zitten. Er moet rekening gehouden worden met de grootte van het staal. Bijvoorbeeld, er zijn slechts 81 daders waarvan het geslacht gekend is voor de categorie 'de toediening van schadelijke stoffen'. Één enkele persoon volstaat dus om het percentage te doen stijgen.

Binnen de categorieën waarin vrouwen gespecialiseerd zijn, is er, op een enkele uitzondering na, tussen vrouwen en mannen geen verschil in profiel. De uitzondering betreft de categorie 'verlating van een kind of onbekwame/schuldig verzuim'. Naargelang het geslacht was er een opvallend verschil op het niveau van de leeftijdsverdeling. De vrouwen waren jonger dan de mannen (mediaanleeftijd: 38 jaar voor de mannen en 34 jaar voor de vrouwen). Er moet opgemerkt worden dat het niet mogelijk was de invloed van het geslacht te testen op alle variabelen aangezien de voorwaarden voor de toepassing van X^2 niet altijd vervuld waren.

Mannen hadden een grotere specialisatiegraad voor verkeersagressie. Voor deze categorie van feiten is het profiel van mannen en vrouwen trouwens verschillend zowel op het vlak van nationaliteit als op dat van leeftijd. De kans dat de dader van een andere nationaliteit dan de Belgische is, is groter bij de mannen (25% van andere nationaliteiten bij de mannen tegen 17% bij de vrouwen). De andere meest voorkomende nationaliteiten bij de mannelijke daders zijn de Marokkaanse, Franse, Algerijnse en Nederlandse. Ten slotte vertoonde de verdeling naar leeftijd van de mannelijke daders duidelijke verschillen met deze van de vrouwen. Hun mediaanleeftijd is 28 jaar tegenover 33,5 jaar voor de vrouwen.

Bovendien worden er binnen andere categorieën ('voltrokken doodslag/moord of pogingen hiertoe' evenals 'opzettelijke verwondingen') ook verschillen opgemerkt tussen het profiel van mannen en

vrouwen.

Vrouwen vertoonden een redelijke zwakke specialisatiegraad voor 'pogingen tot doodslag'. De verschillen in profiel tussen mannen en vrouwen betreffen de verschillende bestudeerde variabelen. Wanneer de dader een vrouw is, bestaat er een grotere kans dat het feit zich in een familiale omgeving voltrokken heeft (46% van de vrouwen begaan intrafamiliale feiten tegenover 16% van de mannen). Er is ook een grotere verhouding van Belgische daders bij de vrouwen (87% Belgische vrouwen tegenover 69% Belgische mannen). Het geslacht heeft een duidelijke impact op de leeftijdsverdeling (mediaanleeftijd: 39 jaar op het moment van het laatst begane feit voor Belgische vrouwen en 30 voor de Belgische mannen).

Inzake 'voltrokken doodslag/moord', wordt hetzelfde verschil teruggevonden voor de intra/extrafamiliale context en de nationaliteit. (37% van de vrouwen handelen binnen het familiale milieu tegenover 15% van de mannen; de Belgen vertegenwoordigen 78% van de vrouwelijke daders tegenover 66% van de mannelijke daders). Er is daarentegen geen invloed van het geslacht op de leeftijd. De mediaanleeftijd van de daders is ongeveer 34 jaar.

Ten slotte is er ook voor 'opzettelijke slagen en verwondingen' een invloed van het geslacht op alle bestudeerde variabelen. Er zijn proportioneel meer vrouwen die dit type feiten uitvoeren in een intrafamiliale context (39%) dan mannen (34,5%). Er zijn proportioneel ook meer Belgen bij de vrouwen (84,5%) dan bij de mannen (81%). Hoewel de leeftijdsmediaan van de auteurs 30 jaar is voor beide geslachten, zijn er duidelijke verschillen in de manier waarop de leeftijden zich verdelen rond de mediaan. De gemiddelde leeftijd van de mannen is licht hoger dan deze van de vrouwen.

De beperkingen van de gegevens

De voornaamste beperking betreft de representativiteit van de gegevens. De categorieën 'pogingen tot doodslag/moord', 'voltrokken doodslag/moord' en 'opzettelijke slagen en verwondingen' omvatten meer dan 50% feiten met minstens één dader die ermee in verband gebracht wordt. De andere categorieën daarentegen tellen nauwelijks een derde of zelfs minder feiten waarvoor we informatie hebben over de dader (voor de categorie 'verlaten/schuldig verzuim' minder dan 10% van de feiten met een in verband gebrachte dader!).

De afwezigheid van informatie over de daders kan soms verklaard worden door het type van het concrete feit. Zo wordt in het geval van concrete feiten van type 3 de dader enkel geregistreerd indien deze het onderwerp uitmaakt van een te nemen maatregel die niet permanent is. De feiten die hier hernomen zijn onder de categorie 'verlaten/schuldig verzuim' zijn voornamelijk concrete feiten van het type 3, wat de lage verhouding aan in verband gebrachte daders in de BNG verklaart. Er zijn bovendien regels die de registratie in de databank regelen. Er moet een basis zijn voor de registratie (bekentenis, betrapping op heterdaad, overeenstemmende getuigenissen, materiële bewijzen, …). In het geval van feiten waarvoor de versies verschillen en geen enkel element toelaat de ene of de andere versie te bevestigen, zal de verdachte niet in de BNG geregistreerd worden.

De andere beperking betreft de codering in de BNG. De variabelen die toestaan een familiale band tussen de auteur en het slachtoffer te identificeren worden niet altijd gebruikt, wat zeker leidt tot een onderschatting van het aantal daders dat bij dit type feit betrokken is. Er werd eveneens vastgesteld dat de minimumleeftijd van de daders vaak opvallend was. Het valt moeilijk in te beelden dat een kind van minder dan een jaar feiten van bijvoorbeeld opzettelijke slagen en verwondingen kon uitvoeren. Het gaat hier zonder twijfel over fouten in de codering. Gelukkig zijn deze marginaal, maar andere minder in het oog springende fouten kunnen in de gegevens geglipt zijn.

In de meer specifieke context van de bestrijding van seksueel geweld werd een onderzoek naar het fenomeen uitgevoerd naar aanleiding van het colloquium van 8 maart 2013. In dit kader werd de aanvraag ingediend bij de bevoegde dienst van de Federale Politie om de genderdimensie te integreren in de strategische analyse.

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*:
De opleidingen van de personeelsleden van de geïntegreerde politie

Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn:
Mevrouw Joëlle Milquet, Vice-Eerste Minister, Minister van Binnenlandse Zaken en van Gelijke Kansen

Betrokken administratie:
Federale politie (Directie van de interne relaties voor wat betreft de coördinatie (DSI) en Directie van de opleidingen voor wat betreft de pilootrol (DSE))

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?

Het aanbieden van kwalitatieve opleidingen voor alle personeelsleden van de politiediensten en ervoor zorgen dat de personeelsleden van de geïntegreerde politie rekening houden met deze opleidingen in hun dagelijks werk.

2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?

1. De personen die op directe wijze betrokken zijn:

1.A: de personeelsleden van de geïntegreerde politie over het algemeen. In maart 2013 telt de geïntegreerde politie 50.758 personeelsleden, van wie 35.666 mannelijke personeelsleden en 15.092 vrouwelijke personeelsleden.

1.B: de personeelsleden van de geïntegreerde politie die een opleiding volgen. Op dit moment wordt het geslacht van de deelnemers aan de opleidingen niet geregistreerd. Er kan dus geen verdeling naar geslacht van de deelnemers aan de verschillende opleidingen worden weergegeven.
Wel zijn er gegevens beschikbaar over de basisopleiding. Deze wordt verstrekt aan de aspirant – inspecteurs van politie. Om toegelaten te worden tot de basisopleiding moet men slagen voor 4 selectieproeven. In 2012 waren er 10.161 mannelijke kandidaten voor het basiskader, tegenover 3.543 vrouwelijke kandidaten. Na het doorlopen van de verschillende selectieproeven waren er in 2012 958 mannelijke kandidaten en 455 vrouwelijke kandidaten die mochten starten met de basisopleiding.

1.C: de referentiepersonen inzake 'gender' in de verschillende entiteiten. Deze referentiepersonen worden aangesteld overeenkomstig de omzendbrief GPI 74 ('De bevordering van de gelijke kansen van mannen en vrouwen binnen de politiediensten') in de lokale politiediensten alsook op federaal niveau. Deze personen zullen de notie 'gender' in rekening brengen bij elke besluitvorming alsook dit opvolgen in de praktijk. De functie zal onder meer de screening van de regelgeving van huidige en toekomstige processen (onder andere rekrutering, mobiliteit, …) omvatten.

1.D: de directeurs van de politiescholen. De geïntegreerde politie telt 9 erkende provinciale scholen, alsook de federale school, de rechercheschool en de officierenschool. In augustus 2013 worden 2 van de 12 politiescholen geleid door een vrouwelijke directeur.

1.E: de lesgevers en docenten binnen de politieorganisatie. De man-vrouw verdeling van de lesgevers en docenten aan de erkende provinciale scholen verschilt sterk van school tot school. Bij de federale school is er een evenwichtige man-vrouw verdeling. Bij de rechercheschool en de officierenschool bedraagt het aantal vrouwelijke docenten en lesgevers ongeveer 1/4^{e} van het totale aantal.

2. De personen die op indirecte wijze betrokken zijn:

De indirecte betrokkenen zijn de personen die met de politie in contact komen, aangezien het doel van de opleidingen is dat de politie deze personen (de algemene bevolking) zo goed mogelijk kan helpen. In 2010 waren er 10.839.905 Belgen, van wie 5.527.684 vrouwen en 5.312.221 mannen.

3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?

Het domein waarop deze beleidslijn betrekking heeft kan worden opgesplitst in twee subdomeinen, overeenkomstig de twee groepen betrokken personen.
Enerzijds moet gekeken worden naar de toegang van de personeelsleden tot de opleidingen die aan de verschillende scholen worden verstrekt. Met andere woorden: zijn er verschillen in toegang voor mannelijke en vrouwelijke leden van de politie?
Anderzijds moet gekeken worden naar de inhoud van de opleidingen die aan de verschillende politiescholen worden gedoceerd. Met andere woorden: wordt er in de opleidingen rekening gehouden met de eventueel verschillende situatie van de personen die in contact komen met de politie (bijvoorbeeld door het gebruik van naar geslacht opgesplitste statistieken of het gebruik van voorbeelden en cases die de verschillende situatie van mannen en vrouwen illustreren)?

1. Eerste subdomein: de toegang tot de opleidingen verstrekt binnen de politiediensten.

Het is belangrijk een overzicht te krijgen van het aantal mannelijke en het aantal vrouwelijke deelnemers aan de verschillende opleidingen. Hierbij dient echter ook een onderscheid te worden gemaakt tussen de basisopleiding en de voortgezette opleidingen.

1.A: Basisopleiding

Vrouwen maakten in 2012 slechts iets meer dan een derde uit van de kandidaten voor de selectieproeven. Dit kan geïnterpreteerd worden als een verschil in interesse tussen vrouwen mannen. Wanneer we de vergelijking maken tussen het aantal vrouwelijke en mannelijke kandidaten voor de selectieproeven en het aantal vrouwelijke en mannelijke kandidaten dat aan de basisopleiding mag beginnen, kunnen we vaststellen dat vrouwelijke kandidaten verhoudingsgewijs een grotere slaagkans hebben dan mannelijke kandidaten. In 2012 bedroeg het aantal vrouwelijke aspiranten in de basisopleiding uiteindelijk toch slechts ongeveer de helft van het aantal mannelijke aspiranten in de basisopleiding.

1.B: Voortgezette opleidingen

De voortgezette opleidingen kunnen worden gevolgd nadat men (als burger of als operationeel personeelslid) in dienst getreden is bij de geïntegreerde politie. Het aanbod aan voortgezette opleidingen is zeer omvangrijk. Het huidige registratiesysteem laat niet toe een overzicht te krijgen van het exacte aantal voortgezette opleidingen.
Bovendien zijn alle voortgezette opleidingen toegankelijk zowel voor mannelijke als voor vrouwelijke personeelsleden. Het geslacht van de kandidaat-deelnemers wordt niet beschouwd als een criterium om de persoon al dan niet toe te laten tot de opleiding. Bijgevolg wordt het geslacht van de deelnemers niet geregistreerd. Deze factoren hebben tot gevolg dat er geen overzichtelijke verdeling naar geslacht van de deelnemers aan de voortgezette opleidingen kan worden weergegeven.
Ondanks deze algemene toegankelijkheid tot voortgezette opleidingen, kan het zijn dat de deelname aan een bepaalde opleiding gerelateerd is aan meer subtiele factoren, zoals een niet genderneutrale omschrijving van de opleiding of de tijd en plaats waarop deze georganiseerd wordt. Eventuele verschillen in interesses, tijdsbesteding, verzoening professioneel en privé-leven, enz. kunnen een impact hebben op de beslissing of mogelijkheid om al dan niet aan een opleiding deel te nemen. Om dit te kunnen analyseren zijn meer gegevens over de naar geslacht uitgesplitste deelname aan de voortgezette opleidingen nodig.

2. Tweede subdomein: de inhoud van de verstrekte opleidingen binnen de politiediensten.

Voordat de genderdimensie in de inhoud van de opleidingen geïntegreerd kan worden, moet er gekeken worden naar de eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen bij de indirecte betrokkenen, zijnde de bevolking die in contact komt met de politie. Ook voor dit tweede subdomein spelen statistieken een belangrijke rol. Zo kan er bijvoorbeeld gekeken worden naar de verschillen tussen vrouwen en mannen inzake verkeersongevallen, inzake het veiligheidsgevoel en inzake geweld. Momenteel beschikt de politie niet voor alle thematieken over gedetailleerde naar geslacht uitgesplitste statistieken.

4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?

1. Personen die op directe wijze betrokken zijn bij deze beleidslijn:

De verschillen tussen vrouwen en mannen inzake de toegang tot opleidingen kunnen leiden tot beperkingen van de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten. Het gaat dan met name over:

- de toegang die de verschillende personeelsleden hebben tot kennis en informatie;
- de toegang die de verschillende personeelsleden hebben tot functies met grotere verantwoordelijkheid;
- de toegang van de verschillende personeelsleden tot een hoger inkomen;
- de toegang van de verschillende personeelsleden tot welzijn (verzoening van werk en privéleven in het raam van de organisatie van de opleidingen).

2. Personen die op indirecte wijze betrokken zijn bij deze beleidslijn:

Ook de verschillen tussen vrouwen en mannen voor het tweede subdomein kunnen een beperking van de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten inhouden. De hierboven aangehaalde verschillen kunnen gevolgen hebben voor:

- de veiligheid van de burgers;
- de bewegingsvrijheid van de burgers;
- het welzijn en de gezondheid van de burgers.

5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?

De hierboven vermelde verschillen kunnen als problematisch geïdentificeerd worden en leiden tot een ongelijkheid tussen vrouwen en mannen. Daarom heeft de Federale Politie zich geëngageerd om in het kader van de politieopleidingen rekening te houden met deze verschillen.

1. Operationele doelstellingen

Met betrekking tot de toegang tot de opleidingen:

1.A: Een radioscopie van de man-vrouw verdeling bij de personeelsleden in opleiding bekomen.

- Voor de basisopleiding is dit beschikbaar.
- De voortgezette opleidingen worden georganiseerd in sessies. Via de Directie van de Mobiliteit en het Personeelsbeheer is het mogelijk om een overzicht te krijgen van het aantal mannelijke en het aantal vrouwelijke deelnemers aan de verschillende sessies van de verschillende voortgezette opleidingen. Deze verdeling moet echter gerelateerd worden aan verschillende elementen, zoals de plaats waar de opleiding georganiseerd wordt (federaal, erkende school, …), het aantal uren voorzien voor de opleiding en de omschrijving van de opleiding.
  Aangezien het aanbod aan voortgezette opleidingen zeer omvangrijk is, is het niet mogelijk om elke voortgezette opleiding te linken aan de voornoemde factoren. Daarom wordt voorgesteld om deze verbanden te leggen voor een selectie van opleidingen. In deze selectie zullen bijvoorbeeld de CEPOL-opleidingen worden opgenomen

Met betrekking tot de inhoud van de opleidingen:

1.B: De opleiders en docenten sensibiliseren om de genderdimensie te integreren in de opleidingen. De opleiders en docenten sensibiliseren over het gebruik van stereotypes over gender en diversiteit in casussen en oefeningen en over de mogelijke overdracht van deze stereotypes naar de aspiranten toe. Dit moet een transversale behandeling van het thema gender doorheen alle opleidingen mogelijk maken. Het is onder andere belangrijk om naar geslacht uitgesplitste statistieken te integreren in de verschillende opleidingen. Op die manier krijgen de politieambtenaren kennis van de verschillende situatie waarin mannen en vrouwen zich

bevinden.

1.C: Een opleiding ontwikkelen voor de personen die de functionaliteit 'Coördinatie en geïntegreerde aanpak van gender' zullen opnemen.

1.D: De genderdimensie expliciet integreren in bepaalde opleidingen, bijvoorbeeld de opleiding inzake technieken voor het voeren van een selectiegesprek. Voor wat betreft dit subdomein moet erover gewaakt worden dat er tijdens de opleidingen naar geslacht uitgesplitste statistieken worden gebruikt.

Voorbeelden:

- Voortgezette opleiding 3430 'Verkeer – opname schetsen – verkeersongevallen' : indien in de inleiding gebruik gemaakt wordt van statistieken over het aantal verkeersongevallen en over het aantal slachtoffers, is het belangrijk hierbij een onderscheid te maken tussen het aantal mannelijke slachtoffers en het aantal vrouwelijke slachtoffers.
- Voortgezette opleiding 1808 'Intrafamiliaal geweld: stalking en politioneel reageren': indien in de opleiding statistieken met betrekking tot daders en slachtoffers gebruikt worden, is het belangrijk deze statistieken (zowel met betrekking tot de daders als met betrekking tot de slachtoffers) op te splitsen naar geslacht om zo een realistisch beeld te krijgen van de situatie op het terrein.

  Opmerking: door statistieken gebruikt in de voortgezette opleidingen rond geweld op te splitsen naar geslacht kan er een link gelegd worden met de beleidslijn inzake de strijd tegen fysiek geweld.

1.E: De politiescholen sensibiliseren om de genderdimensie te integreren in alle opleidingen, voornamelijk via de erkenningsdossiers.

1.F: De link maken met de beleidslijn inzake de strijd tegen fysiek geweld (door naar geslacht uitgesplitste statistieken te bekomen van de deelnemers in dit domein).

2. Vooropgestelde maatregelen

2.A: Met betrekking tot de basisopleiding

- Een overzicht maken van de modules van de nieuwe basisopleiding waarin gender en diversiteit expliciet aan bod moeten komen.
- Een overzicht opstellen van de 'pedagogische wenken' (casussen, dvd's, websites, …) over gender en diversiteit die als inspiratiebron kunnen dienen voor de docenten van de basisopleiding.
- Objectieven met betrekking tot gender formuleren waaraan de aspiranten aan het einde van de basisopleiding moeten voldoen (namelijk: het bewustzijn van het eigen referentiekader en de invloed hiervan op het eigen handelen en op de communicatie).
- Screening van de handboeken, pedagogische hulpmiddelen, … met betrekking tot de genderdimensie.

2.B: Met betrekking tot de voortgezette opleidingen

- De opleiding 'diversiteit in elke politieopleiding':
  - ✓ De opleiding organiseren,
  - ✓ De directeurs van de politiescholen sensibiliseren opdat zoveel mogelijk opleiders deze opleiding zouden volgen,
  - ✓ De impact van de opleiding evalueren,
  - ✓ Het aantal deelnemers aan deze opleiding opvolgen (inclusief man-vrouw verdeling).

- De opleiding voor de personen die de functionaliteit 'Coördinatie en geïntegreerde aanpak van gender':
  - ✓ De opleiding ontwikkelen in samenwerking met de erkende scholen en met het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen,
  - ✓ De opleiding organiseren,
  - ✓ De politie-entiteiten sensibiliseren over deze opleiding,
  - ✓ De impact van de opleiding evalueren,
  - ✓ Het aantal deelnemers aan deze opleiding opvolgen (inclusief man-vrouw verdeling).

- De opleidingen over de technieken om selectiegesprekken te voeren:
  - ✓ Een overzicht van de opleidingen opstellen,
  - ✓ De politiescholen sensibiliseren zodat de genderdimensie in deze opleidingen wordt geïntegreerd.

- Brochure 'hoe een goed selectiegesprek voeren' (DSR):
  - ✓ De brochure actualiseren en de genderdimensie integreren,
  - ✓ De link leggen tussen de brochure en de voornoemde opleidingen,
  - ✓ De brochure ter beschikking stellen van alle leden van de geïntegreerde politie via het DSEK,
  - ✓ Sensibilisering van alle politie-entiteiten.

- Opleidingen met betrekking tot 'intrafamiliaal geweld', 'slachtofferbejegening', …
  - ✓ Een overzicht van de bestaande opleidingen opstellen,
  - ✓ Een overzicht opstellen van de opleidingen die worden verstrekt (jaartal, school, aantal deelnemers, …) voor 2012.

2.C: Met betrekking tot de erkenningsdossiers

- Erover waken dat de genderdimensie geïntegreerd wordt in de nieuwe erkenningsdossiers:
  - ✓ Invoering van het luik 'gender' in het canvas van de type dossiers,
  - ✓ Sensibilisering van de scholen.

2.D: Met betrekking tot de cijfers

- Een selectie van voortgezette opleidingen (inclusief CEPOL-opleidingen) maken en de man-vrouw verdeling bij de deelnemers aan deze opleidingen opzoeken.

6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

Eventuele indicatoren die het mogelijk maken om de impact te evalueren van de beleidslijn op de respectieve situatie van vrouwen en mannen zijn:

- De resultaten van de evaluaties van de georganiseerde opleidingen;
- Het aantal modules van de basisopleiding waarin de genderdimensie expliciet aan bod komt;
- Het aantal opleidingen met betrekking tot gender die reeds bestaan en die worden ontwikkeld;
- Het aantal personen gevormd met betrekking tot de 'Coördinatie en geïntegreerde aanpak van gender'.

Aangezien de doorgedreven integratie van de genderdimensie in de opleidingen een relatief recent engagement is, zijn er nog geen concrete resultaten beschikbaar.

Maatregelen die werden genomen met het oog op het bereiken van de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad: *Doelstelling G.1. Maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat vrouwen volledig kunnen deelnemen en gelijke toegang hebben tot machtsstructuren en besluitvorming.* **Nationaal actieplan vrouwen en politie**
Regeringslid verantwoordelijk voor de maatregelen: **Mevrouw Joëlle Milquet, Vice-Eerste Minister en Minister van Binnenlandse Zaken en Gelijke kansen**
Betrokken administratie: **Federale politie**

Maatregelen die werden genomen met het oog op het bereiken van de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad
Doelstelling G.1. Maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat vrouwen volledig kunnen deelnemen en gelijke toegang hebben tot machtsstructuren en besluitvorming. Actieplan vrouwen bij de politie Vrouwen vertegenwoordigen momenteel nog steeds niet meer dan 30% van het politiepersoneel. Van de 195 politiezones zijn er 117 zonder vrouwelijke officierenkaders. Hoewel de cijfers een verbetering aantonen ten opzichte van de situatie van 10 jaar geleden, is deze evolutie onvoldoende. Met dit als achtergrond wenste de Minister van Binnenlandse Zaken de carrière van vrouwen binnen de politie te steunen via een actieplan 'Vrouwen en politie'. Dit plan vormt een extra stap op weg naar de gelijkheid van mannen en vrouwen bij de politie. Het actieplan werd uitgewerkt aan de hand van het werk geleverd in een *task force*. Het plan wordt ondersteund door een omzendbrief[39] inzake de bevordering van de gelijke kansen van mannen en vrouwen binnen de politiediensten, verschenen op 29 augustus 2013. De bedoeling is de carrière van vrouwen bij de politie aan te moedigen en werk en privéleven beter te verzoenen. Het plan bevat een twintigtal voorstellen die een oplossing moeten bieden voor de te lage vertegenwoordiging van vrouwen in selectie- en examencommissies en moet de obstakels wegwerken waarmee vrouwen te maken krijgen bij promotieprocedures. Het moet tevens een mentaliteitswijziging teweegbrengen zodat mensen meer gaan denken in termen van gendergelijkheid. Er wordt ook voorgesteld telewerk aan te moedigen indien mogelijk. Het plan zal regelmatig geüpdatet worden.

[39] Ministeriële omzendbrief GPI 74 van 19 juli 19 inzake de bevordering van de gelijke kansen van mannen en vrouwen binnen de politiediensten, *B.S. van 29 augustus 2013.*

Vice-Eerste Minister en Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen
Mevrouw Laurette Onkelinx

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **De betrokkenheid bij inbreuken inzake sociaal strafrecht**[40]
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: **Mevrouw Laurette Onkelinx, Vice-Eerste Minister en Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid**
Betrokken administratie: **FOD Sociale Zekerheid**

Beschrijving van de maatregelen genomen om de genderdimensie te integreren in de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming*
Deze beleidslijn had als doelstelling een analyse van de genderdimensie te maken inzake de betrokkenheid bij inbreuken inzake sociaal strafrecht, al dan niet in specifieke te bepalen activiteitssectoren (aan de hand van de NACE-code). Hiervoor werden de volgende maatregelen voorzien: - het ontwikkeling van een bijkomende genderindicator in het intern dossierbeheerssysteem van de DG Sociale Inspectie (Pegasis) met het oog op de productie van naar geslacht uitgesplitste statistieken; - het geven van aangepaste instructies inzake correcte registratie voor het controlepersoneel.

[40] Deze beleidslijn bevond zich niet in het federaal plan. Er werd pas later beslist om te kiezen voor de integratie van de genderdimensie in de betrokkenheid bij inbreuken inzake het sociaal strafrecht.

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **De identificatie en behandeling van intrafamiliaal geweld[41] in de ziekenhuizen**
Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid: **Mevrouw Laurette Onkelinx, Vice-Eerste Minister en Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid**
Betrokken administratie: **FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu**

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?
Intrafamiliaal geweld opsporen, de behandelende artsen inlichten en het verzorgend personeel dat in contact komt met de betrokken bevolkingsgroepen opleiden.
2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?
Twee studies[42] waarin gevallen van intrafamiliaal geweld werden geregistreerd, uitgevoerd in opdracht van de FOD (in 2006 en 2007 binnen de spoeddiensten van een representatieve steekproef van ziekenhuizen), toonden aan dat 80% van de slachtoffers van intrafamiliaal geweld vrouwen en 83% van de daders mannen zijn.
3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?
De cijfers geven aan dat het grootste verschil tussen mannen en vrouwen op het vlak van partnergeweld te maken heeft met het feit dat de overgrote meerderheid van de slachtoffers vrouwen en de overgrote meerderheid van de daders mannen zijn.
4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?
De verschillen tussen mannen en vrouwen met betrekking tot intrafamiliaal geweld beperken duidelijk de toegang van vrouwen tot de gezondheidszorg, veiligheid of welzijn.
5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?
Er werd rekening gehouden met de leeftijd en het geslacht van het slachtoffer als parameters voor de behandeling van de patiënt, zowel tijdens de vormingen als binnen de begeleidingsprotocollen. Tijdens de vormingen werd zo de nadruk gelegd op de verschillen en de gelijkenissen tussen meisjes en jongens, vrouwen en mannen en dit bij alle leeftijdscategorieën. Bij de bespreking van de verschillen tussen mannen en vrouwen werd verwezen naar de prevalentie van geweld, de vormen van geweld (fysiek, seksueel, psychologisch, economisch), de herkenning van de signalen en symptomen, en naar de aspecten in verband met gezondheidszorg op medisch en psychosociaal vlak. Zo worden de wetenschappelijke bewijzen aangehaald voor de verschillen en gelijkenissen tussen meisjes en jongens, vrouwen en mannen, met betrekking tot de prevalentie van het geweld en van

[41] Het begrip intrafamiliaal geweld zoals dat hier wordt verstaan, houdt in : elk voorval of elke gedraging die noodzakelijk leidt tot een beroep op geneeskundige zorgen van de spoeddienst van een ziekenhuis. De term « gezin » wordt beschouwd in brede zin: zowel door natuurlijke of wettelijke afstamming in stijgende of dalende lijn als door permanent, periodiek of vroeger samenwonen. Het beperkt zich dus niet tot het « echtelijk » geweld en kan net zo goed fysiek of seksueel zijn als psychologisch of economisch.

[42] Deze informatie kan teruggevonden worden op de website van de FOD Volksgezondheid op het volgende adres: http://www.health.belgium.be/eportal/Myhealth/socialissues/Domesticviolence/index.htm

gewelddaden, het herkennen van de signalen en symptomen, maar ook over medische en psychosociale aspecten[43]. Op basis hiervan willen we de hypotheses en vooroordelen aangaande geweld en gender nuanceren die wij vaststelden tijdens de vormingssessies.
De genderdimensie werd in aanmerking genomen in het kader van de vormingssessies binnen zowel de Nederlandstalige als de Franstalige ziekenhuizen. Deze dimensie werd eveneens in aanmerking genomen wat de hulpverleners (evenwicht man-vrouw) en wat de evaluaties betreft.

Het begeleidingsprotocol is opgesteld in overeenstemming met internationale richtlijnen. Er wordt rekening gehouden met de verschillende domeinen (seksueel geweld, partnergeweld, kindermishandeling of mishandeling van ouderen). Geslacht en leeftijd van de patiënten werden altijd beschouwd als factoren die eventueel een verschillende aanpak mogelijk maakten.

6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

De integratie van de genderdimensie bij de herkenning en de behandeling van intrafamiliaal geweld is erop gericht om de kwaliteit van de zorgverlening en slachtofferhulp te verbeteren. De resultaten ervan zijn moeilijk te evalueren vanuit een kwantitatief oogpunt.

[43] Bijvoorbeeld: op basis van jaren ervaring in het UZ Gent met intrafamiliaal geweld, wat zijn de veranderingen aangebracht op het vlak van de eerste zorgen die worden verstrekt aan de patiënten die het slachtoffer zijn van geweld, (meisjes-jongens, vrouwen-mannen)?

Maatregelen die werden genomen met het oog op het bereiken van de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad:

C.1. De toegang van vrouwen verhogen tot de gezondheidszorg, informatie en aanverwante diensten die van goede kwaliteit, aangepast en betaalbaar zijn, en dit hun hele leven lang.
Programma voor oncologische revalidatie
Plastische en reconstructieve chirurgie

Doelstelling C.2. De preventieprogramma's versterken om de gezondheid van vrouwen te verbeteren.
Screening van baarmoederhalskanker
Nationaal akkoord artsen-ziekenfondsen – preventiemodule globaal medisch dossier (GMD)

Doelstelling C.3. Initiatieven lanceren waarbij rekening gehouden wordt met de noden van vrouwen ten aanzien van seksueel overdraagbare aandoeningen, HIV/AIDS en andere gezondheidsproblemen die te maken hebben met seksualiteit en voortplanting.
Verlenging van postnataal verlof
Leeftijdsverlaging voor de terugbetaling van in vitro fertilisatie
Overeenkomsten met aids-referentielaboratoria
Terugbetaling van reconstructieve chirurgie voor vrouwen die slachtoffer zijn van genitale verminking
Experimentele financiering van anticonceptie voor jongeren
Aanmoedigen, ondersteunen en beschermen van borstvoeding
Brochure 'Gezond zwanger'

Doelstelling D.1. Gemeenschappelijke maatregelen nemen om geweld tegen vrouwen te voorkomen en uit te bannen.
Bestrijden van partnergeweld
Bestrijden van genitale verminking

Regeringslid verantwoordelijk voor de maatregelen:
Mevrouw Laurette Onkelinx, Vice-Eerste Minister en Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid

Betrokken administratie:
FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

Maatregelen die werden genomen met het oog op het bereiken van de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad

Doelstelling C.1. De toegang van vrouwen verhogen tot de gezondheidszorg, informatie en aanverwante diensten die van goede kwaliteit, aangepast en betaalbaar zijn, en dit hun hele leven lang.

Programma voor oncologische revalidatie

In 7 ziekenhuizen werd een onderzoeksprogramma gelanceerd met als doel een uniform multidisciplinair revalidatieprogramma voor oncologie op te stellen, gericht op vrouwen die lijden aan borstkanker (post therapie) waarbij fysieke oefeningen gecombineerd worden met een psycho-educatief programma.
De financiering van dit programma is opgenomen in de regelgeving sinds 1 mei 2011.
Het programma is gebaseerd op bestaande programma's voor functionele revalidatie.
Het beoogt een verbetering van de levenskwaliteit en moet de vrouwen in staat stellen de draad weer op te pikken, met behulp van fysieke oefeningen en een begeleiding voor vrouwen met borstkanker die een aanvullende behandeling volgen, waarbij tips worden gegeven rond lifestyle. De handboeken voor de zorgverlener en de patiënte werden op punt gesteld.
In een volgende fase moet nagegaan worden hoe efficiënt het programma is. Ten slotte moet een kosten-batenanalyse uitgevoerd worden.

Plastische en reconstructieve chirurgie

De terugbetaling van borstimplantaten en weefselexpanders op maat is sinds 1 juli 2012 opgenomen in artikel 35 van de nomenclatuur van geneeskundige verstrekkingen.

Doelstelling C.2. De preventieprogramma's versterken om de gezondheid van de vrouwen te verbeteren.

Screening van baarmoederhalskanker

De frequentie van de terugbetalingen van verstrekkingen in het kader van de screening van baarmoederhalskanker is gewijzigd. Voortaan is er terugbetaling 1 keer om de 3 jaar in plaats van 1 keer om de 2 jaar. De frequentie van de verstrekking 'opsporen van HPV op dezelfde cervicovaginale afname als de verstrekking 588350-588361 of 588873-588884' wordt ook gewijzigd van 1 keer om de 2 jaar naar 1 keer om de 3 jaar.
Er zal ook niet gefactureerd worden als de kwaliteit van het uitstrijkje onvoldoende is (onleesbaar uitstrijkje). De beslissing om de nomenclatuur aan te passen berust op EBM-gegevens en is genomen in het kader van besparingsmaatregelen. Een tussentijdse periode van 3 jaar voor de screening van baarmoederkanker wordt aangeraden in internationale richtlijnen en wordt toegepast in de meeste buurlanden. De persoonlijke tegemoetkoming van de patiënt valt dan weer volledig ten laste van de gezondheidsverzekering.

Nationaal akkoord artsen-ziekenfondsen – preventiemodule GMD

Verlenging van de preventiemodule in het kader van het globaal medisch dossier tot 31 december 2014.
Voorgestelde maatregelen:

- Financiering van anticonceptiva voor jongeren: verlenging van de experimentele maatregel tot augustus 2013.
- Bepaling van een specifieke tegemoetkoming in de kosten van voorbehoedsmiddelen voor vrouwen jonger dan 21 jaar vanaf september 2013.
- Studie naar de mogelijke uitbreiding van het neonatale screeningsprogramma voor hemoglobinopathieën: epidemiologische studie over heel België.

Doelstelling C.3. Initiatieven lanceren waarbij rekening gehouden wordt met de noden van vrouwen ten aanzien van seksueel overdraagbare ziekten, HIV/AIDS en andere gezondheidsproblemen die te maken hebben met seksualiteit en voortplanting.

Verlenging van postnatale rust

Invloed van het arrest van het Grondwettelijk hof van 10 november 2011 inzake de verlenging van de postnatale rust.

De huidige bepalingen laten niet toe de arbeidsdagen gepresteerd in het kader van een moederschapsbeschermende maatregel uit te stellen. De periode van moederschapsbescherming kan immers slechts ingaan op voorwaarde dat de houder alle activiteit gestaakt heeft of de gecontroleerde werkloosheid onderbroken heeft.
Er wordt voorgesteld om artikel 115 van de gecoördineerde wet gezondheidszorg als volgt te wijzigen:
De voorwaarde dat de periodes van moederschapsbescherming slechts kunnen ingaan als de houder alle activiteit gestaakt heeft of de gecontroleerde werkloosheid onderbroken heeft geldt niet:
1°) tijdens de periode waarin de houder gebruik maakt van de mogelijkheid om de periode van moederschapsrust te verlengen en tegelijk een deel van haar beroepsactiviteiten hervat;
2°) tijdens de verlengde periode van postnatale rust ten belope van de periodes waarin de werkneemster een werk heeft uitgevoerd tijdens een periode van moederschapsbescherming zoals een maatregel van werkverwijdering, verbod op nachtwerk, of waarin ze een aangepast werk hervat tijdens haar arbeidsongeschiktheid (...) van de zesde week (achtste week in geval van meervoudige zwangerschap) tot en met de tweede week voor de bevalling.

Dit ontwerp van wijziging van artikel 115 zou in een volgend ontwerp van programmawet moeten opgenomen worden.

Vermindering van de leeftijd voor de terugbetaling van in-vitro fertilisatie

De intracervicale of intra-uteriene injectie van spermatozoïden na capacitatie kan slechts één keer per cyclus en maximum zes keer in rekening worden gebracht voor dezelfde patiënte, door een gynaecologe die ofwel werkt in ofwel verbonden is aan een ziekenhuis.
Zowel voor deze verstrekking als voor de plaatsing van het embryo na de in-vitro fertilisatie is er voortaan geen tussenkomst meer door de ziekteverzekering voor vrouwen van 42 jaar en ouder.
Het is immers wetenschappelijk bewezen dat de slaagkansen van een in-vitro fertilisatie exponentieel dalen vanaf 38 jaar. Het slaagpercentage van de zesde poging of vanaf 38 jaar is zeer laag als de voorgaande pogingen mislukt zijn.

Overeenkomsten met Aidsreferentielaboratoria

Sluiting van overeenkomsten voor de periode 2013-2014 tussen de Aidsreferentielabo's en het RIZIV.

Voorgestelde maatregelen:
Een forfaitaire terugbetaling voor de behandelingen van vrouwelijke onvruchtbaarheid, waardoor de tussenkomst van de ziekteverzekering in de forfaits MBV1, MBV2 en MBV3 met 15% daalt.
Deze forfaits worden toegekend per volledige cyclus voor de kosten van farmaceutische specialiteiten die gebruikt worden in het kader van een in-vitro fertilisatie, met inbegrip van de ICSI (MBV1), bij een ontvangster van eicellen als er eicellen worden afgestaan (MBV2) of in geval van een behandeling om de ontwikkeling van de follikel te stimuleren, of per intra-uteriene inseminatie (MBV3).
Het aandeel van de patiënte blijft onveranderd. De vooropgestelde datum van inwerkingtreding van het besluit dat de terugbetaling bepaalt, is 1 september 2013.

Terugbetaling van reconstructieve chirurgie voor vrouwen die slachtoffer zijn van genitale verminking

Vrijmaking van een specifiek budget voor de terugbetaling van reconstructieve chirurgie via overeenkomsten met de centra die vrouwen begeleiden die het slachtoffer zijn van genitale verminking. Het RIZIV heeft de mogelijkheid geanalyseerd om een overeenkomst voor psychosociale revalidatie te sluiten met centra die hun interesse en expertise ter zake bewijzen. Hierdoor zouden de vrouwen die slachtoffer werden van genitale verminking het voorwerp uitmaken van een multidisciplinaire zorgverlening en opvang waarin zowel aandacht zou worden besteed aan het chirurgische aspect als aan de psychologische hulp, met inachtneming van de socioculturele aspecten die meespelen bij de getroffen bevolking.

De multidisciplinaire tussenkomst zou drie modules omvatten:
- Een tussenkomst voor de psychologische ondersteuning en de reconstructieve chirurgie
- Een tussenkomst voor de psychologische ondersteuning en de reconstructieve chirurgie met reconstructie van de clitoris.
- Enkel tussenkomst voor de psychologische steun, aangezien de meeste vrouwen geen beroep doen op chirurgie

Experimentele financiering van voorbehoedsmiddelen voor jongeren

De financiering van anticonceptiva voor jongeren wordt verlengd tot 31 december 2012.

Promotie, ondersteuning en bescherming van borstvoeding in het kader van het Nationaal Voedings- en Gezondheidsplan (NVGP)

Borstvoeding is de normale voeding van pasgeborenen en zuigelingen. De Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) beveelt aan om uitsluitend via borstvoeding te voeden vanaf de geboorte tot zes maanden (de voordelen van borstvoeding zijn duidelijk aangetoond, zowel voor de gezondheid van de moeder als voor deze van de baby). In België wordt niet vaak borstvoeding gegeven en raken de moeders vooral snel ontmoedigd. Het Federaal Comité voor Borstvoeding, opgericht in 2001, heeft als opdracht borstvoeding te promoten, beschermen en ondersteunen.

Van de voorgestelde maatregelen gaat de prioriteit uit naar het Babyvriendelijk Ziekenhuis Initiatief (BFHI), een initiatief gelanceerd door de WGO en Unicef, om de kraamafdelingen te belonen die er goede praktijken op nahouden wat betreft de begeleiding van borstvoeding. Dit gebeurt via de toekenning van een label. Het project wordt financieel ondersteund door het DG Gezondheidszorg van de FOD Volksgezondheid. De bedoeling is dat alle zorgverleners kwaliteitsvolle informatie en een goede begeleiding bieden aan de koppels, zowel tijdens de zwangerschap en de bevalling als tijdens het verblijf op de kraamafdeling. Borstvoeding kan alleen door de moeder gegeven worden, maar de steun van de vader is noodzakelijk zodat dit op een harmonieuze manier kan gebeuren binnen het koppel en binnen het gezin. Sensibilisering van de vaders behoort dus tot de genomen maatregelen.

Brochure 'Gezond zwanger'

Nog steeds in het kader van het Nationaal Voedings- en Gezondheidsplan (NVGP), moedigt de brochure 'Gezond zwanger' aan tot een evenwichtige voeding. Daarbij wordt de rol van vitamine D, mineralen, ijzer en jodium onderstreept.

Doelstelling D.1. Gezamenlijke maatregelen nemen om geweld tegen vrouwen te vermijden en uit te bannen.

Bestrijding van partnergeweld

De specifieke acties met betrekking tot de bestrijding van partnergeweld lopen in het kader van het Nationaal Actieplan (NAP) inzake de bestrijding van partnergeweld, waaraan de Minister van Sociale Zaken en van Volksgezondheid en de FOD Volksgezondheid actief deelnemen.
Sinds 2001 hebben verschillende NAP's onder de coördinatie van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen elkaar opgevolgd. Het toepassingsveld van het NAP 2010-2014 is ruimer dan dat van de voorgaande actieplannen. Het is gericht op partnergeweld en andere vormen van geweld (intrafamiliaal geweld, gedwongen huwelijken, eergerelateerd geweld en genitale verminking bij vrouwen, ouderen).

Strijd tegen genitale verminking

Specifiek met betrekking tot vrouwelijke genitale verminking (VGV)

- Uitvoering van een prevalentie- en preventiestudie naar genitale verminking bij vrouwen (VGV) in België met de financiële steun van de FOD Volksgezondheid. Deze studie had onder meer als doel het aantal verminkte meisjes en vrouwen beter in kaart te brengen, evenals de meisjes en vrouwen die een risico liepen op verminking.
- Verspreiding van de resultaten van deze studie bij de betrokken actoren (decision-makers op politiek, medisch en sociaal vlak). De resultaten van dit onderzoek werden op de website van de FOD Volksgezondheid geplaatst.
- Verspreiding van geplastificeerde technische fiches voor de verloskamer betreffende de praktijk van desinfibulatie en het verbod op herinfibulatie.
- Verspreiding van een interventiegids voor de beroepsbeoefenaars van alle sectoren die in aanraking komen met huiselijk geweld en in het bijzonder met genitale verminking.
- Organisatie van sensibiliserings- en vormingssessies rond VGV voor gezondheidswerkers:
  - Op de kraamafdelingen van de 18 ziekenhuizen die als prioritair worden bestempeld;
  - Op de kraamafdeling en aan de docenten van de scholen voor vroedkunde van referentieziekenhuizen voor asielcentra ;
  - In de ziekenhuizen van de grote steden buiten de 18 prioritaire ziekenhuizen.
- Organisatie van intervisie-vergaderingen (tweemaal per jaar) voor vroedvrouwen die reeds opgeleid werden tijdens de voorgaande fase.
- Organisatie van vorming en sensibilisering in ziekenhuizen rond partnergeweld.
- Organisatie van sensibiliseringssessies voor bemiddelaars.
- Uitvoering van maatregelen voor systematische registratie van VGV in ziekenhuizen.

Overige acties:

- Werkgroep die nadenkt over de goedkeuring van een nieuw omstandig medisch attest specifiek voor gendergerelateerd geweld (in samenwerking met het Instituut, de FOD Justitie

en de FOD Binnenlandse zaken).

- Opleidingen ontwikkelen voor beroepsbeoefenaars die in aanraking komen met het doelpubliek in de opvangcentra voor asielzoekers.
- Colloquium over seksueel geweld in de Senaat op 8 maart 2013: toespraken van de Minister van Binnenlandse Zaken en Gelijke Kansen en de Minister van Sociale zaken en Volksgezondheid.

Minister van Middenstand, KMO's, Zelfstandigen en Landbouw
Mevrouw Sabine Laruelle

Beleidslijnen 1 en 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*:
Verbetering van het sociaal statuut van zelfstandige werknemers en ondersteuning van ondernemerschap

Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid:
Mevrouw Sabine Laruelle, Minister van Middenstand, KMO's, Zelfstandigen en Landbouw

Betrokken administraties:
FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen
FOD Financiën
FOD Justitie

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?

1. Het sociaal statuut van zelfstandige werknemers verbeteren.
2. Ondernemerschap steunen.

2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?

In 2012 inventariseerde het RSVZ 988.567 zelfstandige werknemers, opgedeeld als volgt:
- 653.439 mannen
- 335.128 vrouwen
(Bron: jaarrapport 2012 van het RSVZ)

3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?

De indicatoren van het RSVZ tonen aan dat er meer mannen dan vrouwen als zelfstandige werken.
Er zijn nog een aantal obstakels voor vrouwen, waardoor ze de stap niet durven zetten om hun eigen activiteit op te zetten.
De drie belangrijkste barrières voor vrouwen bij het opzetten van een activiteit zijn:
- de angst voor een onzeker statuut;
- het gebrek aan structuren voor kinderopvang;
- het gebrek aan begeleiding en aan financieringsmogelijkheden.

Bron: *Studie 'De stap zetten - Stand van zaken en aanbevelingen' – door MC² cvba – 2007*

4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?

De facto, vanaf het ogenblik waarop het zelfstandigenstatuut geen aantrekkingskracht uitoefent op vrouwen die op zoek zijn naar een nieuwe carrièrewending of een baan, wegens de moeilijkheden om privé- en beroepsleven met elkaar te verzoenen of om de nodige financiering te bekomen voor het starten van een activiteit.

5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?

Eerst en vooral door een stand van zaken op te maken omtrent het ondernemerschap bij vrouwen, op basis van een studie van de recente literatuur, interviews met toonaangevende personen en focusgroepen. Vervolgens door de incentives en obstakels te identificeren voor vrouwelijke ondernemers. Tot slot, door oplossingen uit te werken via verschillende hierna vermelde maatregelen.

1. Integratie van de genderdimensie bij de verbetering van het sociaal statuut van zelfstandige werknemers.

Het 'Familieplan' waarbinnen het begrip *gender mainstreaming* al geïntegreerd is, werd in 2009 opgestart. Het leidde tot een reeks maatregelen die het sociaal statuut van zelfstandige werknemers verbeteren, zodat deze werk en privé beter met elkaar kunnen verzoenen. Het was dus een geschikte beslissing om het 'Familieplan' verder te zetten, naargelang de beschikbare budgettaire marges, en meer vrouwen aan te moedigen om zelfstandige te worden.

1°) Verhoging van de moederschapsuitkering van zelfstandige vrouwen sinds 1 juli 2012

Elke zelfstandige werkneemster die sinds 1 juli 2012 in moederschapsverlof gaat, ontvangt een verhoging van 250 euro voor de 8 weken van haar verlof. Vrouwen die zelfstandig zijn en adoptieverlof opnemen, krijgen ook een hogere toelage. Deze maatregelen werden op 20 april 2012 goedgekeurd door de Ministerraad.
In 2003 hadden zelfstandige werkneemsters slechts recht op 6 weken rust die ze in één keer moesten opnemen, met een uitkering van 327,08 EUR/week. Voortaan bedraagt het moederschapsverlof niet alleen acht weken, maar de werkneemster kan het verlof ook flexibel opnemen: de drie verplichte en vijf facultatieve weken kunnen in een tijdsbestek van vijf maanden opgenomen worden.
Het kraamgeld werd dan weer aanzienlijk verhoogd en bedraagt voortaan 440,5 EUR/week (op 1 december 2012).

2°) Verbetering van het adoptieverlof sinds 1 juli 2012.

In het kader van het adoptieverlof, waarvan de duur vastgelegd is op 4 tot 6 weken afhankelijk van de leeftijd van het kind, ontving de zelfstandige werkneemster een wekelijkse uitkering van 398,71 euro. Sinds 1 juli komt daar elke week het bedrag van 33,15 euro bij. Dat komt neer op 200 euro extra. Op 1 december 2012 bedroeg de uitkering 440,50 EUR per week.
De adoptie-uitkering wordt toegekend gedurende een periode van maximum 6 weken als het kind de leeftijd van drie jaar nog niet heeft bereikt bij aanvang van deze periode, en van maximum 4 weken als het kind tussen 3 en 8 jaar is. Deze periode is maximum tweemaal zo lang als het kind een handicap heeft.

2. De integratie van de genderdimensie bij de steunmaatregelen voor ondernemerschap

De toegang tot financiering bevorderen

Volgens de studie 'De stap zetten - Stand van zaken en aanbevelingen' uitgevoerd door de MC² cvba in 2007, opteren vrouwelijke zelfstandigen vaak voor bescheiden projecten, in de dienstensector. Dat kan hen kwetsbaar maken of in diskrediet brengen bij bankinstellingen. Vrouwelijke ondernemers krijgen hun projecten dus moeilijker gefinancierd. Momenteel ondervindt één op de drie KMO's moeilijkheden bij het aanvragen van een bankkrediet. De KMO's die op zoek gaan naar krediet stuiten regelmatig op een vraag naar buitensporige garanties en worden vaak niet ingelicht over hun rechten en verplichtingen.

Op 14 juni 2013 keurde de Ministerraad maatregelen goed om de contractuele betrekkingen tussen de banken en de KMO's opnieuw in evenwicht te brengen. Een nieuw wettelijk kader en een gedragscode moeten ervoor zorgen dat de contractuele betrekkingen tussen de banken en de KMO's opnieuw evenwichtig worden. Meer transparantie, informatie op maat van de onderneming en beperkte wederbeleggingsvergoedingen in geval van vervroegde terugbetaling moeten het vertrouwen tussen de spelers terugschenken en een aanzet geven tot economisch herstel.

Concreet gezien:

Informatieplicht:
- Voorafgaand aan de ondertekening van een kredietcontract moeten de banken de ondernemer duidelijke informatie geven over de bestaande krediettypes voor KMO's.
- De kredietgever moet altijd op zoek gaan naar het krediettype dat het best is aangepast aan de noden van de ondernemers.

- De onderneming heeft het recht om een kopie van het contractproject voor haar krediet aan te vragen. Deze moet gratis en op eenvoudige aanvraag worden afgeleverd.
- De kredietgever moet aan de ondernemer een samenvatting bezorgen van het kredietcontract, waarbij hij de belangrijkste elementen uitlegt, met name zijn rechten en plichten (rentevoet, terugbetaling, gevolgen in geval van verbreking of verzuim).

Informatieplicht in geval van weigering om een krediet toe te kennen:
De banken moeten de onderneming informeren over de wezenlijke elementen waarop de weigering gebaseerd is of over de elementen die de risicoanalyse hebben beïnvloed. Dit moet op transparante wijze gebeuren en in woorden die begrijpelijk zijn voor de onderneming.
Daardoor zal de KMO haar kredietdossier kunnen verbeteren of een andere bankpartner kunnen zoeken.

Beperkte wederbeleggingsvergoedingen in geval van vervroegde terugbetaling:
3. De *funding loss* voor kredieten van minder dan een miljoen euro zal beperkt worden tot 6 maanden interest, berekend op de terugbetaalde som en aan de rentevoet die in het contract vastgelegd is
4. Voor de kredieten van meer dan een miljoen euro zal een duidelijk rekenschema uitgewerkt worden om te komen tot een transparantere en vooral eenvoudigere berekening.

Sancties in geval van onrechtmatige clausules:
5. De banken zullen kredietcontracten niet meer eenzijdig kunnen opzeggen als de ondernemer zijn verplichtingen nakomt, zonder een schadevergoeding en/of opzegtermijn te geven.
6. Als de kredietgever zijn verplichting niet nakomt om het krediettype op te zoeken dat het best aangepast is aan de noden van de onderneming, kan de rechter bevelen om het krediet om te zetten in een beter aangepaste kredietvorm, en dit geheel kosteloos.

Gedragscode:
De werkgeversorganisaties en de kredietsector kregen de opdracht om binnen de drie maanden een gedragscode op te stellen voor de uitvoeringsmodaliteiten met betrekking tot bepaalde bepalingen van het wetsontwerp, bv. een transparante berekening van de *funding loss*, het opstellen van een informatief document waarin meer uitleg gegeven wordt over het kredietcontract, enz. Na deze termijn zal de Regering de bepalingen uitwerken inzake de koninklijke besluiten ter uitvoering ervan.
De hierboven vermelde maatregelen zullen van toepassing zijn op elk afgesloten kredietcontract vanaf de inwerkingtreding van de wet. Deze maatregelen zullen om de 2 jaar geëvalueerd worden. De FSMA, de Toezichthouder voor financiële diensten en markten, moet waken over de goede uitvoering van de bepalingen inzake de informatieplicht.

6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

De impact van deze maatregelen zal op lange termijn moeten geëvalueerd worden. Toch stelt men al een toename vast van het aantal vrouwelijke zelfstandigen tussen 2011 en 2012 (RSVZ):
- 2011: 314.199
- 2012: 335.128

Minister van Justitie
Mevrouw Annemie Turtelboom

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **Vervolgingsbeleid en strafuitvoering**
Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid: **Mevrouw Annemie Turtelboom, Minister van Justitie**
Betrokken administratie: **FOD Justitie**

Beschrijving van de maatregelen genomen om de genderdimensie te integreren in de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming*
De statistieken met betrekking tot de veroordeling van mannen en vrouwen in het begin van de jaren 2000 geven aan dat het overgrote deel van de veroordeelden mannen zijn. Ze tonen eveneens aan dat de verhouding mannen en vrouwen onder de veroordeelden afhangt van het soort vergrijp. In 2013 vonden coördinatievergaderingen plaats tussen de leden van verschillende diensten omtrent de mogelijkheid om naar geslacht uitgesplitste statistieken te produceren en te gebruiken met betrekking tot de verschillende stappen van de strafrechtelijke keten. Naast het geven van een overzicht van de beschikbare statistieken, hebben deze vergaderingen ook geholpen om inzicht te verwerven in de manier waarop gerechtelijke statistieken verzameld en geanalyseerd worden. Er werd eveneens een onderzoek uitgevoerd naar de gerechtelijke statistieken en hun herkomst, in samenwerking met het departement Justitie binnen de specifieke werkgroep 'Gender en Statistieken', onder leiding van het Instituut binnen de Hoge Raad voor Statistiek. Dankzij deze initiatieven heeft men nu beter zicht op de moeilijkheden die gepaard gaan met de productie en het gebruik van naar geslacht uitgesplitste statistieken, binnen het departement Justitie. In dit kader zullen er meer in het bijzonder inspanningen geleverd worden binnen het departement Justitie, om het verzamelen van genderstatistieken met betrekking tot veroordelingen te verbeteren en indien mogelijk te systematiseren. Op basis hiervan zullen analyses de eventuele genderverschillen met betrekking tot veroordelingen moeten onderstrepen, om de genderdimensie te kunnen integreren binnen het vervolgingsbeleid en de strafuitvoering.

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **Het zorg- en dienstenaanbod voor gedetineerden**
Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid: **Mevrouw Annemie Turtelboom, Minister van Justitie**
Betrokken administratie: **FOD Justitie**

Beschrijving van de maatregelen genomen om de genderdimensie te integreren in de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming*
De wet betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf wordt bij mannen en vrouwen op dezelfde manier toegepast. Half oktober 2013 waren er 11.158 mannelijke en 471 vrouwelijke gedetineerden (96% mannen – 4% vrouwen) in de Belgische gevangenissen. Hoewel er verschillen in huisvestingsinfrastructuur kunnen vastgesteld worden tussen de strafinrichtingen, worden er inspanningen geleverd om de toegang voor vrouwelijke gedetineerden tot gezondheidszorg te verbeteren. Dat gebeurt enerzijds door ervoor te zorgen dat ze behandeld kunnen worden door vrouwelijke artsen in het kader van de verbetering van de toegang van vrouwen tot gezondheidszorg specifiek voor vrouwen en tot gespecialiseerde begeleiding en hulp. Anderzijds zullen er aangepaste structuren opgezet worden. In Brugge is er een specifieke afdeling opgericht voor de opvang en de behandeling van moeders met kinderen. In Berkendael is de vrouwenafdeling gehuisvest in een gebouw dat volledig gescheiden is van de mannenafdeling, waardoor de vrouwen gemakkelijker toegang hebben tot gezondheidszorg. Zelfs al verloopt de aanwerving van artsen in penitentiaire instellingen over het algemeen niet van een leien dakje, toch werden er twee vrouwelijke artsen aangeworven voor de gevangenissen van Antwerpen (die een vrouwenafdeling heeft) en Hoogstraten (die er geen heeft). Een moeilijkheid met betrekking tot de aanwerving van vrouwelijke artsen in gevangenissen met vrouwelijke gedetineerden, is ook het feit dat de aanwezigheid van vrouwen er niet continu is. Zo loopt er momenteel een procedure om een vrouwelijke arts aan te werven in de Kempen, terwijl er op dit moment geen vrouwelijke gevangenen zijn in dit gebied. Zelfs al beschikken niet alle gevangenissen met vrouwelijke gedetineerden over vrouwelijke artsen, toch worden er in de praktijk oplossingen gevonden als vrouwelijke gevangenen medische onderzoeken moeten ondergaan, zodat deze in de beste omstandigheden kunnen worden uitgevoerd, indien mogelijk door vrouwen. In noodgevallen en als een opname vereist is, wordt er een kamer gereserveerd voor de vrouwelijke gedetineerden binnen het medisch centrum van het gevangeniscomplex te Brugge.

Maatregelen genomen om de doelstellingen te behalen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die plaatsvond in Peking in september 1995: *I.2. Gelijke behandeling en gelijkheid vastleggen bij wet en waarborgen in de praktijk.* **Wijziging van de regels van het Burgerlijk Wetboek inzake de naamsoverdracht aan kinderen** *D.1. Gezamenlijke maatregelen nemen om geweld tegen vrouwen te voorkomen en uit te bannen.* **Wijziging van artikel 458bis van het Wetboek van strafrecht**
Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid: **Mevrouw Annemie Turtelboom, Minister van Justitie**
Betrokken administratie: **FOD Justitie**

Maatregelen die werden genomen met het oog op het bereiken van de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad
I.2. Gelijke behandeling en gelijkheid voor de wet en in de praktijk waarborgen. Wijziging van de regels van het Burgerlijk Wetboek betreffende de naamsoverdracht aan het kind Een voorontwerp van wet werd goedgekeurd in de Ministerraad van 19 juli 2013 en voorgelegd aan de Raad van State voor advies. Uiteindelijk werd beslist om de ouders de keuze te laten tussen de naam van de vader, van de moeder of van beiden. Als er geen keuze wordt gemaakt, zal het kind de naam van de vader krijgen. Na het advies van de Raad van State, werd het wetsontwerp bij het Parlement ingediend. Het werd besproken in de Commissie Justitie van 26 november 2013 en er werd beslist het ter consultatie door te sturen naar het Adviescomité voor de Maatschappelijke Emancipatie. Tijdens de eerste bijeenkomst op 8 januari werden zes professoren gehoord. *D.1. Gezamenlijke maatregelen nemen om geweld tegen vrouwen te voorkomen en uit te bannen.* Wijziging van artikel 458bis van het Strafwetboek De wet van 23 februari 2012 wijzigt het artikel 458bis van het Strafwetboek, teneinde het uit te breiden naar misdrijven van huiselijk geweld, en trad in werking op 1 maart 2013. De wet bepaalt dat misdrijven van huiselijk geweld voortaan behoren tot de overtredingen waarvoor de personen die gebonden zijn aan beroepsgeheim en onder artikel 458 van het Strafwetboek vallen, ontheven worden van hun zwijgplicht. De houders van het beroepsgeheim die vertrouwelijke informatie krijgen over huiselijk geweld, kunnen de procureur des Konings op de hoogte brengen zonder hun beroepsgeheim te schenden, als zij van oordeel zijn dat de voorwaarden vervuld zijn (ernstig en dreigend gevaar voor de psychische of mentale integriteit van de beschermde persoon, de persoon gebonden door het beroepsgeheim is niet in staat zelf of met de hulp van een derde deze integriteit te beschermen).

Minister van Begroting en Administratieve Vereenvoudiging
De heer Olivier Chastel

Beleid vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **De voorbereiding van de begroting**
Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid: **De Heer Olivier Chastel, Minister van Begroting**
Betrokken administratie: **FOD Budget en Beheerscontrole**

Beschrijving van de maatregelen genomen om de genderdimensie te integreren in de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming*
In het federaal plan *gender mainstreaming* verbond Minister Chastel er zich toe de genderdimensie te integreren bij het *"het opstellen van de algemene uitgavenbegroting, overeenkomstig de naleving van de richtlijnen uit de omzendbrief inzake de inwerkingstelling van gender budgeting".* De verplichting om aan *gender budgeting* te doen, zoals bepaald in artikelen 2, §1 en 2, §2 van de wet van 12 januari 2007, is van toepassing sinds het opstellen van de begroting 2012. De Minister van Begroting oefent de voogdij uit over de FOD Begroting en Beheerscontrole. Dit is een horizontale FOD die hoofdzakelijk moet toezien op de naleving van het begrotingsbeleid dat de Regering wenst te voeren. De Minister van Begroting en de FOD Begroting en Beheerscontrole hebben enerzijds een informatieve rol en moeten mensen sensibiliseren, en anderzijds voeren ze ook controle uit. In dit kader werden verschillende acties ondernomen. Elk jaar heeft de FOD Begroting en Beheerscontrole een onderhoud met het Instituut om te spreken over de informatie inzake *gender budgeting* die in de omzendbrief zal opgenomen worden met de richtlijnen voor het opstellen van de begroting. Sinds 2008 handelt een gedeelte van deze jaarlijkse omzendbrief over *gender budgeting*. Overeenkomstig de omzendbrief *gender budgeting*, moet in de begrotingsfiches worden aangeduid tot welke categorie (1, 2 of 3) elke basisallocatie behoort. Daartoe heeft de FOD Begroting en Beheerscontrole een specifieke kolom voorzien in haar fiches, namelijk kolom G (kolom 8 in de tabel met begrotingsvoorstellen bij ongewijzigd beleid). Er wordt ook een kolom G (kolom 12) ingevoegd in de krediettabellen van het ontwerp van algemene uitgavenbegroting. De FOD gaat ook na of alle basisallocaties een categorie toegekend kregen. De basisallocaties uit categorie 2 moeten opgenomen worden in het model van de gendernota opgesteld door het Instituut. De FOD Begroting en Beheerscontrole heeft zich ertoe verbonden om bij de verantwoording van de algemene begroting de gendernota's te voegen die de administraties overmaken. In de loop van de maand januari 2013 kwamen vertegenwoordigers van de beleidscel van de Minister van Begroting, van de FOD Begroting en Beheerscontrole en van het Instituut samen, om de genomen acties te evalueren en nieuwe acties te bepalen die zullen uitgevoerd worden teneinde de begroting 2014 op te stellen. In dit kader werd een vertegenwoordiger van het Instituut uitgenodigd om een presentatie te houden over *gender budgeting* op het Forum van Directeurs van de diensten Begroting en Beheerscontrole, georganiseerd door de FOD Begroting en Beheerscontrole in mei 2013. Er werd ook afgesproken dat er in de documenten die als kader dienen voor de bilaterale vergaderingen die aan de begrotingsopmaak voorafgaan, zal verwezen worden naar de verwezenlijking categorisering.

Minister van Werk
Mevrouw Monica De Coninck

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*:
De hervorming van de beroepsinschakelingstijd en de inschakelingsuitkering (vroegere wachttijd en wachtuitkering)

Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid:
Mevrouw Monica De Coninck, Minister van Werk

Betrokken administratie:
Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?

Om de inschakeling op de arbeidsmarkt te versnellen, werd de wachttijd voor jonge werknemers omgevormd tot beroepsinschakelingstijd. De wachtuitkeringen werden omgevormd tot inschakelingsvergoedingen.

De maatregel houdt een verlenging in van de wachttijd en de voorwaarde om een inschakelingsuiterkering te ontvangen na evaluatieprocedures.

De inschakelingstijd werd vanaf januari 2012 opgetrokken tot een jaar voor alle nieuwe werkzoekenden, los van hun leeftijd.

Personen in inschakelingstijd kunnen slechts een inschakelingsuitkering krijgen als ze aantonen dat ze actief op zoek naar werk zijn of als ze actief deelnemen aan een individueel inschakelingstraject.

Vanaf augustus 2012 zal een zesmaandelijkse evaluatie van de persoonlijke inspanningen om werk te vinden doorslaggevend zijn voor het recht op een inschakelingsuitkering.

Vanaf augustus 2013 gebeurt een evaluatie in de loop van de 7e en de 11e week van de beroepsinschakelingsperiode. Na de inschakelingstijd zullen de uitkeringen enkel toegekend worden aan wie gedurende deze periode twee positieve evaluaties gekregen heeft, die elkaar al dan niet opvolgen, met betrekking tot de houding bij het zoeken naar werk, tijdens een periode die ingaat vanaf de maand na de datum van inschrijving als werkzoekende na het beëindigen van de studies.

De inschakelingsuitkeringen zijn beperkt tot 3 jaar voor zogenaamde 'niet bevoorrechte' samenwonenden vanaf 1 januari 2012. De inschakelingsuitkeringen zijn beperkt tot 3 jaar voor de andere werkzoekenden (gezinshoofden, alleenstaanden en bevoorrechte samenwonenden) ouder dan 30 jaar.

De berekening van deze 3 jaar gaat in op 1 januari 2012.

Er wordt afgeweken van deze beperking tot 3 jaar als de betrokken personen 156 dagen hebben gewerkt tijdens de 4 laatste semesters. Om hun recht te behouden of het opnieuw te verkrijgen moeten de uitkeringstrekkers deze voorwaarde vervullen aan het eind van elk semester.

2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?

In 2011 waren er 60.166 vrouwen die een wachtuitkering ontvingen (57%) en 43.139 mannen (43%).

3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?

Verschillen tussen mannen en vrouwen naargelang van de leeftijd:

We merken een toename van het aandeel van de vrouwen onder de begunstigden van een wachtuitkering naargelang van de leeftijd. Terwijl de vrouwen in 2011 slechts 49% uitmaakten van de uitkeringstrekkers jonger dan 25 jaar, was dit 71% bij de 50 plussers.

Verschillen tussen mannen en vrouwen naargelang van het gezinstype:

In 2010 vertegenwoordigden de vrouwen 64% van de niet bevoorrechte samenwonende wachtuitkeringsgerechtigden. Met de nieuwe regelgeving wordt de toekenning van inschakelingsuitkeringen voor deze categorie begunstigden beperkt tot 3 jaar.
De vrouwen waren tevens goed voor respectievelijk 76,5% en 79% van de begunstigde gezinshoofden en bevoorrechte samenwonenden ouder dan 30 jaar. De nieuwe regelgeving bevat uitzonderingen voor deze gezinscategorieën.

4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?

In de nieuwe regelgeving wordt de toekenning van inschakelingsuitkeringen beperkt tot 3 jaar, onafhankelijk van de leeftijd. De toegang van de begunstigden (meestal vrouwen) tot een inkomen wordt aldus beperkt.

5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?

Er werden afwijkingen toegestaan aan bepaalde huishoudens, waarvoor de beperking op de uitkeringen slechts geldt vanaf 30 jaar.

Er werden inderdaad uitzonderingen ingevoerd om bepaalde categorieën huishoudens te beschermen: gezinshoofden, bevoorrechte samenwonenden en alleenstaanden. De vrouwen zijn zeer ruim vertegenwoordigd in deze categorieën huishoudens (met uitzondering van de alleenstaanden).

6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

Een evaluatie van de RVA toont aan dat de vrouwen de voornaamste inschakelingsuitkeringstrekkers zijn, maar ook het vaakst uitzonderingen genieten. Deze afwijkingsmaatregelen dragen ertoe bij dat zij later uit het systeem vallen en dus in beperktere mate te lijden hebben onder de impact van de inkomensverlaging.

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*:
De overgangsbepalingen in het kader van de hervorming van het brugpensioen

Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn:
Mevrouw Monica De Coninck, Minister van Werk

Betrokken administratie:
FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?

De doelstelling was om het vanaf 1 januari 2012 niet langer mogelijk te maken om halftijds brugpensioen te nemen.
In afwijking op het voorgaande is halftijds brugpensioen wel nog mogelijk indien het akkoord van de regeling tussen werkgever en werknemer werd gesloten vóór 28 november 2011 en het halftijds brugpensioen ingaat vóór 1 april 2012.
De leeftijd voor het brugpensioen wordt opgetrokken naar 60 jaar en de loopbaanvereiste naar 40 jaar.
Deze maatregelen werden vastgelegd in het koninklijk besluit van 20 september 2012 tot wijziging van het koninklijk besluit van 3 mei 2007 tot regeling van het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag.

2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?

In eerste instantie de Belgische actieve bevolking en in tweede instantie de mannen en vrouwen die van het systeem gebruik (kunnen) maken.

3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?

Vrouwen hebben in het algemeen een ander beroepsverleden dan mannen. Ze werken vaker deeltijds en hebben vaker een versnipperde loopbaan. Hierdoor hebben vrouwen op een bepaalde leeftijd vaak een minder lange arbeidsloopbaan dan mannen van dezelfde leeftijd.

4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?

Indien een langere arbeidsloopbaan als nieuwe voorwaarde wordt gesteld voor het in aanmerking komen voor het brugpensioen kan het verschil in loopbaan tussen vrouwen en mannen ertoe leiden dat vrouwen hier minder toegang toe hebben, op basis van de keuzes die ze onder het oude systeem maakten.

5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?

Er werden specifieke overgangsbepalingen voorzien voor vrouwen:

Op basis cao nr. 17 (algemene regel)

		12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
NU	M	60/35												
	V	60/28				60/30				60/32				
cao old	M	60/35			60/40									

	V	60/28			60/31	60/32	60/33	60/34	60/35	60/36	60/37	60/38	60/39	60/40
cao new	M	60/40												
	V	60/40												

Op basis art.3, §2 (lange loopbanen)

		12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
NU	M	58/38												
	V	58/35		58/38										
cao old	M	58/38			60/40									
	V	58/35		58/38	60/38	60/39	60/40							
cao new	M	60/40												
	V	60/35		60/38	60/40									

Op basis art.3, §3 (zware beroepen)

		12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
NU	M													
	V													
cao old	M	58/35			60/40									
	V	58/35			60/38	60/39	60/40							
cao new	M	60/40												
	V	60/35		60/37	60/40									

6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

Door de overgangsmaatregelen werd rekening gehouden met de verschillen in het beroepsverleden tussen mannen en vrouwen en zullen er op termijn geen fundamentele verschillen in de behandeling van mannen en vrouwen zijn.

Maatregelen genomen vanuit een optiek van *gender mainstreaming*: **Gender in aanmerking nemen bij de evaluaties uitgevoerd door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening**
Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid: **Mevrouw Monica De Coninck, Minister van Werk**
Betrokken administratie: **Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening**

Beschrijving van de maatregelen genomen vanuit een optiek van *gender mainstreaming*
De Rijksdienst voor arbeid (RVA) zal voortaan de genderdimensie systematisch integreren in de simulaties van de budgettaire impact van de arbeids- en werkloosheidsmaatregelen waarvoor de dienst verantwoordelijk is.

Minister van Overheidsbedrijven en Ontwikkelingssamenwerking, belast met Grote Steden
De heer Jean-Pascal Labille

Beleidslijn vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*:
De strategie voor de beurzen voor ontwikkelingssamenwerking

Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid:
De heer Jean-Pascal Labille, Minister van Overheidsbedrijven, Wetenschapsbeleid en Ontwikkelingssamenwerking, belast met Grote Steden

Betrokken administraties:
FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (Directie-generaal Ontwikkelingssamenwerking)
Belgisch Ontwikkelingsagentschap (BTC)

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?

De armoede terugdringen, duurzame ontwikkeling ondersteunen in partnerlanden van de ontwikkelingssamenwerking door de kennisoverdracht naar de bevolking van partnerlanden toe te versterken en in het bijzonder door de capaciteiten te verbeteren van de medewerkers in de begunstigde instellingen.

2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?

Alle personen die mogelijk aan de criteria voldoen die recht geven op een Belgische beurs in partnerlanden (cijfers en samenstelling volgens sekse niet beschikbaar).

3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?

Tabel 1. Aantal beursgerechtigde mannen en vrouwen per type beurs (2012)

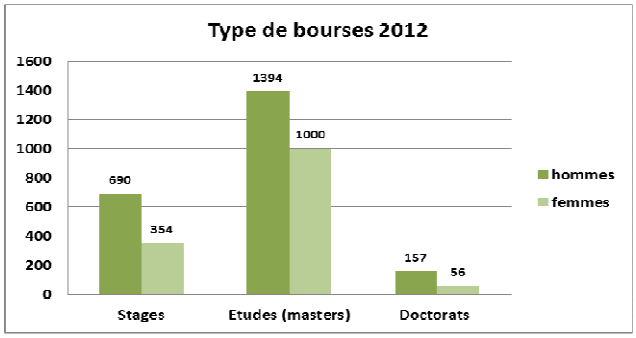

Bron BTC, 2012, Dienst 'Beurzen

Er bestaat een 50%-50% regel voor de verdeling van de beurzen onder mannen en vrouwen in het kader van de bilaterale samenwerking, maar zoals de grafiek hierboven duidelijk maakt, is dit resultaat nog niet behaald.
Bovendien bemoeilijkt de nieuwe beursstrategie, ontworpen in 2011, de toegang van vrouwen tot beurzen nog meer. (zie antwoord op vraag 4).

4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?

Toegang tot opleiding is één van de basisvoorwaarden voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, en bepaalt de toegang en de controle van vele andere hulpbronnen (inkomens, werk, verantwoordelijkheden, …).

Terwijl de bilaterale beurzen openstonden voor alle burgers van het partnerland, beperkt het nieuw

programma bilaterale beurzen (2011) omwille van doeltreffendheidsoverwegingen wat betreft de hulp (capacity building binnen de instellingen), de beurzen tot de ambtenaren van de partnerinstellingen in de programma's voor bilaterale samenwerking. Welnu, de statistieken tonen aan de vrouwen in de minderheid zijn in deze instellingen, en dat is nog meer het geval in topfuncties bij deze instellingen, waardoor ze minder toegang dreigen te hebben tot de meest gevorderde vormingen.

Men mag niet vergeten dat de nieuwe organisationele beurzen voorzien in een ruime waaier van opleidingen en dat deze grote hoeveelheid aan opleidingsformules kan aangewend worden om echte empowermentscycli op te zetten voor vrouwen. Op die manier krijgen ze gemakkelijker toegang tot de hogere functies, op basis van de verworven kennis.

5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?

De BTC bestudeerde de eerste vijf programmaformuleringen (zie Technische en Financiële Dossiers – TFD) opgesteld op basis van de nieuwe beurzenstrategie.
Na deze analyse, die een aantal lacunes heeft blootgelegd met betrekking tot de gelijkheid van mannen en vrouwen, wordt de beurzenstrategie momenteel herzien teneinde de genderdimensie er beter in op te nemen. De aangepaste strategie zal dus een land per land toepasbare gender invalshoek bevatten, om de toegang van vrouwen tot vorming te ondersteunen en in het bijzonder tot de beurzen toegekend door België in het kader van de ontwikkelingssamenwerking. Deze strategie zal de titel dragen '*Beurzenprogramma, met aandacht voor de genderdimensie*' en zal de nadruk leggen op:

- Een genderanalyse van de toegang tot vorming in het partnerland;
- Een genderanalyse van de begunstigde instellingen;
- Een identificatie van de obstakels voor de toegang van vrouwen tot opleiding;
- Een voorstel voor specifieke programma's die de toegang van vrouwen tot beurzen en hun empowerment stimuleren.

6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

Hoewel de aangepaste strategie waarin de genderdimensie is opgenomen nog niet officieel is, worden de principes ervan al gedeeltelijk toegepast door het BTC in de nieuwe formuleringen opgesteld in 2012-2013.

Eenmaal de nieuwe toekenningsprocedure goedgekeurd is, zullen de begunstigde instellingen verplicht zijn om de volgende gegevens te verstrekken:

- Percentage vrouwen aan wie een beurs is toegekend;
- Percentage vrouwen aan wie een beurs is toegekend in verhouding tot het aantal vrouwen tewerkgesteld in de begunstigde instelling;
- Slaagkansen van vrouwen;
- Aanstelling van vrouwen na hun opleiding.

Minister van Financiën, belast met Ambtenarenzaken
De heer Koen Geens

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **De oprichting van een task force *gender mainstreaming* om het beleid te analyseren**
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: **De heer Koen Geens, Minister van Financiën**
Betrokken administratie: **FOD Financiën**

Beschrijving van de maatregelen genomen om de genderdimensie te integreren in de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming*
Op het niveau van de administratie zal de werkgroep *gender mainstreaming* opnieuw geactiveerd worden met bijzondere aandacht voor de integratie van de genderdimensie in de management-, operationele en actieplannen. De verzamelde statistieken zullen uitgesplitst worden per geslacht. Er zal onderzocht worden of er nog directe of indirecte discriminaties zijn op het vlak van de personenbelasting en van de bedrijfsvoorheffing. Met betrekking tot het beleid zullen de genderindicatoren uitgewerkt worden.

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming:* **De invordering van de verschuldigde onderhoudsuitkeringen**
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: **De heer Koen Geens, Minister van Financiën**
Betrokken administratie: **FOD Financiën**

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?
Hervorming van de verschuldigde onderhoudsvergoedingen (DAVO).
2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?
In 94 % van de gevallen is de onderhoudsvergoeding verschuldigd door een man.
3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?
Vrouwen hebben een totaal ander werkregime dan de mannen: meer deeltijds werken, meer arbeidsonderbrekingen. Vrouwen nemen ook vaker zorgtaken op zich en krijgen vaker de voogdij over hun kinderen na een scheiding.
4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?
Door een verminderd werkregime hebben de vrouwen minder bestaansmiddelen waardoor het belangrijk is dat zij vlot de hen verschuldigde onderhoudsuitkeringen vlot bekomen.
5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?
Schrapping van art. 6 van de wet van 21 februari 2003 tot oprichting van een dienst onderhoudsvergoedingen binnen de FOD Financiën: dit artikel voorziet in een beperking van de voor beslag vatbare bedragen.
6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?
Art. 6 is nog niet geschrapt. Er is wel reeds een voorstel tot wijziging ingediend : wijziging van § 2 waardoor de beperking van de invordering wordt afgeschaft en DAVO dezelfde invorderingsmiddelen heeft als een schuldeiser.

Staatssecretaris voor Leefmilieu, Energie, Mobiliteit en Staatshervorming
De heer Melchior Wathelet

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **Het sensibiliseren met betrekking tot avond- en weekendongevallen in de doelgroep van jonge bestuurders (18-30 jaar)**
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: **De heer Melchior Wathelet, Staatssecretaris voor Leefmilieu, Energie, Mobiliteit en Staatshervorming**
Betrokken administraties: **FOD Mobiliteit en Vervoer** **Belgisch Instituut voor Verkeersveiligheid**

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?
Via de sensibilisering van de doelgroep van de mannen van 18-30 jaar te komen tot een daling van hun gewicht in de totale populatie avond- en weekendongevallen.
2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?
Mannen en vrouwen van 18-30 jaar, en meer in het bijzonder de slachtoffers van avond- en weekendongevallen.
3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?
Meer mannen dan vrouwen in de doelgroep zijn slachtoffer van avond- en weekendongevallen.
4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?
Het feit dat de mannen in de doelgroep meer het slachtoffer zijn van verkeersongevallen leidt tot een inperking van hun veiligheid en levensverwachting.
5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?
Sensibiliseren via campagne van het Belgisch Instituut voor Verkeersveiligheid.
6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?
Nog geen concrete resultaten.

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **De blootstelling aan chemische producten en substanties**
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: **De heer Melchior Wathelet, Staatssecretaris voor Leefmilieu, Energie, Mobiliteit en Staatshervorming**
Betrokken administratie: **FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu**

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?
Via informatie en reglementering, de blootstelling aan gevaarlijke chemische substanties beperken.
2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?
Mannen en vrouwen.
3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?
Mannen en vrouwen kunnen anders reageren op specifieke chemische substanties, meer bepaald de endocriene verstorende stoffen.
4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?
Indien een bepaald geslacht een negatieve reactie ondervindt ten gevolge van een chemisch product, terwijl het ander geslacht dit nadeel niet ondervindt, ondervindt het eerste geslacht een beperking van de gezondheid en eventueel een beperking van het vermogen vanwege de kosten die gepaard kunnen gaan met de negatieve impact op de gezondheid.
5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?
Het definiëren en vastleggen van criteria voor endocriene verstoorders met het doel te bepalen welke een reglementaire beslissing vereisen.
6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?
Nog geen concrete resultaten.

Staatssecretaris voor Sociale Zaken, Gezinnen, Personen met een handicap en Wetenschapsbeleid, belast met Beroepsrisico's
De heer Philippe Courard

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming:*
De verzoening beroeps- en gezinsleven

Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid:
De Heer Philippe Courard, Staatssecretaris voor Sociale Zaken, Gezinnen, Personen met een handicap en Wetenschapsbeleid, belast met Beroepsrisico's

Betrokken administraties:
FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
Instituut voor de Gelijkheid van vrouwen en mannen

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?

- Alle werknemers aanmoedigen om zich meer in te zetten voor hun ouderschap, en op die manier bij te dragen tot een mentaliteitsverandering en een verlaging van de weerstand.
- De federale maatregelen rond de verzoening van beroeps- en gezinsleven meer bekendheid geven bij de werknemers.
- De ondernemingen helpen om op het vlak van personeelsbeleid meer rekening te houden met werknemers met kinderen.

2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?

Tewerkstelling	**Vrouwen**	**Mannen**
Tewerkstellingsgraad	56,5%	67,4%
Deeltijdse tewerkstelling	44,3%	9,3%
Reden van deeltijds werk, om voor de kinderen of hulpbehoevenden te zorgen	18,8%	4,5%
Verminderde deelname aan de arbeidsmarkt in het kader van zorg	6,29%	0,28%
Thematisch verlof voor alle werknemers (openbare en privésector)	**Vrouwen**	**Mannen**
Ouderschapsverlof	73,3%	26,7%
Medische bijstand	71,6%	28,4%
Palliatieve zorg	75,4%	24,6%
Onderbrekingsmaatregelen volgens de sector	**Vrouwen**	**Mannen**
Privésector: **voltijds tijdkrediet in de vorm van zorgverlof** (kind jonger dan 8 jaar, palliatieve zorg, medische bijstand of zorg voor een ziek familielid en thuisverzorging van een samenwonend kind met een handicap)	71,3%	15,7%
Openbare sector: loopbaanonderbreking	72,5%	27,6%

3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?

Uit de genderstatistieken en –indicatoren verzameld door het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen blijkt duidelijk dat het vooral vrouwen zijn die een beroep doen op de federale maatregelen om beroeps- en gezinsleven te verzoenen. Zo wordt ouderschapsverlof in driekwart van de gevallen opgenomen door vrouwen. Deze verhouding komt ook terug in de statistieken met betrekking tot verlof voor palliatieve zorg, medische bijstand aan een ziek familielid of thuisverzorging van een kind met een handicap. Andere vaststellingen: 8 werknemers op 10 die parttime werken, zijn vrouwen.
Deze maatregelen zijn echter bestemd voor alle werknemers.

Verschillende studies wijzen op de remmingen die mannelijke werknemers ondervinden om de stap te zetten en gebruik te maken van deze maatregelen. Deze remmingen zijn een gevolg van:

- De maatschappij: identiteit en stereotypen die vrouwen nog te vaak herleiden tot moeders en mannen nog steeds beschouwen als kostwinner voor het gezin;
- Het gezin: financiële toestand van het gezin (en met name de positie van de partner op de arbeidsmarkt) en identiteitsbeleving van de vrouw binnen het koppel;
- Het bedrijf: cultuur van presenteïsme, waardoor de vraag van vaders om meer betrokken te zijn bij de kinderen wordt opgevat als een teken van terugtrekking uit de professionele sfeer (risico's op de loopbaan voor het werk) en de arbeidsorganisatie (sterke betrokkenheid op het werk, lange werkdagen, moeilijk vervangen kunnen worden, instabiliteit of onzeker werk, overbelasting vóór een verlof, en bij de terugkeer een strikte scheiding tussen beroeps- en privéleven, …).

4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?

Deze cijfers tonen aan dat nog altijd een groot deel van de zorg voor de kinderen of familieleden op de schouders van de vrouwen rust. Dat heeft een impact op het vlak van gelijkheid in het beroep, en op de toegang tot middelen afkomstig uit het werk.
Uit angst voor de gevolgen voor hun beroepsloopbaan worden mannen geremd in de uitoefening van hun rechten inzake tewerkstelling (aanpassing van de arbeidstijd of verlof om familiale redenen).

5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?

Via een plan dat steunt op voorlichtings- en sensibiliseringsacties die gericht zijn op zowel de ondernemingen en de sociale partners, als op de werknemers en werkneemsters:

- colloquium op 19 november 2012 voor de werkgevers en sociale partners, in samenwerking met de Minister van Werk en het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen;
- steun aan een studie van de Ligue des Familles en De Gezinsbond, getiteld 'Combinatie gezin-werk door vaders. Tussen droom en werkelijkheid', gepubliceerd in 2013[44];
- opstelling van een sensibiliseringsgids voor werkgevers en sociale partners (publicatie gepland eind 2013).

Tevens zou een campagne voor het groot publiek moeten opgezet worden in 2014.

6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

De exacte impact van de verschillende maatregelen op de respectieve situaties van vrouwen en mannen is moeilijk te beoordelen. Aan de hand van de evolutie van de cijfers met betrekking tot de verschillen tussen mannen en vrouwen inzake tewerkstelling, thematisch verlof of loopbaanonderbreking, zal de evolutie in België van de vorderingen inzake de verzoening van privé- en gezinsleven kunnen gemeten worden.

[44] Meer informatie: https://www.citoyenparent.be/Files/media/etudes/2013/2013-06-01-conciliation-Famille-Boulot.pdf en http://www.gezinsbond.be/index.php?option=com_content&view=article&id=2536:onderzoek-combinatie-gezin-werk-door-vaders&catid=134&Itemid=304.

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **De erkenning van beroepsziekten**
Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid: **De Heer Philippe Courard, Staatssecretaris voor Sociale Zaken, Gezinnen, Personen met een handicap en Wetenschapsbeleid, belast met Beroepsrisico's**
Betrokken administratie: **Fonds voor de Beroepsziekten (FBZ)**

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?
Rekening houden met de verschillen tussen mannen en vrouwen in het kader van de erkenning van beroepsziekten.
2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?
De bevolking van Belgische werkneemsters en werknemers die het slachtoffer zijn van beroepsziekten.
3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?
Veel ziekten op de lijst van beroepsziekten zijn lange tijd latent aanwezig in het lichaam en breken pas uit 30 of 40 jaar na het begin van de blootstelling. De personen bij wie dit soort ziekten vandaag erkend is, werden hieraan blootgesteld in de jaren 70 tot 80, een periode waarin vrouwen veel minder aanwezig waren op de arbeidsmarkt. Bovendien worden deze ziekten geassocieerd met blootstellingen in sectoren waar vrouwen laag vertegenwoordigd waren en zijn, zoals de zware industrie of de bouwsector. Ziekten als gevolg van recente blootstellingen, zoals het carpale tunnelsyndroom, huidaandoeningen of tendinitis worden vandaag in veel grotere mate erkend als ziekten met een lange latentietijd.
4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?
Momenteel zijn er geen retrospectieve studies die, rekening houdend met de hierboven vermelde verschillen (op het vlak van tewerkstelling, activiteitensectoren, pathologietypes), toelaten om conclusies te trekken over de uitoefening van sociale rechten (erkenning en tegemoetkoming voor ziektes) en over de toegang tot zorg, welzijn en inkomens.
5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?
1. De genderdimensie integreren in het kader van het nieuwe Beheerscontract 2013-2015. De genderdimensie werd opgenomen in het nieuwe Beheerscontract 2013-2015 van het Fonds voor de Beroepsziekten (FBZ). In deze genderoptiek heeft het Fonds een stagerapport voorgesteld aan de ICG van 12 maart 2013 betreffende de beslissing dat dermatose, tendinopathie en hepatitis erkend worden, op grond van een analyse van de genderstatistieken, na de integratie van de genderdimensie in het beheerscontract van het FBZ. Deze ziekten werden gekozen om de volgende redenen: - De korte tijd (latentieperiode) tussen blootstelling en de eerste tekenen van de ziekte. De analyse heeft dus betrekking op de huidige arbeidsomstandigheden; - De vrouwen zijn goed vertegenwoordigd, want het gaat niet noodzakelijk om gevallen die gelinkt zijn aan de zware industrie.

In de toekomst zal het Fonds dankzij de resultaten van dit soort studie de erkenningscriteria kunnen beoordelen en de communicatie naar de werknemers toe kunnen verbeteren.

2. Vanaf 2013 moet het jaarverslag van het Fonds een meer didactische en analytische vorm aannemen, zodat alles wat gender aanbelangt duidelijker leesbaar is.

De genderdimensie is voortaan transversaal verwerkt in alle cijfergegevens van het jaarrapport (met name betreffende de beroepscodes en rechtspraak).

3. De kwestie van het parttime werken analyseren bij vrouwen, en de impact ervan op de erkenning van beroepsziekten.

Het Fonds ziet erop toe dat deeltijds werken geen 'belemmering' is voor de eventuele erkenning van een beroepsziekte (kwantitatief criterium).
Zo zijn er bij het onderzoek naar blootstelling aan een risico op tendinopathie criteria in rekenschap gebracht waarbij een correctiefactor wordt toegepast in geval van deeltijds werk.
De parameter 'deeltijds werk' zal het onderzoeksresultaat slechts beïnvloeden als het FBZ over kwantitatieve criteria beschikt over de blootstelling.
Een meer diepgaande analyse over tendinopathieën zou nog moeten overwogen worden.

6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

Met de integratie van de genderdimensie bij de erkenning van beroepsziekten wordt beoogd dat de pathologieën gelinkt aan het beroepsleven van vrouwen evengoed worden erkend en recht geven op een schadeloosstelling als bij mannen het geval is.
De hierboven beschreven maatregelen zullen in de toekomst bijdragen om deze globale doelstelling te verwezenlijken en na te gaan.

Beleidslijn 3 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*[45]:
De uitvoering van onderzoek ondersteund door de POD Wetenschapsbeleid, door een strategie op te zetten in verband met de genderdimensie (evenwichtige aanwezigheid van M/V in de selectie- en evaluatiepanels van projecten, de integratie van de genderdimensie in de evaluatiecriteria van projecten, …)

Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid:
De heer Philippe Courard, Staatssecretaris voor Sociale Zaken, Gezinnen, Personen met een handicap en Wetenschapsbeleid, belast met Beroepsrisico's

Betrokken administratie:
POD Wetenschapsbeleid

Beschrijving van de maatregelen genomen om de genderdimensie te integreren in de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming*

Wat betreft de inhoud van het onderzoek ondersteund door de POD, zien we een evolutie in de aandacht die de onderzoekswereld schenkt aan de integratie van de genderdimensie in het onderzoek. Op onze indieningsformulieren worden onderzoekers aangemoedigd om uit te leggen hoe hun voorstel of onderzoek inspeelt op zowel de behoeften van vrouwen als op die van mannen, en of in hun werk rekening wordt gehouden met eventuele genderverschillen. Als de respondenten vinden dat deze dimensie niet van toepassing is op hun voorstel of ontwerp, zullen ze dit moeten rechtvaardigen.
In de praktijk stellen we vast dat er steeds meer onderzoekers zijn die zeer veel oog hebben voor de integratie van deze dimensie in hun voorstellen en projecten. Er zijn tevens steeds meer evaluatoren die dit punt in aanmerking nemen in hun waardering (de manier waarop met de genderdimensie wordt omgegaan door de onderzoekers is een item dat beoordeeld wordt bij verschillende initiatieven die uitgaan van het Federaal Wetenschapsbeleid).

Wat betreft de deelname van mannen en vrouwen aan onderzoek, hebben we vastgesteld dat er:
- een uitgesproken wanverhouding bestaat tussen mannen en vrouwen (ten nadele van de vrouwen) wat betreft de deelname aan de jury's samengesteld door de POD.
- een uitgesproken wanverhouding bestaat tussen mannen en vrouwen (ten nadele van de vrouwen) wat betreft de deelname van onderzoekers aan de verschillende opdrachten gelanceerd door de POD.

Wat betreft de deelname van vrouwen aan de jury's, zoeken we vaak actief (gericht) naar vrouwen, we organiseren evaluaties die geen verplaatsing vereisen (enkel schriftelijk) en we trachten voldoende tijd in te lassen voor het werk van de evaluatoren. Dit zijn slechts enkele van de maatregelen die we genomen hebben. Feit is dat naarmate vrouwen doorbreken in de onderzoekswereld, het steeds eenvoudiger wordt om vrouwelijke specialisten te vinden in bepaalde domeinen en bijgevolg om meer evenwichtige jury's samen te stellen als het aankomt op gender.

Wat betreft de deelname van onderzoeksters aan de verschillende oproepen, hebben wij gewerkt aan de transparantie van onze procedures (feedback na verschillende fases, publicatie op het internet van FAQ's met betrekking tot de oproepen) en we proberen de timing van oproepen zo gepast mogelijk te kiezen. Daarnaast nemen we in de kandidaatstellingsformulieren voor onze mobiliteitsactiviteiten een vraag op die de aandacht van de jury kan vestigen op elk extra element waar rekening mee moet gehouden worden bij de analyse van het beroepstraject van de respondenten (waardoor een onderzoekster rustpauzes kan vermelden, bijvoorbeeld bij de geboorte van kinderen), …
Over het algemeen heeft de bewustwording dat bepaalde factoren een rem zijn op de deelname van mannen of vrouwen aan programma's tot gevolg dat er oproepen voor kandidaten/voorstellen worden opgesteld die even aantrekkelijk en motiverend zijn voor mannen als voor vrouwen.

[45] Deze beleidslijn werd in het federaal plan vermeld door de Minister van Overheidsbedrijven, Wetenschapsbeleid en Ontwikkelingssamenwerking, belast met Grote Steden die in de loop van de legislatuur van functie is veranderd.

Staatssecretaris voor Staatshervorming, de Regie der Gebouwen en Duurzame Ontwikkeling
De heer Servais Verherstraeten

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*:
De ondersteuning en adviezen door de Regie der gebouwen aan cliënten bij het opstellen van de behoefteprogramma's en hun daadwerkelijke vertaling in het kader van nieuwe 'residentiële' projecten (gevangenissen, Fedasilcentrum, ,…)

Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid:
De heer Servais Verherstraeten, Staatssecretaris voor Staatshervorming, de Regie der Gebouwen en Duurzame Ontwikkeling

Betrokken administratie:
Regie der Gebouwen

Beschrijving van de maatregelen genomen om de genderdimensie te integreren in de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming*

Voor we de maatregel als dusdanig gedetailleerd beschrijven, moet eraan herinnerd worden dat de Regie der Gebouwen, vastgoedexpert van de Federale Staat, infrastructuren ter beschikking stelt van haar cliënten, op basis van de behoeften die deze hebben aangegeven. De Regie der Gebouwen kan haar cliënten helpen met de voorbereiding van deze programma's en vult deze concreet in door aangepaste structuren ter beschikking te stellen van haar cliënten. Ze biedt dus een antwoord op behoeften van haar cliënten.

Dit beleid heeft als doel in gevangenissen en opvangcentra voor asielzoekers een infrastructuur ter beschikking te stellen die aangepast is aan elk geslacht.

1°) Opvangcentra voor asielzoekers

Onder de asielzoekers zijn gemiddeld 42% mannen, 9% alleenstaande vrouwen, 46% gezinnen en 3% niet-begeleide minderjarigen.

De gebouwen zijn algemeen voorzien van afzonderlijke gedeeltes voor elk geslacht. De vrijetijdsinfrastructuur wordt vaak bestudeerd zodat een geschikte oplossing wordt gevonden voor mannen en vrouwen, of zodat voor elk van beiden een aparte uitrusting aanwezig is.
Wat de gesloten centra van de Dienst Vreemdelingenzaken betreft, werd een nieuw gesloten centrum in gebruik genomen in Steenokkerzeel (Caricole). In Holsbeek werd een centrum voor vrijwillige terugkeer geopend.
In Merksplas ging een grootscheepse renovatie van start, en in Bevekom werden er dan weer appartementen ingericht om families met minderjarigen in aangenamere omstandigheden op te vangen. Wat betreft de open centra van Fedasil, kwamen er sinds 2011 nieuwe plaatsen bij door de plaatsing van containers op de bestaande sites van Geldenaken en Poelkapellen.
Er werden keukens ter beschikking gesteld van de vluchtelingenfamilies te Poelkapellen, Arendonk, en na de renovatie ook te Florennes. Dankzij deze keukens kunnen de families meer autonomie behouden.

De Regie der Gebouwen doet ook specifieke aanpassingen voor niet-begeleide minderjarigen in Sugny en Kapellen.

In Rixensart wordt voorrang gegeven aan alleenstaande moeders met kinderen. De Regie der Gebouwen heeft er een kribbe gebouwd die één van de komende weken zal opengaan. Alleenstaande moeders, die in de minderheid zijn in centra, krijgen een bijzondere aandacht van Fedasil, in samenwerking met de Regie der Gebouwen, die het veiligheidsgevoel in de centra moet verhogen. Daartoe worden verscheidene dossiers voor buitenverlichting bestudeerd voor verschillende centra.

2°) De gevangenissen

In de gevangenissen zijn 4,2% van de gedetineerden vrouwen (448), tegen 10.634 mannen.

In de gevangenissen zijn mannen en vrouwen van elkaar gescheiden. Sommige centra zijn

voorbehouden voor mannen, andere voor vrouwen. De nieuwe projecten (in opbouw of in voorbereiding), waartoe beslist werd door de vorige Regering in het kader van het MasterPlan, worden aangepast aan beide geslachten. In de nieuwe gevangenis te Haren zullen overigens cellen beschikbaar zijn speciaal voor jonge moeders. Dit initiatief werd al voorgesteld in Brugge en zal nog beter uitgewerkt worden. In één van de vrouwenafdelingen van Haren zullen vijf kamers voor moeder en kind worden voorzien. Deze cellen bevatten twee afzonderlijke kamers en zullen gedetineerde moeders toelaten een aangepaste band op te bouwen met hun kind. De infrastructuur zal er ook aangepast worden (douche die kan gebruikt worden als kinderbad, …).

Ook al zijn er momenteel geen andere residentiële projecten gepland tijdens deze legislatuur, toch zal de Regie der Gebouwen er samen met haar cliënten blijven over waken dat de genderdimensie wordt geïntegreerd tijdens het uitwerken van de programma's die de noden in kaart brengen alsook de concrete invulling ervan.

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*:
De terbeschikkingstelling van infrastructuur voor het federaal openbaar ambt door de Regie der Gebouwen

Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid:
De heer Servais Verherstraeten, Staatssecretaris voor Staatshervorming, de Regie der Gebouwen en Duurzame Ontwikkeling

Betrokken administratie:
Regie der Gebouwen

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?

Voor we de maatregel als dusdanig gedetailleerd beschrijven, moet eraan herinnerd worden dat de Regie der Gebouwen, vastgoedexpert van de Federale Staat, infrastructuren ter beschikking stelt van de cliënten, op basis van de behoeften die deze hebben aangegeven. De Regie der Gebouwen kan haar cliënten helpen met de voorbereiding van deze programma's en vult deze concreet in door aangepaste structuren ter beschikking te stellen van haar cliënten. Ze biedt dus een antwoord op behoeften van haar cliënten.

Dit beleid heeft als doel om dynamische werkruimtes ter beschikking te stellen door werkruimtes die gedeeltelijk bezet zijn beter te gebruiken. Dat zal beperkte werkingskosten met zich meebrengen voor de verschillende departementen en zal ervoor zorgen dat werkplaatsen die deeltijds ingenomen worden (door deeltijds werk, telewerk of gedecentraliseerd werd) beter benut kunnen worden.
Met deze maatregel wordt in de eerste plaats beoogd dat de oppervlakte bezet door federale ambtenaren verkleind en gerationaliseerd wordt. Daarbij wordt er wel op gelet dat er niet te veel organisatorische remmen zijn voor telewerk en deeltijds werk.

2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?

De Regie der Gebouwen herbergt zo'n 85.000 federale ambtenaren. Globaal genomen is er een evenwicht tussen het aantal mannelijke en vrouwelijke ambtenaren.
Wat de verdeling mannen-vrouwen binnen de federale administratie betreft, waren er in 2012 in het totaal 47.3% mannen voor 52.7% vrouwen.

3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?

De verschillen tussen mannen en vrouwen hebben betrekking op:

1°) De hiërarchische niveaus
In 2012 waren de percentages vrouwen op de verschillende niveaus de volgende:
- Niveau A: 42,3%
- Niveau B: 50,6%
- Niveau C: 53,8%
- Niveau D: 65,4%

2°) Deeltijds werk:
In 2013 telde men 67,2% vrouwen onder de deeltijdse werknemers

3°) Telewerk:
In 2013 waren 60.5% van de werknemers die aan telewerk doen vrouwen.

Bron: pdata

4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?

De verschillen tussen mannen en vrouwen met betrekking tot telewerk, deeltijds werk of de bekleding van topfuncties, is grotendeels toe te schrijven aan het feit dat vrouwen vaak privé- en beroepsleven proberen te verzoenen. Deze algemene situatie heeft een impact of de respectievelijke toegang van vrouwen en mannen tot verschillende hulpmiddelen zoals inkomens of verantwoordelijkheden.

5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?

Zoals eerder aangegeven, geeft de Regie der Gebouwen een antwoord op vragen van de cliënten en komt dus niet rechtstreeks tussenbeide in de formulering van de noden.

De beslissing van de Ministerraad van 8 juni 2012 moedigt aan tot *dynamic office*, waarbij de Regie der Gebouwen bepaalde kosten bij de uitvoering ervan ten laste neemt, onder bepaalde voorwaarden.

De beperking van de organisatorische obstakels en de terbeschikkingstelling van infrastructuur die een *new way of working* mogelijk maken, zorgen ervoor dat privé- en beroepsleven beter te combineren zijn (door de afstand werk-woonplaats te verkleinen, door werken van thuis uit mogelijk te maken), waarbij een kwaliteitsvolle en efficiënte openbare dienstverlening (een gedeelde werkplek verlaagt de roerende en onroerende infrastructuurkosten en de onderhoudskosten) gewaarborgd wordt voor iedereen, mannen en vrouwen.

6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

De terbeschikkingstelling van infrastructuur die de combinatie van werk en privéleven vergemakkelijkt binnen de federale overheid, maakt dit soort organisatie aantrekkelijker en zou meer mannen ertoe kunnen bewegen om een evenwicht te zoeken tussen gezin en werk, en zo bijdragen tot de gelijkheid van mannen en vrouwen.

Er lopen momenteel drie concrete projecten wat betreft de *new way of working*: de reorganisatie van de FOD Mobiliteit en Transport, van de POD Maatschappelijke Integratie en van de centrale zetel van de Regie der Gebouwen.
De eerste twee projecten vinden plaats in het kader van een project Optifed. Deze drie projecten zijn momenteel in uitwerkingsfase. Bijgevolg zijn de concrete resultaten en de reële impact nog niet bekend. Ze zullen opgevolgd worden eenmaal ze uitgevoerd zijn, onder andere op basis van statistische gegevens over deze drie organisaties.

Maatregelen die werden genomen met het oog op het bereiken van de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad:

Doelstelling G.1. Maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat vrouwen volledig kunnen deelnemen en gelijke toegang hebben tot machtsstructuren en besluitvorming.
Doelstelling G.2. Vrouwen de middelen geven om deel te nemen aan de besluitvorming en om verantwoordelijkheden uit te voeren.
Audit diversiteit (met een luik gender) gevoerd binnen de Regie der Gebouwen

Regeringslid verantwoordelijk voor het beleid:
De heer Servais Verherstraeten, Staatssecretaris voor Staatshervorming, de Regie der Gebouwen en Duurzame Ontwikkeling

Betrokken administratie:
Regie der Gebouwen

Maatregelen die werden genomen met het oog op het bereiken van de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad

Doelstelling G.1. Maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat vrouwen volledig kunnen deelnemen en gelijke toegang hebben tot machtsstructuren en besluitvorming.
Doelstelling G.2. Vrouwen de middelen geven om deel te nemen aan de besluitvorming en om verantwoordelijkheden uit te voeren.

Audit diversiteit (met een luik gender) gevoerd binnen de Regie der Gebouwen

Randstad Diversity voerde tussen oktober 2012 en januari 2013 een audit rond diversiteit binnen de Regie der Gebouwen. In eerste instantie was deze audit vooral gericht op de maatregel van (de perceptie van) diversiteit, zowel wat betreft gender, leeftijd, als etniciteit.

Het eindverslag van de audit Diversiteit belicht het feit dat de interne wanverhouding tussen mannen en vrouwen het risico inhoudt dat potentiële talenten uit de boot vallen of verloren gaan.

Op de 1.140 medewerkers van de Regie der Gebouwen, tellen we 635 mannen en 505 vrouwen (situatie op 1 januari 2012). Deze wanverhouding mannen-vrouwen is hoofdzakelijk een gevolg van de rol en de technische opdracht van de Regie der Gebouwen. Deze is actief in bepaalde beroepstakken waarvoor er meer mannelijke dan vrouwelijke kandidaten zijn. Er zijn 826 statutaire medewerkers, waarvan 33% vrouwen en 309 contractuele medewerkers, waarvan 73% vrouwen (vooral schoonmaak- en keukenpersoneel)

De verhouding vrouwen per niveau is de volgende:
Niveau A - 24% vrouwen (slechts 10% bij de A3's)
Niveau B - 22% vrouwen
Niveau C - 56% vrouwen
Niveau D - 67% vrouwen
Als we daarentegen kijken naar de aanwervingen van niveau A van de laatste vijf jaar, stellen we een vrij positieve trend vast: meer dan 40% vrouwen.

De maatregelen voorgesteld naar aanleiding van dit verslag, dat verder kijkt dan enkel de genderdimensie en diversiteit in haar geheel behandelt, zijn de volgende:

- De mobiliteit in de onderneming regelen met het oog op de gelijkheid van kansen.
- Meer transparantie van promotie- en mobiliteitsinstrumenten.
- Alternatieve kanalen stimuleren voor indirecte aanwerving.
- Intern en extern de verwezenlijkingen van het 'gediversifieerd' personeel communiceren met behulp van getuigenissen.
- De doorstroming bevorderen van het personeel: meer aangepaste oplossingen vinden voor de doelgroepen.

**Staatssecretaris voor Asiel en Migratie,
Maatschappelijke Integratie en
Armoedebestrijding
Mevrouw Maggie De Block**

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **De armoedebestrijding (*Housing First*)**
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: **Mevrouw Maggie De Block, Staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding**
Betrokken administratie: **POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie**

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?

Het tweede Federaal Plan Armoedebestrijding streeft naar 6 strategische doelstelling:

- De sociale bescherming van de bevolking verzekeren
- Het recht op gezondheid waarborgen
- Overheidsadministraties die voor iedereen toegankelijk zijn
- Terugdringen van de kinderarmoede
- De toegang tot werk versterken door sociale en professionele activering
- De strijd tegen dakloosheid en slechte huisvesting versterken

Het project *Housing First Belgium*[46] valt onder de zesde strategische doelstelling ' De strijd tegen dakloosheid en slechte huisvesting versterken' en meer in het bijzonder onder de operationele doelstelling die pleit voor het lanceren van sociale innovatie-experimenten die geïnspireerd zijn door de aanpak *Housing First*. Zoals de naam reeds verduidelijkt, geeft deze aanpak de prioriteit aan het verwerven van huisvesting (eerst toegang hebben aan een 'thuis') voordat de heropbouw van het individu in moeilijkheden voorzien wordt (curatieve aanpak).

In België richt *Housing First* zich tot het publiek van de chronische daklozen. Deze personen zijn zeer moeilijk te bereiken en te helpen vanwege de veelheid en complexiteit van de problemen die zij het hoofd moeten bieden. Het project geeft hen de mogelijkheid toegang te krijgen tot huisvesting, onafhankelijk van de omstandigheden van de persoon. Parallel aan deze (her)huisvesting is er begeleiding voorzien die aangepast is aan het begunstigde publiek dankzij de oprichting van multidisciplinaire diensten en mobiele teams.

Dankzij de toekenning van een huisvesting zonder voorwaarden, biedt *Housing First* een dak als stabiel onderpand voor de reconstructie van het zelfvertrouwen en de onafhankelijkheid van het individu.
Het project werd gelanceerd in september 2013 en zal een periode van twee jaar bestrijken. Vijf steden nemen deel aan het project: Gent, Brussel, Charleroi, Antwerpen en Luik. Hun teams zullen de bepalingen van het project aanpassen naargelang de verschillende situaties in de praktijk. Het project zal onderworpen worden aan een strikte en constante evaluatie van de activiteiten met het oog op een eventuele heroriëntatie van de acties.

2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?

Het is moeilijk het precieze aantal, en bijgevolg de naar geslacht uitgesplitste samenstelling, van de doelgroep van daklozen te bepalen. De mobiliteit van de daklozen, de verandering van hun situatie en hun bestaanswijze staan niet toe op regelmatige en zekere wijze hun aantal op een gegeven moment en plaats te bepalen.
In het geval van *Housing First Belgium*, is de doelgroep samengesteld uit daklozen uit de categorieën 1 en 2 van de ETHOS typologie. Deze vertonen belangrijke noden in termen van begeleiding (psychologische problemen, verslavingen, etc.). Aan de ene kant zijn het dus personen die in de straat of in openbare ruimtes leven, zonder een huisvesting die als woonruimte bestempeld kan worden. Aan de andere kant zijn het personen zonder vaste woonplaats die gebruik maken van noodopvang en onderdak aan lage prijs.
De personen die opgevangen worden in een onthaaltehuis maken bijvoorbeeld geen deel uit van de

[46] Voor meer informatie: http://www.housingfirstbelgium.be/nl/

doelgroep van het project maar zouden het onderwerp kunnen uitmaken van uitzonderingen indien de teams op het terrein dit nodig achten.

Er bestaan verschillende informatiebronnen en methodes die toestaan een deel van deze bevolking te becijferen. Deze gegevens worden verzameld door verschillende organisaties, van de overheid of uit het middenveld. Zonder aanspraak te maken op volledigheid, hernemen wij hieronder enkele van deze gegevens om de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroep uiteen te zetten.

De Programmatorische Federale Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie (POD MI) ondersteunt de armoedebestrijding in samenwerking met de OCMW's, de voornaamste partners en andere organisaties die op het terrein werken.
In het kader van de organieke wet van 1976 betreffende de OCMW's zijn vele maatregelen ingesteld om de meest kwetsbare mensen in de samenleving bij te staan. Één van deze bijstandsmiddelen is de installatiepremie. Deze premie is bestemd voor daklozen die zich in een onderkomen installeren dat als hoofdverblijfplaats dient. Concreet bestaat de premie uit een geldsom die moet dienen om het onderkomen in te richten. De premie word slechts één keer in het leven van de begunstigde toegekend. De POD MI verzamelt de gegevens met betrekking tot de toekenning van deze premie, want de toegekende bedragen maken het onderwerp uit van een subsidie van 100% voor de OCMW's. Een uitsplitsing naar geslacht van deze gegevens is reeds meerdere jaren mogelijk. De POD MI verzamelt andere gegevens in verband met daklozen, zoals het aantal garantiestellingen voor een huurwaarborg en het gebruik van het OCMW als referentieadres[47]. Deze informatiebronnen geven, net zoals de gegevens over de installatiepremies, slechts een gedeeltelijke schatting van de problematiek en zullen hier niet verder aangehaald worden[48].

Tabel 1. Aantal installatiepremies toegekend aan vrouwen en mannen, België, 2007-2012.

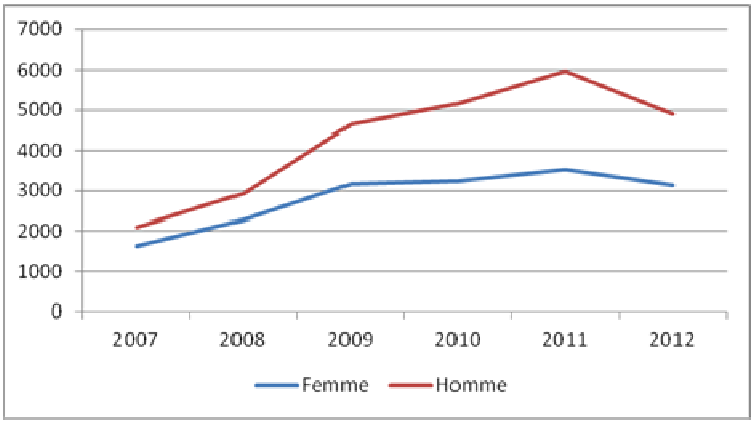

Tabel 2. Ratio vrouwen/mannen in de toekenning van installatiepremies, 2007-2012.

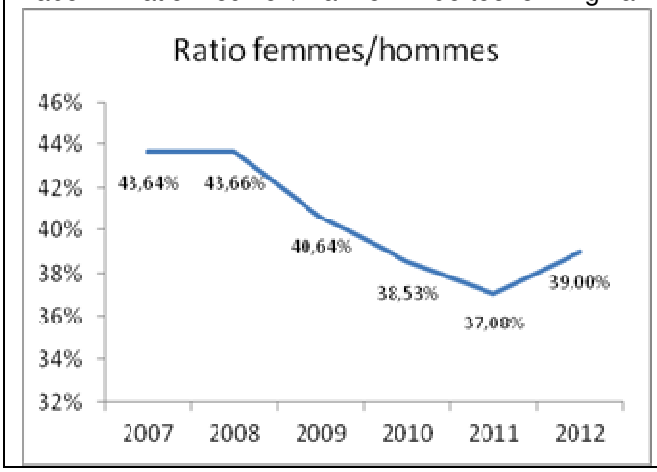

[47] POD Maatschappelijke Integratie, *FOCUS n°2. Strijd tegen dak- en thuisloosheid*, 2012, 12 p. Beschikbaar via deze link: http://www.mi-is.be/sites/default/files/doc/mi-is_focus_2012.3_nl.pdf.
[48] Voor meer informatie, zie De Boyser K, Linchet S, Van Dijck L, Onderzoek naar de OCMW-hulpverlening aan dak- en thuislozen, EINDRAPPORT, Université de Liège, Universiteit Antwerpen, 2009, 217 p.

Tabel 1 geeft het aantal installatiepremies weer dat sinds 2007 jaarlijks toegekend is aan vrouwen en mannen in België. Tabel 2 geeft de ratio vrouwen/mannen weer voor de toekenning van deze premies. Zowel voor de groep vrouwen als voor de groep mannen kan een vooruitgang opgemerkt worden van het aantal premies dat toegekend is tussen 2007 en 2011, gevolgd door een lage daling in 2012. Deze trends zijn minder uitgesproken voor de groep vrouwen, wat weerspiegeld wordt in de duidelijke daling van de ratio vrouwen/mannen, zichtbaar in tabel 2.
Deze gegevens moeten voorzichtig benaderd worden aangezien de begunstigden personen zijn die in regelmatig contact komen met de OCMW's en niet alle daklozen – inclusief de personen zonder wettelijke verblijfplaats – maken deel uit van de groep begunstigden van de OCMW's. Bovendien komen de begunstigden van deze premie helemaal niet voort uit de groep waarop het project *Housing First Belgium* gericht is.

Naast de federale administratie die gegevens verzamelt, zijn er ook organisaties werkzaam in de sector van de daklozen die gegevens verzamelen en specifieke methodologieën ontwikkelen om de omvang van de sector te meten.
La Strada is het Steunpunt thuislozenzorg voor Brussel[49]. Dit centrum is in 2008, en een tweede keer in 2010, overgegaan tot een telling van dak- en thuisloze personen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met de hulp van meer dan 150 personen afkomstig uit verschillende partnerorganisaties. Vasthoudend aan de doelgroep die hierboven vastgelegd werd in het kader van *Housing First Belgium*, kwam de telling van la Strada van 2010 uit op 329 personen op de straat (+22% in vergelijking met 2008) en 282 personen in noodopvang (+20% in vergelijking met 2008) op een totaal van 1944 getelde personen.
Voor de bevolking op de straat, leidde een sexo-specifieke analyse[50] la Strada tot de conclusie dat: "Van het aantal mensen die op straat werden geteld waren 'amper' 11% vrouwen. Er is een belangrijke oververtegenwoordiging van het aantal mannen op straat, wat werd bevestigd door de peiling die een week voor de telling plaatsvond in de dagcentra, en wat een resultaat gaf van 18 vrouwen voor 82 mannen."
Voor de noodopvang, stelde la Strada vast dat in deze plaatsen 39,10% (65 vrouwen voor 101 mannen) van de getelde personen vrouwen waren[51].
Niettemin is onlangs bezorgdheid gerezen over de 'feminisering' van de dakloosheid. Deze feminisering wordt ook aangevoeld door de OCMW's, waarvan uit de verschillende regio's van het land tussen de 17,2% en 40,2% verklaren dat ze een verandering in die richting ervaren van het profiel van hun dakloze klanten[52].
Hoewel de absolute cijfers de verhoging van het aantal dakloze vrouwen lijken te bevestigen, relativeert Marjorie Lelubre de feminisering van de dakloosheid in haar analyse 'Toename van het aantal dakloze vrouwen in Brussel: een nader te onderzoeken evolutie'. Ze roept op tot voorzichtigheid bij de analyse van de cijfergegevens. Bij een vergelijking van de gegevens van Samu Social en Pierre d'Angle kan effectief een verhoging opgemerkt worden van het aantal vrouwen dat deze diensten regelmatig aandoet, maar dit gaat eveneens gepaard met een verhoging van het aantal mannen. Deze trends zouden eerder een verergering van dakloosheid in het algemeen aanduiden, dan een feminisering ervan. Lelubre besluit over het onderwerp van het aantal vrouwelijke daklozen: *"De stijgende tendens in absolute cijfers lijkt weliswaar onbetwistbaar, maar de bewering dat ook het relatieve aandeel stijgt, ligt minder voor de hand en moet nog bevestigd worden"*[53].

In Vlaanderen reageren de CAWs (Centra Algemeen Welzijnwerk) op een serie problemen waarmee

[49] http://www.lstb.be/
[50] STRADA, Tweede telling van het aantal dak- en thuislozen en mensen met ontoereikende huisvesting in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 08 november 2010, Besluiten, Brussel, 2011, p.15.
[51] Deze verhouding moet geconfronteerd worden met de resultaten van de *Centrale registratie voor de onthaaltehuizen en centra voor dringend onthaal in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest* die op een periode van een jaar het aandeel van vrouwen in noodopvang op 85% schat (n=57 op 215 plaatsen want bepaalde centra heb niet deelgenomen aan de registratie). Dit cijfer gaat in tegen de resultaten van de telling uit 2010 et roept dus vragen op: het verschil is misschien te wijten aan het representatief karakter van de instellingen die in de telling opgenomen zijn (twee centra van kleine grootte die mannen en vrouwen, met of zonder kinderen, aanvaarden) en de aantrekkingskracht die deze hebben bij het vrouwelijk publiek (zie ook infra). Dit bevestigt niettemin de grootte voorzichtigheid die nodig is wanneer men een sexo-specifieke analyse uitvoert van het publiek van daklozen.
[52] De Boyser K, Linchet S, Van Dijck L, Onderzoek naar de OCMW-hulpverlening aan dak- en thuislozen, EINDRAPPORT, Université de Liège, Universiteit Antwerpen, 2009, p. 51-65.
[53] Lelubre M, 'Toename van het aantal dakloze vrouwen in Brussel: een nader te onderzoeken evolutie' *in* Brussels Studies, 62:29, oktober 2012, 11 p.

personen in een situatie van sociale uitsluiting geconfronteerd worden door begeleiding te voorzien die aangepast is aan de noden die zich voordoen. Sinds meerdere jaren registreren de CAWs het aantal klanten dat jaarlijks ontvangen wordt evenals het type begeleiding dat voorzien wordt. In Vlaanderen wordt 'thuisloosheid' ruimer geïnterpreteerd dan enkel de afwezigheid van een dak. De cijfergegevens van de OCMW's zijn dus niet representatief voor de doelgroep van *Housing First Belgium*. Toch is het interessant te melden dat in 2011 8.395 personen onder de voornoemde categorie vielen, waarvan 3.399 vrouwen (40,50%).

Ook in Wallonië laten de cijfergegevens niet toe de categorieën 1 en 2 van de ETHOS typologie te isoleren. L'A.M.A. (Association des Maisons d'Accueil et des Services d'Aide aux Sans-abri – Associatie van Onthaaltehuizen en Hulpdiensten voor Daklozen) overkoepelt de instellingen die de opvang, huisvesting en begeleiding van volwassenen en families met psychosociale moeilijkheden, evenals de natuurlijke en rechtspersonen die actief zijn in het domein van de hulp en opvang van de personen in grote sociale nood[54].
Kortom, wanneer het mogelijk is specifieke cijfergegevens te verkrijgen, stelt men vast dat in het algemeen minder vrouwen dan mannen dakloos zijn en dat de doelgroep van het project *Housing First Belgium* dus grotendeels uit mannen bestaat.

3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?

In 2013 heeft l'A.M.A. (Association des Maisons d'Accueil et des Services d'Aide aux Sans-abri – Associatie van Onthaaltehuizen en Hulpdiensten voor Daklozen) een sectorieel rapport gepubliceerd over de onthaaltehuizen (eigenschappen, bezoeken, publiek, evoluties). Dit rapport herneemt de gegevens uit de *Centrale registratie voor de onthaaltehuizen en centra voor dringend onthaal in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest* van la Strada om daaruit de verschillen in profiel te halen van de vrouwen en mannen die een onthaaltehuis binnekomen. Daaruit blijkt dat mannen vaker op straat geleefd hebben voordat ze naar het onthaaltehuis komen, terwijl vrouwen vaker uit een privé-verblijfplaats komen, via een verblijf in een noodopvangcentrum (zie de tabel hieronder).

Figuur 1. Typisch profiel van de vrouwen en de mannen in de onthaaltehuizen, Strada, Brussel, 2011

Typisch profiel van de opgevangen vrouw	Typisch profiel van de opgevangen man
Ze is Belg en verbleef in Brussel vóór de opvang	Hij is Belg en verbleef in Brussel vóór de opvang
Ze is tussen de 18 en de 35 jaar oud (mediaan: 31)	Hij is tussen de 26 en 45 jaar oud (mediaan: 39)
Ze is alleenstaand, met of zonder kinderen	Hij is zowel voor als tijdens het verblijf alleenstaand, zelden met kinderen
Ze woonde in een privéwoning voor de opvang in een centrum voor dringend onthaal	De kans is groter dat hij op straat heeft geleefd vooraleer hij wordt opgevangen
Haar verblijfsduur wordt steeds langer	Hij blijft langer in de opvang
Ze wordt doorverwezen door een breed spectrum aan diensten.	Hij heeft zelf contact opgenomen met het onthaaltehuis.

Bron: STRADA, Centrale registratie voor de onthaaltehuizen en centra voor dringend onthaal in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Gegevens over de opvang van thuislozen in 2011, Brussel, 2013, 33 p.

Volgens de tweede telling van dakloze en thuisloze personen en personen met een ontoereikende huisvesting in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest neemt de opname van vrouwen een belangrijke plaats in in de sector: 35% van het geheel van de noodstructuren en 60% van de plaatsen in onthaaltehuizen zijn voorzien voor alleenstaande vrouwen, vrouwen met kinderen of families. De doeltreffendheid en doelmatigheid van een opvangbeleid dat de opname van dakloze vrouwen ondersteund wordt gemeten.
De hierboven aangehaalde studie van Lelubre kaart ook de verschillende toegang van vrouwen en mannen tot verschillende types van huisvesting (noodopvang, onthaaltehuis, …) aan. In het algemeen stelt men een minder gunstige toegang vast voor mannen, aangezien er een relatief gelijke

[54] http://www.ama.be/

verdeling in aangeboden plaatsen is terwijl er een groter deel te huisvesten mannen dan vrouwen zijn[55], in het bijzonder voor de noodopvang. Dit creëert een onevenwicht.

4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?

Het onevenwicht tussen het aanbod van plaatsen en de vraag lijkt in het nadeel van de mannen te zijn, wat leidt tot een toegenomen aanwezigheid van mannelijke daklozen in de noodopvang en op straat.
Lelubre suggereert dat de meer beperkte aanwezigheid van vrouwen in de noodopvang ook veroorzaakt zou kunnen zijn door de remmingen die vrouwen hebben ten aanzien van bepaalde omgevingen (bijvoorbeeld gemengde slaapzalen, grote lokalen). Deze trend werd effectief vastgesteld in Frankrijk, maar moet in België nog aangetoond worden. Indien dit bevestigd wordt, zou dat bijgevolg aangeven dat er voor vrouwen in vergelijking met mannen een gebrek aan toegang is tot dit type noodstructuur[56].

Een ander punt dat door Lelubre aangehaald wordt is de trend van opvanginstellingen om een grotere kwetsbaarheid van vrouwen te erkennen, en bijgevolg over te gaan tot een snellere opname van vrouwen in opvangstructuren van langere termijn. Dit draagt bij tot een gemakkelijkere overgang van dakloosheid tot slechte huisvesting.

5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?

Het project *Housing First Belgium* is zowel gericht op dakloze vrouwen als op dakloze mannen. De huisvesting en de begeleiding zijn aangepast aan de specifieke noden van de begunstigden. Deze specifieke noden zijn niet zozeer bepaald door het geslacht als door de individuele situatie van de persoon: zijn status van dakloze, de ernst van de situatie (langdurige dakloosheid), problemen van mentale gezondheid, verslavingsproblemen.

Bepaalde situaties raken eerder vrouwen (partnergeweld, misbruik, vrouw met kinderen), maar, zoals hierboven uitgewerkt werd, vrouwen worden meestal sneller/automatisch opgenomen door andere structuren en zullen waarschijnlijk een minderheid vormen in de initiële doelgroep van het project *Housing First Belgium*.
We verwachten dus een lage deelname van vrouwen aan dit project.

Om een begeleiding te kunnen bieden die zowel aan mannen als aan vrouwen aangepast is, is het nuttig op te merken dat alle teams van begeleiders en evaluatoren gemengd zijn. Het feit dat men zich als vrouw tot een vrouw kan richten, kan effectief een factor zijn die het vertrouwen en de kwaliteit van de begeleiding versterkt.

6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

Het project is in september 2013 van start gegaan. Op het moment kunnen de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie nog niet geëvalueerd worden. Op zich is de doelstelling van het project alle personen in nood op te nemen volgens een principe van 'gelijkheid van kansen'. Dit omvat de genderdimensie, maar ook alle factoren van kwetsbaarheid waar personen op straat mee geconfronteerd worden.

[55] Lelubre, p.5.
[56] Lelubre, p.6.

Verwijzingen

A.M.A, *Rapport sectoriel 2013, Maisons d'accueil*, Brussel, 2013, 49 p.

De Boyser K, Linchet S, Van Dijck L, Onderzoek naar de OCMW-hulpverlening aan dak- en thuislozen, EINDRAPPORT, Université de Liège, Universiteit Antwerpen, 2009, 217 p.

FEANTSA, *European Typology of Homelessness and housing exclusion – ETHOS*.

Lelubre M, 'Toename van het aantal dakloze vrouwen in Brussel: een nader te onderzoeken evolutie' *in* Brussels Studies, 62:29, oktober 2012, 11 p.

Steunpunt Algemeen Welzijn, *Onderzoeksdossier CAW in beeld, cijfers 2011*, Brussel, 2012, 93 p.

POD Maatschappelijke Integratie, *FOCUS n°2. Strijd tegen dak- en thuisloosheid*, 2012, 12 p.

STRADA, *Tweede telling van het aantal dak- en thuislozen en mensen met ontoereikende huisvesting in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 08 november 2010, Besluiten,* Brussel, 2011, 23 p.

STRADA, *Centrale registratie voor de onthaaltehuizen en centra voor dringend onthaal in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Gegevens over de opvang van thuislozen in 2011*, Brussel, 2013, 33 p.

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **De strijd tegen schijnhuwelijken en schijnsamenwoning**
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: **Mevrouw Maggie De Block, Staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding**
Betrokken administratie: **FOD Binnenlandse Zaken (Dienst Vreemdelingenzaken)**

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?
De beleidslijn had als doelstelling het fenomeen van schijnhuwelijken en schijnsamenwoning te bestrijden, onder andere door een beter beeld te krijgen van de slachtoffers van een schijnrelatie (schijnhuwelijk/schijn-wettelijke samenwoning) en zodoende een gerichte actie te kunnen ondernemen.
2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?
De doelgroep bestond uit alle mannen en vrouwen die betrokken waren in een administratief onderzoek naar een mogelijk voorgenomen schijnhuwelijk gedurende een recent kalenderjaar.
3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?
De genderverschillen kwamen vooral tot uiting na een verdere opsplitsing per leeftijdscategorie: naargelang de leeftijdscategorie kwamen andere aspecten van het fenomeen van de schijnrelaties aan bod. Naar behandeling of onderzoek van de potentiële fraude werden geen verschillen in aanpak vastgesteld.
4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?
Zowel mannen als vrouwen, ongeacht de leeftijdscategorie, hadden een equivalente toegang tot rechtsmiddelen. Personen van een bepaald geslacht worden in een bepaalde leeftijdscategorie door bepaalde aspecten van het fenomeen van de schijnrelaties geraakt terwijl de personen van het andere geslacht hier minder mee in contact komen. Hierdoor ondervinden de personen die wel in contact komen met schijnhuwelijken beperkingen (minder inkomen, vertrouwensbreuk, enz.) die de personen van het andere geslacht minder ondervinden.
5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?
Op grond van de resultaten en de opsplitsing naar leeftijdscategorie konden meer kwetsbare groepen worden geïdentificeerd. Statistieken die rekening houden met de gender in de statistieken rond gezinshereniging.
6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?
Dit resulteerde onder meer in een specifieke informatiecampagne naar deze meest kwetsbare groepen (brochure en film).

Staatssecretaris voor
Ambtenarenzaken en Modernisering
van de Openbare Diensten
De heer Hendrik Bogaert

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **De samenstelling van de selectiejury's voor aanwervingen**
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: **De heer Hendrik Bogaert, Staatssecretaris voor Ambtenarenzaken en Modernisering van de Openbare Diensten**
Betrokken administratie: **Federale Overheidsdienst Personeel en Organisatie**

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?
Het nagaan van het belang om te zorgen voor een proportionele samenstelling van de selectiejury's en indien nodig het nemen van bevorderende maatregelen. Erop toezien dat de selectiejury's evenwichtig worden samengesteld vanuit het oogpunt geslacht/aard om discriminerende vragen te vermijden of om te vermijden dat kandidaten omwille van hun geslacht/geaardheid verschillend zouden behandeld worden tijdens de selectieprocedure.
2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?
De selectiejury's worden samengesteld uit vertegenwoordigers van leidende ambtenaren en uit specialisten in de domeinen die betrekking hebben op de functie waarvoor de selectie uitgevoerd wordt.
3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?
Het korps leidende ambtenaren is voor de overgrote meerderheid samengesteld uit mannen. De opdeling van de specialisten is voornamelijk functie van het type domein.
4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?
Door de beperkte toegang van vrouwen tot dit soort functies ontstond voor de vrouwen een beperking in verantwoordelijkheden. De beperkte aanwezigheid van vrouwen in selectiejury's kan ook gevolgen hebben voor de kansen van vrouwen om geselecteerd te worden en dus voor de niet-geselecteerde vrouwen een beperking inhouden inzake financiële middelen en verantwoordelijkheden.
5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?
Het geheel van de jury is altijd 50/50 samengesteld.
6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?
Het genderquotum 1/3 – 2/3 zoals werd vastgelegd in het koninklijk besluit van 02/03/2012 is nog niet bereikt, maar wordt geleidelijk ingevoerd.

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*: **Het federaal personeelsbeleid**
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: **De heer Hendrik Bogaert, Staatssecretaris voor Ambtenarenzaken en Modernisering van de Openbare Diensten**
Betrokken administratie: **Federale Overheidsdienst Personeel en Organisatie**

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?
De doelstelling van het federaal personeelsbeleid is een kwalitatief loopbaanbeleid uit te werken voor de werknemers bij de federale overheid.
2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?
De verdeling van de personeelsleden per geslacht en niveau is de volgende: - A: 56% M en 44% V - B: 48% M en 52% V - C: 46% M en 54% V - D: 35% M en 65% V Opmerkelijk is dat naarmate het niveau daalt het deel vrouwen toeneemt. Het grootste onevenwicht in de samenstelling van de doelgroepen is in de eerste plaats terug te vinden bij de houders van de managementfunctie. Van de 178 functies waarvoor een mandaathouder werd benoemd, worden er 144 (81%) ingenomen door een man: - niveau N: geen vrouwen - niveau N-1: 51 mannen en 13 vrouwen - niveau N-2: 15 mannen en 3 vrouwen
3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?
In de samenstelling van de doelgroep zijn de mannen oververtegenwoordigd en vrouwen ondervertegenwoordigd in de hogere posten.
4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?
De beperking van een geslacht tot hogere posten heeft voor vrouwen onder andere gevolgen inzake de toegang tot financiële middelen en verantwoordelijkheden.
5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?
Er werd getracht een meer evenredige gendervertegenwoordiging te realiseren in het personeelsbestand van de federale overheid. De wervings- en selectieprocedures van Selor zullen gescreend worden vanuit een genderinvalshoek. Een andere maatregel is het KB van 02/06/2012 waarin een genderquotum van 1/3-2/3 werd vastgelegd voor de houders van een managementfunctie en de rijksambtenaren van de klassen A3, A4 en A5. Verder zijn er het programma 'Top Skills' dat vrouwen wil stimuleren te solliciteren voor een managementfunctie binnen de overheid en het netwerk Felink die de professionele ontwikkeling van

vrouwen wilt aanmoedigen.
6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?
Het genderquotum 1/3 – 2/3 zoals werd vastgelegd in een koninklijk besluit dat vanaf 2012 geleidelijk wordt ingevoerd. De genderindicatoren bij de 'FED 20'. Vitascan dat een instrument is om kwantitatieve en kwalitatieve analyses te maken van de belangrijkste problemen in verband de 'leeftijdspyramide' van het personeel waarmee administraties geconfronteerd worden.

Staatssecretaris voor de Bestrijding van de sociale en de fiscale fraude
De heer John Crombez

Beleidslijn 1 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*:
De werkzaamheden rond de verduidelijking van het loonbegrip

Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn:
De heer John Crombez, Staatssecretaris voor de Bestrijding van de sociale en de fiscale fraude
Mevrouw Monica De Coninck, Minister van Werk
Mevrouw Laurette Onkelinx, Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid

Betrokken administraties:
FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg
FOD Sociale Zekerheid
Rijksdienst voor Sociale Zekerheid

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?

De doelstelling bestaat erin enige vorm van duidelijkheid te scheppen binnen het ingewikkelde kluwen van het loon in al zijn componenten. In dat kader werden reeds twee maatregelen voorzien:

- Het bestuderen van verdere optimalisaties van het loonbegrip
- Het voorkomen van fraude met beëindigingsvergoedingen

2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?

De doelgroep van de beleidslijn en beide bovenvermelde maatregelen bestaat uit de actieve beroepsbevolking.
Voor de tweede maatregel gaat het specifiek over de personen die recht hebben op een beëindigingsvergoeding.

3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?

Binnen het loonbegrip bestaat een duidelijk gedocumenteerd verschil van behandeling tussen mannen en vrouwen. De hoogte van de verloning voor gelijk werk, de toekenning van verschillende vormen van extralegale voordelen en premies, etc. zijn allen elementen die tot een verschil in de situatie van vrouwen en mannen leiden.
In verband met de beëindigingsvergoedingen moet er opgemerkt worden dat er een vergoeding is die specifiek is voor vrouwen: de vergoeding bij onrechtmatig ontslag van een zwangere werkneemster. Deze vergoeding was tot voor kort vrijgesteld van sociale bijdragen.

4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?

Aangezien het onderwerp van deze beleidslijn het loonbegrip is, betreft het zeker en vast de toegang tot bestaansmiddelen (waaronder inkomen) en het fundamenteel recht op gelijkheid.
Wat de beëindigingsvergoedingen betreft, waren een aantal vergoedingen in het kader van het ontslag van zwangere vrouwen voordeliger wegens de hierboven vermelde vrijstelling van de sociale bijdragen. Dit maakte deze regeling voordeliger voor de werkgever. Dit kon hen ertoe brengen hieraan de voorkeur te geven, wat nadelig kon zijn voor vrouwen.

5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?

In het kader van de verdere studie van het loonbegrip, een opdracht die over de grenzen van de legislatuur zal worden verdergezet, zal het aspect geslacht en gender worden toegevoegd aan de aandachtspunten die aan de administratie worden overgemaakt.

Op 24 september 2013 werd er een koninklijk besluit aangenomen dat alle beëindigingsvergoedingen (met uitzondering van de vergoeding verschuldigd in geval van collectief ontslag overeenkomstig de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 10 van 8 mei 1973 betreffende het collectief ontslag en van de vergoeding waarop de werkman recht heeft op grond van artikel 63 van de Wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, op voorwaarde dat dit recht is ontstaan voor 1 januari 2014), inclusief onrechtmatig ontslag van een zwangere werkneemster, op een gelijke manier onderwerpt aan de sociale zekerheidsbijdragen.

6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

In verband met het loonbegrip moet de verdere studie afgewacht worden. De integratie van de genderdimensie in deze studie zou als resultaat moeten hebben dat er meer gedetailleerde informatie beschikbaar is over de verschillen tussen vrouwen en mannen in deze materie.
De maatregel van de Regering in verband met de beëindigingsvergoedingen werd pas van kracht via het koninklijk besluit van 24 september 2013. Er zijn dus nog geen concrete resultaten. Het beoogde resultaat is dat het minder voordelig maken van de vergoedingen in het kader van het ontslag van zwangere vrouwen tot meer gelijkheid moet leiden.

Beleidslijn 2 vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*:
De versterking van de controle op fraude bij de gezinssamenstelling en de verblijfplaats of domicilie

Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn:
De heer John Crombez, Staatssecretaris voor de Bestrijding van de sociale en de fiscale fraude
Mevrouw Monica De Coninck, Minister van Werk
Mevrouw Laurette Onkelinx, Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid
Mevrouw Joëlle Milquet, Minister van Binnenlandse Zaken en Gelijke Kansen
Mevrouw Annemie Turtelboom, Minister van Justitie
Mevrouw Maggie De Block, Staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding

Betrokken administraties:
FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg
FOD Sociale Zekerheid
FOD Binnenlandse Zaken
Openbare Instellingen van Sociale Zekerheid, FOD Justitie
(Federale en Lokale) Politie
POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie
Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst

1. Wat waren de doelstellingen van de beleidslijn en welke maatregelen waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?

De doelstelling bestaat erin de controle op de (wettelijke) verblijfplaats en de gezinssamenstelling in het kader van de toekenning van uitkeringen en andere voordelen verbonden aan de sociale zekerheid te verbeteren.

2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?

De doelgroep bestaat uit alle aanvragers van enige vorm van uitkering van de sociale zekerheid en betoelaging van de sociale bijstand. Deze groep is onderverdeeld in de afgescheiden groepen van alleenstaanden, alleenstaanden met personen ten laste en samenwonenden. Binnen de klasse van alleenstaanden met personen ten laste is de overgrote meerderheid vrouw.

3. Wat waren de verschillen die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?

Door de vergrote aanwezigheid van vrouwen in een bepaalde categorie van het systeem – tegelijk de categorie die met het minste middelen moet rondkomen in vergelijking met de te dragen lasten – is een scheeftrekking op basis van geslacht denkbaar. Het is evenwel onduidelijk in welke mate de factor geslacht meespeelt in het aantal gevallen van fraude met de verblijfplaats of de samenstelling van het gezin. Vooral binnen deze laatste categorie betreft het in de eerste plaats samenwonenden die door een kunstgreep de status en uitkering van alleenstaande ontvangen.

4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?

Aangezien het onderwerp van deze beleidslijn alle vormen van uitkeringen of bijstand betreft, gaat het wel degelijk om de toegang tot bestaansmiddelen.

5. Op welke wijze heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?

Binnen deze maatregel, gerealiseerd door een circulaire van het College van Procureurs-generaal die tevens werd ondertekend door de Ministers Turtelboom en Milquet en door Staatssecretaris Crombez, werd in de eerste plaats gestreefd naar het bestrijden van fraude met domicilie, verblijfsadres en gezinssamenstelling. Zonder dat specifieke aandacht werd besteed aan bepaalde gevallen waarin het vrouwelijk geslacht sterker is vertegenwoordigd, is evenwel een gelijktrekking van het totaal van de uitkeringen op twee manieren op het gegeven geslacht van toepassing:

- Door het vermijden van uitkeringen op basis van de status van alleenstaande wanneer dit niet nodig is, vergroot het totaal aan middelen beschikbaar voor uitkeringen en kan – mits een politiek initiatief dat nog niet is gesteld – gepleit worden om de uitkeringen voor de klasse van alleenstaanden met personen ten laste te verhogen.
- In de mate waarin gefraudeerd werd met de aangifte van de gezinssamenstelling om meer middelen te verkrijgen, en in de mate waarin deze maatregel deze fraude minder effectief maakt, en ervan uitgaande dat de middelen ter beschikking van het gezin op deze manier dalen (lager aantal personen ten laste, uitkering in klasse van samenwonende) zullen vrouwen als primaire zorgdrager binnen het gezin daarvan proportioneel grotere effecten van ondervinden.

6. Wat zijn de eventuele resultaten van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

Het is mogelijk dat bepaalde aspecten van de maatregel effecten hebben op een genderdimensie, terwijl dit niet het expliciete doel van de maatregel was. In de ontwikkeling van de maatregel is, zeker naar het aspect samenstelling van het gezin en de onderverdeling in klassen aandacht besteed aan de genderdimensie, maar de maatregel had formeel geen specifieke effecten. Zoals uit bovenstaande mag blijken zijn effecten mogelijk doch niet in eerste lijn voorzien of bedoeld.

Conclusie

Alvorens te proberen een eerste algemene balans op te maken van de uitvoering van het federaal plan dat op 6 juli 2012 aan de Ministerraad werd voorgelegd, moeten we benadrukken dat dit plan de eerste poging was voor de toepassing van *gender mainstreaming* in het kader van de wet van 12 januari 2007. Verder moeten we ook in gedachten houden dat *gender mainstreaming* een transversale aanpak is, bedoeld om diegenen die betrokken zijn bij de politieke besluitvorming te verplichten om na te denken over en structureel rekening te houden met de mogelijke impact van hun beslissingen op de situatie van vrouwen en mannen en in ruimer opzicht op de gelijkheid van vrouwen en mannen. Deze aanpak betreft derhalve alle bevoegdheidsdomeinen en impliceert betrokkenen waarvoor de prioriteiten in de allereerste plaats binnen hun eigen bevoegdheidsdomeinen liggen. De integratie van de genderdimensie in het overheidsbeleid, die berust op de beoordeling van dat beleid en tot doel heeft de gelijkheid van vrouwen en mannen te versterken, is geen evidente zaak. Binnen de context van een legislatuur van beperkte duur is het niet altijd even gemakkelijk geweest om personen te betrekken en te zorgen voor een goede coördinatie van het werk voor de verwezenlijking van de engagementen van het plan.

In dit kader zijn de navolgende vaststellingen bedoeld om de toepassing van *gender mainstre*aming tijdens de volgende legislaturen beter te begrijpen en te verbeteren.

Algemeen genomen onderscheiden we twee categorieën van beleidslijnen in het plan: de 'inhoudelijke beleidslijnen' die rechtstreeks te maken hebben met de door de Regeringsleden uitgeoefende bevoegdheden en de 'organisatorische beleidslijnen' die te maken hebben met de middelen die nodig zijn voor de toepassing van *gender mainstreaming*. De eerste groep betreft bijvoorbeeld de integratie van de genderdimensie in de hervorming van de inschakelingsuitkering, de verbetering van het sociaal statuut van zelfstandigen, de sensibilisering van jonge bestuurders rond verkeersongevallen, … De tweede groep betreft bijvoorbeeld de vastlegging van interne coördinatiestructuren, de productie van naar geslacht uitgesplitste statistieken, de bepaling van indicatoren of de integratie van de genderdimensie in de instrumenten voor beleidsplanning.

Terwijl de aanbevelingen voor de opmaak van het plan vooral te maken hadden met de 'inhoudelijke beleidslijnen' (het voorziene beleid in het regeerakkoord, geen specifieke beleidslijnen inzake gelijkheid en geen beleidslijnen met betrekking tot het humanresourcesbeheer), hebben diverse beleidsengagementen rechtstreeks te maken met 'organisatorische maatregelen'. Ook al kwamen deze engagementen niet overeen met wat aanvankelijk was gevraagd, toch zijn ze relevant, gezien het vernieuwende en transversale karakter van *gender mainstreaming*.
Deze aanpak vereist dat de federale departementen (Werkgelegenheid, Justitie, Binnenlandse Zaken, Volksgezondheid, Sociale Zaken, ...) de verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van hun bevoegdheden kunnen identificeren en ermee rekening kunnen houden. Het genereren en verzamelen van naar geslacht uitgesplitste statistieken, zoals voorzien in artikel 4 van de wet van 12 januari 2007, is onmisbaar met het oog op de identificatie van de genderdimensie in de beleidslijnen die in de verschillende bevoegdheidsdomeinen worden uitgevoerd. In sommige gevallen hadden engagementen met betrekking tot inhoudelijke beleidslijnen trouwens de neiging zich te focussen op de productie of het gebruik van naar geslacht uitgesplitste statistieken. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de integratie van de genderdimensie in de strijd tegen fysieke gewelddaden of in het vervolgings- en strafuitvoeringsbeleid.

Meer algemeen is het gebruik van naar geslacht uitgesplitste statistieken geen evidente zaak geweest in het kader van de uitvoering van de engagementen met betrekking tot de inhoudelijke beleidslijnen. Dat heeft zowel te maken met de onbeschikbaarheid van deze

cijfergegevens als met het feit dat men het niet gewoon is om deze gegevens te gebruiken in het kader van de politieke besluitvorming.

De oprichting, binnen de administraties, van interne coördinatiestructuren die beschikken over mandaten die duidelijk te maken hebben met *gender mainstreaming* is een ander voorbeeld van maatregelen die bedoeld zijn om de integratie van de genderdimensie in de inhoud van het overheidsbeleid te organiseren. Dit soort structuur, die idealiter is samengesteld uit vertegenwoordigers van elke algemene directie en coördinatoren-trices inzake *gender mainstreaming*, is erg nuttig voor het identificeren van de beleidslijnen die een genderdimensie vertonen, en vervolgens voor de integratie van die dimensie in het beleid. Zo heeft het engagement van de Minister van Buitenlandse Zaken om de genderdimensie te integreren in het Belgische buitenlandse beleid geleid tot de aanwerving van een persoon die zich uitsluitend zal bezighouden met *gender mainstreaming*, de opmaak van een interne coördinatiestructuur (bestaande uit vertegenwoordigers van alle algemene directies van de FOD en van de beleidscel van de Minister) en een ad-hocopleiding voor al wie deel uitmaakt van die structuur. Deze maatregelen geven het belang van de beleidsimpuls aan, ook wanneer het gaat om de organisatorische aspecten.
Toch moeten we benadrukken dat we in het kader van deze beleidslijnen vóór alles moeten vermijden om ze te beschouwen als een doel op zich met het oog op de toepassing van *gender mainstreaming* en daarbij te vergeten dat het enkel gaat om middelen die bestemd zijn om de inhoud van het overheidsbeleid te beïnvloeden, en om vervolgens de impact ervan te beoordelen.
In dat opzicht is de oprichting van *ad-hoc* coördinatiestructuren, waarin personen worden samengebracht die rechtstreeks betrokken zijn bij de integratie van de genderdimensie in de inhoud van een beleidslijn, ongetwijfeld de beste oplossing.

Wat betreft de engagementen met betrekking tot de 'inhoudelijke beleidslijnen' had de belangrijkste moeilijkheid in het kader van deze eerste poging tot uitvoering van de wet van 12 januari 2007 te maken met de verwarring die blijft bestaan tussen *gender mainstreaming* en de specifieke beleidslijnen inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Ter herinnering, *gender mainstreaming* is een transversale (betreft alle domeinen), preventieve (beoogt het vermijden van ongelijkheden) en structurele (permanente) aanpak, terwijl specifieke beleidslijnen - zoals hun naam aangeeft - beperkt zijn tot één bepaald domein, alsook curatief (beogen ongelijkheden weg te werken) en gericht (beperkt in de tijd) zijn.
In het kader van de tenuitvoerlegging van het plan hebben de betrokken personen de neiging gehad te kiezen voor specifieke maatregelen ten gunste van de personen van het benadeelde geslacht, zonder daarbij echte aanpassingen te doen aan de voorziene beleidslijnen op basis van een analyse opgesteld vanuit het genderstandpunt.
De integratie van de genderdimensie in de overgangsmaatregelen die betrekking hebben op de hervorming van het brugpensioen of de lopende integratie in het kader van de toegang tot de beurzen die zijn toegekend door de Belgische ontwikkelingssamenwerking, zijn voorbeelden van een correcte toepassing van *gender mainstreaming*. In die gevallen heeft de analyse van de situatieverschillen tussen vrouwen en mannen in het domein waarvoor het hervormingsproject was opgesteld, effectief geleid tot de goedkeuring van bepalingen die rekening houden met die verschillen. Dit heeft de toegang van vrouwen en mannen tot bestaansmiddelen (brugpensioen, beurzen) bevorderd, ondanks de globale verschillen in de situaties. In het geval van de hervorming van het brugpensioen is de integratie van de genderdimensie eerder spontaan en op natuurlijke wijze verlopen. De uit 2007 daterende hervorming[57] was al opgesteld rekening houdend met de situatieverschillen tussen vrouwen

[57] Koninklijk besluit van 3 mei 2007 tot regeling van het conventioneel brugpensioen in het kader van het generatiepact, B.S. van 8 juni 2007.

en mannen, nadat deze verschillen door de vakbonden en de RVA naar voren waren gebracht.
Daarenboven moeten we ook het engagement van de RVA benadrukken om de genderdimensie voortaan systematisch te integreren in de simulaties met betrekking tot de begrotingsimpact van de tewerkstellings- en werkloosheidsmaatregelen. Dit soort integratie komt perfect overeen met de in het kader van de *gender mainstreaming* gewenste ontwikkeling van de ex ante beoordeling van de mogelijke effecten van het overheidsbeleid.

Binnen de groep van de 'inhoudelijke beleidslijnen' die vermeld worden in het plan, kan ook een onderscheid gemaakt worden tussen algemene beleidslijnen en beleidslijnen met een meer beperkte draagwijdte. De algemene beleidslijnen (armoedebestrijding, buitenlands beleid, federaal personeelsbeleid), die a priori ambitieuzer zijn, laten een grotere handelingsvrijheid toe wat betreft de uitvoering. Deze grotere manoeuvreerruimte kan zich vertalen in een meer doordachte keuze wat betreft de maatregelen waarvoor de integratie van de genderdimensie het meest relevant is. Het minder precieze karakter van deze engagementen kan het echter nodig maken om bepaalde organisatorische maatregelen te nemen (sensibilisering, opleiding, coördinatie, naar geslacht uitgesplitste statistieken …) en impliceert enige verduidelijking van de maatregelen die een integratie van de genderdimensie vereisen.
Hierdoor bestaat het risico dat het engagement minimaal wordt uitgevoerd. Het is dan ook belangrijk om een evenwicht te vinden tussen een engagement dat qua uitvoering een zekere manoeuvreerruimte laat en de definiëring van duidelijke doelstellingen.

De resultaten die werden verkregen in het kader van de engagementen met betrekking tot inhoudelijke beleidslijnen bestonden in het beste geval uit de goedkeuring van beleidsontwerpen die werden opgesteld met inachtneming van de situatieverschillen tussen vrouwen en mannen. Gezien de erg beperkte tijd tussen de goedkeuring van het plan (juli 2012) en het rapporteringsproces (september 2013) is het niet mogelijk geweest om de impact van deze beleidslijnen op de respectieve situaties van vrouwen en mannen te beoordelen.

Op methodologisch vlak hadden de belangrijkste problemen in het kader van de 'inhoudelijke beleidslijnen' te maken met de identificatie van hun 'genderdimensie', dat wil zeggen de identificatie van de bestaande situatieverschillen tussen vrouwen en mannen waarop deze beleidslijnen betrekking hebben en die een probleem vormen op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen.

De fiches ter begeleiding van de opmaak van het plan en het rapporteringsproces vormden een reflectiekader op basis van de identificatie van de personen waarop de beleidslijnen betrekking hebben, de identificatie van de verschillen tussen vrouwen en mannen en de identificatie van de 'problematische verschillen' op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen.

De problemen die zich stellen bij de identificatie van de betrokken personen en bij de identificatie van de verschillen in situatie tussen vrouwen en mannen zijn vooral gelinkt aan problemen met betrekking tot het gebruik van de naar geslacht uitgesplitste statistieken. De moeilijkheden bij de identificatie van de 'problematische verschillen' op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen zijn dan weer gelinkt aan het begrip en het gebruik van de begrippen 'toegang tot bestaansmiddelen' en 'uitoefening van de fundamentele rechten'.

Ter herinnering, we gaan ervan uit dat een verschil in situatie tussen vrouwen en mannen problematisch wordt op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen wanneer dit verschil de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van de fundamentele rechten van de personen van een van beide geslachten beperkt. Die bestaansmiddelen moeten worden beschouwd in ruime zin, als datgene wat ieder individu nodig heeft om binnen de

maatschappij in 'goede' omstandigheden te leven (inkomen, werk, verantwoordelijkheden, veiligheid, gezondheid, mobiliteit …). Als verschillen tussen vrouwen en mannen op een bepaald beleidsvlak de neiging hebben om de toegang van vrouwen of mannen tot die bestaansmiddelen algemeen te beperken, worden ze beschouwd als problematisch en moeten ze in aanmerking worden genomen bij de uitwerking van het (de) beleidsontwerp(en).

De problemen bij de identificatie van verschillen in situatie tussen vrouwen en mannen en bij problematische verschillen op het vlak van gelijkheid zijn grotendeels te wijten aan het feit dat men de neiging heeft te denken dat een beleid geen impact heeft op de gelijkheid van vrouwen en mannen *"omdat het op dezelfde manier van toepassing is op vrouwen en mannen*". *Gender mainstreaming* is precies bedoeld om duidelijk te maken dat een overheidsbeleid dat vrouwen en mannen op dezelfde manier behandelt, terwijl ze zich in verschillende situaties bevinden, bepaalde vormen van ongelijkheid kan creëren of versterken. Het is net de bedoeling dat het overheidsbeleid wordt opgesteld met inachtneming van de mogelijk verschillende situaties van vrouwen en mannen, om zo ongelijkheden te vermijden.

Tot slot moeten we nog benadrukken dat *gender mainstreaming*, als aanpak die gebaseerd is op de identificatie van de verschillen in situatie tussen vrouwen en mannen en die bijdraagt tot een objectiever en doeltreffender overheidsbeleid, niet uitsluitend bedoeld is om rekening te houden met de vormen van ongelijkheid waarvan vrouwen het slachtoffer zijn. Het kan immers ook leiden tot beleidslijnen die rekening houden met de moeilijkheden en ongelijkheden waarmee mannen in bepaalde domeinen worden geconfronteerd, zoals verkeersveiligheid (sensibilisering van jonge bestuurders) of armoede (hulpverlening aan daklozen).

4. Voorstelling van de maatregelen die door de verschillende federale administraties zijn genomen in het kader van de uitvoering van de wet van 12 januari 2007

Inleiding

De wet van 12 januari 2007[58] en het koninklijk besluit van 26 januari 2010[59] voorzien in verschillende procedures die door de federale overheidsadministraties uitgevoerd moeten worden om *gender mainstreaming* te operationaliseren. In het federaal plan *gender mainstreaming*[60] engageren de Regeringsleden zich erover te waken dat de administraties die onder hun respectieve bevoegdheden vallen vorderingen maken in de uitvoering van de verschillende bepalingen van de wet van 12 januari 2007.

Om de administraties te ondersteunen bij de uitvoering van *gender mainstreaming*, stelde het Instituut bij de voorbereiding van het federaal plan *gender mainstreaming* een administratieve fiche[61] op die de verschillende procedures opsomt die de federale overheidsadministraties moeten uitvoeren om de integratie van de genderdimensie in het federale overheidsbeleid te verzekeren.

Een gelijkaardige fiche[62] werd gebruikt om informatie over de effectieve toepassing van deze procedures te verzamelen. Deze fiche werd opgestuurd naar de coordinatoren-trices *gender mainstreaming* van de FOD's, POD's en het ministerie van Landsverdediging, met de vraag om deze ingevuld terug te bezorgen aan het Instituut. Het Instituut ontving ook een vrijwillige bijdrage van het Fonds voor Beroepsziekten, waarmee het samengewerkt had in uitvoering van een van de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming*.

Per punt moest elke administratie aangegeven of ze de actie wel (Ja) of niet (Neen) uitgevoerd heeft tijdens de voorbije legislatuur. In het vak 'Stand van zaken' kon er voor elke actie bijkomende informatie worden vermeld. Om de administraties een idee te geven wat voor informatie gegeven kon worden, stonden er in de opgestuurde fiches synthetische vragen die de administraties konden beantwoorden.

Een eerste procedure die de toepassing van *gender mainstreaming* moet bevorderen, is de benoeming van een coördinator-trice *gender mainstreaming* en een plaatsvervanger. Zoals art. 7 en 8 van het koninklijk besluit van 26 januari 2010 voorziet, moet deze persoon onder het toezicht van de leidinggevende ambtenaar waken over de toepassing van *gender mainstreaming* binnen de administratie. Zij/hij is ook het contactpunt omtrent *gender mainstreaming* voor de andere medewerkers binnen de administratie.
In dit kader voorziet het koninklijk besluit van 26 januari 2010 ook dat de taken van de coördinator-trice opgenomen worden in de functiebeschrijving van de persoon die deze functie uitoefent en dat deze persoon op basis hiervan ook geëvalueerd wordt.

Het derde element waar in de fiches naar gevraagd werd, was de aanwezigheid van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) op de bijeenkomsten van de Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG) die tijdens deze legislatuur georganiseerd werden.

[58] Zie bijlage 1.
[59] Zie bijlage 2.
[60] Zie bijlage 4.
[61] Zie bijlage 6.
[62] Zie bijlage 9.

Vervolgens werd er gevraagd naar de integratie van de genderdimensie in het managementplan. Hierbij werd er gepeild of rekening houden met de genderdimensie in alle acties van de administratie en toepassen van de modaliteiten van de wet van 12 januari 2007 opgenomen waren als engagement binnen het managementplan of elk ander document dat dient om aan te geven welke richting de administratie uit wil en welke doelstellingen er vooropgesteld worden. Daarnaast kan er ook op precieze plaatsen in het managementplan een meer gedetailleerde vermelding gemaakt worden van de manier waarop men deze integratie van de genderdimensie binnen een bepaalde doelstelling of een bepaald aspect van de administratie zal realiseren.

Dezelfde vraag werd gesteld voor beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning. Het gaat aan de ene kant over de beheersovereenkomsten die bepaalde instellingen afsluiten met de federale overheid en aan de andere kant over documenten die vastleggen welke doelstellingen er beoogd worden (visieteksten, strategische plannen, enz.). Ook hier gaat het erom dat rekening houden met de genderdimensie opgenomen wordt als een transversaal engagement, i.e. dat dit zal gebeuren in alle acties van de instelling in kwestie.

Een volgende wettelijke verplichting is de uitsplitsing naar geslacht van statistieken en de opstelling van genderindicatoren. Hier werd er gevraagd of de beschikbare statistieken naar geslacht uitgesplitst zijn of dat er acties ondernomen zijn om dit te bekomen en of er binnen het beleidsdomein van de administratie indicatoren opgesteld werden die de evolutie in de situatie van vrouwen en mannen meten.

Daarna werd er gevraagd naar de opmaak van een gendernota en de uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting*.

Verder werd er ook gepolst naar de integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten en subsidies. Hierbij wordt voornamelijk gedoeld op de integratie van de genderdimensie in de beschrijving van de inhoud van de opdracht die gegund wordt of van het project dat een subsidie ontvangt, zodat ook de uitvoerders van de opdracht of het gesubsidieerde project rekening houden met de genderdimensie bij de uitvoering van de door de overheid betaalde opdrachten of projecten.

Ten slotte werd er informatie ingewonnen over eventuele omkaderende procedures die de uitvoering van *gender mainstreaming* en de hierboven vermelde procedures ondersteunen of bevorderen binnen de administratie. In eerste instantie wordt er verwezen naar de oprichting van een interne coördinatiestructuur voor *gender mainstreaming*. Deze moet de coördinator-trice *gender mainstreaming* toestaan in contact te treden met medewerkers uit de verschillende departementen van de administratie en zo de ondersteuning en uitwisseling van informatie inzake deze transversale materie vergemakkelijken. Ten tweede is er de mogelijkheid om een actieplan inzake *gender mainstreaming* uit te werken. Dit plan kan aangegeven welke prioriteiten omtrent *gender mainstreaming* er voor een bepaalde periode gesteld worden en welke doelstellingen men wil bereiken. De goedkeuring van dit plan door de hiërarchie kan de coördinator-trice ook het nodige gezag geven om de medewerkers van de administratie te wijzen op hun eigen verantwoordelijkheid inzake de integratie van de genderdimensie in hun werk. Een laatste procedure bestaat uit de organisatie van sensibiliseringsacties voor het personeel. Op deze manier kunnen de medewerkers van de administratie geïnformeerd worden over hun verplichtingen inzake *gender mainstreaming.*

In eerste instantie werd er voor de uitvoering, ondersteuning en rapportering van deze procedures geconcentreerd op de administraties die vertegenwoordigd zijn in de ICG. Dit zijn de FOD's, de POD's en het ministerie van Landsverdediging.

Hieronder worden de fiches per overheidsadministratie weergegeven.

FOD Kanselarij van de Eerste Minister

Administratie: **FOD Kanselarij van de Eerste Minister**
Coördinator-trice *gender mainstreaming*: **Mevrouw Elise Beyst**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **Mevrouw Françoise Audag–Dechamps, Voorzitster van het Directiecomité van de FOD Kanselarij van de Eerste Minister**
Voogdijminister: **De heer Elio Di Rupo, Eerste Minister**

Actie	**Ja/Neen**	**Bijkomende uitleg**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: Mevrouw Elise Beyst sinds 2010. Vervangend: De heer Laurent Berghe sinds 2010.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Neen	-
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming*, gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming*	Ja Ja	Effectief: in 2011. Plaatsvervangend: in 2011.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☒ Vergadering van 26/04/2012 ☒ Vergadering van 12/06/2012 ☒ Vergadering van 12/03/2013 ☐ Vergadering van 20/06/2013 ☐
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Ja	De genderdimensie is opgenomen in de verantwoording van de algemene uitgavenbegroting. Er zal over worden gewaakt dat de genderdimensie wordt opgenomen in het volgende managementplan. De integratie van gender in de federale communicatie zal in de volgende beleidsnota worden opgenomen.
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en andere instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	Voor de toekenning van toelagen aan de Munt, Bozar en NOB worden geen voorwaarden verbonden inzake gender (niet voorzien in beheersovereenkomsten). Maar de instellingen (die rechtspersoonlijkheid hebben) besteden er intern aandacht aan en ook in de programmatie wordt er rekening mee gehouden.
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken	Neen	Na analyse van dit domein is vastgesteld dat er door de Kanselarij geen statistieken worden verzameld die naar geslacht kunnen

Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid	Ja	worden uitgesplitst. In het actieplan *Gender Mainstreaming* is dit 1 van de 4 strategische doelstellingen. Om deze actie op een correcte manier uit te voeren wil de Kanselarij een beroep doen op de expertise van een externe organisatie, eventueel in samenwerking met het Instituut. Zij beschikt intern nog niet over de juiste competenties om dergelijke indicatoren op een correcte manier op te stellen en te meten.
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	Er zijn geen specifieke 'genderkredieten (categorie 2)' geïdentificeerd.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Ja	Jaarlijks bij de opmaak van het ontwerp van algemene uitgavenbegroting aan de hand van een categorisering van de kredieten en toevoeging van gendertoelichting voor alle budgetten van deze legislatuur.
Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Ja	Deze actie is opgenomen in het actieplan *Gender Mainstreaming* van de FOD Kanselarij. Ze is nog niet uitgevoerd maar wordt als prioritair opgenomen in het nieuwe actieplan (2013) en zal eerst worden toegepast op de overheidsopdrachten die worden uitgeschreven door de DG Externe Communicatie wegens hun grote impact op de burger. Er zal op basis van deze resultaten een modelbestek worden opgesteld voor de rest van de organisatie.
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Ja	De manier waarop deze actie zal worden uitgevoerd wordt momenteel geëvalueerd maar zal waarschijnlijk bestaan uit een aanpassing van de octrooien en het vaststellen van een methode om de naleving van de voorwaarden ter integratie van de genderdimensie op een kwalitatieve manier te kunnen evalueren.
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Ja	De interne coördinatiestructuur werd opgericht in 2011 en bestaat uit 6 leden: de coördinator en expert HR, een adjunct-coördinator die ook expert externe communicatie is, een expert interne communicatie, een expert budget, een expert overheidsopdrachten een expert wetgeving en reglementaire projecten. De structuur wordt gesteund door het Directiecomité.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Ja	Het plan werd voor de eerste keer opgesteld in 2011 en wordt jaarlijks vernieuwd.
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Ja	Er werd op 24 januari 2012 een opleiding georganiseerd voor alle personeelsleden A3 en hoger. Er werd een pagina op het intranet

		gecreëerd die toegankelijk is voor alle personeelsleden met publicatie van de presentaties van de opleiding, het actieplan en de verschillende brochures van het Instituut, het personeel wordt geïnformeerd over acties, evenementen en evoluties in het domein. Een groep van communicatie experten werd gevormd in het omgaan met overheidscampagnes op een gendervriendelijke manier.

FOD Personeel en Organisatie

Administratie: **FOD Personeel en Organisatie**
Coördinatrice *gender mainstreaming*: **Mevrouw Marleen Van Avondt**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **De heer Jacky Leroy, Voorzitter van het Directiecomité van de FOD Personeel en Organisatie**
Voogdijminister: **De heer Hendrik Bogaert, Staatssecretaris voor Ambtenarenzaken en Modernisering van de Openbare Diensten**

Actie	**Ja/Neen**	**Bijkomende uitleg**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: Mevrouw Marleen Van Avondt. Vervangend: Mevrouw Rachel Pendeville.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Neen	De opdrachten werden tot nu toe niet opgenomen in de functiebeschrijving, maar worden wel besproken tijdens het planningsgesprek.
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming*, gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming*	Ja	In 2011 de eerste algemene vorming en in 2012 een bijkomende opleiding.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☒ Vergadering van 26/04/2012 ☒ Vergadering van 12/06/2012 ☒ Vergadering van 12/03/2013 ☒ Vergadering van 20/06/2013 ☐
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Neen	Momenteel wordt nog voornamelijk de nadruk gelegd op het bevorderen van de diversiteit.
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	De genderdimensie zal in de toekomst nadrukkelijk opgenomen worden.
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken Uitwerken van genderindicatoren met betrekking tot het beleid	Ja Ja	Quota van de managementfuncties pData Fed20
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	-
Uitvoeren van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Neen	-
Integreren van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Ja	Dit werd opgenomen sinds 2012 in de (model)bestekken.
Integreren van de genderdimensie in	Neen	De genderdimensie wordt nog niet

subsidies		structureel geïntegreerd in de subsidies. In de basisallocatie 31 10 33 00.01 zijn wel diverse subsidies opgenomen voor de bevordering van het Openbaar Ambt en de diversiteit, met inbegrip van het aspect gender.
Oprichten van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Neen	Dit kan worden opgenomen in de diversiteitsgroep.
Uitwerken van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Neen	De genderdimensie werd wel opgenomen in het actieplan 2011-2014 diversiteit binnen de federale overheid.
Organiseren van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Neen	-

FOD Budget en Beheerscontrole

Administratie: **FOD Budget en Beheerscontrole**
Coördinator-trice *gender mainstreaming*: **De heer Philippe Smets**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **De heer Alfons Boon, Voorzitter van het Directiecomité van de FOD Budget en Beheerscontrole**
Voogdijminister: **De heer Olivier Chastel, Minister van Begroting en Administratieve Vereenvoudiging**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: De heer Philippe Smets. Vervangend: Mevrouw Greta Schoonjans.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Neen	Nog te realiseren.
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja	September 2012.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☐ Vergadering van 26/04/2012 ☐ Vergadering van 12/06/2012 ☒ Vergadering van 12/03/2013 ☐ Vergadering van 20/06/2013 ☒
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Neen	Bij de waarden van het plan 2010-2015 wordt wel vermeld: *"Uiteraard staan respect en verdraagzaamheid voor de gebruikers van onze diensten en onze collega's daarbij centraal. Deze professionele ingesteldheid wordt nog versterkt door het belang dat we hechten aan gelijkheid en objectiviteit in onze interne en externe relaties."*
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	Niet van toepassing.
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Neen Neen	-
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	Aangezien er geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig waren, moest er geen gendernota opgemaakt worden.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Ja	De categorisering werd opgemaakt voor het budget 2013 en het budget 2014 maar zonder gendertoelichting aangezien er geen basisallocaties van categorie 3 aanwezig waren.

Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Neen	-
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Neen	Niet van toepassing.
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Neen	Gezien de omvang van de organisatie werd hier niet voor geopteerd.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Neen	-
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Neen	Er werden op heden geen specifieke sensibiliseringsacties inzake *gender mainstreaming* voor het personeel van de organisatie georganiseerd. Vijf personeelsleden (4V en 1M) van de FOD B&B volgden wel een gerichte opleiding of seminarie inzake *gender mainstreaming* en/of *gender budgeting* in de loop van 2008.

FOD Informatie- en Communicatietechnologie

Administratie: **FOD Informatie- en Communicatietechnologie**
Coördinator-trice *gender mainstreaming*: **Mevrouw Mila Druwe**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **De heer Jan Deprest, Voorzitter van het Directiecomité van de FOD Informatie- en Communicatietechnologie**
Voogdijminister: **De heer Hendrik Bogaert, Staatssecretaris voor Ambtenarenzaken en Modernisering van de Openbare Diensten**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: Mevrouw Mila Druwe. Vervangend: Mevrouw Christine De Koninck.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Ja	Sinds 2010.
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja	Mila Druwe in 2011. Christine De Koninck nog niet.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de GIC		Vergadering van 18/03/2011 ☒ Vergadering van 26/04/2012 ☒ Vergadering van 12/06/2012 ☒ Vergadering van 12/03/2013 ☒ Vergadering van 20/06/2013 ☒
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Neen	Dit is nog niet gebeurd aangezien het moeilijk is om de genderdimensie te integreren binnen de technische context van Fedict.
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	Dit is nog niet gebeurd aangezien het moeilijk is om de genderdimensie te integreren binnen de technische context van Fedict.
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Neen Neen	Dit is nog niet gebeurd aangezien het moeilijk is om de genderdimensie te integreren binnen de technische context van Fedict. Er zijn wel eerste stappen gezet om te kijken waar dit wel kan gebeuren.
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	Niet van toepassing aangezien er geen basisallocaties van categorie 2 waren.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Neen	Voor de begrotingen van 2013 en 2014 werden alle basisallocaties gecategoriseerd in categorie 1. Een gendertoelichting moest dus niet toegevoegd worden.
Integratie van de genderdimensie in	Neen	Dit is nog niet gebeurd aangezien het

overheidsopdrachten		moeilijk is om de genderdimensie te integreren binnen de technische context van Fedict.
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Neen	Dit is nog niet gebeurd aangezien het moeilijk is om de genderdimensie te integreren binnen de technische context van Fedict.
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Neen	Dit werd niet nodig geacht binnen een kleine structuur zoals Fedict.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Neen	Dit is nog niet gebeurd aangezien het moeilijk is om de genderdimensie te integreren binnen de technische context van Fedict.
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Neen	Dit is nog niet gebeurd aangezien het moeilijk is om de genderdimensie te integreren binnen de technische context van Fedict.

FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Administratie: **FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking**
Coördinatrice *gender mainstreaming*: **Mevrouw Francoise Donnay**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **De heer Dirk Achten, Voorzitter van het Directiecomité van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking**
Voogdijministers: **De heer Didier Reynders, Vice-Eerste Minister en Minister van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Europese Zaken** **De heer Jean-Pascal Labille, Minister van Overheidsbedrijven en Ontwikkelingssamenwerking, belast met Grote Steden**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: De heer Pierre-Pol Vincke (2010 - april 2012), De heer Stefan Meerschaert (april 2012 - augustus 2013), Mevrouw Françoise Donnay (augustus 2013 – nu). Vervangend: Mevrouw Patricia Meeremans (september 2012 – juni 2013), Mevrouw Ellen Cheyns (juni 2013 – nu).
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Ja	Aangezien de situatie op dit departement recent veranderd is en de Coördinatrice *gender mainstreaming* nu een nieuwe voltijdse coördinatiefunctie omvat, worden momenteel alle nodige stappen ondernomen om deze nieuwe functiebeschrijving voor Mevrouw Donnay op te stellen en door de FOD P&O te laten opnemen in de Federale Cartografie. Vanaf dat moment zullen de opdrachten formeel in de functiebeschrijving aanwezig zijn.
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja	Door Stefan Meersschaert en Patricia Meeremans in 2012.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☒ Vergadering van 26/04/2012 ☒ Vergadering van 12/06/2012 ☒ Vergadering van 12/03/2013 ☒ Vergadering van 20/06/2013 ☒
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Ja	Het managementplan (2010-2014) van de Voorzitter van het Directiecomité vermeldt als een van de krachtlijnen in de ontwikkeling van de FOD Buitenlandse Zaken: *"De FOD zal erover waken om de gender-dimensie ('gender mainstreaming') in het geheel van zijn activiteiten te integreren."* In de herziening van het managementplan (2013) wordt dit engagement bevestigd. Hiernaast werd de genderdimensie eveneens geïntegreerd in het

		Managementplan van de Directoraten Generaal Bilaterale Zaken, Consulaire Zaken, Ontwikkelingssamenwerking, Juridische Zaken en Europese Zaken en Coördinatie.
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	Het is nog niet mogelijk geweest een uitgebreid overzicht te bekomen van alle instrumenten voor strategische planning binnen de FOD, maar hier wordt aan gewerkt. Momenteel wordt binnen verschillende instrumenten van strategische plannen van het Directoraat Generaal Ontwikkelingssamenwerking reeds in meer of mindere mate rekening gehouden met de genderdimensie. Het 4de beheerscontract met BTC en het 1ste beheerscontract met BIO bevinden zich in de voorbereidingsfase. In het kader van de wet van 19 maart 2013 betreffende de Belgische Ontwikkelingssamenwerking zouden deze de transversale integratie van de genderdimensie in alle interventies moeten vermelden.
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken	Ja	Er moeten nog verschillende inspanningen geleverd worden, maar er kunnen reeds enkele goede initiatieven aangehaald worden zoals de aandacht van de DGD voor het opsplitsen van statistieken, in navolging van de instructies van het Development Assistance Committee van de OESO.
Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Neen	Binnen de DGD en DGJ werden in beperkte mate reeds enkele genderindicatoren ontwikkeld. Dergelijke indicatoren moeten ook ontwikkeld worden in de overige directies, in het kader van het toekomstig Actieplan *gender mainstreaming* van de FOD Buitenlandse Zaken.
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen Ja	Voor het budget 2013 was er geen BA van categorie 2 en moest er dus geen gendernota opgemaakt worden. Voor het budget 2014 zal een gendernota worden opgesteld voor één BA die tot categorie 2 behoort.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Ja	Zowel met betrekking tot het budget van 2013 als het budget van 2014 werden de kredieten gecategoriseerd en de gendertoelichting toegevoegd.
Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Neen	Hier is men nog niet aan toe gekomen, maar hier is wel bereidheid toe. Er wordt gekeken hoe de betrokken personen met de steun van het Instituut geïnformeerd kunnen worden.
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Ja	Alle templates gebruikt voor de uitwerking van ontwikkelingsprojecten voor de

		financiering of medefinanciering door de DGD of de dienst conflictpreventie, evenals alle analyse-tools voor het onderzoek van deze ontwikkelingsprojecten, bevatten verschillende bepalingen die rekening houden met *gender mainstreaming*. De aandacht die in werkelijkheid aan deze dimensie wordt besteed laat echter nog te wensen over.
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Ja	Er werd een Task Force *Gender Mainstreaming* opgericht in 2012. Een eerste vergadering werd gehouden op 29 januari 2013. In dit kader werd beslist een coördinator *gender mainstreaming* aan te stellen op niveau van diensten van de Voorzitter van het Directiecomité. Eens dit gebeurd was, werd de samenstelling van de Task Force vervolledigd door twee vertegenwoordigers per directie te vragen. Op 8 oktober 2013 kwam de Task Force voor een tweede maal samen.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Neen	Tot op heden is er voor het geheel van de administratie nog geen actieplan *gender mainstreaming* opgesteld. Dit is een van de belangrijkste agendapunten van de cel *gender mainstreaming* gedurende de komende maanden.
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Ja	Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen gaf op 21 december 2012 een presentatie aan de leden van het Directiecomité. In de interne nieuwsbrief e-gmont info van 07 maart 2013 werd eveneens de aandacht gevestigd op het bestaan van de Task Force *Gender Mainstreaming*. Op die manier werd het geheel van het personeel van de FOD van de lopende acties op de hoogte gehouden. Andere acties werden ook uitgevoerd, maar deze waren evenwel meer gericht op het aspect van gender in HR. Hier zullen wij in de toekomst verandering in brengen. Een opleiding *gender mainstreaming* van twee dagen werd in november/december 2013 georganiseerd (14 deelnemers, waarvan 11 van de Task Force). Een omzendmail werd verstuurd naar alle diplomatieke posten in november 2013 om hen te informeren en hun medewerking te vragen inzake *gender mainstreaming*. In oktober/november 2013 zijn er drie artikels verschenen in de e-gmont info en twee op de Facebook-pagina van de FOD Buitenlandse Zaken.

FOD Binnenlandse Zaken

Administratie: **FOD Binnenlandse Zaken**
Coördinator-trice *gender mainstreaming*: **Mevrouw Sophie Simal**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **De heer Jaak Raes, Voorzitter a.i. van het Directiecomité van de FOD Binnenlandse Zaken**
Voogdijministers: **Mevrouw Joëlle Milquet, Vice-Eerste Minister en Minister van Binnenlandse Zaken en Gelijke Kansen** **Mevrouw Maggie De Block, Staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: Mevrouw Sophie Simal, sinds januari 2013. Vervangend: De heer Tom Moors, sinds december 2013.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Neen	-
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Neen	De opleiding werd niet meer georganiseerd sinds het aantreden van de coördinatrice en haar vervanger.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☐ Vergadering van 26/04/2012 ☐ Vergadering van 12/06/2012 ☐ Vergadering van 12/03/2013 ☐ Vergadering van 20/06/2013 ☐
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Neen	-
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	-
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Neen Neen	-
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	-
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Neen	-
Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Neen	-

Integratie van de genderdimensie in subsidies	Neen	-
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Ja	Structuur samengesteld uit verantwoordelijken voor acties aangaande VPB, ADIB, Civiele veiligheid.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Neen	6 acties werden binnen de administratie voorgesteld, waarvan twee in het kader van het Nationaal Actieplan. Deze acties, die in 2013 nog als alleenstaande acties beschouwd werden, zullen in 2014 worden opgenomen in het plan Duurzame Ontwikkeling, tijdens de herziening hiervan.
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Neen	-

FOD Financiën

Administratie: **FOD Financiën**
Coördinator-trice *gender mainstreaming:* **De heer Guy Vandeput**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **De heer Hans D'Hondt, Voorzitter van het Directiecomité van de FOD Financiën**
Voogdijminister: **De heer Koen Geens, Minister van Financiën, belast met Ambtenarenzaken**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: De heer Guy Vandeput, Adviseur. Vervangend: Mevrouw Annie Kempe, Adviseur.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Neen	Deze opdrachten zijn bij de FOD Financiën niet opgenomen in de functiebeschrijving voor Adviseur. Noot: er wordt onderzocht of dit (voor de toekomst) in de functiebeschrijving kan worden opgenomen.
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja	In 2011, zowel voor het effectief als het plaatsvervangend lid.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☒ Vergadering van 26/04/2012 ☐ Vergadering van 12/06/2012 ☒ Vergadering van 12/03/2013 ☐ Vergadering van 20/06/2013 ☒
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Neen	-
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	-
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Ja Neen	Aan de Studiedienst en de Stafdienst P&O (statistieken Kengetallen) van de FOD Financiën werd gevraagd om bij de opmaak van statistieken een uitsplitsing te maken naar geslacht. -
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	In het budget voor 2013 en dat voor 2014 waren er geen basisallocaties van categorie 2. Er moest dus geen gendernota opgemaakt worden.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Ja	De categorisering van de kredieten is gebeurd voor de begrotingen van 2013 en 2014.

Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Neen	Noot: deze is in voorbereiding.
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Nihil	-
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Ja	2011 – afgevaardigden van de diensten van de Voorzitter, de stafdienst P&O, Fiscaliteit en Niet-fiscale invordering (DAVO).
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Neen	Noot: een actieplan is in voorbereiding.
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Neen	Noot: sensibiliseringsacties zijn in voorbereiding.

FOD Mobiliteit en Vervoer

Administratie: **FOD Mobiliteit en Vervoer**
Coördinator-trice *gender mainstreaming*: **Mevrouw Salomé Dandenne**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **De heer Laurent Ledoux, Voorzitter van het Directiecomité van de FOD Mobiliteit en Vervoer**
Voogdijminister: **De heer Melchior Wathelet, Staatssecretaris voor Leefmilieu, Energie en Mobiliteit**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: Mevrouw Salomé Dandenne sinds 15.05.2010. Vervangend: Mevrouw Erika Billen sinds 2012.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Ja	Functiebeschrijving van 15 mei 2010.
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: 20.09.2011 – 04.10.2011 + 20.09.2012. Vervangend: 11.09.2012 – 20.09.2012.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☒ Vergadering van 26/04/2012 ☒ Vergadering van 12/06/2012 ☒ Vergadering van 12/03/2013 ☒ Vergadering van 20/06/2013 ☒
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Ja	Het managementplan vermeldt het bestaan van een coördinatrice *gender mainstreaming* en de verplichtingen van de FOD inzake *gender mainstreaming*.
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	-
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Ja Neen	Aan de gang. Ondernomen acties: vergaderingen met de leden van de ICG, deelname van de coördinatrice GM aan de werkgroep 'Gender en Statistieken' van de Hoge Raad voor Statistiek. -
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	Aangezien de begrotingen voor 2013 en 2014 geen basisallocaties van categorie 2 bevatten diende er geen gendernota te worden opgesteld.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Ja	Voor de begrotingen 2013 en 2014 werden alle basisallocaties gecategoriseerd. Aangezien er enkel basisallocaties van categorie 1 zijn, dienden er geen gendertoelichtingen te worden verstrekt.

Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Neen	Deze actie is aan de gang. Bovendien werkt de coördinatrice *gender mainstreaming* sinds mei 2013 bij de dienst Overheidsopdrachten van de FOD Mobiliteit en Vervoer.
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Neen	-
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Ja	*Gender mainstreaming* maakt deel uit van de Cel Duurzame Ontwikkeling die werd gecreëerd binnen de FOD Mobiliteit. De cel vergadert driemaandelijks en *gender mainstreaming* wordt er behandeld door de coördinatrice *gender mainstreaming*.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Ja	Eerste plan voorgesteld aan het Directiecomité in oktober 2008. Voorbeelden van maatregelen uit het plan: - Invoering van een strategie ter bevordering van gelijke kansen in alle beleidslijnen van mobiliteit en vervoer kan een strategische. - Operationele doelstellingen: • Alle door het departement geproduceerde of aangevraagde statistieken worden opgesplitst naar geslacht. • Toevoeging van de sociale clausules bij de gunning van overheidsopdrachten, in het bijzonder aangaande de naleving van de gelijkheid van vrouwen en mannen. • De door het departement uitgevoerde en aangevraagde analyses zullen een genderluik bevatten. • De personeelsleden belast met de voorbereiding en het evalueren van het beleid zullen gesensibiliseerd en opgeleid worden rond *gender mainstreaming*. • Het advies van genderexperts en/of stakeholders zal gevraagd worden voor projecten die mogelijk een verschillende impact hebben op mannen en vrouwen.
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Ja	Tijdens de bijeenkomsten van de Cel Duurzame Ontwikkeling: presentatie door de coördinatrice *gender mainstreaming* over het concept *gender mainstreaming* en de gevolgen ervan.

FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg

Administratie: **FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg**
Coördinator-trice *gender mainstreaming*: **Mevrouw Geneviève Meunier**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **De heer Pierre-Paul Maeter, Voorzitter van het Directiecomité van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg**
Voogdijminister: **Mevrouw Monica De Coninck, Minister van Werk**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: Mevrouw Geneviève Meunier. Vervangend: De heer Jan Vanermen.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Ja	De functiebeschrijving van de effectieve coördinatrice omvat de opdrachten inzake gender.
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: in 2011. Vervangend: in 2011.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☒ Vergadering van 26/04/2012 ☒ Vergadering van 12/06/2012 ☒ Vergadering van 12/03/2013 ☒ Vergadering van 20/06/2013 ☐
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Neen	-
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	Er zijn geen beheerscontracten.
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken	Ja	In het algemeen worden de statistieken die worden geproduceerd en verzameld door de FOD grotendeels naar geslacht uitgesplitst. Het actieplan 2013 vraagt aan de twee inspectiediensten om de variabele 'geslacht' op te nemen in de statistieken van de klachten die neergelegd worden bij de twee inspectiediensten, in het bijzonder de klachten inzake ongewenst gedrag.
Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Ja	De FOD beschikt over meerdere genderindicatoren, waarvan die over de loonkloof het best gekend is.
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen Ja	Voor het budget 2013 werd er geen gendernota opgemaakt. Voor het budget 2014 werd er een gendernota opgemaakt.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in	Neen	Voor het budget 2013 was er geen categorisering van de kredieten en geen

de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Ja	toevoeging van een gendertoelichting. Voor het budget 2014 was er een categorisering van de kredieten en werd er een gendertoelichting toegevoegd.
Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Ja	In juni 2013 werd er tussen de betrokken diensten en het Instituut een bijeenkomst georganiseerd over de toevoeging van een modelclausule inzake gender in de overheidsopdrachten. De dienst 'Humanisering van de arbeid' heeft hierrond stappen ondernomen (aanpassing van het typebestek, bestek met verwijzingen naar gender).
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Ja	Het Instituut heeft de dienst 'Budget' hierover geïnformeerd.
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Ja	Sinds 2013. Leden: Vertegenwoordigers van elke dienst. Bijeenkomsten: één.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Ja	Het plan 2013 werd goedgekeurd door het Directiecomité op 26.6.2013. Het omvat 7 punten: omkadering van de functie van de coördinatrice, opdrachten van de cel, statistieken, *gender budgeting*, gender in overheidsopdrachten, vorming van het personeel en interne en externe sensibilisering.
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Ja	In september 2013 werd er een bijeenkomst georganiseerd tussen de cel gender en de directie communicatie om het luik sensibilisering te concretiseren.

FOD Sociale Zekerheid

Administratie: **FOD Sociale Zekerheid**
Coördinatrice *gender mainstreaming*: **Mevrouw Nelly Scheerlinck**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **De heer Frank Van Massenhove, Voorzitter van het Directiecomité van de FOD Sociale Zekerheid**
Voogdijminister**:** **Mevrouw Laurette Onkelinx, Vice-Eerste Minister en Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: Mevrouw Nelly Scheerlinck, sedert april 2010. Vervangend: Mevrouw Isabelle Tegenbos en De heer Jo De Meyer.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Neen	De functiebeschrijving werd nog niet aangepast.
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja	Effectief: zowel in 2011 als in 2012. Vervangend: in 2012.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de GIC		Vergadering van 18/03/2011 ☒ Vergadering van 26/04/2012 ☒ Vergadering van 12/06/2012 ☒ Vergadering van 12/03/2013 ☒ Vergadering van 20/06/2013 ☒
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Neen	De FOD Sociale Zekerheid is vastbesloten om de genderdimensie te integreren in alle activiteiten die de FOD zal moeten uitvoeren. Om dit te doen, zal deze vertrouwen op de interne coördinatiestructuur, die is opgesteld in het raam van het koninklijk besluit van 26 januari 2010. Meer in het bijzonder verbindt de FOD Sociale Zekerheid er zich toe om de gelijkheid tussen de geslachten te bevorderen in alle activiteiten en projecten die de FOD opgenomen heeft in haar bestuursovereenkomst. Deze verbintenis zal dan ook in het volgende managementplan opgenomen worden.
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	-
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken	Ja	Er wordt een actie voorzien in de teamdoelstellingen 2013 van de Dienst Kerngegevens van de DG Sociaal beleid: *"Toevoegen van de genderdimensie aan het*

Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Neen	*Vade Mecum van de financiële en statistische gegevens over de sociale bescherming in België."* Aan de tabellen zal een informatie over het bestaan van een ventilatie M-V en/of een hyperlink toegevoegd worden en/of de tabellen zullen aangepast worden. Het Vademecum geeft de evolutie weer van de statistische en financiële gegevens voor de periode van 2007 tot 2013.
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	Er waren in 2013 en 2014 geen kredieten van categorie 2. Een gendernota moest dus niet voorzien worden.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Ja	In 2013 en 2014 werden alle basisallocaties gecategoriseerd, behalve de basisallocaties die toegevoegd werden voor nieuwe beleidscellen. Voor de basisallocaties van categorie 3, werd een gendertoelichting toegevoegd.
Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Ja	De FOD Sociale Zekerheid ziet er op toe dat in alle overheidsopdrachten de gelijke kansen voor vrouwen en mannen optimaal worden bewaakt en nagestreefd en dit sedert 2011.
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Ja	Hierrond worden sinds 2013 de eerste stappen gezet. Er wordt wel nog gekeken op welke manier dit structureler aangepakt kan worden.
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Ja	Na de eerste vergadering van de Interdepartementale Coördinatiegroep werd een interne coördinatiestructuur opgericht bij de FOD Sociale Zekerheid. Deze bestaat uit de gendercoördinatrice en haar plaatsvervangsters. Er wordt overleg gepleegd ter voorbereiding, evaluatie en uitvoering van de acties die gepland werden door de ICG.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Neen	-
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Ja	Op het intranet van de FOD staat een tekst met betrekking tot *gender mainstreaming*, de ICG en de coördinatrices *gender mainstreaming*.

FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

Administratie: **FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu**
Coördinator-trice *gender mainstreaming*: **De heer Luc Demeulenaere**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **Dokter Dirk Cuypers**, **Voorzitter van het Directiecomité van FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu**
Voogdijminister: **Mevrouw Laurette Onkelinx, Vice-Eerste Minister en Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: De heer Luc Demeulenaere sinds 2012. Vervangend: Mevrouw Anne-Noëlle Deroubaix sinds 2010.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Neen	Er werd geoordeeld dat dit niet noodzakelijk is. Maar, Mevrouw Deroubaix is diversiteitsambtenaar et dat aspect maakt deel uit van haar functieprofiel.
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Neen	2012: Anne-Noëlle Deroubaix. Luc Demeulenaere heeft pas naar het jaareinde van 2012 de functie overgenomen van Sarah De Loor. In tussentijd werd de vorming niet meer georganiseerd.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de GIC		Vergadering van 18/03/2011 ☒ Vergadering van 26/04/2012 ☒ Vergadering van 12/06/2012 ☒ Vergadering van 12/03/2013 ☒ Vergadering van 20/06/2013 ☒
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Neen	De integratie van de genderdimensie is nog niet expliciet opgenomen als engagement in het managementplan. In het kader van de actualisatie van het Managementplan 2011-2014 werd wel voorzien in de toepassing van *gender mainstreaming* doorheen de waarden van de FOD Volksgezondheid, zijnde duurzaamheid, klantgerichtheid, innovatie, ruimte voor talenten, samen in respect en integriteit.
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	Rond dit aspect werd nog niet gewerkt.
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken	Ja	Binnen de volgende DGs werden acties ondernomen inzake de uitsplitsing naar geslacht van statistieken: - Acties DG1: intrafamiliaal geweld; - Acties DG5: blootstelling aan chemische producten en

Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Neen	substanties; - Medex: absenteïsme – afwezigheden ziekte.
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	Voor de FOD VVVL was noch voor 2013, noch voor 2014 een gendernota vereist omdat geen enkel krediet specifiek gecreëerd werd voor de promotie van gelijkheid van vrouwen en mannen.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Ja	Zowel voor de begroting van 2013 als voor die van 2014 werden alle kredieten gecategoriseerd en voor de kredieten van categorie 3 werden gendertoelichtingen toegevoegd.
Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Neen	Rond dit aspect werd nog niet gewerkt. De FOD VVVL hanteert wel de standaardprocedures en templates die door de dienst ABA-FOR van de FOD P&O zijn voorzien voor overheidsopdrachten.
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Neen	Bij de aanvang van *gender budgeting* werd door de FOD VVVL gesuggereerd aan het Instituut om in de considerata van ministeriële en koninklijke besluiten te laten opnemen dat de Verklaring van Peking werd onderschreven. Tot op heden is voor de opmaak van besluiten geen richtlijn daaromtrent opgesteld.
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Ja	Sinds 2011: Coördinatie GM Anne-Noëlle Deroubaix en Sarah De Loor. Eind 2012 Anne-Noëlle Deroubaix en Luc Demeulenaere + netwerk contactpersonen *Gender Mainstreaming* in de verschillende DG's en Stafdiensten.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Neen	Er werd nog geen specifiek actieplan opgesteld. Wel werd de voorbije periode op onderstaande acties geconcentreerd: - DG1: aandacht voor intrafamiliaal geweld; - DG1: kankerplan – baarmoederhalskanker; - DG2: Aids; - DG4: aandacht aan de promotie, ondersteuning en bescherming van borstvoeding in het kader van het Nationaal Voedings- en Gezondheidsplan; - DG5: aandacht voor blootstelling aan chemische producten, mogelijks verschillend naar geslacht.
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Ja	Er werd op verschillend momenten overleg gepleegd tussen de coördinatoren GM en diverse DG's ivm GM- onderwerpen en

		aanpak. In verband met *gender budgeting* werden ook verschillende acties ondernomen. In 2013 werden de DG's en budgettaire correspondenten gesensibiliseerd tijdens prebilaterale vergaderingen. In 2014 werd er herinnerd aan de richtlijnen van de omzendbrief, en de verplichting om alle budgettaire adressen te categoriseren, tijdens de laatste vergadering van budgettaire correspondenten voorafgaand aan het indienen van de begrotingsvoorstellen 2014. De omzendbrief van 29/04/2010 inzake de uitvoering van *gender budgeting* werd door de Stafdienst Budget & Beheerscontrole verspreid aan de budgettaire correspondenten van de FOD VVVL, dit zowel voorafgaand aan de opmaak van de begrotingsvoorstellen 2013 als voorafgaand aan de begrotingsvoorstellen van 2014. Naast de omzendbrief worden de budgettaire correspondenten eveneens gewezen op een interne nota omtrent de toepassing van het element *gender budgeting* bij het opmaken en indienen van aanvraag- dossiers betreffende budgetten voor projecten.

FOD Justitie

Administratie: **FOD Justitie**
Coordinator-trice *gender mainstreaming*: **Mevrouw Cindy Hannard**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **De heer Jean-Paul Janssens, Voorzitter van het Directiecomité van de FOD Justitie**
Voogdijminister: **Mevrouw Annemie Turtelboom, Minister van Justitie**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: mevrouw Cindy Hannard. Vervangend: mevrouw Myrthe Batenburg.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Ja	Sinds mei 2013.
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja	Effectief: sessie van september 2011 (+ seminaries van 2008). Vervangend: sessie van september 2012.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☒ Vergadering van 26/04/2012 ☒ Vergadering van 12/06/2012 ☒ Vergadering van 12/03/2013 ☒ Vergadering van 20/06/2013 ☒
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Ja	Het nieuwe managementplan 2013-2019 bevat, net als het voorgaande, een strategische doelstelling met betrekking tot *gender mainstreaming*. De bedoeling is om de afdelingen te sensibiliseren voor het belang van de genderdimensie en werkmethodes ter beschikking te stellen.
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	Met uitzondering van het managementplan van de Voorzitter van het Directiecomité bevatten de instrumenten voor strategische planning geen expliciete verwijzingen naar de integratie van de genderdimensie. De realisatie van de strategische doelstelling vereist evenwel een samenwerking tussen de verschillende entiteiten en zal in verschillende projecten uitgesplitst worden.
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Ja Ja	De meerderheid van de binnen het departement beschikbare statistieken kunnen naar geslacht worden uitgesplitst. Een exhaustief onderzoek van deze statistieken, de oorsprong ervan, … wordt momenteel geanalyseerd binnen de specifieke werkgroep ('Gender en Statistieken') waarvan het Instituut en de Hoge Raad voor de Statistiek deel uitmaken. De mogelijkheid om genderindicatoren op te stellen wordt ook geanalyseerd.

Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	Voor 2013 en 2014 was er geen enkele basisallocatie van categorie 2. Er diende dus geen gendernota te worden opgesteld.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Neen Ja	Voor het opstellen van de begroting 2013 werd niet systematisch gevraagd om de oefening van het categoriseren te maken. Voor de begroting van 2014 was dit wel het geval.
Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Neen	Er werd nog geen enkele specifieke actie ondernomen. De FOD Justitie gebruikt de standaard bijzondere bestekken van de cel ABA (Aankoopbeleid en Advies) van de FOD P&O waarin systematisch de naleving van de IAO-conventies nrs. 110 en 111 wordt opgenomen in de selectiecriteria en uitvoeringsvoorwaarden.
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Neen	De huidige subsidies bevatten geen enkele genderdimensie.
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Neen	Een interne coördinatiestructuur werd nog niet formeel gecreëerd. Er worden wel contacten onderhouden tussen de coördinatrice en de verschillende specifiek betrokken entiteiten. In april 2013 vond een eerste coördinatievergadering plaats met contacten voor de tenuitvoerlegging van het federaal plan. De contacten over dit luik worden voortgezet.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Neen	Op basis van de strategische doelstelling in het managementplan zullen concrete projecten gevoerd worden om het personeel en het management sensibiliseren aangaande *gender mainstreaming*.
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Neen	Er werd nog geen enkele sensibiliseringsactie ondernomen ten aanzien van het personeel van het departement. Dit punt zal bijzondere aandacht krijgen in de komende maanden.

FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie

Administratie: **FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie**
Coördinator-trice *gender mainstreaming*: **De heer Bernard Solé**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **De heer Jean-Marc Delporte, Voorzitter van het Directiecomité van de FOD Economie**
Voogdijministers: **De heer Johan Vande Lanotte, Vice-Eerste Minister en Minister van Economie, Consumentenzaken en Noordzee** **Mevrouw Sabine Laruelle, Minister van Middenstand, KMO's, Zelfstandigen en Landbouw** **De heer Melchior Wathelet, Staatssecretaris van Leefmilieu, Energie en Mobiliteit**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: De heer Bernard Solé, sinds 16 maart 2012. Vervangend: Mevrouw Lieselot De Brauwer sinds 16 maart 2012. Er dient opgemerkt te worden dat de vorige coördinator (J. Schrobiltgen) de FOD verlaten heeft.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Ja	Deze opdrachten van de coördinator *gender mainstreaming* zijn, naast vele andere, opgenomen in de opvolging van specifieke dossiers naast het leiden van een team en het meewerken aan projecten.
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Neen	Gevolgd door de coördinator in 2012. Niet gevolgd door de vervangster.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☐ Vergadering van 26/04/2012 ☒ Vergadering van 12/06/2012 ☒ Vergadering van 12/03/2013 ☐ Vergadering van 20/06/2013 ☐
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Neen	De genderdimensie is impliciet geïntegreerd in het managementplan 2012-2018. Het vermeldt in het bijzonder: *"De doelstelling van de FOD Economie moet dus zijn om 'steeds meer te doen met minder' door zijn competenties steeds beter uit te oefenen (klantgerichtheid, transparantie) en door het identificeren van nieuwe meerwaardedomeinen…"* (pagina 6), *"Transversale doelstellingen voor de FOD: Ten dienst staan van de federale Regering…"* (pagina 8)
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	-
Uitsplitsing naar geslacht van	Ja	De meeste van de door de ADSEI beheerde

geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Ja	statistieken zijn uitgesplitst naar geslacht. Er zijn ook meerdere genderindicatoren. Personeelsleden van de ADSEI hebben ook deelgenomen aan de vergaderingen van de werkgroep gender van de Hoge Raad voor de Statistiek en aan het begeleidingscomité van de door het Instituut bestelde inventaris van naar geslacht uitgesplitste statistieken.
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	Aangezien de begroting 2013 en de begroting 2014 geen basisallocaties van categorie 2 bevatten diende er geen gendernota opgesteld te worden.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Ja	Voor de begroting 2013 en de begroting 2014 werden alle basisallocaties gecategoriseerd. Aangezien er enkel basisallocaties van categorie 1 waren dienden er geen gendertoelichtingen te worden verstrekt.
Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Neen	-
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Neen	-
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Neen	De FOD Economie beschikt over een actieploeg diversiteit bestaande uit 7 leden (4M – 3V). Het thema van de sensibilisering rond *gender mainstreaming* zal binnenkort behandeld worden.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Neen	-
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Neen	Er is een webpagina rond diversiteit voorzien. Er kan voorzien worden om hetzelfde te doen voor de toepassing van de wet van 12 januari 2007.

Ministerie van Landsverdediging

Administratie: **Ministerie van Landsverdediging**
Coördinator-trice *gender mainstreaming*: **De heer Alain Vanhee**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **Generaal vlieger Gerard Van Caelenberge, Chef Defensie**
Voogdijminister: **De heer Pieter De Crem, Vice-Eerste Minister en Minister van Landsverdediging**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja	Effectief: De heer Xavier Balanck van 2012 tot september 2013; De heer Alain Van Hee sinds september 2013. Vervangend: De heer Fons Goethals sinds 2012.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Ja	-
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: Xavier Balanck in 2012. Vervangend: Fons Goethals in 2012.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☒ Vergadering van 26/04/2012 ☒ Vergadering van 12/06/2012 ☒ Vergadering van 12/03/2013 ☐ Vergadering van 20/06/2013 ☒
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Ja	-
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	-
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Ja Ja	Voor bepaalde aspecten. Voortzetting en acties voorzien in het kader van het NAP 1325.
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	Aangezien de begroting 2013 en de begroting 2014 geen basisallocaties van categorie 2 bevatten diende er geen gendernota te worden opgemaakt.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Ja	Voor de begroting 2013 en de begroting 2014 werden alle basisallocaties gecategoriseerd en werden gendertoelichtingen opgemaakt voor de basisallocaties van categorie 3.
Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Ja	Sinds 2009 houdt de Algemene Directie Material Resources rekening met de genderdimensie bij de bestellingen van

		persoonlijke basisuitrusting.
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Neen	-
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Ja	In het ruimer kader van de diversiteit. Sinds 6 februari 2008 is *gender mainstreaming* een agendapunt op elke vergadering van de Stuurgroep Diversiteit van Defensie.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Ja	Algemeen beleid Defensie + NAP 1325 sinds 2008. Gevoerde acties: zie stand van zaken opgemaakt in het kader van het nieuw NAP 2013-2016.
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Ja	Sinds 2006 worden kandidaat-militairen tijdens de basisopleiding gesensibiliseerd rond gender door middel van een voorstelling rond diversiteit. Sinds 2006 werden $\pm$ 9700 kandidaten gesensibiliseerd.

POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie

Administratie: **POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid**
Coördinator-trice *gender mainstreaming*: **Mevrouw Beverly Bernard**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **De heer Julien van Geertsom, Voorzitter van het Directiecomité van de POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid**
Voogdijministers: **Mevrouw Maggie De Block, Staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding** **De heer Jean-Pascal Labille, Minister van Overheidsbedrijven en Ontwikkelingssamenwerking, belast met Grote Steden**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Neen	Effectief: Mevrouw Jorien Sper, van 2011 tot oktober 2012; Mevrouw Daphné Estoret, van oktober 2012 tot september 2013; Mevrouw Beverly Bernard: sinds september 2013. Vervangster: mevrouw Mimouna El Boujdaini, van 2011 tot oktober 2012.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Ja	Aanpassing van de functiebeschrijving van Daphné Estoret in de Crescendocyclus 2012. Aan de gang voor Beverly Bernard, de sinds 02/09/2013 aangestelde coördinatrice.
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Neen	In 2011 werd een opleidingsdag gevolgd door Mimouna El-Boujdaini (vervangster). De momenteel als coördinatrice *gender mainstreaming* aangestelde persoon heeft haar functie aangevat in mei 2013. Ze houdt zich ter beschikking voor de volgende opleiding *gender mainstreaming*. Ondertussen heeft ze kennis genomen van de presentatie 'Opleiding in *gender mainstreaming*' in 2012 (Engender asbl voor rekening van het Instituut).
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☒ Vergadering van 26/04/2012 ☒ Vergadering van 12/06/2012 ☐ Vergadering van 12/03/2013 ☒ Vergadering van 20/06/2013 ☐
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Neen	*Gender mainstreaming* wordt niet specifiek vermeld, maar diversiteit en gelijke kansen maken deel uit van onze waarden in de 4 managementplannen die werden opgesteld sinds 2003. Ook sinds 2003 moedigen alle managementplannen aan tot de ontwikkeling en bevordering van het diversiteitsplan om de ontplooiing van iedereen binnen de organisatie te begunstigen, met inbegrip van

		de integratie van de genderdimensie in het werk.
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	De POD heeft geen beheerscontracten.
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Ja Ja	Alle geproduceerde, verzamelde en bestelde statistieken kunnen uitgesplitst worden naar geslacht. Deze uitsplitsing gebeurt daadwerkelijk als de gedifferentieerde voorstelling van de resultaten voor mannen en vrouwen een meerwaarde biedt (verrijking van de informatie). Dit is het geval voor de meeste binnen de POD MI behandelde indicatoren.
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	Aangezien de begroting 2013 en de begroting 2014 geen basisallocaties van categorie 2 bevatten diende er geen gendernota te worden opgemaakt.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Ja	Voor de begroting 2013 en de begroting 2014 werden alle basisallocaties gecategoriseerd en er werden gendertoelichtingen opgemaakt voor de basisallocaties van categorie 3.
Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Neen	De POD MI onderzoekt de mogelijkheid om een clausule toe te voegen om de inschrijvers te sensibiliseren voor gender zoals dit momenteel al gebeurt in het kader van EMAS om de inschrijvers te sensibiliseren voor de milieu-impact van hun activiteiten.
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Neen	Dit gebeurt niet systematisch. In het kader van door Europees Sociaal Fonds gefinancierde projecten, is het federaal operationeel programma 2007-2013 in het bijzonder gericht op de doelgroep van de 'eenoudergezinshoofden', voor het merendeel bestaande uit vrouwen, in overeenstemming met de transversale prioriteiten bepaald door het Reglement houdende algemene bepalingen inzake het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds en het Cohesiefonds / (EG) Nr. 1083/2006. In het kader van het nieuw Operationeel programma 2014-2020 werd een vertegenwoordiger van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen uitgenodigd voor de werkgroepen.
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Ja	Een uit personeelsleden samengestelde werkgroep Diversiteit binnen de POD MI is verantwoordelijk voor het opstellen van het Diversiteitsplan. Deze werkgroep buigt zich ook over de uitvoering van *gender*

		mainstreaming.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Ja	Er bestaat een Diversiteitsplan en dit wordt elke 2 jaar geactualiseerd. Er wordt duidelijk verwezen naar gender (het plan vermeld dat *"elk project en elke maatregel zowel mannen als vrouwen moet ten goede komen en de gelijkheid van de geslachten moet begunstigen"*) en naar de reeds gerealiseerde en in de toekomst te voorziene acties (sensibilisering, rekrutering).
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Ja	Er werden nog geen sensibiliseringsacties georganiseerd op structurele wijze. Wat betreft communicatie kunnen evenwel twee acties worden vermeld: - In zijn jaarverslag 2012 vestigt de POD Maatschappelijke Integratie de aandacht op gender in de rubriek 'Onze POD, dat is…'. Op pagina 8 wordt een stuk gewijd aan de 'genderproblematiek', waarbij de gevoerde concrete acties beschreven worden (medewerking aan een studie door het leveren van naar geslacht uitgesplitste gegeven, samenwerking met het Instituut in het kader van het federaal plan *gender mainstreaming*, voorstellen van beleidslijnen in het kader van de armoedebestrijding). - De dienst die instaat voor de communicatie en de coördinatrice *gender mainstreaming* hebben meegewerkt aan het opstellen van de COMM Collection nr. 25, getiteld 'De genderdimensie in de federale communicatie integreren', door feedback te geven in de vorm van opmerkingen en commentaar over de inhoud van de gids. COMM Collection is een reeks van praktische gidsen voor de federale communicatoren.

POD Duurzame Ontwikkeling

Administratie: **POD Duurzame Ontwikkeling**
Coordinator-trice *gender mainstreaming*: **Mevrouw Sophie Sokolowski**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **Mevrouw Sophie Sokolowski, Voorzitster van het Directiecomité van de POD Duurzame Ontwikkeling**
Voogdijminister: **De heer Servais Verherstraeten, Staatssecretaris voor Staatshervorming, de Regie der Gebouwen en Duurzame Ontwikkeling**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja	Effectief: Mevrouw Sophie Sokolowski. Vervangend: De heer Cédric van de Walle.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Ja	Bij de ontwikkelcirkels van 2013.
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Ja	Effectief: in 2012. Vervangend: in 2012.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☐ Vergadering van 26/04/2012 ☐ Vergadering van 12/06/2012 ☐ Vergadering van 12/03/2013 ☐ Vergadering van 20/06/2013 ☐
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Neen	-
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Ja	In de strategische langetermijnvisie (LTV) van duurzame ontwikkeling die in mei 2013 door de Regering werd aangenomen is de genderdimensie geïntegreerd. Dit zal ook gebeuren in het volgende federaal plan voor duurzame ontwikkeling.
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Ja Ja	Wij produceren geen statistieken maar we splitsen onze verzamelde gegevens uit, met name in het jaarrapport van de dienst. De LTV bevat naar geslacht uitgesplitste gegevens.
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	Aangezien de begroting 2013 en de begroting 2014 geen basisallocaties van categorie 2 bevatte diende er geen gendernota te worden opgemaakt.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Ja	Voor de begroting 2013 en de begroting 2014 werden alle basisallocaties gecategoriseerd.
Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Ja	Het thema werd behandeld in het kader van de werkgroep duurzame

		overheidsopdrachten van de Interdepartementale commissie voor duurzame ontwikkeling.
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Neen	Niet specifiek.
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Neen	Door de omvang van de dienst is deze coördinatiestructuur niet noodzakelijk.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Neen	Door de omvang van de dienst is deze coördinatiestructuur niet noodzakelijk.
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Ja	Alle personeelsleden werden gesensibiliseerd aangaande het thema in het kader van het intern project met het oog op de toepassing van de richtsnoeren van ISO26000.

POD Wetenschapsbeleid

Administratie: **POD Wetenschapsbeleid**
Coördinator-trice *gender mainstreaming*: **Mevrouw Bernadette Vrancken**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **De heer Philippe Mettens, Voorzitter van het Directiecomité van de POD Wetenschapsbeleid**
Voogdijminister: **De heer Philippe Courard, Staatssecretaris voor Sociale Zaken, Gezinnen, Personen met een handicap, Wetenschapsbeleid, belast met Beroepsrisico's**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Neen	Effectief: Mevrouw Colette Janssen (2011 - 31 maart 2012); Mevrouw Bernadette Vrancken (eind 2012 - ...). Vervangend: Bij gebrek aan personeel en expertise in de instelling werd nog geen vervanger-ster aangeduid.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Neen	Het functiegesprek heeft nog niet plaatsgevonden. In het kader van de nieuwe reglementering inzake de evaluatie (vanaf 1/1/2014) zal de integratie in de functiebeschrijving plaatsvinden tijdens het functiegesprek.
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja Neen	Effectief: Mevrouw Colette Janssen in 2011; Mevrouw Bernadette Vrancken in 2012. Vervangend: Er is geen vervanger-ster.
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☒ Vergadering van 26/04/2012 ☒ Vergadering van 12/06/2012 ☒ Vergadering van 12/03/2013 ☒ Vergadering van 20/06/2013 ☒
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Ja	De integratie van de genderdimensie maakt deel uit van het managementplan van de Voorzitter van de POD Wetenschapsbeleid. Concreet is een van de strategische doelstellingen gericht op de *Heroriëntering van de onderzoekspogramma's en –acties* door te voorzien dat er beter rekening wordt gehouden met ethische kwesties in de onderzoeksprogramma's en -acties (zie operationele doelstelling 19.2 van het plan). Via de actie rond de Bevordering van de gelijkheid mannen en vrouwen zal een evaluatie van de draagwijdte en de impact van de nieuwe onderzoeksprogramma's in deze context voorzien worden tijdens de periode die bestreken wordt door het plan (2009 - 2015).
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Neen	-

Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Ja Neen	Vraag om in alle indieningsformulieren het geslacht van de respondenten/deelnemers te vermelden. Deelname aan oproepen (om kandidaturen, om voorstellen) uitgesplitst naar geslacht. Terugkerende productie en ontwikkeling van (verplichte en optionele) statistieken inzake wetenschap, technologie en innovatie op vraag van internationale organen: bijvoorbeeld door Eurostat, de OESO
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	Aangezien de begroting 2013 en de begroting 2014 geen basisallocaties van categorie 2 bevatten diende er geen gendernota te worden opgemaakt.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Ja Ja	In 2013 werden alle basisallocaties gecategoriseerd in categorie 1. Voor de begroting 2014 werden alle basisallocaties gecategoriseerd en gendertoelichtingen opgemaakt voor de basisallocaties van categorie 3.
Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Ja	Sinds 2012.
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Ja	Ondernomen acties, zowel op het niveau van de onderzoeksprogramma's als op het niveau van mobiliteitsactiviteiten (terugkeermandaten en opdrachten voor derden): - gender als kwaliteitsgerelateerd evaluatiecriterium voor voorstellen en projecten; - aanmoediging van de deelname van vrouwen; - aandacht voor het evenwicht M/V in evaluatiepanels (van voorstellen, projecten en programma's), in de valorisatie-activiteiten van wetenschapsbeleid. In bepaalde gevallen gebeurt dit al meer dan 5 jaar (vb. op het niveau van het onderzoeksprogramma *Samenleving en* Toekomst); in andere gevallen is het nog zeer recent (vb. op het niveau van het kaderprogramma *BRAIN.be)*. Daarnaast heeft het federaal onderzoeksbeleid in het verleden subsidies verleend aan onderzoeken die rechtstreeks betrekking hadden op gender. Twee voorbeelden: een project over het overheidsbeleid ter bevordering van de tewerkstelling van vrouwen en sociale inclusie; een ander over de combinatie gezin/arbeid en het loopbaanverschil vanuit een genderperspectief.
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Neen	Tot nu toe is heeft de oprichting van een officiële structuur nog niet plaatsgevonden. Sinds 2012 wordt er wel informeel overleg gevoerd met de verantwoordelijken van de activiteiten in het domein van het wetenschapsbeleid en de verantwoordelijken van de stafdienst Budget en Beheerscontrole.

Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Neen	Er werden echter wel meerdere interne acties ondernomen, vb.: - kennisname van de handleiding GM/GB; - identificatie van de sleutelactoren en –diensten; - organisatie van de verspreiding van de handleiding GM/GB.
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Ja	Actie uitgevoerd op 14.6.2012: *Welk genre onderzoek?* Interne sessie (enkel BELSPO). Presentatie en discussie over het belang van de genderdimensie bij de kwaliteit van het onderzoek en hoe dit te integreren in door BELSPO beheerde programma's en initiatieven. Duur van +- 1 uur. Ongeveer 10 deelnemers, vooral vrouwen (de meerderheid van de dienst Onderzoeksprogramma's).

Fonds voor de beroepsziekten

Administratie: **Fonds voor de beroepsziekten**
Coördinator-trice *gender mainstreaming*: **Mevrouw Josiane Caes**
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: **De heer Jan Uytterhoeven, Administrateur generaal van het Fonds voor de beroepsziekten**
Voogdijminister: **De heer Philippe Courard, Staatssecretaris voor Sociale Zaken, Gezinnen, Personen met een handicap, Wetenschapsbeleid, belast met Beroepsrisico's**

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Ja	Mevrouw Josiane Caes. Het gaat over een vrijwillige benoeming door het Fonds, aangezien het koninklijk besluit van 26 januari 2010 enkel coördinatoren-trices vraagt voor de FOD's, POD's en het ministerie van Landsverdediging.
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving	Neen	-
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)	Neen	-
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☐ Vergadering van 26/04/2012 ☐ Vergadering van 12/06/2012 ☐ Vergadering van 12/03/2013 ☒ Vergadering van 20/06/2013 ☐
Integratie van de genderdimensie in het managementplan	Neen	-
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie	Ja	Artikel 95 van de bestuursovereenkomst vermeldt: *"De analyse inzake gelijkheid tussen mannen en vrouwen verder uitwerken en op basis daarvan waar nodig stappen ondernemen om de gelijkheid te versterken".*
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)	Ja Neen	Herziening van het jaarverslag om rekening te houden met het geslacht bij de statistieken. -
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt	Neen	Niet van toepassing.
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting	Neen	Niet van toepassing.

Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten	Neen	-
Integratie van de genderdimensie in subsidies	Neen	Niet van toepassing.
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*	Neen	Er is wel een informele interne coördinatie.
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie	Ja	Op basis van de integratie van de genderdimensie in het beheerscontract werden verschillende acties voorzien: - Er werd een analyse uitgevoerd van de beslissingen van het FBZ in het kader van de erkenning van bepaalde beroepszieken, die vervolgens werd voorgesteld aan verschillende instanties (gebeurd in 2012); - Evaluatie van de erkenningscriteria op basis van die analyse en de communicatie naar de werkenden verbeteren; - Vanaf 2013 een meer didactische en analytische vorm gebruiken voor het jaarverslag van het FBZ om de leesbaarheid in termen van gender ter verbeteren.
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel	Neen	-

Conclusie

Tijdens de voorbije legislatuur is er binnen de overheidsadministraties vooruitgang geboekt met betrekking tot het invoeren van procedures voor de uitvoering van *gender mainstreaming*. Er is echter nog ruimte voor verbetering.

Een eerste obstakel is het correct begrijpen van het concept *gender mainstreaming*. Nog al te vaak wordt dit verward met het uitvoeren van acties inzake de diversiteit van het eigen personeel. De doelstelling van *gender mainstreaming* is om te komen tot een overheidsbeleid dat rekening houdt met de verschillen tussen de vrouwelijke en mannelijke bevolking en zo ongelijkheden voorkomt of corrigeert. De administraties moeten dit realiseren door de genderdimensie te integreren in hun kerntaken. Met kerntaken wordt gedoeld op deze doelstellingen of missies die de bestaansredenen vormen voor de administratie in kwestie (volksgezondheid, buitenlandse zaken, mobiliteit, enz.). Hoewel het belangrijk is om in het personeelsbeleid aan de genderdimensie te denken, behoort dit niet tot de kerntaken van de verschillende administraties (behalve voor de FOD Personeel en Organisatie, wiens kerntaak het is om het personeelsbeleid voor de hele federale overheid uit te werken en daarin dus de genderdimensie te integreren). Acties die door de administraties gevoerd worden om de gelijke kansen van hun eigen personeel te bevorderen, vallen dus niet binnen het toepassingsgebied van *gender mainstreaming*. Dergelijke acties werden dus niet behouden in de fiches, tenzij in het kader hiervan toch gewerkt wordt aan de uitvoering van *gender mainstreaming*. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een bestaande diversiteitsstructuur met vertegenwoordigers in alle departementen van de administratie belast wordt met het nadenken over de integratie van de genderdimensie in de kerntaken van de administratie.

Deze verwarring wordt bovendien vaak versterkt door het feit dat het mandaat van coördinator-trice *gender mainstreaming* in veel gevallen aan personen uit de dienst Personeel en Organisatie van de administratie toegekend werd. Dit gebeurde meestal vanuit een redenering dat deze personen reeds met gender en diversiteit bezig waren. Ongeacht binnen welke dienst de coördinator-trice werkt, is het belangrijk dat deze persoon een duidelijk zicht heeft op wat de kerntaken van de administratie zijn en een duidelijk mandaat krijgt om met de dossierbeheerders van deze kerntaken aan de toepassing van *gender mainstreaming* te werken.

Een tweede verwarring is deze tussen de integratie van de genderdimensie (*gender mainstreaming*) en de uitvoering van specifieke acties ter bevordering van gelijke kansen (specifiek gelijkekansenbeleid). Het verschil tussen de twee methodes ligt in het woord ‘integratie’. Terwijl het specifieke gelijkekansenbeleid erin bestaat een extra actie of maatregel te voorzien om een ongelijkheid op te lossen, is de bedoeling van *gender mainstreaming* dat de genderdimensie geïntegreerd wordt in de reeds voorziene acties van de overheidsadministraties. Dit moet er op termijn voor zorgen dat de administraties al hun kerntaken op een dergelijk manier uitvoeren dat deze rekening houdt met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen en zo dus bestaande ongelijkheden vermindert en vermijdt nieuwe ongelijkheden te creëren.
In dit kader werden er geen verwijzingen naar specifieke acties opgenomen in de fiches.

Voor alle betrokken administraties is er een coördinator-trice *gender mainstreaming* benoemd. Er is echter niet in alle administraties een plaatsvervanger. Tijdens de voorbije legislatuur werden verschillende coördinatoren-trices vervangen, soms zelfs meerdere keren. Niet alle huidige coördinatoren-trices hebben de vorming inzake *gender mainstreaming* gevolgd en slechts 9 van hen hebben hun taken inzake *gender mainstreaming* in hun functiebeschrijving staan en zouden dus geëvalueerd moeten worden op basis van de uitvoering van deze taken. Dit alles, in combinatie met het gebrek aan tijd en een duidelijk mandaat, belemmert sommige coördinatoren-trices *gender mainstreaming* in de correcte

uitoefening van hun functie. In dit kader is het belangrijk te onthouden dat art. 8 van het koninklijk besluit van 26 januari 2010 voorziet dat de leidende ambtenaar erover moet waken dat de coördinator-trice de interne coördinatie binnen de administratie kan verzekeren.
Een goed voorbeeld van hoe het anders kan, is de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Daar is sinds september 2013 een voltijdse coördinatrice *gender mainstreaming* aan de slag, die in een korte tijdspanne een stevige basis heeft kunnen leggen voor de uitvoering van de wet.

Voor het merendeel van de betrokken administraties was steeds minstens één vertegenwoordiger-ster aanwezig tijdens de vergaderingen van de Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG), hoewel er in het uitzonderlijke geval van enkele administraties niet altijd of nooit een vertegenwoordiger-ster aanwezig was.

In 7 van de 17 managementplannen van de administraties staat een engagement om de genderdimensie te integreren in de uitvoering van hun kerntaken. Een voorbeeld hiervan is het managementplan van de FOD Justitie dat een strategische doelstelling bevat met betrekking tot *gender mainstreaming*. Dit verwijst naar het belang van de integratie van de genderdimensie en streeft ernaar de FOD hierover te sensibiliseren en te voorzien van werkmethodes.
Geen enkele administraties heeft expliciet stappen ondernomen om een dergelijk engagement op te nemen in beheerscontracten onder hun controle. Op basis van een engagement hierrond van de betrokken staatssecretaris in het federaal plan *gender mainstreaming*, werd dit wel gedaan voor het Fonds voor Beroepsziekten. Dit is een van de voorbeelden die aantonen dat procedures, ondanks de wettelijke verplichting, soms pas uitgevoerd worden na een duidelijke instructie hierover vanuit het politieke niveau.
Dat het ook anders kan, werd dan weer aangetoond door de POD Duurzame Ontwikkeling. Ondanks het feit dat rond hun domein geen enkele beleidslijn werd opgenomen in het federaal plan integreerden zij als enigen de genderdimensie in een van hun instrumenten van strategische planning: de Langetermijnvisie voor duurzame ontwikkeling bevat verschillende genderindicatoren.
In het kader van de managementplannen en de beheerscontracten komt de verwarring met het diversiteitsbeleid duidelijk naar voren. Verschillende administraties en overheidsinstellingen hebben in deze plannen en contracten clausules staan die de gelijke kansen van vrouwen en mannen voor hun eigen personeel moeten verzekeren. Een duidelijk engagement om bij de uitvoering van de kerntaken van de organisatie rekening te houden met de verschillen tussen de vrouwen en mannen van het doelpubliek staat er meestal niet in.

Beschikken over de nodige naar geslacht uitgesplitste statistieken is nodig om een beleid uit te werken dat rekening houdt met de verschillen in de situatie van vrouwen en mannen. Uit de ‘Inventaris en analyse van genderspecifieke gegevens en genderindicatoren op Belgisch Federaal niveau’ blijkt dat heel wat statistieken waar de administraties over beschikken naar geslacht uitgesplitst zijn. Daarentegen zijn er ook nog steeds heel wat statistieken waarvoor dit niet het geval is. 7 van de 17 administraties hebben deze legislatuur extra stappen ondernomen om de uitsplitsing naar geslacht van bepaalde statistieken te verbeteren.

8 administraties beschikken over genderindicatoren om te meten in welke mate er een evolutie is in de gelijkheid van vrouwen en mannen binnen bepaalde aspecten van hun beleidsdomein. Een van de meest gekende voorbeelden is de indicator inzake de loonkloof tussen vrouwen en mannen, waar de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg, de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie en het Instituut aan meewerken.
Nieuwe genderindicatoren opstellen en reeds bestaande genderindicatoren nauwgezet opvolgen is essentieel voor het bekomen van een overzicht inzake de evolutie van de (on)gelijkheid binnen een bepaald beleidsdomein. Hierrond werden door enkele administraties acties ondernomen.

Gender budgeting is een van de procedures uit de wet waar het meest aandacht aan besteed werd. Er werd door het Instituut een evaluatie gemaakt van de toepassing van *gender budgeting* op basis van de algemene uitgavenbegroting voor 2011[63] en die voor 2013[64].
Waar in het budget 2011 standaard categorie 1 toegewezen werd aan niet gecategoriseerde kredieten, werd hier vanaf 2012 categorie 0 voor gebruikt. Hierdoor kon voor het budget 2013 gecontroleerd worden of de FOD Budget en Beheerscontrole voor elke basisallocatie een categorie ontvangen had. Op enkele basisallocaties na was dit het geval.
Voor het budget 2011 gaven 12 van de 17 administraties aan dat ze enkel basisallocaties van categorie 1 (kredieten voor dossiers die geen genderdimensie bevatten) in hun budget hadden. Slechts vier overheidsadministraties plaatsten basisallocaties in categorie 3 (kredieten voor dossiers die een genderdimensie bevatten) en slechts 1 administratie gaf aan over kredieten te beschikken specifiek voor de bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen (categorie 2).
Voor het budget 2013 gaven 3 administraties aan allocaties van categorie 2 te bezitten en 7 administraties dat bepaalde van hun allocaties tot categorie 3 behoren. 8 administraties gaven aan enkel basisallocaties van categorie 1 te bezitten en dus geen dossiers te hebben die een genderdimensie bevatten.
Alhoewel de categorisering van de basisallocaties voor 2013 zeker nog voor verbetering vatbaar was, kon er wel een positieve evolutie opgemerkt worden ten aanzien van het budget voor 2011.

Noch voor het budget 2011, noch voor het budget 2013 werden er voor de allocaties van categorie 2 gendernota's teruggevonden. In het eerste geval was dit te wijten aan de instructies van de FOD Budget en Beheerscontrole in het kader van de voortdurende Regeringsonderhandelingen van dat moment.
Eveneens in het kader van de reeds vermelde Regeringsonderhandelingen werden er instructies verspreid dat er voor het budget 2011 geen gendertoelichtingen toegevoegd moesten worden.

Voor het budget 2013 waren er van de 7 overheidsadministraties die aangaven basisallocatie van categorie 3 te bezitten 4 die in de verantwoording van de basisallocaties uitleg gaven over de genderdimensie. De gegeven uitleg voldeed echter niet altijd helemaal aan wat er van een gendertoelichting verwacht wordt. In dit kader moet wel de POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid vermeld worden als goede praktijk. Deze administratie gaf in de verantwoording van al haar basisallocaties informatie over de genderdimensie.
Zowel op het vlak van de toevoeging van gendertoelichtingen als op het vlak van de invulling daarvan, is er nog mogelijkheid tot verbetering.

In mei 2013 werd een vragenlijst over de toepassing van *gender budgeting* doorgestuurd naar de FOD's, POD's en het ministerie van Landsverdediging. Het doel was om informatie te verzamelen over de procedure die binnen de verschillende administraties gebruikt wordt om een begroting op te maken en in welke mate aandacht voor de genderdimensie daar reeds structureel in verankerd is.
Uit deze vragenlijst blijkt dat binnen alle 17 administraties interne instructies verspreid worden over de opmaak van het budget. 10 van deze administraties vermelden in deze instructies dat de toepassing van *gender budgeting* een verplichting is.

Wat de procedure betreft die gebruikt moet worden om kredieten aan te vragen voor het volgende jaar, geven 10 overheidsadministraties aan een formele procedure te gebruiken.

[63] Zie bijlage 12.
[64] Zie bijlage 13.

Dit betekent dat er een standaardfiche of -formulier ingevuld moet worden. 3 administraties geven aan een informele procedure te gebruiken (bijvoorbeeld de vraag op een niet vastgelegde manier rechtstreeks richten tot de dienst Budget en Beheerscontrole) en 4 administraties melden gebruik te maken van beide procedures.
10 administraties integreren de vraag om aangevraagde kredieten te categoriseren systematisch in de aanvraagprocedure, terwijl 7 administraties dit niet doen. Zo goed als al de administraties die dit wel doen maken gebruik van de formele procedure, eventueel aangevuld met de informele procedure. In 14 administraties controleert de dienst Budget en Beheerscontrole of alle kredieten effectief gecategoriseerd zijn.

Binnen de aanvraagprocedure voor kredieten van 9 administraties wordt ook systematisch gevraagd om een gendertoelichting op te maken indien het kredieten van categorie 3 betreft. Ook hier maken bijna al deze administraties gebruik van de formele procedure, eventueel aangevuld met de informele procedure. Binnen 12 administraties controleert de dienst Budget en Beheerscontrole of er in dergelijke gevallen effectief een gendertoelichting opgemaakt is.

6 administraties gaven ten slotte nog aan buiten het reguliere budgettaire proces bijkomende informatie verspreid te hebben over de toepassing van *gender budgeting*. In twee gevallen was de communicatie afkomstig van de voorzitter van het Directiecomité, in de andere gevallen waren het de coördinator-trice *gender mainstreaming* en de dienst Budget en Beheerscontrole die de informatie verspreidden.

In enkele administraties werden er acties uitgevoerd om de eerste stappen te zetten naar een integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten. De meest concrete actie was deze waarbij de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg een bijeenkomst organiseerde tussen het Instituut en een departement dat regelmatig overheidsopdrachten in verband met diensten uitschrijft. Op basis van een concreet bestek werd er gekeken op welke manieren de genderdimensie geïntegreerd kan worden in de inhoud van verschillende overheidsopdrachten. In enkele andere administraties werd er een clausule in de modelbestekken opgenomen die bedrijven die discrimineren op basis van geslacht kan uitsluiten van deelname.
Bij de uitvoering van de integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten blijkt het nog niet altijd duidelijk te zijn dat dit voornamelijk uitgevoerd dient te worden door in de beschrijving van de opdracht en de uit te voeren taken aan te geven dat er rekening gehouden moet worden met eventuele verschillen tussen vrouwen en mannen.

De integratie van de genderdimensie in subsidies is een domein waarin de verwarring tussen *gender mainstreaming* en specifieke acties duidelijk naar voren komt. Meerdere administraties haalden ofwel aan dat ze enkele subsidies gaven aan projecten ter bevordering van de situatie van vrouwen ofwel dat projecten ter bevordering van gelijke kansen niet relevant waren binnen hun beleidsdomein. De integratie van de genderdimensie in subsidies heeft echter een ander doel, namelijk dat in de toekenningsprocedures voor reeds bestaande, algemene subsidies processen ingevoerd worden om te verzekeren dat het gesubsidieerde project rekening houd met de situatie van zowel vrouwen als mannen. Slechts in 5 administraties werden er acties ondernomen om dit te bereiken. Een van deze administraties is de POD Wetenschapsbeleid, die aandacht voor gender in bepaalde onderzoeksprogramma's opgenomen heeft als evaluatiecriterium inzake de kwaliteit van de projectaanvragen.

Wat de omkaderende procedures betreft (interne coördinatiestructuur, actieplan en sensibiliseringsacties) was er ook veel verwarring met het aspect diversiteit. Er werd vaak verwezen naar reeds bestaande omkaderende procedures die moeten toezien op de diversiteit van het personeel. In de meeste gevallen houden deze zich echter niet bezig met het integreren van de genderdimensie in de kerntaken van de administraties en vallen deze

dus niet onder *gender mainstreaming*. In verband met actieplannen en sensibiliseringsacties inzake *gender mainstreaming* was er daarnaast ook duidelijk verwarring tussen *gender mainstreaming* en specifieke acties ter bevordering van gelijke kansen.

10 administraties hebben een interne coördinatiestructuur opgericht die het proces van *gender mainstreaming* binnen de administratie moet begeleiden. Bepaalde van deze coördinatiestructuren zijn echter niet of weinig operationeel.
In sommige gevallen ging het om reeds bestaande coördinatiestructuren (duurzame ontwikkeling, diversiteit, …) die het bijkomende mandaat kregen om zich ook met de toepassing van *gender mainstreaming* bezig te houden.

Van de 17 administraties hebben er 5 een actieplan dat uiteenzet op welke manier men binnen de administratie de wet van 12 januari 2007 wil uitvoeren. Enkel de FOD Kanselarij van de Eerste Minister, de FOD Mobiliteit en Vervoer en de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg hebben een actieplan dat specifiek over *gender mainstreaming* gaat. In de twee andere administraties is er een engagement inzake *gender mainstreaming* opgenomen in één of meerdere andere actieplannen.
De actieplannen zijn vaak beperkt tot het invoeren van procedures en concentreren zich meestal nog niet op concrete acties of maatregelen waarin de genderdimensie geïntegreerd zou worden.

Er werden in beperkte mate sensibiliseringsacties rond *gender mainstreaming* georganiseerd, waaronder slechts enkele van langere duur. Een voorbeeld van een actie van langere duur is afkomstig uit de FOD Kanselarij van de Eerste Minister en de FOD Sociale Zekerheid. Deze administraties wijden op hun intranet een pagina aan *gender mainstreaming*, zodat de personeelsleden daar de nodige informatie kunnen vinden. Bij het ministerie van Landsverdediging wordt er in de basisopleiding van elke militair aandacht besteed aan de genderdimensie.

5. Conclusies en aanbevelingen

Na de goedkeuring in 2010 van het koninklijk besluit[65] tot oprichting van de Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG) vormde de korte legislatuur die ten einde loopt de gelegenheid voor de eerste poging tot toepassing van *gender mainstreaming* in het kader van de wet van 12 januari 2007[66].

Dankzij de wet van 12 januari 2007 en het KB van 26 januari 2010 kon een aanzienlijke vooruitgang worden geboekt wat betreft de toepassing van *gender mainstreaming* op Belgisch federaal niveau. Hoewel de structurele en doorgedreven integratie van de genderdimensie in het federale overheidsbeleid vandaag nog geen realiteit is, hebben de inspanningen die zijn geleverd tijdens de huidige legislatuur toch al tot verschillende concrete verwezenlijkingen geleid:

- Op federaal niveau bestaat er inmiddels een coördinatiestructuur die specifiek gericht is op *gender mainstreaming*, bestaande uit vertegenwoordigers van alle federale beleidscellen, alle FOD's en POD's en het ministerie van Landsverdediging. De ICG heeft met name de goedkeuring mogelijk gemaakt van een federaal plan *gender mainstreaming*[67], de uitwisseling van goede praktijken tussen administraties en de verspreiding van *gender mainstreaming* op administratief en beleidsniveau.
- Dankzij de aanstelling van administratieve en beleidsvertegenwoordigers als leden van de ICG die belast zijn met de opvolging van de toepassing van *gender mainstreaming* beschikt het Instituut nu ook over contacten binnen elke beleidscel en elke FOD en POD.
- Met het federaal plan beschikte men op Belgisch federaal niveau voor het eerst over een sterk beleidsengagement inzake *gender mainstreaming*, betreffende de bevoegdheden van alle Regeringsleden.
- Op het niveau van de administraties zijn er procedures opgesteld betreffende de tenuitvoerlegging van de wet. Zo wordt *gender budgeting* bijvoorbeeld steeds bekender bij de begrotingsverantwoordelijken en houden ze er steeds vaker rekening mee. Er is vooruitgang geboekt wat betreft de uitsplitsing naar geslacht van statistieken en de integratie van de genderdimensie in procedures met betrekking tot overheidsopdrachten en subsidies. De aanstelling van coördinatoren-trices inzake *gender mainstreaming* in iedere FOD en POD en bij het ministerie van Landsverdediging is een onmisbaar element voor dit soort ontwikkeling.
- Meer algemeen hebben de gevoerde acties in het kader van de uitvoering van de wet ervoor gezorgd dat de betrokken partijen het begrip *gender mainstreaming*, alsook de doelstelling ervan en het soort redenering die het impliceert, beter begrijpen.

Tijdens deze legislatuur heeft het Instituut, via het mandaat dat het bij wet wordt verleend, ook begeleidings- en ondersteuningswerkzaamheden kunnen ontwikkelen voor de toepassing van *gender mainstreaming*. Die werkzaamheden bestonden onder andere uit:

- de opmaak van een methodologisch kader en ondersteunende hulpmiddelen (de fiches[68]) voor de toepassing van *gender mainstreaming*;
- de uitwerking en organisatie van een opleiding voor de leden van de ICG;
- de voorbereiding en omkadering van de opmaak van het federaal plan en het verslag op het eind van de legislatuur;
- het leggen van de link tussen het thema van de gelijkheid van vrouwen en mannen en de inhoud van overheidsbeleidslijnen;

[65] Zie bijlage 2.
[66] Zie bijlage 1.
[67] Zie bijlage 4.
[68] Zie bijlage 5, bijlage 6, bijlage 8 en bijlage 9.

- de verlening van concreet advies in verband met de integratie van de genderdimensie in specifieke beleidslijnen of maatregelen;
- de opmaak en publicatie van ondersteunende hulpmiddelen (handleidingen, brochures …) met betrekking tot verschillende aspecten van *gender mainstreaming*, zoals *gender budgeting*, de 'gendertest' en overheidsopdrachten, en informatieverlening aan de partijen die betrokken zijn bij deze onderwerpen;
- de financiering en ondersteuning van de realisatie van een 'Inventaris en analyse van de naar geslacht uitgesplitste statistieken en de genderindicatoren op Belgisch federaal niveau'[69], die als basis zal dienen voor de onmisbare uitsplitsing naar geslacht van de federale statistieken.

De belangrijkste obstakels bij deze eerste uitvoering zijn:

- de moeilijkheid om een aanpak te begrijpen waarbij men de genderdimensie wil integreren in de inhoud van het overheidsbeleid op basis van de identificatie van de verschillen die zich voordoen tussen de respectieve situaties van vrouwen en mannen;
- de verwarring tussen *gender mainstreaming*, het specifieke beleid inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen en het diversiteitsbeleid dat binnen de federale administraties wordt gevoerd;
- het gebrek aan naar geslacht uitgesplitste statistieken in bepaalde bevoegdheidsdomeinen;
- wanneer deze statistieken bestaan, het onvoldoende gebruik ervan in het kader van het besluitvormingsproces;
- het feit dat *gender mainstreaming* niet alleen betrekking heeft op de leden van de ICG, maar ook op andere personen die betrokken zijn bij de definiëring en beoordeling van het overheidsbeleid;
- het feit dat *gender mainstreaming* vooral steunt op de (*ex ante* en *ex post*) beoordeling van het overheidsbeleid;
- het feit dat *gender mainstreaming* een sterke hiërarchische impuls vereist;
- het feit dat tijdens een korte legislatuur heel wat beleidslijnen prioritair zijn en sommige naar de achtergrond verdwijnen.

Tijdens de volgende legislatuur moet de toepassing van *gender mainstreaming* absoluut weer worden vermeld in het regeerakkoord en gepaard gaan met een sterke beleidsimpuls vanwege de Minister van Gelijke Kansen en alle Regeringsleden. Zoals bepaald in artikel 2 van de wet van 12 januari 2007 zou het eveneens wenselijk zijn om in het regeerakkoord beleidsdoelstellingen op te nemen die in overeenstemming zijn met de doelstellingen van Peking.

Het is belangrijk dat zo snel mogelijk na het aantreden van de volgende Regering wordt gestart met de toepassing van *gender mainstreaming*. De aanstelling van de vertegenwoordigers van de beleidscellen van de Regeringsleden binnen de ICG, die wordt vermeld in art. 2, 1° van het KB van 26 januari 2010, zou met andere woorden meteen na de oprichting van de beleidscellen moeten plaatsvinden. Een vermelding van deze verplichting in de richtlijnen betreffende de samenstelling van de beleidscellen zou deze aanstelling kunnen versnellen.

In dit kader zou het volgende federaal plan *gender mainstreaming* op twee verschillende manieren opgesteld kunnen worden.

[69] Deze inventaris kan geraadpleegd worden via de volgende link: http://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/inventaris_en_analyse_van_genderspecifieke_gegevens_en_genderindicatoren_op_belgisch_federaal_niveau.jsp.

Een eerste manier zou erin bestaan de tijdens deze legislatuur gerealiseerde verwezenlijkingen globaal te reproduceren en dus de Regeringsleden opnieuw te verzoeken twee of meer beleidslijnen te identificeren in het kader waarvan ze zich zouden verbinden tot de integratie van de genderdimensie. Interdepartementaal overleg over engagementen die mogelijk betrekking hebben op meerdere departementen zou daarbij noodzakelijk kunnen zijn.
Uitgaande van een normale legislatuurperiode zou een eerste balans van de uitvoering van de engagementen die vermeld worden in het federaal plan worden opgesteld in het kader van het bij wet voorziene tussentijds verslag waarin de gerealiseerde vorderingen worden opgevolgd. Deze balans zou de gelegenheid zijn om de inhoud van het plan te herzien met het oog op de goedkeuring van nieuwe beleidsdoelstellingen of de verdere uitvoering van doelstellingen die mogelijk nog niet zijn gerealiseerd. Een nauwe samenwerking tussen de beleidscellen van de Regeringsleden en het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen bij de keuze van de beleidslijnen die in het plan zouden kunnen worden opgenomen, zou het risico kunnen verminderen dat er in het plan beleidslijnen worden opgenomen die niet meteen geschikt zijn voor een integratie van de genderdimensie.

Een andere mogelijkheid zou zijn om aan het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen de taak toe te vertrouwen een screening uit te voeren van het regeerakkoord en de algemene beleidsnota's, en de Regeringsleden voor te stellen te werken aan de integratie van de genderdimensie in de beleidslijnen die de duidelijkste genderdimensie vertonen.
Het risico dat zich hier zou kunnen stellen, is dat men een zeker onevenwicht vaststelt tussen de Regeringsleden die verantwoordelijk zijn voor bevoegdheden die gevoelig zijn op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen en de andere Regeringsleden. Dit onevenwicht zou beperkt kunnen worden door een maximum- en minimumaantal vast te leggen voor de beleidslijnen die door de Regeringsleden in het federaal plan worden vermeld. Ook hier zou een balans van de uitvoering van de engagementen die vermeld worden in het federaal plan kunnen worden opgesteld in het kader van het tussentijds verslag en zou dit de gelegenheid zijn om de inhoud ervan te herzien met het oog op de goedkeuring van nieuwe beleidsdoelstellingen of de verdere uitvoering van doelstellingen die mogelijk nog niet zijn gerealiseerd.

In ieder geval zou de uitvoering van dit plan gepaard moeten gaan met een versterking van de samenwerking tussen de beleidscellen en de administraties. Die versterking zou zich moeten vertalen in de oprichting en regelmatige werking van ad-hoccoördinatiestructuren bestaande uit de administratieve en beleidsvertegenwoordigers van de ICG, administratieve en beleidsdeskundigen die rechtstreeks te maken hebben met de in aanmerking genomen thematiek en vertegenwoordigers van het Instituut.
Dankzij deze ad-hoccoördinatiestructuren zal het transversale aspect van *gender mainstreaming* dus verwezenlijkt kunnen worden door andere personen dan de leden van de ICG bij de toepassing ervan te betrekken.
Naast de impuls en de steun die de Regeringsleden aan hun directe medewerkers geven wat betreft de integratie van de genderdimensie, zullen ze er ook over moeten waken dat de coördinatoren inzake *gender mainstreaming* die werden aangesteld binnen de administraties die onder hun bevoegdheid vallen, de steun van hun hiërarchie krijgen om hun opdracht te kunnen uitvoeren.

De toelichtings-, opleidings- en sensibiliseringsinspanningen met betrekking tot de integratie van de genderdimensie en het nut ervan als methode op basis van de beoordeling van de impact van het overheidsbeleid moeten worden voortgezet. Ook de betrokkenheid van de leden van de ICG bij het sensibiliseren en toelichten van de aanpak binnen hun respectieve administraties en beleidscellen zal versterkt moeten worden. De opleiding van de leden van de ICG moet zo snel mogelijk na de aanstelling van de voor het beleid aansprakelijke leden worden georganiseerd.

Naast de leden van de ICG moeten ook andere partijen die essentieel zijn bij de voorbereiding en opmaak van de beleidslijnen worden geïnformeerd via opleidingen, informatiesessies, vergaderingen, enz.

Het hele proces zal moeten steunen op een aanzienlijke inspanning wat betreft de productie en het gebruik van naar geslacht uitgesplitste statistieken. Dat deze statistieken een centrale rol spelen, is gebleken bij deze eerste uitvoering van de geïntegreerde aanpak van de genderdimensie.
In dat opzicht zou het bijzonder nuttig zijn als elke administratie een samenvattend document zou opstellen, en dat regelmatig zou bijwerken, waarin de belangrijkste verschillen tussen vrouwen en mannen worden vermeld die binnen hun respectieve bevoegdheidsdomeinen bestaan. De door het Instituut gepubliceerde brochure 'Vrouwen en mannen in België. Genderstatistieken en genderindicatoren'[70] en de inventaris betreffende de uitsplitsing naar geslacht van de federale statistieken zouden kunnen bijdragen tot de opmaak van deze werkinstrumenten.

De inspanningen voor de uitsplitsing naar geslacht van de statistieken, alsook voor de opleiding en sensibilisering van de partijen die betrokken zijn bij het besluitvormingsproces, zullen noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de reguleringsimpactanalyse (RIA) die tijdens de volgende legislatuur van kracht zal worden, en meer in het bijzonder voor de realisatie van het luik gewijd aan de gelijkheid van vrouwen en mannen. Naast het gebruik van de statistieken zal de goedkeuring van een impactanalyse van de federale reglementeringen bijdragen tot de uitwerking van de ex ante beoordeling van het overheidsbeleid waarop *gender mainstreaming* grotendeels steunt.

Tot slot moeten we eraan herinneren dat *gender mainstreaming* een aanpak, een methode is en dat het dus gaat om een middel dat bestemd is om een beleidsdoelstelling te halen: de gelijkheid van vrouwen en mannen in de samenleving versterken. Deze korte legislatuur was de eerste poging tot uitvoer van deze aanpak in het kader van de wet van 12 januari 2007. Tijdens de volgende legislaturen zal het de bedoeling zijn ervoor te zorgen dat *gender mainstreaming* een doeltreffend middel wordt om de samenleving concreet te laten evolueren naar een samenleving waar meer gelijkheid heerst tussen vrouwen en mannen. Daarvoor zullen menselijke en eventueel ook financiële middelen nodig zijn, maar vooral de steun en betrokkenheid van alle Regeringsleden en de administraties die onder hun bevoegdheid vallen.

[70] Deze publicatie kan geraadpleegd worden via de volgende link: http://igvm-iefh.belgium.be/nl/binaries/GenderStat_N_Hfdst1-8_tcm336-161101.pdf.

III. Verslag van de Minister van Gelijke Kansen over het beleid dat werd gevoerd in overeenstemming met de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad

1. Inleiding

In dit verslag van de Minister van Gelijke Kansen worden de politieke acties voorgesteld die ze gevoerd heeft sinds het begin van de legislatuur, in overeenstemming met de verbintenissen die ze aangegaan is in het kader van de twee algemene beleidsnota's die voor het Parlement voorgesteld werden en die verband houden met de strategische doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie in Peking. In dit verslag wordt ook de nadruk gelegd op de financiële steun van de Minister aan een hele reeks initiatieven van het middenveld in het kader van de strategische doelstellingen van Peking.

2. Acties gevoerd in diverse domeinen van het actieplatform van Peking

Doelstelling D: Geweld tegen vrouwen

D.1. Geïntegreerde maatregelen treffen om geweld tegen vrouwen te voorkomen en uit te bannen.

Updaten van het nationaal actieplan (NAP) ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld

Sensibilisering, vorming, preventie, bescherming, slachtofferzorg, daderhulp en het opstarten van een doeltreffende anticriminaliteitspolitiek: dat waren de fundamentele doelstellingen van het nationale actieplan (NAP) gericht op de strijd tegen partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld 2010-2014. Talrijke concrete maatregelen werden reeds genomen, zowel op het federale niveau als op dat van de gemeenschappen, de gewesten, de provincies en de gemeenten.

Onder impuls van de Minister werd beslist om het Belgisch NAP 2010-2014 te actualiseren, teneinde het meer in overeenstemming te brengen met het Belgisch beleid terzake sinds de goedkeuring van het plan in 2010.

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (Instituut) kreeg de opdracht toevertrouwd om deze werkzaamheden te coördineren. Het Instituut heeft onder meer alle voorstellen verzameld voor nieuwe maatregelen en aanbevelingen die voortkwamen uit een raadpleging van het middenveld (zie het punt aangaande de stand van zaken van het NAP 2010-2014 en het overzicht van de lacunes hierin). Dit actualiseringsproject voor werd voorgelegd en herwerkt tijdens verschillende vergaderingen van de vertegenwoordigers van de betrokken beleidscellen, onder leiding van de beleidscel van de Minister.

Op initiatief van de Minister, werd de update van het NAP 2010-2014 op 10 juni 2013 goedgekeurd tijdens een interministeriële conferentie. Er werden nieuwe maatregelen opgenomen die inspelen op de huidige noden, om de draagwijdte van het Belgisch beleid te versterken. Op die manier wordt het NAP aangevuld met nieuwe acties die uitgaan van alle stakeholders.
Bovendien werd in dit kader samen met de goedkeuring van de update van het NAP 2010-2014 een nota voorgesteld over de oprichting van een specifieke werkgroep, om de integratie voor te bereiden van het luik 'seksueel geweld' binnen het volgende meerjaren-NAP (zie punt met betrekking tot de uitbreiding van het actieveld van het NAP naar alle vormen van geweld tegen vrouwen).

Stand van zaken van het NAP 2010-2014 en overzicht van de lacunes terzake

De Minister steunde het Instituut in zijn rol als coördinator van het NAP 2010/2014. Om het NAP te begeleiden en voor de uitvoering ervan te zorgen, vonden verschillende vergaderingen van de interdepartementale groep plaats met deelname van de vertegenwoordigers van de administraties en van de ministeriële beleidscellen van de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten. In dit kader werd een stand van zaken opgemaakt van de diverse maatregelen die reeds in het NAP opgenomen zijn. Dankzij deze oefening konden tevens de nieuwe maatregelen, die sedert de goedkeuring van het plan in november 2010 werden uitgewerkt, verzameld worden en konden de overblijvende problemen worden aangepakt. In samenwerking met de Minister heeft het Instituut een brede raadpleging van het middenveld (verenigingen, deskundigen op het terrein, academische wereld, enz.) langs elektronische weg opgestart, om het overzicht van aanhoudende

problemen te vervolledigen. Bovendien nodigde het Instituut in maart 2012 verschillende vertegenwoordigers van het middenveld uit op een ontmoeting om een aantal punten uit te diepen. Die werden tevens gebruikt in het kader van de door de Minister gewenste uitwerking van de update van het NAP 2010-2014 (zie punt m.b.t. de update van het nationaal plan ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld).

Uitbreiding van het actieveld van het NAP tot alle vormen van geweld tegen vrouwen

Op 11 september 2012 ondertekende België het Verdrag ter preventie en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld van de Raad van Europa (zie punt met betrekking tot migrantenvrouwen en partnergeweld), dat het eerste juridisch bindend instrument voor deze materie vormt. Dit Verdrag bevat verschillende bepalingen aangaande seksueel geweld.

In het huidige NAP doelt seksueel geweld enkel op seksueel geweld binnen een relatie tussen partners of binnen de familie. De problematiek gaat echter veel verder (denk bijvoorbeeld aan verkrachting en/of aanranding van eerbaarheid). Er werden al diverse initiatieven op touw gezet in België om dit soort geweld te bestrijden, maar deze vallen buiten het huidige NAP.

Volgens de politiestatistieken werden er in 2011 3.024 klachten ingediend wegens verkrachting, 232 klachten wegens groepsverkrachting, 1.454 klachten wegens aanranding van de eerbaarheid met geweld, voornamelijk binnen de huismuren of op de openbare weg, en 2.121 klachten wegens aanranding van de eerbaarheid, maar zonder geweld. De laatste veiligheidsmonitor brengt echter aan het licht dat meer dan 90% van de seksuele misdrijven niet bij de politie aangegeven worden en bijgevolg niet in de politiestatistieken zijn opgenomen.

Op basis van deze informatie heeft de Minister beslist de nadruk te leggen op de bestrijding van seksueel geweld en voor het volgende meerjaren-NAP, voorzien vanaf 2014, de integratie voor te bereiden van een specifiek luik gewijd aan deze vorm van geweld. Daarom stelde de Minister op de interministeriële conferentie voor het Instituut te mandateren om een ‘luik seksueel geweld’ te ontwikkelen binnen het volgende nationaal meerjarenactieplan ter bestrijding van geweld tegen vrouwen.

In dit kader werd een groep van deskundigen in het leven geroepen om de inventaris op te maken van de reeds uitgevoerde acties en nog te ondernemen acties inzake bestrijding van seksueel geweld. Tevens moest deze groep aanbevelingen formuleren op korte, middellange en lange termijn. Daarnaast werd een werkgroep opgericht, bestaande uit vertegenwoordigers van de federale, gewestelijke en gemeenschapsadministraties belast met de problematiek van het seksueel geweld, teneinde voorstellen uit te werken voor maatregelen op korte, middellange en lange termijn.

De Minister was medeorganisator van een Colloquium in de Senaat over seksueel geweld. Na dit colloquium werd, zoals dit ook voor verdachte overlijdens werd gedaan, een draaiboek opgesteld met scenario’s om optimaal te kunnen optreden. Binnenkort zal ook een specifieke vorming en een ‘handleiding opvang’ uitgewerkt worden voor het eerstelijnspersoneel. Er zal tevens een communicatiecampagne gelanceerd worden.

Opstellen van een actieplan tegen gedwongen huwelijken

Specifieke sancties

De Minister steunde de goedkeuring van de wet om de strijd tegen schijnhuwelijken en schijn-wettelijke samenwoningen op te voeren. Deze wet werd voorgesteld door de Staatssecretaris voor Asiel en Migratie en de Minister van Justitie. Deze wet heeft in de allereerste plaats betrekking op de schijnhuwelijken en de schijn-wettelijke samenwoningen, maar ook op gedwongen huwelijken en wettelijke samenwoningen. Voor schijn-wettelijke samenwoningen en gedwongen wettelijke samenwoningen worden door de wet gelijkaardige regels ingevoerd als deze die reeds van kracht zijn voor schijnhuwelijken en voor gedwongen huwelijken. De wet heeft meer bepaald tot doel de gevangenisstraffen aanzienlijk te verzwaren en de boetes verhogen. Bovendien heeft hij ook de bedoeling om de nietigverklaring van onrechtmatige huwelijken te versnellen en, bij uitbreiding, die van de onrechtmatige samenwoningen. En dat is van belang voor de slachtoffers. Momenteel kan enkel de burgerlijke rechter een gedwongen huwelijk nietig verklaren. Bovendien moet de burgerlijke rechter vaak wachten op de strafrechter als er een onderzoek loopt. Met de nieuwe wet kan de strafrechter iemand veroordelen voor gedwongen huwelijk en tegelijk de nietigverklaring uitspreken. Zo wordt vermeden dat er een nieuwe procedure moet opgestart worden. Deze nieuwe beschikking geldt ook voor de gedwongen samenwoning.

Detectie en preventie opvoeren

In samenwerking met de Staatssecretaris voor Gelijke Kansen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, wenste de Minister de ambtenaren van burgerlijke stand van de gemeenten te sensibiliseren rond gedwongen huwelijken en hen bewust te maken van de alarmsignalen, om te vermijden dat een huwelijk onder dwang voltrokken wordt. Deze opleidingen vonden plaats in november 2013. De Minister heeft ook een inventaris opgemaakt van de cellen ‘schijnhuwelijken’ die in bepaalde steden zijn opgericht, teneinde hen door een specifieke expertise over gedwongen huwelijken nog beter toe te rusten voor het vervullen van hun opdracht. Er zal hen een specifieke vorming worden aangeboden eind 2013. Daarnaast wou de Minister een specifieke sensibiliserings- en begeleidingsstrategie ontwikkelen voor consulaten zodat die zo adequaat mogelijk gebruik maken van de weigering tot consulair attest in geval van alarmsignalen die wijzen in de richting van een gedwongen huwelijk. De beleidscel van de Minister voerde al een sensibilisering op 25 maart 2013 bij alle consuls die in Brussel samenkwamen voor de consulaire week. Er werd hen een lijst overhandigd met alarmsignalen, zoals die met name in Nederland wordt gebruikt. De Minister wenste ook alle politiezones te sensibiliseren voor gedwongen huwelijken om de preventie en de detectie van dit fenomeen op te drijven. Daartoe werd een artikel gepubliceerd in de Politiekrant ‘Inforevue’.

Tot slot werd in november 2013, in samenwerking met de Staatssecretaris voor Asiel en Migratie, een sensibiliseringscampagne verspreid rond schijnrelaties en gedwongen relaties, ten behoeve van het grote publiek. Deze campagne bestaat uit een brochure en een videoclip.

De ontwikkeling van een beleid ter bestrijding van eergerelateerd geweld

De Minister moedigde het Instituut aan om een beleid ter bestrijding en preventie van eergerelateerd geweld te bepalen via een strategisch en multidisciplinair plan waarbij alle actoren betrokken worden. Daarom werd een groot voorbereidend werk opgestart in samenwerking met de vele bevoegde administratieve en politieke partners, maar ook met de personen uit de betrokken gemeenschappen.

Een maximale samenwerking van de verenigingen en van de verschillende groepen binnen de gemeenschappen is essentieel voor de ontwikkeling en de uitvoering van een efficiënt beleid. Daarom toonde de Minister zich verheugd over het advies van het Instituut om een zo ruim mogelijke samenwerking en betrokkenheid van de verenigingen bij het toekomstig beleid te waarborgen.

Er werden ook contacten gelegd om reeds vanaf nu specifieke acties op touw te zetten. Op basis van fenomenologisch onderzoek rond eergerelateerd geweld in België, publiceerden het Instituut en de vzw Zijn een brochure om de interventiemogelijkheden van de beroepshulpverleners te verbeteren.

Met belangstelling heeft de Minister de deelname gevolgd van het Instituut aan de Vlaamse werkgroep rond eergerelateerd geweld. Deze instantie brengt deskundigen, veldwerkers, personen uit het maatschappelijk middenveld en uit de politieke wereld samen rond de thematiek van eergerelateerd geweld. De bedoeling is kennis en (nationale en internationale) initiatieven samen te brengen en te coördineren. Om de informatie aan te vullen in het kader van een brede raadpleging op nationaal niveau, worden er ook aan Franstalige zijde stappen gezet door deskundigen en veldwerkers.

Bovendien nodigde de Minister het maatschappelijk middenveld uit in het kader van de uitwerking van een specifiek beleid ter bestrijding van eergerelateerd veld. Ze wil tevens gesprekken voeren op ministerieel niveau om het resultaat van deze verschillende werkzaamheden te integreren in het volgende nationaal meerjarenactieplan tegen gendergerelateerd geweld.

Nationaal veiligheidsplan

De Minister wenste de bestrijding van intrafamiliaal geweld als prioritair criminaliteitsverschijnsel te beschouwen binnen het nationaal veiligheidsplan 2012-2015. Dat betekent dat de leden van de politie bijzonder aandachtig moeten zijn voor intrafamiliaal geweld als zij hiermee in aanraking komen tijdens de uitoefening van hun beroep. Bovendien moeten de politiezones dit fenomeen aankaarten binnen hun zonale veiligheidsplannen (ZVP). Meermaals heeft de Minister de politiezones verzocht in hun plannen de nadruk te leggen op hun inspanningen om intrafamiliaal geweld te bestrijden. Momenteel plannen 75 politiezones acties om partnergeweld of intrafamiliaal geweld te bestrijden.

Bestrijding van huiselijk geweld

Met de Minister van Justitie en het College van procureurs-generaal werd een omzendbrief in omloop gebracht in december 2012, betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld (omzendbrief 18/2012 van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep).

Het verdrag van de Raad van Europa ter preventie en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld

De Minister steunde de werkzaamheden rond de uitwerking van het Verdrag in de Raad van Europa en wenste de opvolgingsmaatregelen van de Conventie van Istanbul over te nemen als specifieke NAP-maatregel. In samenwerking met de Gemeenschappen en de Gewesten die ook verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van dit Europese instrument, stelde de Minister voor dat met de bepalingen van het Verdrag zo goed mogelijk rekening zou worden gehouden in het Belgisch stelsel ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld en dat de bepalingen als vertrekpunt gebruikt zouden worden bij het opstellen van het volgende meerjaren-NAP. Het ratificatieproces van het Verdrag van Istanbul is momenteel aan de gang. De Minister benadrukte verscheidene keren dat België de wil heeft om dit Verdrag zo snel mogelijk te ratificeren en steunde de initiatieven in deze richting,

zoals het seminarie 'Geweld tegen vrouwen en het Verdrag van Istanbul, op weg naar ratificatie', dat plaatsvond op 30 november 2012 in de Senaat.

Teneinde het nieuwe Nationaal actieplan op te stellen ter bestrijding van geweld tegen vrouwen, werd het middenveld geraadpleegd, evenals de interdepartementale coördinatiegroep. Er wordt gepland om de structuur van het nieuwe NAP af te stemmen op die van het Verdrag van de Raad van Europa over de preventie en de bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. Dat zal de monitoring vergemakkelijken.

Immigrantenvrouwen en partnergeweld

Op 13 december 2012 ontmoette de Minister de vertegenwoordigers van de organisatie *Human Rights Watch*. Deze organisatie ligt aan de basis van het rapport over de toegang van migrantenvrouwen tot de bescherming tegen intrafamiliaal geweld.
In dit opzicht bepaalt de wet dat de minister of zijn/haar afgevaardigde een bijzondere aandacht besteed aan de toestand van personen die het slachtoffer zijn van geweld in hun familie, die niet langer een gezinskern vormen met de persoon met wie ze zich hebben herenigd, en die bescherming nodig hebben. In die gevallen brengt hij/zij de betrokken persoon op de hoogte van de beslissing geen einde aan diens verblijf te stellen op grond van het feit dat de persoon geen werkelijk huwelijks- of gezinsleven onderhoudt.
In het kader van de uitwerking van het volgend nationaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld en een aantal vormen van intrafamiliaal geweld, wenst de Minister dat de aanbevelingen uit het rapport van *Human Rights Watch* het voorwerp blijven uitmaken van discussies om te onderzoeken of ons huidig stelsel kan verbeterd worden.

D.2. De oorzaken en gevolgen van geweld tegen vrouwen en de doeltreffendheid van preventiemaatregelen bestuderen.

Een betere kennis van het fenomeen van de gedwongen huwelijken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In samenwerking met de Staatssecretaris voor Gelijke Kansen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest financierde de Minister een onderzoek over gedwongen huwelijken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Met de studie wou men de gedwongen huwelijken in Brussel objectief in kaart brengen. Er werden bestaande kwantitatieve gegevens gebruikt. Daarnaast werden de verschillende spelers (Politie, Parket, Gemeenten) ondervraagd die op het veld en binnen de instellingen werkzaam zijn. Een verzameling van de gegevens met betrekking tot de ervaringen van de slachtoffers (kwalitatieve aanpak) werd eveneens uitgebouwd.

Uit de studie blijkt dat het niet eenvoudig is om aan betrouwbare cijfers te komen over een fenomeen als het gedwongen huwelijk. Het onderzoek wijst ook uit dat de noodzaak bestaat om maatregelen ter preventie, sensibilisering en informatie te versterken, maar maakt ook duidelijk dat er maatregelen moeten genomen worden om slachtoffers op te vangen. Zo kunnen slachtoffers op een efficiënte manier worden begeleid en wordt het aantal niet gerapporteerde gevallen teruggedrongen. In mei 2013 wenste de Minister de resultaten van het onderzoek voor te stellen aan het Brusselse maatschappelijk middenveld om ideeën uit te wisselen en relevante actiepistes uit te stippelen.

De oprichting van een Observatorium voor partnergeweld en geweld tegen vrouwen

De Minister ondersteunde de fundamentele opdrachten van het Instituut in het kader van de uitvoering van het nationaal actieplan (NAP) ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld 2010-2014. Het Instituut coördineert de

interdepartementale groep belast met de opvolging van het NAP waaraan een vertegenwoordiger van de beleidscel van de Minister deelneemt. Het ziet toe op de uitwisseling van informatie tussen de verschillende actoren op federaal, gewestelijk en gemeenschapsniveau, die rechtstreeks betrokken zijn bij de concrete uitvoering van het NAP. Het brengt diverse meningen, evaluaties en lacunes samen van de betrokken partners en van de wetenschappelijke wereld aangaande de verschillende acties opgenomen in het NAP. Het ontwikkelt eveneens zelf acties op eigen initiatief of in samenwerking met andere partners.

Het Instituut heeft al een rol als observatorium voor de problematiek: het verzamelt, analyseert en verspreidt adviezen, evaluaties en verslagen over de maatregelen genomen binnen of buiten het kader van het NAP, evenals de goede praktijken die op Europees en internationaal niveau worden ontwikkeld. Ondanks de moeilijke begrotingscontext, heeft de Minister het budget van het Instituut voor deze missies kunnen handhaven.

D.3. Vrouwenhandel uitbannen en slachtoffers van geweld als gevolg van prostitutie en vrouwenhandel ondersteunen.

Het fenomeen prostitutie beter begrijpen

In samenwerking met haar Franse collega Najat Vallaud-Belkacem, Minister van vrouwenrechten, organiseerde de Minister op 30 september 2013 een internationale interministeriële conferentie over de opvolging, 65 jaar na datum, van het Verdrag van New York tot bestrijding van de mensenhandel en van de uitbuiting van de prostitutie van anderen. Ze wou een stand van zaken opmaken van de toepassing van dit Verdrag door de Lidstaten van de Europese Unie die het ondertekenden, perspectieven voor acties identificeren, aanmoedigen om tot dit Verdrag toe te treden en gemeenschappelijke doelstellingen voorstellen voor een grotere harmonisering van beleidslijnen ter bestrijding van mensenhandel en de exploitatie van de prostitutie van anderen. Dit initiatief was des te noodzakelijker en dringender omdat de netwerken van mensenhandel en gedwongen prostitutie gebruik maken van de uiteenlopende aanpak in de Europese landen om hun criminele activiteiten te ontwikkelen en uit te breiden.
Deze conferentie leidde tot een gemeenschappelijke verklaring van de landen die het Verdrag van New York ondertekenden. Het was tevens de gelegenheid om de moeilijkheden aan te stippen waarmee we in België geconfronteerd worden, met name het niet toepassen van de wet en de verschillende manieren waarop de gemeenten de prostitutie aanpakken. De Minister heeft daarom contact opgenomen met haar Collega van Justitie om een gemeenschappelijke richtlijn op te stellen die de huidige regels en het vervolgingsbeleid door de politie- en gerechtelijke overheden nog eens duidelijk omschrijft en moet zorgen voor een betere coördinatie tussen de lokale besturen.

Doelstelling E. Vrouwen en gewapende conflicten

E.1. De participatie van vrouwen in conflictoplossing op besluitvormingsniveau verruimen en vrouwen beschermen die leven in omstandigheden waarin sprake is van gewapende en andere conflicten of die leven onder buitenlandse bezetting.
E.3. Niet-gewelddadige vormen van conflictoplossing bevorderen en schendingen van mensenrechten in conflictsituaties tegengaan.
E.4. De bijdrage van vrouwen aan de totstandbrenging van een cultuur voor vrede bevorderen.
E.5. Zorgen voor bescherming, ondersteuning en opleidingen voor vrouwelijke vluchtelingen, andere ontheemde vrouwen die behoefte hebben aan internationale bescherming, en binnenlandse ontheemde vrouwen.

In 2000 keurde de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties resolutie 1325 ‘Vrouwen, vrede en veiligheid’ goed. Die resolutie vraagt aan de lidstaten om de nodige stappen te ondernemen om de deelname van vrouwen bij de preventie en de beheersing van conflicten en bij het herstel van de vrede te bevorderen, en om de vrouwen voor, tijdens en na conflicten te beschermen. Om de resolutie op nationaal niveau te implementeren, vraagt de Veiligheidsraad aan de lidstaten om een nationaal actieplan op te stellen.

Hiertoe werd in 2008 een taskforce opgericht, waartoe ook de beleidscel van de Minister van Gelijke Kansen en het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen behoorden. Dat heeft begin 2009 geleid tot de voorstelling van ‘Vrouwen, Vrede en Veiligheid – Belgisch actieplan voor de uitvoering van resolutie 1325 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties’. Dit nationale actieplan bestreek de periode 2009 – 2012.
In dit actieplan verbonden de Minister van Gelijke Kansen en het Instituut zich ertoe om de betrokken openbare administraties te steunen bij de integratie van de genderdimensie in hun respectievelijke werking. Daarnaast namen ze een sensibiliserende functie op zich.

Op vraag van de Minister, heeft het Instituut meegewerkt aan de Stand van Zaken inzake de uitvoering van het Nationaal Actieplan en aan de conferentie die hierover georganiseerd werd op 12 december 2011 in aanwezigheid van parlementairen en vertegenwoordigers van het maatschappelijke middenveld.

In 2011 en 2012 heeft het Instituut ook zijn sensibiliseringswerk rond resolutie 1325 voortgezet, in samenwerking met het Belgisch Platform 1325. Er werden broches in de vorm van een witte klaproos verdeeld; door een dergelijke broche op te spelden, kon men zijn steun uitdrukken voor de resolutie en het actieplan. In 2011 ging de campagne van de witte klaprozen gepaard met een actie in de Senaat. Op 27 oktober kwam daar een grote groep personen samen om parlementairen aan te sporen om ook te ijveren voor de concrete uitvoering van het actieplan.
Ook de campagne met als titel ‘Zoek uw Vredesvrouw’ werd in 2011 en 2012 met steun van het Instituut herhaald. Deze campagne is bedoeld om elk jaar vrouwen te bekronen die de uitvoering van resolutie 1325 steunen of zelf die resolutie toepassen op het terrein en vrouwen en plaatselijke vrouwenbewegingen in regio’s in een (post-)conflictsituatie steunen. De winnaressen werden op 12 december 2011 en 11 december 2012 bekroond tijdens een ceremonie. Ze ontvingen een certificaat dat hen de titel ‘vredesvrouw’ verleent, alsook een zilveren broche in de vorm van een klaproos en hun namen werden gepubliceerd op de website www.vrouwenkracht.net.
In 2013 werden deze sensibiliseringsacties ook verdergezet. Daarnaast financierde het Instituut de druk van een brochure van de Nederlandstalige Vrouwenraad, getiteld ‘Aan de slag met Vrouwenkracht is Vredesmacht’. Deze brochure geeft informatie over het thema van ‘Vrouwen, vrede en veiligheid’ en reikt tips aan over hoe rond deze thema’s acties georganiseerd kunnen worden.

Eind 2012 liep het eerste nationale actieplan ten einde. Vanaf september 2012 werden er vergaderingen van de taskforce georganiseerd ter voorbereiding van een nieuw actieplan. De beleidscel van de Minister van Gelijke Kansen en het Instituut namen actief deel aan deze vergaderingen, coördineerden de opstelling van het nieuwe actieplan samen met de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en stonden de andere departementen bij tijdens het opstellen van hun bijdragen. Op 19 juli 2013 nam de Ministerraad akte van het nieuwe actieplan voor de periode 2013-2016.
In dit nieuw actieplan hernemen de beleidscel van de Minister van Gelijke Kansen en het Instituut de ondersteunende en sensibiliserende rol van het vorige actieplan. Het Instituut zal ook een rol van monitoring op zich nemen, via de coördinatie van het verslag dat vanaf 2015 jaarlijks aan het Parlement voorgelegd moet worden en dat de vorderingen inzake de uitvoering van het actieplan moet voorstellen.

Doelstelling F. Vrouwen en economie

F.2. De gelijke toegang van vrouwen tot hulpbronnen, werkgelegenheid, afzetgebieden en handel vergemakkelijken.
F.5. Professionele segregatie en alle vormen van discriminatie bij de arbeidsvoorziening uitbannen.

De bestrijding van de loonkloof

België was de laatste jaren bijzonder actief in de strijd tegen de loonkloof en heeft diverse initiatieven genomen op verschillende niveaus, onder meer op initiatief van de Minister.
De Minister verhief de strijd tegen de loonkloof tot een van de prioriteiten onder de voorgaande legislatuur als Minister van Werk. Ze zette dit werk voort door actief haar collega Monica De Coninck te steunen. Op 8 maart 2012 werd zo een wet goedgekeurd om de loonkloof tussen vrouwen en mannen weg te werken. Deze wet bepaalt dat maatregelen ter bestrijding van de inkomensverschillen op drie onderhandelingsniveaus worden overlegd: het interprofessioneel, sectoraal en ondernemingsniveau. Deze meervoudige aanpak werd ingegeven door de complexiteit van de loonkloof, die zelf meerdere dimensies omvat.

Sinds 2007 publiceert het Instituut elk jaar een verslag over de loonkloof. In 2013 lanceerde het Instituut naast het verslag ook een nieuwe internetsite www.loonkloof.be. Deze site, die regelmatig geüpdatet wordt, verstrekt extra informatie over de loonkloof. Via de site kunnen werkgevers eveneens dankzij een speciale tool de loonkloof berekenen binnen hun bedrijf.

Wijziging van de sociale balans

Om de loonkloof op een efficiënte manier weg te werken, zijn objectieve gegevens onontbeerlijk. In het kader van de uitvoering van de wet, worden belangrijke categorieën van de sociale balans opgesplitst op basis van geslacht (met name het gemiddeld aantal werknemers die voltijds en deeltijds tewerkgesteld zijn, de personeelskosten en extralegale voordelen).

Invoering van een systeem voor een vlotte evaluatie van de functieclassificatiesystemen, om te komen tot de genderneutraliteit ervan

De wet van 22 april 2012 ter bestrijding van de loonkloof bepaalt dat de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg de functieclassificatiesystemen moet beoordelen binnen een termijn van een jaar om na te gaan of deze genderneutraal zijn. In geval van negatieve beoordeling moet het paritair comité een actieplan in werking stellen om komaf te maken met tegenstrijdigheden inzake genderneutraliteit.

Gezien de grote hoeveelheid aan classificatiesystemen (260 voor 170 paritaire comités) en de beperkte tijd om deze te beoordelen, heeft het Instituut besloten een ranking te bepalen van functieclassificatiesystemen waarvan de genderneutraliteit prioritair moet bestudeerd worden. De criteria die gehanteerd worden om de 'graad van hoogdringendheid' te evalueren zijn: de periode gedurende dewelke het systeem reeds in gebruik is (hoe recenter het systeem, hoe minder dringend de beoordeling), het aantal werknemers en werkneemsters (hoe beperkter het toepassingsgebied, hoe minder dringend de beoordeling) en, ten slotte, de grootte van de loonkloof. Dit project werd uitgevoerd tussen 1 juli 2012 en 30 oktober 2012.

De Minister ondersteunde haar Collega van Werk in de goedkeuring van de wet van 12 juli 2013 die een nieuwe procedure invoert inzake het verloop van de beoordeling van functieclassificaties. Daartoe werd de wet ter bestrijding van de loonkloof van 22 april 2012 aangepast, met als doel de efficiëntie van de controlemaatregelen te verhogen.

Gelijkheid verzekeren bij de toekenning van extralegale voordelen

De kwestie van de extralegale voordelen wordt deels geregeld door de wet van 22 april 2012. Deze bepaalt immers dat de rubrieken van de sociale balans die verband houden met extralegale voordelen uitgesplitst moeten worden en dat ondernemingen met meer dan 50 werknemers een tweejaarlijks rapport moeten publiceren met een analyse van de verloningsstructuur binnen het bedrijf. Dit rapport zal naar geslacht uitgesplitste gegevens moeten bevatten die betrekking hebben op de lonen en rechtstreekse sociale voordelen, maar ook de werkgeversbijdragen voor extralegale verzekeringen, evenals de andere extralegale voordelen bovenop het loon (bijvoorbeeld de tweede pensioenpijler).

Na het onderhoud van de Minister met haar Collega van Werk en de Algemene Directie ter Controle van de sociale wetten van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg, vond trouwens een vergadering plaats met de verantwoordelijken van het Instituut om ervoor te zorgen dat een uitwisseling van informatie en expertise zou plaatsvinden, gelijkaardig aan wat de algemene directie deed met het Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding. Daaropvolgend werd een samenwerkingsprotocol opgesteld tussen de twee entiteiten. Op die manier zullen de sociale inspecteurs die instaan voor de controle van de sociale wetten een vorming krijgen om discriminatie beter te kunnen bestrijden, ook in verband met de ongelijke toekenning van extralegale voordelen.

F.6. De verzoening van familiale en professionele verantwoordelijkheden van vrouwen en mannen bevorderen.

Verzoening van privé- en beroepsleven

Het Instituut publiceerde in 2011 een studie over het vaderschapsverlof, met als doel te begrijpen welke eventuele remmen er zijn voor de werknemers. De studie toont aan dat het aantal vaders dat gebruik maakt van dit verlof met 10% gestegen is tussen 2006 en 2008 en dat 81,3% van hen hun vaderschapsverlof opnam. Daarentegen verklaarde 10,8% wel moeilijkheden te hebben gehad tijdens het opnemen van het vaderschapsverlof[71].

Een van de aanbevelingen uit de studie betreft het belang van sensibilisering en informatie van vaders rond het verlof. Dat geldt eveneens voor het ouderschapsverlof. In dit opzicht steunde het Instituut financieel de lancering van een sensibiliserings- en informatiecampagne naar de vaders toe over de kwestie van het verlof (brochures en affiches). Bovendien verleende de Minister van Gelijke Kansen financiële steun aan een sensibiliseringsactie over de rol van de man in de familiale sfeer, in het kader van de Internationale Mannendag 2013.

Doelstelling G. Deelname en besluitvorming

G.1. Maatregelen treffen om te zorgen voor een volwaardige participatie van vrouwen in machtsstructuren en besluitvorming.

Bevordering van een evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in de besluitvorming binnen de openbare en privésector.

[71] 'De ervaringen van werknemers met vaderschapsverlof in België', Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, 2011. De studie kan geraadpleegd worden via de volgende link: http://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/de_ervaringen_van_werknemers_met_vaderschapsverlof_in_belgi_.jsp.

Wat de vertegenwoordiging betreft van vrouwen in de economische besluitvorming, steunde de Minister van Gelijke Kansen de goedkeuring van de wet van 28 juli 2011 die tot doel heeft de aanwezigheid van vrouwen te bevorderen in de raden van bestuur van overheidsbedrijven en beursgenoteerde ondernemingen. Deze wet bepaalt dat elk geslacht minimaal een derde moet uitmaken van het totaal aantal leden van de raad van bestuur (binnen een termijn van 6 jaar voor de zeer grote ondernemingen, 8 jaar voor de KMO's en onverwijld voor de overheidsbedrijven). Als deze bepalingen niet worden nageleefd, worden sancties opgelegd: nietigverklaring van de benoeming of opschorting van de financiële voordelen.

Bovendien legde de Minister in samenwerking met de Staatssecretaris voor Ambtenarenzaken op 11 mei 2012 aan de Ministerraad een ontwerpbesluit voor waarin quota worden vastgelegd voor vrouwelijke topambtenaren. Vanaf 2012 moest minstens één op zes managers in het openbaar ambt een vrouw zijn. Voor 2013 moest dit minstens één op drie managers zijn. De administraties waar de opgelegde normen niet behaald worden, zullen de voorkeur moeten geven aan de vrouwelijke kandidaat, als er meerdere kandidaten ex aequo geklasseerd zijn. Deze maatregel zal worden opgeschort zodra dit doel bereikt is.
Het Instituut publiceerde in 2013 dan weer de tweede editie van een studie getiteld 'Vrouwen aan de top'. In deze studie wordt onderzocht hoe vrouwen en mannen vertegenwoordigd zijn in topfuncties, in bedrijven, werknemers- en werkgeversorganisaties, de media, de academische autoriteiten, de ordes die de werking van de vrije beroepen regelen, de NGO's, de politieke wereld, de gerechtelijke macht, het leger, de overheid en de Nationale Bank.

<u>De evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in adviesorganen</u>

In het kader van de effectieve uitvoering van de wet van 20 juli 1990 ter bevordering van een evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in organen met adviserende bevoegdheid, werd een commissie ter bevordering van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in adviesorganen opgericht.

<u>Het actieplan vrouwen bij de politie</u>

Hoewel het aantal vrouwen bij de politie de laatste tien jaar gestegen is, bedraagt het momenteel nog altijd niet meer dan 30% van het personeelsbestand. Er zijn nog steeds 117 op 195 politiezones zonder vrouwelijke officierenkaders. Op basis van deze vaststelling wenste de Minister de carrière van vrouwen bij de politie te steunen via de uitvoering van een actieplan 'vrouwen en politie', dat een bijkomende stap vormt om de gelijkheid van mannen en vrouwen te versterken binnen de politie.

Dit actieplan, ondersteund door een omzendbrief[72] over de bevordering van gelijkheid van kansen tussen mannen en vrouwen binnen de politiediensten, verscheen op 29 augustus 2013. Het werd opgesteld op basis van het werk uitgevoerd door een *Task Force* en heeft tot doel vrouwen te steunen in hun carrière bij de politie en werk en privéleven beter met elkaar te verzoenen. Het plan bevat een twintigtal voorstellen die onder meer een oplossing moeten bieden voor de te zwakke vertegenwoordiging van vrouwen in de selectie- en examencommissies. Daarnaast moet het ook alle remmen op de deelname van vrouwen aan promotieprocedures doen wegvallen en moet het tevens de mentaliteit wijzigen, die te weinig gericht is op de gelijkheid tussen beide geslachten. Er wordt ook geopperd om telewerk aan te moedigen indien mogelijk. Dit plan, dat net in werking is getreden, zal regelmatig geüpdatet worden.

[72] Ministeriële omzendbrief GPI 74 van 19 juli 2013 inzake de bevordering van de gelijke kansen van mannen en vrouwen binnen de politiediensten, *B.S.* van 29 augustus 2013.

Doelstelling H. Institutionele mechanismen ter verbetering van de positie van de vrouw

H.2. Een genderperspectief integreren in wetgeving, beleid, programma's en projecten van de overheid (gender mainstreaming).

Het federaal plan *gender mainstreaming*

Met de 'wet *gender mainstreaming*' van 12 januari 2007[73] wordt de integratie beoogd van de genderdimensie in alle federale beleidslijnen. Gezien de nieuwe en ambitieuze aanpak van *gender mainstreaming*, besloot de Minister, in overleg met het Instituut, om de concrete stappen met het oog op integratie te beperken tot twee beleidsinitiatieven per Regeringslid binnen het kader van deze legislatuur, waarvan de duur overigens beperkt was. De Minister heeft dan ook haar collega's in de Regering uitgenodigd om gedurende de legislatuur minstens twee initiatieven te ontplooien waarbij zij zich ertoe zouden verbinden om de genderdimensie in hun beleid op te nemen.

Overeenkomstig het regeerakkoord moesten de beleidslijnen inzake sociaal-economische hervormingen vooraan staan bij de beleidslijnen die werden omschreven als prioritair voor de integratie van de genderdimensie. Het mocht niet om een beleid gaan dat specifiek gericht is op de gelijkheid van mannen en vrouwen, en de beleidslijnen mochten geen betrekking hebben op het beheer van human resources (met uitzondering van het openbaar ambt en een aantal departementen die bevoegd zijn om het statuut en de loopbaan van hun agenten te bepalen. Bv: magistraten, militairen, brandweer, …). Na de goedkeuring door de leden van de ICG werd het federaal plan *gender mainstreaming* voorgesteld aan de Ministerraad door de Minister van Gelijke Kansen op 6 juli 2012[74].

Een analyse uitvoeren van de impact van de regelgevingen

Aan het begin van de legislatuur kon er snel een politieke consensus worden bereikt om de verschillende reeds bestaande impactanalyses samen te brengen (Kafka-test/administratieve lasten en DOEB/duurzaamheidstest) met de geplande analyses (test gender/gelijkheid van vrouwen en mannen) of diegene die in ontwikkeling zijn (test KMO's/ontwikkeling van KMO's en test ontwikkelingssamenwerking/beleidscoherentie voor ontwikkeling).
In het kader van de politieke en technische onderhandelingen die plaatsvonden om een impactanalyse aangaande regelgeving te kunnen uitvoeren, waakte de Minister erover dat het luik, gewijd aan de impactevaluatie van de reguleringsprojecten op de gelijkheid van mannen en vrouwen, tegelijk zichtbaar en substantieel zou zijn.

De Ministerraad keurde in mei jongstleden het voorontwerp van wet goed betreffende de geïntegreerde regelgevingsimpactanalyse (RIA). Deze tekst, die aan het Parlement werd overgemaakt, laat toe in één enkele regelgevingsimpactanalyse alle domeinen te betrekken waarvoor een meting van de impact van een voorziene regeringsbeslissing wenselijk is (administratieve lasten, gelijkheid van mannen en vrouwen, KMO's, duurzame ontwikkeling of ontwikkelingssamenwerking). Een voorafgaande geïntegreerde impactanalyse zal gevraagd worden aan de auteurs van de aan de Ministerraad voorgelegde regelgevingen. De praktische modaliteiten van de uitvoering, de basiscriteria voor de impactanalyse, de oprichting en werking van het Comité Geïntegreerde Regelgevingsimpactanalyse, de organisatie van de bekendmaking van de impactanalyses werden geregeld bij een koninklijk

[73] Wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen, *B.S.* van 13 februari 2007. Zie bijlage 1.
[74] Zie bijlage 4.

besluit dat door de Ministerraad in juli beraadslaagd werd. Het analyseformulier bevindt zich in de afwerkingsfase.

H.3. Naar geslacht uitgesplitste gegevens en informatie produceren en verzamelen met het oog op evaluatie en planning.

Indeling volgens geslacht van politiële statistieken

In het kader van de integratie van de genderdimensie bij de bestrijding van fysiek geweld vroeg de Minister aan de politieorganen verantwoordelijk voor de productie en de exploitatie van de politiële statistieken om de gegevens, zowel voor de daders als voor de slachtoffers van fysiek geweld, beter uit te splitsten naar geslacht.

Doelstelling I. Fundamentele rechten van de vrouw

I.1. De basisrechten van de vrouw promoten en beschermen door de volledige toepassing van alle instrumenten inzake mensenrechten, in het bijzonder het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen..

Het beleid op internationaal niveau inzake gelijkheid van vrouwen en mannen komt verschillende doelstellingen van het Beijing actieplatform tegemoet. Globaal genomen is het de bedoeling de basisrechten van de vrouw te bevorderen en te beschermen. Gedurende de hele legislatuur verkondigde de Minister rechtstreeks of via haar administratie een krachtige boodschap om de rechten van de vrouw en de gelijkheid van vrouwen en mannen centraal te plaatsen in de debatten. Zo klaagde ze bijvoorbeeld de achteruitgang van de rechten van de vrouw aan op verschillende niveaus: nationaal, Europees en internationaal.

De VN-commissie voor de status van de vrouw

De boodschap van België tijdens de zittingen van de Commissie voor de status van de vrouw van de Verenigde Naties van 2012 en 2013 bestond erin om krachtige teksten te verdedigen, waarbij werd geweigerd om de verwezenlijkingen van Beijing en Beijing +5 op de helling te zetten, en meer bepaald het begrip gelijkheid van kansen, nefaste praktijken en seksuele en reproductieve rechten. Tijdens de zitting van maart 2013 wierp de Minister zich persoonlijk op tot woordvoerster en herinnerde er in de openingstoespraak van België aan dat *"Ja, het geweld tegen vrouwen en meisjes een schending van hun fundamentele mensenrechten vormt. Mensenrechten moeten overal ter wereld nageleefd worden*."
Tijdens de onderhandelingen over de aangenomen besluiten over het hoofdthema 'Uitbanning en preventie van alle vormen van geweld tegen vrouwen en kinderen', verdedigde de Belgische delegatie een tekst, gebaseerd op de sterkste overeengekomen taal die beschikbaar was, waarbij bepalingen werden voorgesteld die concrete acties in de verf zetten om alle soorten geweld tegen vrouwen te bestrijden. De rol van de Europese Unie en UN Women was van fundamenteel belang in het akkoord dat uiteindelijk beklonken werd.
Tijdens deze sessie ontmoette de Minister persoonlijk een aantal hoofdspelers in de strijd voor gelijkheid op internationaal niveau, onder wie Michelle Bachelet, die toen nog Directrice was van UN Women. Ze verzekerde haar de steun van België in het fundamentele werk van deze wereldorganisatie, ook op financieel vlak.
Ze nam ook deel aan twee side-events, waarvan het eerste gezamenlijk door België en Turkije georganiseerd werd en draaide rond het thema van de nefaste praktijken (vermeende eremoorden, genitale verminking, enz.). De tussenkomst van de Minister rond genitale verminkingen was onder meer de gelegenheid om nog eens te benadrukken dat België stellig alle praktijken veroordeelt die steunen op een zogenaamde minderwaardigheid of

meerderwaardigheid van een van beide seksen en/of een bepaalde gewoonte, traditie, cultuur of religie inroepen ter rechtvaardiging.
Het tweede evenement, georganiseerd door de Europese Unie, had tot doel de verwezenlijkingen van een aantal Europese lidstaten in de kijker te zetten met het oog op de globale aanpak van de strijd tegen huiselijk geweld. De Minister onderstreepte in haar tussenkomst haar multidisciplinaire aanpak van de problematiek.
De Minister bereidt in dezelfde optiek actief de 58ste zitting van de Commissie voor de status van de vrouw voor. Het hoofdthema van deze zitting zijn de uitdagingen en verwezenlijkingen bij te uitvoering van de Millenniumdoelstellingen voor de ontwikkeling van vrouwen en kinderen.

Het CEDAW-rapport

De indiening van het CEDAW-rapport in oktober 2012 toont het engagement van de Belgische Regering aan in de volledige toepassing van een van de sleutelinstrumenten inzake de rechten van de mens op internationaal niveau. het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen werd in 1985 door België geratificeerd. Hiermee is België een aantal verbintenissen aangegaan, waaronder de verplichting om periodiek (om de vier jaar) verslag uit te brengen omtrent de uitvoering van het Verdrag op nationaal vlak voor een bijzonder Comité. Dit verslag zal ter raadpleging voorgelegd worden aan het middenveld, en zal verdedigd worden in 2014. Het legt de nadruk op de systematische toepassing van de genomen maatregelen en de resultaten behaald bij de uitvoering van het Verdrag van januari 2007 tot juni 2012, en dit op alle overheidsniveaus.

De Europese Unie

In het kader van het EU-voorzitterschap van verschillende landen (Denemarken, Cyprus, Ierland, Litouwen) viel de Minister stellingnames bij om de reële gelijkheid van vrouwen en mannen te bevorderen en in meer globale zin de strategie 2010-2015 van de Commissie op dit domein.
Voor alle besluiten onderhandeld binnen de Raad in het kader van de opvolging van het Peking actieplatform rond de indicatoren inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen (gender en klimaatverandering, bestrijding van geweld op vrouwen en oprichting van hulpdiensten voor de slachtoffers van huiselijk geweld, de media en institutionele mechanismen), legde België de klemtoon op de handhaving van indicatoren die de opvolging en de evaluatie van de beleidsmaatregelen mogelijk maken en op het belang van beschikbare en vergelijkbare gegevens om de omvang van de problematiek te kunnen opmeten.

In het kader van het Cypriotische voorzitterschap keurde België bijvoorbeeld een krachtige tekst mee goed, die benadrukt dat geweld tegen vrouwen een uiting is van ongelijke verhoudingen tussen vrouwen en mannen. Daarom zijn maatregelen nodig ter ondersteuning van de slachtoffers, preventiemaatregelen, ook naar de geweldplegers toe, in overeenstemming met doelstelling D van het actieplatform van Peking die de bestrijding van geweld tegen vrouwen beoogt.

België steunt actief het voorstel voor richtlijn om een meer evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen bij de niet-uitvoerende bestuurders van beursgenoteerde bedrijven te waarborgen, en treedt daarbij doelstelling G van het platform bij. De Minister steunde openlijk Commissaris Reding bij het toewerken naar een ambitieuze tekst die op hevig verzet stuit van een groot aantal lidstaten.

In samenwerking met haar Franse collega, Minister van vrouwenrechten Najat Vallaud-Belkacem, startte de Minister tenslotte een informeel netwerk op van Europese ministers van gelijkheid van vrouwen en mannen om de rechten van de vrouw opnieuw op de Europese

agenda te plaatsen. De laatste jaren stelt men inderdaad op alle vlakken een terugval vast van de rechten van de vrouw: nationaal, Europees, internationaal en binnen de internationale instellingen. De Europese ministers moeten een sterk signaal uitzenden en tonen dat ze deze terugval niet aanvaarden. Een eerste conferentie vond plaats op 30 september 2013 en bracht 20 delegaties samen van de verschillende Europese lidstaten.

De volgende landen die het EU-voorzitterschap zullen opnemen (Griekenland en Italië) hebben reeds hun belangstelling getoond om de volgende vergaderingen te organiseren, met name in het kader van de post-2015 agenda voor de duurzame ontwikkeling. Het is immers van het grootste belang dat de genderkwestie behoort tot de prioriteiten binnen dit ruimere kader. Deze doelstelling kan enkel verwezenlijkt worden met de sterke steun van alle Europese ministers belast met de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Naar aanleiding van de trilaterale top (Binnenlandse en Buitenlandse Zaken, Justitie) tussen België en Turkije, die plaatsvond in januari 2013, legde de Minister onder meer de nadruk op het beleid ter bestrijding van geweld tegen vrouwen.

In naam van de Belgische Regering engageerde de Minister zich tenslotte in een project dat eind 2012 werd opgestart door de Verenigde Staten, onder de titel : '*Equal Futures Partnership: Expanding Political Participation and Economic Opportunity for Women*'. Het doel hiervan is vrouwen meer te betrekken bij de besluitvorming, door ervoor te zorgen dat de deelnemende Staten hun concrete verbintenissen terzake verderzetten en door de uitwisselingen tussen de Staten onderling te stimuleren.

<u>Vrouwen en de Arabische Lente</u>

De Minister heeft op 11 en 12 september in Parijs deelgenomen aan de derde Euro-mediterrane Ministeriële conferentie 'De rol van de vrouwen in de maatschappij versterken'. Deze Conferentie bracht 43 landen samen uit de Europese Unie en het Middellandse-Zeegebied, en had tot doel de zelfstandigheid van de vrouw te bevorderen en haar rol bij de sociale en economische ontwikkeling van de regio te beklemtonen.
De Minister betreurde dat de veranderingen die plaatsvonden in de landen van de Zuidelijke kust van de Middellandse Zee tijdens de Arabische lente regelmatig uitmondden in een achteruitgang van de rechten van de vrouw: afschaffing van parlementaire quota, verlaging van huwelijksleeftijd, vermindering van het aantal vrouwelijke Ministers, verzwakking van de pariteitsregels, debat over de complementariteit van de vrouw, intimidatie en seksueel geweld door een groep mannen tegen vrouwen die actie voeren of engagement tonen,…
In dit kader pleitte de Minister voor een actie die steunt op een tweevoudige aanpak:

- vooruitgang door teksten, wetten en het juridisch arsenaal.
- vooruitgang door de pragmatische aanpak van concrete projecten en steun aan het middenveld. België werkt momenteel samen met Frankrijk om één van deze projecten concreet in te vullen in 2014.

I.2. Non-discriminatie en gelijkheid voor de wet en in de praktijk verzekeren.

<u>Follow-up en toepassing van de anti-discriminatiewet van 2007 (gender), die de toelaatbare genderbeperkingen tot goederen en diensten bepaalt</u>

In de slotbepalingen van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van een aantal vormen van discriminatie, wordt voorzien in een vijfjaarlijkse evaluatie van de drie federale wetten ter bestrijding van discriminatie (gender, racisme en xenofobie, algemeen).
Art. 52 van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van een aantal vormen van discriminatie bepaalt inderdaad dat:

- *§ 1er. Om de vijf jaar, te rekenen vanaf de inwerkingtreding van deze wet, evalueren de Wetgevende Kamers de toepassing en de doeltreffendheid van deze wet alsook van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen en van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme en xenofobie ingegeven daden.*
- *§ 2. Deze evaluatie vindt plaats nadat het Centrum en het Instituut werden gehoord, op basis van een door een commissie van experts aan de Wetgevende Kamers voorgelegd verslag.*
- *§ 3. De Koning bepaalt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de nadere regels inzake de samenstelling van de commissie van experts, hun aanstelling en de vorm en concrete inhoud van het verslag. Bij de samenstelling wordt er over gewaakt dat de commissie bestaat uit een gelijk aantal leden van elk geslacht, en wordt een evenwichtige verdeling gewaarborgd tussen vertegenwoordigers van de magistratuur, de advocatuur en andere actoren die een specifieke kennis en ervaring hebben inzake de strijd tegen discriminatie.*

Wat de Genderwet betreft, deze evaluatie heeft betrekking op de effectieve toepassing van de wet (analyse van de rechtspraak en de klachten ontvangen op het Instituut), maar vormt eveneens een eerste globaal onderzoek van de bepalingen in 2007 ingevoerd door de federale wetgever inzake de bestrijding van discriminatie op basis van geslacht.

De Minister is gestart met het evaluatieproces van de federale wetten en het proces is momenteel aan de gang.

<u>Wettelijke bepalingen invoeren over seksisme</u>

Seksisme schuilt helaas soms in een klein hoekje en wordt nog altijd geduld door het collectieve onderbewustzijn. Het is duidelijk dat er te weinig gevallen worden vervolgd, omwille van het feit dat de bestaande juridische middelen hiertoe te vaak ongeschikt blijken. De Minister heeft, op basis van studies die het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen tussen 2009 en 2010 uitvoerde over de problematiek, beslist om een wetsontwerp in te dienen om de wetgeving te versterken en om specifieke instrumenten te ontwikkelen om seksisme te bestrijden.
Dit wetsontwerp beoogt de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen te wijzigen op drie punten. Eerst wordt het toepassingsgebied in het burgerlijk wetboek uitgebreid naar het lastigvallen op de openbare weg. Door deze wijziging wordt een burgerlijke schadevergoeding mogelijk voor slachtoffers van seksisme op straat. Vervolgens worden de ernstigste vormen van seksisme strafrechtelijk omschreven en wordt tegelijk een sanctie bepaald. Ten slotte voorziet de wet ook een strafrechtelijke sanctie voor alle vormen van opzettelijke discriminatie, of die nu rechtstreeks dan wel onrechtstreeks begaan wordt.
Dit wetsontwerp werd goedgekeurd in de Ministerraad in juli 2013. Het zal ingediend worden aan het Parlement zodra het aangepast is aan het advies van de Raad van State en van de de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen. Naast de bestrijding van seksisme beoogt deze wet voorloper te zijn en zelf een inspiratiebron te vormen voor een evolutie in Europa rond dit thema.

<u>De naamsoverdracht aan het kind</u>

Op initiatief van de Minister van Justitie en de Minister van Gelijke Kansen werd een werkgroep in het leven geroepen om een einde te stellen aan de discriminatie die vervat ligt in de Belgische wet, door getrouwde vrouwen of vrouwen die ongehuwd samenwonen met een man niet toe te staan hun familienaam door te geven aan hun kinderen, noch om de familienamen van beide leden van het koppel toe te voegen.

Een voorontwerp van wet werd goedgekeurd in de Ministerraad van 19 juli 2013 en voorgelegd aan de Raad van State voor advies. De gekozen oplossing bestaat erin de ouders de keuze te laten tussen de naam van de vader, die van de moeder of een dubbele familienaam (indien niet wordt gekozen, wordt het de naam van de vader). Eenmaal aangepast aan het advies van de Raad van State, zal dit wetsontwerp ingediend worden bij het Parlement.

3. Subsidies toegekend door de Minister van Gelijke Kansen in verband met de doelstellingen van het actieplatform van Peking

Doelstelling C. Vrouwen en gezondheid

C.3. Initiatieven lanceren waarbij rekening gehouden wordt met de noden van vrouwen met betrekking tot seksueel overdraagbare aandoeningen, HIV/AIDS, en andere gezondheidsproblemen gelinkt aan seksualiteit en voortplanting.

- De Minister steunde Dokters van de Wereld met een subsidie van 10.000 euro voor de realisatie van het project 'Met haar', waarbij informatie- en voorlichtingsmomenten werden georganiseerd over seksuele en reproductieve gezondheid op plaatsen waar sociale contacten gelegd worden. Daarnaast kon dankzij het project een netwerk van begeleiders tussen de gemeenschappen en de verschillende zorginstellingen aangeboden worden, evenals laagdrempelige consultaties waarbij alle aspecten van de gezondheid van vrouwen en kinderen aan bod komen.

Doelstelling D. Geweld tegen vrouwen

D.1. Geïntegreerde maatregelen treffen om geweld tegen vrouwen te voorkomen en uit te bannen.

- Het 'Centre de Prévention des Violences Conjugales et Familiales' ontving een subsidie van 3.630 euro om de internetsite te updaten, zowel op technisch als op inhoudelijk vlak.

- Er werd een subsidie toegekend aan de Federatie Infor-Jeunes ter waarde van 2.000 euro, voor het project 'Where is the love' waarbij er activiteiten op touw werden gezet rond partnergeweld om jongeren van 15 tot 18 jaar te sensibiliseren en bewust te maken van deze problematiek.

- De vzw De Pont kreeg een subsidie van 25.000 euro voor het project waarbij hulpverleners worden gesensibiliseerd om partnergeweld zo snel en zo goed mogelijk te herkennen bij gedetineerden en ex-gedetineerden.

- De vzw Touché ontving een subsidie van 25.000 euro voor een project dat de partners en familieleden van gedetineerden en ex-gedetineerden die het slachtoffer van partnergeweld zijn, wil samenbrengen.

- Belgian Women of Faith Network ontving 5.000 euro voor de realisatie van de campagne tegen geweld ten aanzien van vrouwen en meisjes.

- Het Centrum Femmes-Hommes in Verviers ontving een subsidie van 1.000 euro voor de organisatie van een colloquium over eerwraak.

D.2. De oorzaken en gevolgen van geweld tegen vrouwen en de doeltreffendheid van preventiemaatregelen bestuderen.

- De Minister kende 3.000 euro toe aan de Europese Vrouwenlobby, voor het Plaform 'One Billion Rising Brussels Europe'. Via dit project wou men het publiek uitnodigen om de status-quo inzake de bestrijding van geweld tegen vrouwen aan te klagen, de

solidariteit onder vrouwen aanmoedigen, en ervoor zorgen dat geweld tegen vrouwen zou ophouden een actueel thema te zijn.

D.3. Vrouwenhandel uitbannen en slachtoffers van geweld als gevolg van prostitutie en vrouwenhandel ondersteunen.

- De Vereniging Samilia ontving een subsidie van 5.445 euro om een interministeriële conferentie te organiseren rond de Conventie van New York van 2 december 1948 met betrekking tot de bestrijding van mensenhandel en de prostitutie van een ander (zie hierboven).

Doelstelling E. Vrouwen en gewapende conflicten

E.3. Niet-gewelddadige vormen van conflictoplossing bevorderen en schendingen van mensenrechten in conflictsituaties tegengaan.

- Het Cultureel Centrum van Seraing ontving een subsidie van 2.000 euro voor de organisatie van het festival 'Femmes en états de guerre'.

E.4. De bijdrage van vrouwen aan de totstandbrenging van een cultuur voor vrede bevorderen.

- De Minister steunde de uitgave van een werk over het verzet door vrouwen tijdens de oorlog van 40-45 via een subsidie van 1.000 euro.

- Moeders voor vrede kreeg een subsidie van 6.000 euro voor de sensibiliseringsactie 'Vredesvrouwen', in het kader van het NAP rond Resolutie 1325. Deze actie werd uitgewerkt rond 3 sensibiliseringsclips.

E.5. Zorgen voor bescherming, ondersteuning en opleidingen voor vrouwelijke vluchtelingen, andere ontheemde vrouwen die behoefte hebben aan internationale bescherming, en binnenlandse ontheemde vrouwen.

- De NVR en Femma ontvingen 1.429 euro voor hun begeleidingsproject gericht op vrouwelijke vluchtelingen in het Klein Kasteeltje, om hun isolement te doorbreken en hen de kans te geven banden te smeden met autochtone vrouwen.

Doelstelling F. Vrouwen en economie

F2. De gelijke toegang van vrouwen tot hulpbronnen, werkgelegenheid, afzetgebieden en handel vergemakkelijken.

- De vereniging Carrefour des Cultures ontving een subsidie van 3.250 euro voor de organisatie van het evenement 'Quand l'expression féminine embrasse la diversité', die meer zichtbaarheid geeft aan verwezenlijkingen en acties van vrouwen met diverse achtergronden, maar ook aanzet tot nadenken over de uitdagingen die vrouwelijke migratie met zich meebrengt.

F3. Professionele diensten en opleidingsmiddelen bezorgen aan vrouwen, met name uit de lage inkomenscategorieën, en hen toegang verlenen tot markten, informatie en technologie.

- Er werd een subsidie van 3.000 euro uitgedeeld aan Brussels Pioneers om een sensibiliseringscampagne op het terrein uit te werken aan de hand van vormingssessies binnen de jobhuizen van de 19 gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

F.5. Professionele segregatie en alle vormen van discriminatie bij de arbeidsvoorziening uitbannen.

- Het Centre for Balanced Leadership kreeg een steun ten bedrage van 5.500 euro om een interactief gezelschapsspel uit te werken voor kaderleden en verantwoordelijken (mannen en vrouwen op besluitvormingsniveau) om stereotypes te ontkrachten en te sensibiliseren rond seksisme op de werkplaats.

F.6. De verzoening van familiale en professionele verantwoordelijkheden van vrouwen en mannen bevorderen.

- Dankzij een subsidie van 8.000 euro voerde JUMP een sensibiliseringsactie rond de verschuiving van de traditionele genderrollen en rond een grotere betrokkenheid van mannen in de familiale sfeer.

Doelstelling G. Betrokkenheid en besluitvorming

G.1. Maatregelen treffen om te zorgen voor een volwaardige participatie van vrouwen in machtsstructuren en besluitvorming.

- Dankzij een subsidie van 8.000 euro kon de vereniging Action in the Mediterranean vier ontmoetingsdagen organiseren in Algiers, Tunis, Rabat en Brussel om Algerijnse, Tunesische en Marokkaanse vrouwen te helpen om zich voor te bereiden op politiek leiderschap.

- JUMP kreeg een subsidie van 2.000 euro om Wo_Men@Work te organiseren, die de mannelijke of vrouwelijke manager beloont die genderdiversiteit stimuleert in zijn/haar Raad van bestuur en in zijn/haar Directiecomité.

G.2. Vrouwen de middelen aanreiken om deel te nemen aan de besluitvorming en verantwoordelijkheden op te nemen.

- JUMP kreeg in 2012 een subsidie van 3.500 euro en in 2013 een subsidie van 2.500 euro voor de organisatie van het evenement 'JUMP Forum', dat vrouwen stimuleert om hun talenten te ontwikkelen en genderdiversiteit bevordert binnen het management van ondernemingen als garantie voor economische groei, gelijkheid en solidariteit.

Doelstelling I. Fundamentele vrouwenrechten

I.1. De basisrechten van de vrouw promoten en beschermen door de volledige toepassing van alle instrumenten inzake mensenrechten, in het bijzonder het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen..

- Het Centre d'action laïque van Luik ontving een subsidie van 2.500 euro voor de organisatie van het evenement 'Les droits des femmes au cœur des droits humains', dat het grote publiek moest sensibiliseren voor de vrouwen- en mensenrechtenproblematiek en dat moest aantonen dat beiden met elkaar verweven zijn.

- Dankzij de subsidie van 5.000 euro kon de vzw Vie Féminine het project 'La Caravelle des droits des femmes' op touw zetten, dat vrouwenrechten in de kijker zet, vrouwen informeert over hun rechten, vrouwen aanmoedigt het woord te nemen en de zichtbaarheid verhoogt van hulpmiddelen in de omgeving.

- De Université des Femmes kreeg 3.500 euro om het verjaardagscolloquium '30 ans de féminisme et en route vers l'avenir' te organiseren, om aan te zetten tot een nieuwe manier van nadenken over feminisme en dit te beschouwen als een project voor sociale gelijkheid en emancipatie van vrouwen.

I.2. Non-discriminatie en gelijkheid voor de wet en in de praktijk verzekeren.

- De vzw Touche pas à ma pote kreeg een bedrag van 5.450 euro voor de realisatie van een communicatiecampagne tegen alledaags seksisme en rond lastigvallen op straat.

- Cape Sciences Humaines kreeg 4.800 euro om een verkennende studie uit te voeren naar de manier waarop vrouwen seksistisch gedrag in het openbaar percipiëren.

- Het Centre Femmes-Hommes in Verviers kreeg een subsidie van 1.000 euro toebedeeld voor de organisatie van een colloquium over eerwraak.

4. Besluit

Gedurende bijna twee jaar, de tijd die verlopen is sinds het aantreden van de huidige Regering, heeft de Minister zich hard ingezet om het geweld tegen vrouwen aan de kaak te blijven stellen. Concrete resultaten van dit engagement zijn met name de uitbreiding van het actieveld van het NAP tot alle vormen van geweld naar vrouwen toe, maar ook door de bestrijding van gedwongen huwelijken of eergerelateerd geweld.

Als Minister van Binnenlandse Zaken hecht de Minister eveneens veel belang aan de carrière- en promotiemogelijkheden voor vrouwen binnen de politie. Dit gebeurt via een actieplan waarin de nadruk gelegd wordt op de verzoening van werk en privéleven, op de deelname van vrouwen aan promotieprocedures en op de noodzaak om de mentaliteiten te doen evolueren in de richting van meer gendergelijkheid. De Minister steunde eveneens de maatregelen ter bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen op het vlak van tewerkstelling (wegwerken van de loonkloof), evenals de maatregelen ter verhoging van de deelname van vrouwen aan de besluitvorming in de openbare en de privésector, via het vastleggen van quota.
De Minister werkte ook mee aan de totstandkoming van *gender mainstreaming* via haar steun aan de goedkeuring en de uitvoering van een federaal plan voor alle leden van de Regering, en door te benadrukken dat de genderdimensie aandacht moet krijgen in alle beleidslijnen van de Regering.

Op internationaal vlak spitste de Minister zich in het bijzonder toe op de bevordering en bescherming van de fundamentele vrouwenrechten. Tijdens heel de legislatuur heeft zij een krachtige boodschap uitgedragen op nationaal, Europees en internationaal niveau om de rechten van de vrouw en de gelijkheid van vrouwen en mannen een centrale plaats te geven tijdens de debatten. In overeenstemming met *gender mainstreaming* en naast een specifieke doelstelling inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen, zal zij een krachtige steun verlenen om de genderdimensie op de post-2015 agenda van de Verenigde Naties te plaatsen, die onder meer de follow-up van de Millenniumdoelstellingen beoogt.

Meer globaal genomen zal de Minister zich tot aan het eind van de legislatuur blijven inzetten voor meer gelijkheid van vrouwen en mannen, zowel in het kader van haar bevoegdheden als vanuit de transversale *gender mainstreaming* optiek.

IV. Verslag van de Minister belast met Ontwikkelingssamenwerking over het beleid gevoerd in overeenkomst met de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie gehouden in Peking in 1995

1. Inleiding en context

De Wet

België nam op 19 maart 2013 een nieuwe wet aan betreffende de Belgische Ontwikkelingssamenwerking. Deze wet voorziet in artikel 11 de transversale integratie van de genderdimensie in alle interventies van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking.

De nieuwe wet bevestigt het kader van de grote thematische historische conferenties van de Verenigde Naties, waaronder de vierde Wereldvrouwenconferentie gehouden in Peking in september 1995, die aanleiding gaf tot het Actieplatform van Peking. Ze integreert ook de recentere concepten, met name die van de Verklaring van Parijs van 2005 over de doeltreffendheid van de hulp. De Verklaring van Parijs introduceert de principes van het democratisch eigenaarschap, afstemming, harmonisatie, resultaatgericht beheer en wederzijdse verantwoording voor de resultaten. Deze principes werden verder ontwikkeld in de Actie-Agenda van Accra voor de hulpdoeltreffendheid (2008) en in het Partnerschap van Busan (2011), dat ook de rol van de civiele maatschappij opneemt. De Belgische Ontwikkelingssamenwerking beoogt om die reden onder meer de versterking van de capaciteiten en ze draagt bij tot de algemene ontwikkelings- en consolideringdoelstelling van de democratie en van de Rechtsstaat, met inbegrip van goed bestuur, evenals tot de doelstelling van de menselijke waardigheid, de mensenrechten in al hun dimensies en de basisvrijheden, met een bijzondere aandacht voor de strijd tegen elke vorm van discriminatie.

De Ontwikkelingssamenwerking heeft als algemene doelstelling de duurzame menselijke ontwikkeling. Om deze doelstelling te bereiken onderneemt ze acties die bijdragen tot een duurzame en inclusieve economische groei voor een verbetering van de levensomstandigheden van de ontwikkelingslanden en van de socio-economische ontwikkeling, om de armoede, de uitsluiting en de ongelijkheden weg te werken.

Met het oog op de hulpdoeltreffendheid en de voorzienbaarheid van de middelen, concentreert de Belgische Ontwikkelingssamenwerking zich op een beperkt aantal landen, thema's en sectoren.

De wet voorziet de integratie van de volgende prioritaire thema's:
1° de mensenrechten, met inbegrip van de rechten van het kind;
2° waardig en duurzaam werk;
3° maatschappijopbouw.

De Belgische Ontwikkelingssamenwerking integreert op transversale wijze in al haar interventies:
1° de genderdimensie, die de empowerment van vrouwen en de gelijkheid tussen mannen en vrouwen in de samenleving beoogt;
2° de bescherming van het leefmilieu en van de natuurlijke hulpbronnen, met inbegrip van de strijd tegen klimaatverandering, droogte en wereldwijde ontbossing.

De transversale benadering

De Belgische Ontwikkelingssamenwerking streeft een transversale benadering van gender na in alle interventies, eerder dan gender tot specifieke acties te beperken. De Belgische Ontwikkelingssamenwerking evalueert de integratie van gender door middel van de 'gender marker' van het Development Assistance Committee (DAC) van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) .

Om te bepalen welke vooruitgang geboekt werd inzake de integratie van de genderdimensie, gebruikt de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp het notificatiesysteem van het DAC van de OESO, dat enerzijds een sectorale code gebruikt met betrekking tot de steun aan vrouwenorganisaties en -instellingen en anderzijds een 'gender policy marker'-marker. Hetgeen een beoordelingssysteem met drie waarden:

- Waarde 2: Het gaat om een interventie met als voornaamste doelstelling de gelijkheid tussen vrouwen en mannen.
- Waarde 1: Het gaat om een interventie die bijdraagt tot de gelijkheid man/vrouw (belangrijke doelstelling) maar waarvan de voornaamste doelstelling niet de gelijkheid man/vrouw is.
- Waarde 0: Het gaat om een activiteit die niet gericht is op de doelstelling van de gelijkheid man/vrouw.

Het ontbreken van een waarde geeft aan dat de activiteit niet onderzocht werd ten opzichte van de marker. Deze marker is niet van toepassing op bepaalde modaliteiten van de hulp, zoals leningen van Staat tot Staat en acties met betrekking tot de schuld.

Zoals de andere lidstaten van het DAC van de OESO, en in het bijzonder de Scandinavische landen, geeft België voorrang aan de gendermainstreaming meer dan aan specifieke acties, wat zich in budgettaire termen vertaalt in een groot aandeel interventies die beoordeeld worden volgens waarde 1 (belangrijke doelstelling). We merken jaar na jaar een verhoging op van de interventies die de gelijkheid man/vrouw beogen of die ertoe bijdragen.

In het zicht van de transversale integratie van de genderdimensie zoals voorzien door de nieuwe wet betreffende de Belgische Ontwikkelingssamenwerking, zullen alle nieuwe interventies zich ten minste moeten richten naar de waarde 1: de interventie draagt bij tot meer gelijkheid tussen mannen en vrouwen. De waarde 0 en de vermelding NYF wanneer de interventie niet in het licht van gender werd geanalyseerd, kunnen slechts uitzonderlijk worden gebruikt.

In 2012 genoten 68,97% van de budgetten die in aanmerking kwamen voor een genderbenadering van de marker 1 of 2.

Gender marker	2010	2011	2012
1	59,86%	55,25%	61,49%
2	5,42%	6,01%	7,48%
1+2	65,28%	61,26%	68,97%

Opvolging in de implementering

De zwakte van de policy markers van het DAC (waaronder de gender marker) is dat ze de bedoelingen meten maar de implementatie verwaarlozen. De BTC, het Belgisch ontwikkelingsagentschap, heeft in 2012 een instrument geïntroduceerd dat het mogelijk maakt om de opvolging te doen van de genderdimensie in de implementatie- en de opleveringsfase.

Het instrument bestaat uit een reeks indicatoren.
Het maakt het zowel mogelijk om een (ex-ante) schatting te geven van de geplande uitgaven in functie van hun geschatte impact/effect op de vrouwelijke en mannelijke doelgroepen en het maakt ook de opvolging mogelijk (et nunc) tijdens de uitvoering en een (ex-post) evaluatie tijdens de finale evaluatie van de genomen engagementen. Een scan van het budget wordt voorgesteld volgens een kleurencode die het mogelijk maakt om de mate van sensibilisering voor gender van de voorziene uitgaven te schatten. Het huidige instrument is zowel een reflectie-instrument als een opvolgings- en evaluatie-instrument. Het werd getest in de recente ontwikkelingssmenwerkingsprogramma's in Marokko, maar het is nog niet formeel goedgekeurd door CTB.

De 'groene' acties of 'gendergevoelige' acties houden rekening (indien mogelijk op basis van de analyses) met de bestaande diversiteit en de verschillen tussen vrouwen en mannen, voornamelijk voorgesteld op het niveau van de praktische noden (ontlasting van de taken, af te leggen afstand, waterkwaliteit, toegang tot kredieten,…). De activiteiten verbonden met de opvolging/evaluatie worden beschouwd als gendergevoelig (differentiatie van de gegevens, cijfers, statistieken, opvolging van de specifieke genderindicatoren,…). Elke actie verbonden met het aanwervingsproces is ook groen gecodeerd: de aanwervingsberichten zijn zowel naar vrouwen als naar mannen gericht en de selectieprocedure gebeurt ongeacht het geslacht, in de naleving van de arbeidsreglementering of -wetgeving. Het gaat om gendergevoelige acties in de mate waarin we de bestaande verhoudingen tussen vrouwen en mannen niet willen veranderen.

De 'rode' acties daarentegen beogen specifieke acties die zich tot vrouwen of mannen richten en die de vermindering van een kloof, de wegwerking van een discriminatie, de inhaling van een niet gewenste ongelijkheid betreffen (door quota, een paritaire samenstelling van de stuurcomité of een versterking van de vrouwelijke leiders,…) de correctie van een ongelijke situatie (promotie, loongelijkheid, werkomstandigheden,…). We spreken in die gevallen over de 'rode' activiteiten die een verandering in de man-vrouwverhouding beogen (verhouding op politiek, economisch, sociaal, cultureel,.. niveau). Deze activiteiten zijn 'transformerend' bedoeld. De positieve acties kunnen ook positieve discriminatie beogen, zolang de doelstelling duidelijk is en dat de resultaten meetbaar zijn binnen een welbepaalde termijn. Deze activiteiten beogen meestal de strategische noden van vrouwen, met name de zelfpromotie/autonomisering, maar kunnen zich ook op mannen richten (positive masculinity).

De 'gele' acties, zijnde de acties die 'het systeem belast met gender' versterken via bijvoorbeeld de verhoging van de capaciteiten van de genderfocuspunten bij het voogdijministerie, of de partnerinstellingen. Deze activiteiten wensen effect te hebben met betrekking tot het eigenaarschap van een genderbenadering op sectoraal niveau, door de betrokken actoren op nationaal en gedeconcentreerd/gedecentraliseerd niveau.

De 'blauwe' acties betreffen alle uitgaven die als 'genderneutraal' worden beschouwd, waarvan we geen verschillende effect/impact verwachten voor vrouwen en mannen. In deze categorie rekenen we het werkings- en investeringsbudget,bijvoorbeeld de administratieve kosten, de onderhoudskosten van de kantoren, de programmavoertuigen, enz. (behalve als de bestemming expliciet de kwetsbare groepen bevoordeelt).

Deze verdeling van het budget wordt in percentages vertaald en zal bij elk jaarverslag opgevolgd worden, en daarna ook door het evaluatieverslag halverwege en de finale evaluatie. Elke wijziging van de intenties moet beargumenteerd en gerechtvaardigd worden.

De Gemengde Lokale Overlegstructuur (GLOS) zal de voornaamste actor zijn voor de goedkeuring van de wijzigingen. Deze oefening moet geïntegreerd worden op het niveau van het technisch en financieel dossier (TFD) en moet herzien worden bij het baselineonderzoek

voor de opstart van het programma. De oefening dient ook om de indicatoren duidelijk stellen die in het logisch kader hernomen moeten worden.

De evaluatie

Een evaluatie van de Belgische bijdrage tot de integratie van gender binnen de ontwikkeling is lopende. Het gaat om een thematische en strategische evaluatie die de uitvoering door de Belgische ontwikkelingssamenwerking betreft van het beleid Gender en Ontwikkeling (GEO) en van de strategie *'gender mainstreaming'* zoals bepaald in de strategienota 'Gelijke rechten en kansen voor mannen en vrouwen' (2002), in de nota 'De Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten' (2007) en in de 'wet *gender mainstreaming'* van 2007. De analyse houdt rekening met alle kanalen van de Belgische samenwerking.

De evaluatie zal onder meer de relevantie en de efficiëntie beoordelen van de geïntegreerde genderbenadering (*gender mainstreaming*) om de doelstellingen voor de versterking van de gelijkheid vrouw/man en hun empowerment efficiënter te bereiken. De evaluatie zal deze benadering dus vergelijken met die, die als doel heeft de specifieke projecten en programma's te financieren die de gelijkheid vrouw/man en hun empowerment dient te bevorderen.

Op basis van deze conclusies zal de evaluatie aan de beleidsmakers (Parlement, ministers) gemotiveerde aanbevelingen richten met het zich op een betere opname van gender in het beleid en de strategieën van de ontwikkelingssamenwerking. Ze zal de DGD/attachés gedetailleerde aanbevelingen bezorgen met het zicht op de uitwerking van een bijgewerkte GEO-strategie die met name rekening houdt met de nieuwe paradigma's van de internationale samenwerking en van de nieuwe Europese verbintenissen en het Genderactieplan, dat een belangrijk deel over *gender budgeting* omvat. Ze zal aanbevelingen doen voor de verbetering en/of een beter gebruik van de instrumenten en de vereiste en/of dwingende mechanismen om op doeltreffende en coherente wijze te verzekeren dat rekening wordt gehouden met gender in de Samenwerkingsprogramma's met de partnerlanden en in de ontwikkelingsacties.

De evaluatie betreft de interventies die in aanmerking komen voor de Official Development Assistance (ODA), gefinancierd door de federale Belgische Staat (behalve leningen van Staat tot Staat) in de partnerlanden tussen 2002 en 2011. Alle sectoren van het DAC en de kanalen van de federale Belgische samenwerking worden in de analyse opgenomen (ook de Indicatieve Samenwerkingsprogramma's - ISP). Een selectie van representatieve interventies van het transversale thema GEO, van de verschillende vormen van samenwerking (met inbegrip van de niet-gouvernementele programma's en BIO) en van de verschillende actoren in verschillende landen zal als case studie dienen. De hele projectcyclus van deze interventies moet overwogen worden (met inbegrip van de politieke dialoog en de Indicatieve samenwerkingsprogramma's).

50 interventies zullen het voorwerp uitmaken van een diepgaandere documentatiestudie waarvan 35 interventies als case studies uitgekozen zullen worden in 5 partnerlanden en het voorwerp zullen zijn van een terreinbezoek. De voornaamste criteria weerhouden voor de selectie van de 5 landen zijn:

- variatie in ontwikkelingsniveau (GDP, HDI);
- variatie in het niveau van de gendergelijkheid en van emancipatie (GII, SIGI, GEM);
- aanwezigheid van verschillende ontwikkelingskanalen;
- aanwezigheid van diverse actoren;
- aanwezigheid van sectorale budgettaire steun;
- voldoende interventies G-2 en G-1 (aantal en budget);

- geografische diversiteit : een Latijns-Amerikaans land, een land uit de Maghreb, een Aziatisch land (Vietnam) en twee landen van Sub-Sahara Afrika;
- politiek belang (timing voor de aanbevelingen);
- mogelijke toegang tot de interventies (veiligheidsniveaus).

2. Acties gevoerd op de verschillende gebieden van het actieplatform van Peking

Doelstelling A. Vrouwen en armoede

De armoedebestrijding is een fundamentele doelstelling van de Belgische ontwikkelingssamenwerking. De programma's van de ontwikkelingssamenwerking nemen de genderdimensie transversaal op.
Deze investeringen betreffen, bijvoorbeeld, in de bilaterale samenwerking, een nieuw Gedelegeerd Samenwerkingsakkoord met UN Women in Burundi (2011-2014) met als doel de steun aan het nationale programma 'Soutenir le Burundi à traduire dans les faits les engagements qu'il a pris en matière d'égalité de genre, des droits humains des femmes et de leur autonomisation'. In 2011 ging 2 miljoen euro naar dit project.

In Mali financiert België het UN Womenprogramma 'Genre et développement local dans le contexte de la sécurité alimentaire dans les REGIONS DE KAYES ET KOULIKORO', een programma op 5 jaar (2012-2016) voor een bedrag van 400.000 EUR waarvan 100.000 EUR in 2012 werden gestort.

In het kader van de Multilaterale samenwerking is UN Women de eerste partner inzake gender. België heeft in 2011 een bijdrage toegekend van 1,4 miljoen euro aan de algemene middelen van UN Women. Onder voorbehoud van de beschikbaarheid van het budget zal de totale bijdrage aan de algemene ('core') middelen van UN Women voor de periode 2013-2015 10.150.000 EUR bedragen. In 2013 werd een bedrag van 2.150.000 EUR gestort, in 2014 en in 2015 zal telkens een bedrag van 4.000.000 EUR gestort worden.

De Ontwikkelingssamenwerking draagt ook bij tot de algemene middelen van andere internationale partnerorganisaties die een normatieve katalyserende rol spelen op het vlak van de gendergelijkheid en op het vlak van geweld tegen vrouwen en meisje, zoals het UNFPA (United Nations Population Fund) (reproductieve gezondheid en rechten, strijd tegen gender gerelateerd geweld) – 5,5 miljoen euro in 2011, 5,7 miljoen EUR in 2012. Onder voorbehoud van de beschikbaarheid van het budget, zal de totale bijdrage 2013 - 2015 19.700.000 EUR bedragen waarvan de betaling in drie schijven zal gebeuren: 5.700.000 EUR in 2013, 7 miljoen EUR in 2014 en 7 miljoen EUR in 2015.

De bijdrage aan UNICEF (het Kinderfonds van de Verenigde Naties) (bescherming van kinderen - meisjes en adolescenten - tegen geweld, uitbuiting en misbruik) bedroeg 18,7 miljoen euro in 2011, 18,8 miljoen EUR in 2012; onder voorbehoud van de beschikbaarheid van het budget zal de totale bijdrage 2013 - 2015 44.340.000 EUR bedragen, waarvan de betaling in drie schijven zal uitgevoerd worden: 10.340.000 EUR in 2013, 17 miljoen EUR in 2014 en 17 miljoen EUR in 2015.

België moedigt zijn partners van de Indirecte Samenwerking ook aan projecten en programma's in te dienen die gevoelig zijn voor gender, ook gerangschikt volgens het schema van de gender markers van het DAC.
Zo financiert België in de DRC (Democratische Republiek Congo) in de Regio van de Grote Meren sinds 2008 het project Inuka van de NGO Enfance Tiers Monde. Het wordt versterkt door het 'Maison SHALOM' van Burundi, en heeft als doelstelling de bevolkingen die betroffen zijn door conflicten te helpen zich 'recht te zetten en verder te gaan' binnen een vredelievende dynamiek, de gemeenschappen versterken met het zicht op hun wederopbouw, zo de terugkeer van de bewoners in hun oorspronkelijke omgeving aan te moedigen. Het verleent bijzondere aandacht voor de individuele en collectieve bewustwording ten opzichte van gender. De verandering in attitude, gedrag en de praktijken moeten kenmerkend zijn voor elke Congolees. De fase die vandaag lopende is heeft als

specifiek doel de jonge kwetsbare meisjes die achtergelaten, seksueel misbruikt en verstoten werden door hun families, en meisjes die verplaatst of verweesd zijn. Het bijzondere doel van het lopende project is 'De wederopname binnen het gezin en de re-integratie in de gemeenschap van jonge kwetsbare meisjes en hun broers en zussen in het oosten van de DRC'. In 2012 bedroeg de bijdrage van de Belgische samenwerking 311.361 EUR, over alle fases van het project bedraagt de steun 1.086.891,61 EUR.

In de bezette Palestijnse Gebieden financiert België (139.280 EUR 2011-2012) het project 'Women empowerment through income generating activities in Nablus and the surrounding villages' van de Palestijnse NGO 'YALU Center for Development Studies' in Nablus. Dit project steun de emancipatie van gemarginaliseerde vrouwen van het gouverneurschap Nablus die het vereiste potentieel hebben om hun eigen inkomensgenererende activiteiten op te starten om hun rechten te beschermen en hun financiële en economische situatie te verbeteren.

Doelstelling B. Vrouwen en onderwijs

De nieuwe strategische nota voor de onderwijssector (goedgekeurd op 17/5/2013) onderstreept de positieve impact van de scholing van meisjes op de economische, menselijke en sociale ontwikkeling. De opvolgingsverslagen 2012 van de Millenniumdoelstellingen door Ontwikkeling geven belangrijke vooruitgang aan inzake onderwijs wat betreft gendergelijkheid in deze sector. De vooruitgang is het resultaat van de gezamenlijke inspanningen van de donoren en de partnerlanden. De goede resultaten kunnen niet verhullen dat de onrechtvaardigheid blijft voortduren met betrekking tot jonge meisjes die tijdens de hele basiscyclus school blijven lopen, tot hun instroming in de verschillende niveaus van het professionaliseringsonderwijs, en tot de duur van hun studies. De regionale verschillen blijven nog groot.

Zo financiert België in Afghanistan de organisaties 'Women for Afghan women' met betrekking tot ' Children's support center' voor een bedrag van 319.763 EUR (2011-2013) en 'Afghanistan Europe' rond ' de Alfabetisering van vrouwen en schoolhulp in de rurale zones van de provincie Herat' voor een bedrag van 217.816 EUR. De doelstelling van dit project is de opname van de vrouw in de civiele maatschappij en de beslissingsprocessen te steunen door middel van een leerproces tot overleg en de toegang van kinderen tot onderwijs dat de toekomstige generaties voorbereid op de bestemming van hun land met als doel de rurale en semi-rurale bevolking uit de sociale en minsbedeelde milieus van de provincie Herat.
In het kader van de ontwikkelingssamenwerking verleent APEFE (L'Association pour la Promotion de l'Education et de la Formation à l'Etranger) een belangrijke plaats aan gender in deze programma's en projecten.
België financiert bijvoorbeeld het programma van professionele vorming van het gezondheidspersoneel in Haïti, in het bijzonder rond seksuele en reproductieve gezondheid (250.188,00 in 2011, 472.273,00 in 2012).

Doelstelling C. Vrouwen en gezondheid

De Belgische Ontwikkelingssamenwerking baseert zich sinds 2007 op een politieke nota betreffende de rechten en de seksuele en reproductieve rechten. De algemene interventieprincipes van de Ontwikkelingssamenwerking in dit gebied zijn:

1. een op rechten gebaseerde benadering;
2. een integrale en positieve benadering van de seksualiteit en van de voortplanting;
3. gezondheidszorg voor iedereen.

De strategische activiteitendomeinen zijn:

1. de bevordering van de integratie van de seksuele en reproductieve rechten in de nationale beleidsplannen;
2. de bevordering van de gendergelijkheid en de empowerment van vrouwen en meisjes;
3. aandacht voor jongeren en adolescenten;
4. versterking van de gezondheidssystemen;
5. ontwikkeling van een globale aanpak van de aidsproblematiek;
6. steun aan de bewustwording, de informatie en het onderwijs.

Twee voorbeelden van de Belgische bijdrage in het kader van de Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten (SRGR):

In Benin is de aandacht van de Belgische samenwerking voor SRGR geïntegreerd in een programma van sectorale benadering dat als doel heeft het gezondheidssysteem te versterken op operationeel niveau (district, intermediair en centraal. Op operationeel niveau draagt de versterking van de coördinatiecapaciteit bij tot een meer coherente en globale aanpak van de SRGR en tot de harmonisering van de activiteiten van de verschillende nationale programma's – zoals het gezondheidsprogramma voor moeders en kinderen en de gezinsplanning, de strijd tegen de genitale verminkingen, de veiligheid van het transfusiebloed, evenals het hiv-programma. Bijzondere aandacht wordt ook verleend aan de zorgen voor de patiënt en de multisectorale aanpak.

In 2012 werd een onderzoeksproject toevertrouwd aan het Instituut voor Tropische geneeskunde in Antwerpen, met als doel een kwalitatieve studie te voeren rond de bijdrage van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking tot de verbetering van de seksuele en reproductieve gezondheid in de gezondheidsprogramma die ze in haar partnerlanden steunt. Het verslag word verwacht tegen eind 2013.

Doelstelling D. Geweld tegen vrouwen

De Belgische Ontwikkelingssamenwerking heeft bijgedragen tot het nieuw Nationaal Actieplan 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid', dat in juli 2013 door de Regering werd aangenomen. Een van de prioritaire assen van het Belgische Nationaal Actieplan voor de uitvoering van de Resolutie 1325 van de Veiligheidsraad 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid' is de strijd tegen het gendergebonden geweld in de conflict of post-conflictzones. In het kader van dit actieplan, naast de strijd tegen het seksueel geweld, legt de Belgische samenwerking ook de nadruk op de sociale, politieke en economisch empowerment van vrouwen in het kader van de wederopbouw na een conflict.

In Peru was de strijd tegen familiaal en seksueel geweld en de straffeloosheid die het voorwerp waren van steun, via de bilaterale samenwerking (strijd tegen familiaal en seksueel geweld in Ayacucho) maar ook via de projecten van plaatselijke NGO's (steun aan de strategie van de civiele maatschappij voor de uitvoering van het nationaal Peruviaans plan tegen het geweld tegen vrouwen 2009-2015; project met als doel de oprichting van een justitiesysteem dat aan de noden van vrouwelijke slachtoffers van geweld beantwoordt). In Marokko wordt de steun aan organisaties van de plaatselijke civiele maatschappij in prioriteit gegeven aan de organisaties die de vrouwenrechten steunen. Tussen de gefinancierde activiteiten richten zich 2 NGO-programma's tot de slachtoffers van geweld.

De Belgische NGO 'Oxfam Solidariteit', waarvan het driejarig programma gecofinancierd wordt door de Ontwikkelingssamenwerking, steunt de actie van haar plaatselijke partners op het vlak van versterking van de overheidsadministraties (politie, rechtbank, onthaaldiensten) voor de bescherming van vrouwen en meisjes die het slachtoffer zijn van geweld en de strijd

tegen de straffeloosheid in vier landen: Mozambique, Guatemala, Nicaragua en Salvador. Overigens voert deze NGO rond dit thema sensibiliserings- en pleitbezorgingsacties uit in België.

Doelstelling E. Vrouwen in gewapende conflicten

Belgïe werkt samen aan het project van de EU ter versterking van het gerecht in het Oosten van de DRC. Dit project heeft als doel, in overeenstemming met het actieplan voor de hervorming van justitie en het STAREC-plan (stabilisation et reconstruction de l'Est du Congo), het gerechtelijke bestuur te verbeteren in deze interventiezones door rekening te houden met de gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen en het respect van de mensenrechten. Dit programma omvat een specifiek resultaat genaamd « De vrouwenrechten worden beter beschermd en de rechtsbehandeling van seksueel geweld is efficiënter ».

De actie van Dr. Mukwege, directeur van het Panziziekenhuis in Bukavu (DRC orientale) werd gesteund door België en de internationale gemeenschap zowel door de politieke dialoog en de financiële hulp voor zijn voortreffelijk werk ten gunste van vrouwen slachtoffers van sexueel geweld in de Kivu-regio.

België blijft een belangrijke prioriteit verlenen op het vlak van het beleid en het operationele plan voor de strijd tegen elke vorm van geweld tijdens en na gewapende conflicten, met bijzondere aandacht voor seksueel geweld (cfr. doelstelling D).

In de DRC heeft de Belgische Ontwikkelingssamenwerking een pioniersrol en mobiliserende rol gespeeld in de strijd tegen het seksueel geweld door vanaf 2004 een gezamenlijk programma te steunen van drie agentschappen van de Verenigde Naties (UNFPA, UNICEF, UNHCR). De Belgische steun betreft in het bijzonder de strijd tegen het seksueel geweld. Dit programma wordt gecoördineerd en geharmoniseerd via het STAREC-programma, het programma is nog lopende.
Nu het programma is beëindigd, heeft België een bedrag van 2 miljoen euro voorzien via de gedelegeerde samenwerking, als financiering van het versterkingsprogramma van justitie 'Programme de Renforcement de la Justice' (strijd tegen de straffeloosheid) in het Oosten van de RDC dat door de Europese Unie (EU) is ontwikkeld, met als specifieke doelstelling 170.000 EUR voor de installatie van een zuurstofproducerende eenheid in het Panziziekenhuis te financieren. Zijn actie van medische en mensenrechtelijke aard beoogt de waardigheid van deze vrouwen, die het slachtoffer zijn van seksueel geweld in de DRC, te herstellen.

Overigens steunt de Belgische Ontwikkelingssamenwerking de projecten op het vlak van de strijd tegen de straffeloosheid in de DRC maar ook in andere landen van de regio, via de gedelegeerde samenwerking en met de steun aan de Belgische en plaatselijke NGO's.

Algemeen kijkt België er in de bilaterale samenwerking op toe gender en de aspecten verbonden met de Resoluties 1325, 1820, 1888 en 1889 van de Veiligheidsraad van de VN op te nemen in de voorbereiding, de opvolging en de evaluatie van de Indicatieve Samenwerkingsprogramma's. Zo werd de vraag van Ifamiliaal geweld besproken in het kader van het ISP Mozambique in 2012. In het kader van de ISPs vraagt België systematisch om een uitwisseling met de vrouwenorganisaties van civiele maatschappij als steun aan de inspanningen van de partnerlanden rond de macht en de capaciteit van de vrouwen ('empowerment'), peacekeeping en ontwikkeling, evenals rond hun onontbeerlijke rol in de preventie van gewapende conflicten.

Doelstelling F. Vrouwen en economie

Zie benadering hierboven: armoedebestrijding (Doelstelling A) en onderwijs (Doelstelling B). België steunt verschillende programma's die de functionele alfabetisering voorzien van de rurale vrouwen en hun initiatie in de principes van budgetbeheer. Zie het voorbeeld boven;
In de Palestijnse gebieden financiert België de Palestijnse NGO voor microkrediet 'YALU Center for Development Studies' (Nablus), die de economische empowerment steunt. We kunnen ook het project 'FCD-Solidarité' (2011-2013) in Palestina steunen, dat met name de uitvoering vooropstelt van ontwikkelingsactiviteiten die maatschappelijke verandering beogen, in het bijzonder inzake sociale ongelijkheid tussen vrouwen en mannen.

In Algerije heeft de Belgische Ontwikkelingssamenwerking in 2012 verschillende conferenties georganiseerd rond vrouwelijk ondernemerschap. Deze uitwisseling met de verschillende actoren zal de basis vormen voor de economische empowerment van vrouwen in de volgende jaren. België heeft ook de oprichting van een documentatiecentrum rond gender gefinancierd.

Doelstelling G. Participatie en besluitvorming

Meer bepaald in het kader van het Nationaal Actieplan, Vrouwen, Vrede en Veiligheid, pleit België voor de deelname van vrouwen in de heropbouw en het vredesproces. Het steunt de programma's in de partnerlanden in kwetsbare situaties via de bilaterale samenwerking, de niet-gouvernementele samenwerking en door de internationale organisaties.

In antwoord op de uitdagingen van de Arabische Lente heeft de DGD voor 8.700.000 EUR het UNDP-programma (het VN-Ontwikkelingsprogramma) 'Responding to a changing Region: seizing the opportunity for transformational change in the Arab States' gesteund. Het betreft een globaal en geïntegreerd project als antwoord op een Regio in verandering en wordt gevormd door vijf delen: steun aan de Assemblée constituante in Tunesië (2.800.000 EUR), steun aan de veiligheidssector in Tunesië (1.400.000 EUR), steun aan de verkiezingen in Egypte (750.000 EUR) ('Women's political empowerment - Egyptian women and the democratic transition' betreffende de participatie van vrouwen aan het verkiezingsproces), steun op korte termijn aan de Steunmissie van de Verenigde Naties in Libië (850.000 EUR) en tot slot steun aan de inclusieve en participatieve politieke instellingen binnen de Arabische staten (2.900.000 EUR).

Doelstelling H. Institutionele mechanismen voor de verbetering van de positie van de vrouw

In de bilaterale samenwerking heeft België aandacht voor de versterking van de nationale instellingen van de partnerlanden. De multilaterale partners van België werken in diezelfde geestestoestand. In navolging van de principes van de Verklaring van Parijs, van het Actie-Agenda van Accra en het Partnerschap van Busan, erkent België dat het zijn partners zijn die de verantwoordelijkheid dragen voor hun ontwikkelingsbeleid en -strategieën ('ownership') en in de opstelling van de systemen, instrumenten en procedures van hun financiering, waaronder die van de ontwikkelingshulp. De Belgische samenwerking stemt zich af op het ontwikkelingsbeleid van zijn partnerlanden evenals op hun systemen, indien ze voldoende de werking van deze systemen verbeteren. België vertrouwt de uitvoering van de projecten en programma's zoveel mogelijk toe aan de partners. De Belgische samenwerking harmoniseert en coördineert zijn interventies met de andere donoren en schrijft zich in de verdeling van het werk tussen de donoren in, in het bijzonder op EU-niveau. Indien nodig draagt België bij tot de versterking van de capaciteiten van zijn partners, op hun vraag en in coördinatie met de andere donoren.

De BTC heeft bijvoorbeeld in Algerije een 'Appui institutionnel au ministère délégué chargé de la famille et de la condition féminine' (CONDIFEM) gerealiseerd. De BTC heeft de activiteiten omkaderd ten gunste van de bevordering van de vrouw en de gendergelijkheid, waaronder de organisatie van drie internationale conferenties over vrouwelijk ondernemerschap, de oprichting van een documentatie- en sensibiliseringscentrum; de versterking van het netwerk focuspunten rond gender in de Algerijnse administratie.

Doelstelling I. Grondrechten van vrouwen

In het kader van de Indicatieve Samenwerkingsprogramma's tussen de Belgische regering en de regering van de partnerlanden vindt er systematisch een politieke dialoog plaats tussen onder meer de mensenrechten en de positie van de vrouw. Deze dialoog refereert naar de internationale conventies waartoe de partijen zich hebben verbonden. België evalueert de kwaliteit van de politieke dialoog en de geboekte vooruitgang. De deelname van de plaatselijke civiele maatschappij wordt gevraagd. De eerste doelstelling van een ISP bestaat erin de partnerlanden te helpen de resultaten te bereiken die ze zich hebben vooropgesteld in hun nationale strategie armoedebestrijding (of ontwikkelingsstrategie) en in hun sectorale plannen/beleid.

Doelstelling J. Vrouwen en media

De media zijn geen sector van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking. Sommige projecten die door de Belgische samenwerking worden gesteund zijn echter voorzien van een 'media'-luik, in de mate waarin de sensibilisering verzorgd wordt door radio-uitzendingen in de gemeenschap of op progressieve wijze, door toepassingen voor mobiele telefoons.

Doelstelling K. Vrouwen en milieu

De Belgische Ontwikkelingssamenwerking heeft van de klimaatverandering en van de milieubescherming een transversaal thema van haar beleid gemaakt, net als gender. Deze prioriteit zal vertaald worden naar operationele activiteiten, via een strategienota of andere officiële nota.

In de bilaterale samenwerking steunt België progressief de duurzame landbouw.

Zo steunt België via de bilaterale samenwerking in Marokko (via de BTC) de duurzame landbouw 'Plan Maroc Vert'. Dit plan is gericht op de bijwerking van de solidaire landbouw van de marginale en kwetsbare zones (in de berggebieden, oases en 'bour' (zone van droge landbouw)). Zo steunt België in de gemeentes Iknioun en d'Aït El Fersi het behoud en het duurzame beheer van de natuurlijke hulpbronnen in een logica van benutting van plaatselijke producten.

Ook in Marokko steunt de BTC het duurzaam beheer van de hulpbronnen in samenwerking met de lokale bevolking, via een betere benutting van het landbouwpotentieel. Er wordt bijzondere aandacht besteed aan de rol van vrouwen, onder andere in teelt van amandelen, door de reconversie van grote oppervlakten voor de teelt van graangewassen, in amandelplantages. De vrouwenemancipatie wordt in dit kader gesteund in landbouwverenigingen en -coöperatieven. Deze nieuwe waardeketens komen overeen met de praktische en strategische noden van vrouwen.

Doelstelling L. Kleine meisjes

De meeste interventies die de situatie van vrouwen beogen, hebben ook betrekking op meisjes. Wij kunnen meer bepaald verwijzen naar de bijdrage aan UNICEF.

UNICEF is de voornaamste partner van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking inzake bescherming van kinderen en kinderrechten.
Het meerjarenakkoord dat in 2013 is getekend voorziet een bijdrage aan de core van 10,340 miljoen EUR in 2013, 17 miljoen EUR in 2014 en 17 miljoen EUR in 2015.

Eenmalige steun wordt verleend in het kader van de humanitaire hulp. België steun sinds meerdere jaren het 'Monitoring and Reporting Mecanism on grave violations against children in armed conflicts (MRM)' (initiatief dat in 2005 door de Secretaris-generaal van de Verenigde Naties werd gelanceerd in navolging van Resolutie 1612).
Bijdrage van 2,240 miljoen EUR in 2011 en 2,028 miljoen EUR in 2013.
Het MRM-programma van UNICEF richt zijn actie op welbepaalde landen zoals Afghanistan, de DRC, Tsjaad, Somalië en Zuid-Soedan. De globale benadering verenigt het steunende werk bij kinderslachtoffers, de verzameling van gegevens en het politiek proces op het hoogste niveau dat de verantwoordelijkheden bepaalt.
Er dient opgemerkt te worden dat België en UNICEF in februari 2012 in Brussel een conferentie hielden 'Protecting children in and out emergencies' ter gelegenheid van de 10^{e} verjaardag van de inwerkingtreding van de twee Facultatieve protocols bij de Kinderrechtenconventie, door op te roepen deze belangrijke Protocols voor de kinderbescherming te ratificeren.

Daarnaast financiert België ook de specifieke initiatieven van zijn partners van de civiele maatschappij. Zo financiert België (41.920 EUR in 2012, 91.390 EUR in 2011) het project 'MAMA EN ACCIÓN' van de NGO ACTEC rond de vorming voor de tewerkstelling van tienermoeders van Cartagena in Colombia.
Ander voorbeeld: België financiert (219.239 EUR in 2012) het project van de Belgische NGO 'SOS Kinderdorpen' in Senegal, dat als doel heeft de capaciteit van arme gezinnen en gemeenschappen in het Departement Fatick om de rechten van kwetsbare kinderen te beschermen. Het project is gestructureerd om de kennissen rond de kinderrechten op verschillende niveaus in de gemeenschap te verhogen en de capaciteiten van de gezinnen en van diezelfde gemeenschappen te versterken om in de noden van hun kinderen te voorzien, om duurzame resultaten te behalen.

3. Conclusie

2012 en 2013 waren rijk aan reflectie en initiatieven voor een betere integratie van Gender in het beleid en de interventies van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking. In het kader van een veranderende wereld moet de plaats van de ontwikkelingssamenwerking zich steeds vernieuwen en in dit kader is ook de aandacht die gegeven wordt aan de gelijkheid van vrouwen en mannen meer dan ooit fundamenteel.
Hoewel relevant, moest de Wet gemoderniseerd worden, met name omdat nieuwe concepten en nieuwe samenwerkingsvormen sinds 1999 zijn ontstaan, met name na verschillende internationale verbintenissen. De modernisering van de Wet van 1999 vormde de gelegenheid om deze nieuwe doelstellingen, principes en methodes van de ontwikkelingssamenwerking in een wettekst in te schrijven. Het was ook de kans om de Belgische prioriteiten in termen van gelijkheid vrouw-man in een bredere, op de mensenrechten gebaseerde, benadering in te schrijven.
In de Wet van 19 maart 2013 wordt gender hernomen als transversaal thema, wat een systematische screeningdoelstelling van elke interventie van de Belgische samenwerking ten opzichte van de genderdimensie bepaalt.
De Belgische ontwikkelingssamenwerking volgt met aandacht de initiatieven van de VN in het kader van de 20ste verjaardag van hetPlatform van Beijing in 2015 op. Deze verjaardag valt samen met de bepaling van het nieuwe ontwikkelingskader voor de periode na 2015. De 59ste sessie van de Commissie over het Statuut van de Vrouw (CSW) in 2015 zal de geboekte vooruitgang in de toepassing van de Verklaring en van het Actieprogramma van Beijing onderzoeken. De CSW59 zal de uitdagingen identificeren voor de implementatie van het Actieprogramma, alsook de opportuniteiten voor het verwezenlijken van de gendergelijkheid en de empowerment van de vrouwen in het ontwikkelingskader post -2015. België zal aan dit wereldonderzoek bijdragen.

V. Bijlagen

Bijlage 1: de wet van 12 januari 2007

12 januari 2007 - Wet strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen

Publicatie: 13-02-2007

Artikel 1.
Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet. Ze zet meer bepaald artikel 1 om van de Richtlijn 2002/73 van het Europees Parlement en de Raad van 23 december 2002 tot wijziging van de richtlijn 76/207 van de Raad betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot het arbeidsproces, de beroepsopleiding en de promotiekansen, en ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden.

Art. 2.
§ 1. De regering waakt over de tenuitvoerlegging van de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 te Peking heeft plaatsgehad, en meer in het bijzonder over de integratie van de genderdimensie in het geheel van haar beleidslijnen, maatregelen, begrotingsvoorbereidingen of acties en dit met het oog op het vermijden of corrigeren van eventuele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen. Daartoe definieert zij, in het begin van de legislatuur, ter gelegenheid van de regeringsverklaring, voor het geheel van de beleidsvlakken, de strategische doelstellingen die zij in de loop ervan wil verwezenlijken in overeenstemming met de doelstellingen van de Vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking werd gehouden en, in de mate van het mogelijke, met de conclusies die werden geformuleerd door het Forum van de niet-gouvernementele organisaties dat tegelijkertijd met de Wereldvrouwenconferentie in China heeft plaatsgevonden.
§ 2. De kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van mannen en vrouwen te verwezenlijken, worden per departement, staatsdienst met afzonderlijk beheer, overheidsbedrijf en instelling van openbaar nut, uiteengezet in een gendernota die als bijlage wordt gevoegd bij elk ontwerp van algemene uitgavenbegroting.
§ 3. Elke minister stelt jaarlijks, ter gelegenheid van de bespreking van de algemene beleidsnota's, de acties, maatregelen en projecten voor die bijdragen tot de verwezenlijking van de strategische doelstellingen bedoeld in § 1 alsook tot de bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen.

Art. 3.
Elke minister integreert de genderdimensie in alle beleidslijnen, maatregelen en acties die onder zijn of haar bevoegdheden vallen. Daartoe:
1° waakt hij over de tenuitvoerlegging van de strategische doelstellingen vastgesteld in artikel 2, paragraaf 1, en van de integratie van de genderdimensie in de managementplannen, in de beheerscontracten en in elk ander instrument voor strategische planning van de federale overheidsdiensten, het ministerie van Landsverdediging, de programmatorische overheidsdiensten, de overheidsinstellingen voor sociale zekerheid, de federale wetenschappelijke instellingen en instellingen van openbaar nut die onder zijn bevoegdheid vallen.
Daartoe keurt hij de relevante genderindicatoren goed die het mogelijk maken om het proces van de integratie van de genderdimensie en de realisatie van de strategische doelstellingen te meten;

2° stelt hij voor elk wetgevend en reglementair project een evaluatieverslag op van de impact ervan op de respectievelijke situatie van vrouwen en mannen;
De Koning regelt, bij besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, het model-evaluatieverslag van de impact, 'gendertest' genaamd, en legt de inwerkingtreding ervan vast.
3° waakt hij, in het kader van de procedures voor de toekenning van overheidsopdrachten en de toekenning van subsidies, over het in aanmerking nemen van de gelijkheid van vrouwen en mannen en de integratie van de genderdimensie.

Art. 4.
Naast de maatregelen vervat in artikel 3 van deze wet, ziet elke minister er, in de domeinen die onder zijn bevoegdheden vallen, op toe dat de statistieken die de federale overheidsdiensten, het ministerie van Landsverdediging, de programmatorische overheidsdiensten, de overheidsinstellingen voor sociale zekerheid, de federale wetenschappelijke instellingen en de instellingen van openbaar nut in hun actiedomein produceren, verzamelen en bestellen, naar geslacht opgesplitst worden en dat er genderindicatoren worden opgesteld wanneer dit relevant is.

Art. 5.
§ 1. De regering legt aan de federale kamers een tussentijds verslag en een verslag op het eind van de legislatuur voor over het beleid dat werd gevoerd overeenkomstig de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad. Deze verslagen integreren het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid en het specifiek beleid inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen.
§ 2. Het tussentijds verslag gaat over de opvolging van de vorderingen die werden verwezenlijkt met het oog op het bereiken van de in artikel 2 vastgelegde doelstellingen, waarbij de eventuele ondervonden moeilijkheden worden beschreven en de voorstellen die men voorziet om deze hinderpalen te verhelpen.
Het wordt aan de federale kamers overgemaakt binnen een termijn van 60 dagen volgend op de indiening bij de kamer van volksvertegenwoordigers van het tweede ontwerp van algemene uitgavenbegroting.
§ 3. Het verslag op het einde van de legislatuur is een diagnostische nota waarin de situatie aan het begin van de legislatuur wordt vergeleken met die op het einde van de legislatuur. Het wordt aan de federale kamers overgemaakt binnen een termijn van 60 dagen volgend op de indiening bij de kamer van volksvertegenwoordigers van het vierde ontwerp van algemene uitgavenbegroting.

Art. 6.
Om de tenuitvoerlegging van deze wet te waarborgen wordt, op federaal niveau, een interdepartementale coördinatiegroep opgericht van personen die aangewezen werden binnen de beleidscel van elke minister en binnen alle federale overheidsdiensten, het ministerie van Landsverdediging en de programmatorische overheidsdiensten alsook vertegenwoordigers van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. De ministers kunnen er een vertegenwoordiger uitnodigen per overheidsinstelling voor sociale zekerheid, federale wetenschappelijke instelling of instelling van openbaar nut die onder hun bevoegdheden valt.

Art. 7.
Overeenkomstig zijn opdracht, die werd omschreven in de wet van 16 december 2002 houdende oprichting van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, is het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen belast met de begeleiding en de ondersteuning van het proces van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijnen, maatregelen en acties van de overheid.

Art. 8.
De Koning bepaalt de uitvoeringsmodaliteiten van deze wet bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, in het bijzonder om sommige vormelijke en inhoudelijke regels te verduidelijken die moeten worden nageleefd bij de opstelling van de verslagen bedoeld in artikel 5, om een zeker niveau van minimale kwalificaties te waarborgen bij de aanwijzing van de personen in de beleidscellen en de overheidsadministraties die de in artikel 6 bedoelde interdepartementale coördinatiegroep vormen en om de regels te verduidelijken die verband houden met de oprichting en de werking van deze laatste.

Art. 9.
De Koning is gemachtigd om de bepalingen van deze wet te coördineren met de bepalingen van de wetten over de gelijke behandeling van mannen en vrouwen.
Met het oog hierop kan de Koning:
1° de volgorde van de nummering van de titels, hoofdstukken, afdelingen, artikelen, paragrafen en leden van de te coördineren teksten wijzigen, ze op een andere manier hergroeperen, sommige bepalingen groeperen in de nieuwe titels, hoofdstukken of afdelingen en deze voorzien van een opschrift;
2° de verwijzingen in de te coördineren teksten wijzigen om ze in overeenstemming te brengen met de nieuwe nummering;
3° de redactie van de te coördineren bepalingen wijzigen om ze onderling te doen overeenstemmen en eenheid in de terminologie te brengen.

Overgangsbepalingen.

Art. 10.
Deze wet treedt in werking op de dag van de bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad, met uitzondering van de artikelen 2, 3 en 5, die in werking treden vanaf de eerste dag van de nieuwe legislatuur die volgt op de legislatuur die loopt op het moment van de inwerkingtreding van deze wet.

Tot het einde van de legislatuur zal de opstelling van de verslagen blijven gebeuren conform de voorschriften van de wet van 6 maart 1996 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de Wereldvrouwenconferentie die van 4 tot 14 september 1995 in Peking heeft plaatsgehad. Bij wijze van afwijking zullen deze verslagen bepaald in de wet van 6 maart 1996 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de Wereldvrouwenconferentie die van 4 tot 14 september 1995 in Peking heeft plaatsgehad, ook de vooruitgang beschrijven en evalueren die werd geboekt in de uitvoering van artikel 4 van deze wet.

Art. 11.
De wet van 6 maart 1996 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de Wereldvrouwenconferentie die van 4 tot 14 september 1995 in Peking heeft plaatsgehad, wordt opgeheven vanaf de eerste dag van het begin van de legislatuur die volgt op de legislatuur die loopt op het moment van de inwerkingtreding van deze wet.

Bijlage 2: het koninklijk besluit van 26 januari 2010

26 januari 2010 - Koninklijk besluit tot vastlegging van de samenstelling, de opdrachten en de werkingsregels van een interdepartementale coördinatiegroep alsook van het niveau van minimale kwalificaties van zijn leden in uitvoering van artikel 8 van de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen

Publicatie: 08-02-2010

HOOFDSTUK I. — Algemene bepalingen
Artikel 1.
Voor de toepassing van dit besluit, wordt verstaan onder:
1° « wet »: de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen;
2° « groep »: de interdepartementale coördinatiegroep ingesteld door artikel 6 van de wet;
3° « coördinator in geïntegreerde genderaanpak »: de persoon die binnen elke federale overheidsdienst, het Ministerie van Defensie en elke programmatorische federale overheidsdienst aangeduid is om deel te nemen aan de interdepartementale coördinatiegroep voorzien door het artikel 6 van de wet;
4° « geïntegreerde genderaanpak »: een aanpak die bestaat uit de (re)organisatie, de verbetering, de evolutie en de evaluatie van de besluitvormingsprocessen met het oog op de integratie van het perspectief van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen in alle domeinen en op alle niveaus, door de actoren die in het algemeen betrokken zijn bij de tenuitvoerlegging van de beleidslijnen;
5° « genderstatistieken »: de geproduceerde, verzamelde en bestelde statistieken die naar geslacht worden opgesplitst in toepassing van artikel 4 van de wet.

Het gebruik van het mannelijk in dit besluit is gemeenslachtig.

HOOFDSTUK II. — Samenstelling van de groep
Art. 2.
De groep is als volgt samengesteld:
1° een lid van de beleidscel van elke minister, door hem aangewezen en ambtenaar van niveau A of houder van een diploma dat toegang geeft tot dit niveau;
2° een ambtenaar van niveau A van elke federale overheidsdienst, van het Ministerie van Defensie en van elke programmatorische federale overheidsdienst, naargelang van het geval aangewezen door de voorzitter van het directiecomité, de secretaris-generaal of de voorzitter;
3° een lid van de directie van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, die het voorzitterschap van de groep verzorgt.
Op dezelfde wijze wordt een plaatsvervanger voor elk van de voormelde leden aangewezen.

Art. 3.
§ 1. De groepsleden bedoeld in artikel 2, 2°, nemen de functie van coördinator in geïntegreerde genderaanpak op binnen hun federale overheidsdienst, hun ministerie of hun programmatorische federale overheidsdienst. In dit opzicht brengen ze rechtstreeks verslag uit aan de voorzitter van het directiecomité, de secretaris-generaal of de voorzitter.

§ 2. De opdrachten uitgevoerd in het kader van de functie van coördinator in geïntegreerde genderaanpak worden opgenomen in de functiebeschrijving van de groepsleden en zullen geëvalueerd worden in het kader van de evaluatiecyclus van de coördinatoren.
§ 3. Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen organiseert een opleiding omtrent geïntegreerde genderaanpak voor alle groepsleden.
§ 4. Er wordt geen enkele verloning, toelage, vergoeding of presentiegeld toegekend aan de groepsleden.

HOOFDSTUK III. — Opdrachten van de groep
Art. 4.
§ 1. De groep heeft als algemene opdracht:
1° het stimuleren, oriënteren en bijdragen tot de uitvoering van de geïntegreerde genderaanpak, in het bijzonder door de verspreiding en het gebruik van hulpmiddelen, instrumenten en methodes in het geheel van de federale beleidslijnen;
2° het bevorderen van de samenwerking en de verspreiding van informatie en goede praktijken tussen alle diensten bedoeld in artikel 6 van de wet;
3° het organiseren van een voortdurend overleg en een permanente coördinatie tussen de administraties en de beleidscellen.
§ 2. Daartoe ziet de groep zich in het bijzonder de volgende opdrachten toevertrouwd:
1° het opstellen van een ontwerp van federaal plan dat ten doel heeft de genderdimensie in het geheel van de beleidslijnen te integreren met het oog op het vermijden of corrigeren van eventuele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen. Dit ontwerp van plan, opgesteld voor de legislatuur, baseert zich met name op:
- de strategische doelstellingen met dat doel vastgesteld en bedoeld in artikel 2, § 1, van de wet;
- de ministeriele initiatieven zoals bedoeld in artikel 2, § 3, van de wet en vastgesteld in de algemene beleidsnota's van het begin van de legislatuur;
- de informatie aangaande de integratie van de genderdimensie in de managementplannen, de beheerscontracten en in elk ander instrument voor strategische planning conform artikel 3, 1°, van de wet;
- de andere acties en middelen die de integratie van de genderdimensie in de administraties beogen;
- de relevante genderindicatoren bedoeld in artikel 3, 1°, alinea 2, van de wet.
Het ontwerp van federaal plan wordt verzonden naar de Minister van Gelijke Kansen, die het voorstelt aan de Ministerraad.
2° het opstellen van een halfjaarlijks opvolgingsverslag over de tenuitvoerlegging van het federaal plan verzonden naar de Minister van Gelijke Kansen.
3° het voorbereiden en coördineren van het ontwerp van tussentijds verslag en het verslag op het eind van de legislatuur bedoeld in hoofdstuk VI en het verzekeren van de opvolging ervan volgens de bepalingen van het artikel 10.
Met het oog hierop, kan de groep de organen, instanties of experten betrokken bij de studie en tenuitvoerlegging van de gelijkheid van vrouwen en mannen raadplegen.

HOOFDSTUK IV. — Werking van de groep
Art. 5.
Het huishoudelijk reglement van de groep wordt door hem bepaald binnen de drie maanden na zijn installatie.

Art. 6.
De Voorzitter en de groep worden in hun werkzaamheden bijgestaan door een secretariaat verzekerd door personeelsleden van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen aangeduid door de directeur.

HOOFDSTUK V. — Tenuitvoerlegging van de geïntegreerde genderaanpak binnen de administraties

Art. 7.
§ 1. De coördinator in geïntegreerde genderaanpak heeft als hoofdopdrachten:
1° het voorbereiden van het voorstel tot bijdrage van de administratie waar hij van afhangt voor het federaal plan bedoeld in het artikel 4, § 2, 1°;
2° het voorbereiden van de bijdrage van zijn administratie voor de verslagen bedoeld in Hoofdstuk VI;
3° het installeren van een proces van opvolging van de « gendertests » en gendernota's uitgevoerd binnen zijn administratie;
4° het installeren van een proces van opvolging van de inachtneming van de geïntegreerde genderaanpak in het kader van de toekenning van overheidsopdrachten en de toekenning van subsidies van zijn administratie en bedoeld in het artikel 3, 3°, van de wet;
5° het installeren van een proces van opvolging voor de productie van naar geslacht opgesplitste statistieken en de opstelling van genderindicatoren bedoeld in het artikel 4 van de wet;
6° het organiseren van de opleiding en het verspreiden van informatie binnen zijn administratie wat de geïntegreerde genderaanpak en de concrete uitvoering daarvan betreft.
§ 2. De coördinator in geïntegreerde genderaanpak is de referentiepersoon voor elke beambte die betrokken is bij de uitvoering van de geïntegreerde genderaanpak binnen zijn administratie.

Art. 8.
§ 1. De opdrachten van de coördinator in geïntegreerde genderaanpak worden uitgevoerd onder het gezag van de leidende ambtenaar die de eindverantwoordelijkheid op zich neemt.
§ 2. De leidende ambtenaar waakt erover dat de coördinator in geïntegreerde genderaanpak de interne coördinatie noodzakelijk voor de uitvoering van de opdrachten vastgesteld in § 1 van artikel 7 kan verzekeren.
§ 3. De leidende ambtenaar verzekert zich van de inachtneming van de geïntegreerde genderaanpak door de leden van het directiecomité.
§ 4. De leidende ambtenaar brengt regelmatig verslag uit van de uitvoering van de geïntegreerde genderaanpak binnen zijn departement aan de minister waarvan hij afhangt.

HOOFDSTUK VI. — De verslagen
Art. 9.
§ 1. Het tussentijds verslag heeft minstens betrekking op de beschrijving, de stand van zaken en de vorderingen van de volgende elementen:
- het plan bedoeld in artikel 4, § 2, 1°, in het bijzonder de relevante genderindicatoren bedoeld in artikel 3, 1°, alinea 2, van de wet;
- de productie, de analyse en het gebruik door de administraties van de genderstatistieken bedoeld in artikel 4 van de wet;
- de gendernota bedoeld in artikel 2, § 2, van de wet;
- de acties en initiatieven met betrekking tot de « gendertest » bedoeld in artikel 3, 2°, van de wet;
- rekening houden met de geïntegreerde genderaanpak in de procedures voor de toekenning van overheidsopdrachten en de toekenning van subsidies bedoeld in artikel 3, 3°, van de wet.
§ 2. Het gaat bovendien over de beschrijving en de vorderingen van de integratie van de genderdimensie in het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid en over het specifieke beleid inzake gelijkheid van vrouwen en mannen, overeenkomstig het artikel 5, § 1, van de wet.
§ 3. Het formuleert alle aanbevelingen die de beleidslijnen of de tenuitvoerlegging ervan in de onder §§ 1 en 2 bedoelde domeinen zouden kunnen verbeteren.

Art. 10.
§ 1. Het verslag aan het einde van de legislatuur bestaat uit een diagnostische nota die een analyse bevat van de maatregelen bedoeld in artikel 9, § 1 en de vorderingen die verwezenlijkt werden door de regering en de administraties tijdens de legislatuur.

§ 2. Het verslag aan het einde van de legislatuur beschrijft de moeilijkheden bij de uitvoering van de wet en formuleert aanbevelingen om ze aan te pakken.

Art. 11.
De goedgekeurde verslagen bedoeld in de artikels 9 en 10 worden doorgestuurd naar de Minister die Gelijke Kansen tussen vrouwen en mannen onder zijn bevoegdheden heeft.

HOOFDSTUK VII. — Slotbepalingen
Art. 12.
De Minister van Gelijke Kansen en de Minister van Ambtenarenzaken zijn, ieder wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Bijlage 3: de Interdepartementale Coördinatiegroep - ledenlijst

Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG) - leden op 1 januari 2013

Beleidscellen

Institution/Instelling	***Nom/Naam***	***Adresse/Adres***	***Taal/ Langue***	***Statut/ Statuut***
Cellule stratégique de monsieur Elio Di Rupo, Premier Ministre Beleidscel van de heer Elio Di Rupo, Eerste Minister	Mevrouw Catharina Geernaert	Wetstraat 16 1000 Brussel	NL	E
	Monsieur Jeremie Tojerow	Rue de la Loi 16 1000 Bruxelles	FR	S
Cellule stratégique de monsieur Pieter De Crem, Vice-Premier Ministre et Ministre de la Défense Beleidscel van de heer Pieter De Crem, Vice-Eerste Minister en Minister van Landsverdediging	Mevrouw An Christiaens	Lambermontstraat 8 1000 Brussel	NL	E
	De heer Tim Van Belleghem	Lambermontstraat 8 1000 Brussel	NL	S
Cellule stratégique de monsieur Didier Reynders, Vice-Premier Ministre et Ministre des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et des Affaires européennes Beleidscel van de heer Didier Reynders, Vice-Eerste Minister en Minister van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Europese Zaken	Madame Maryse Canavesi	Rue des Petits Carmes 15 1000 Bruxelles	FR	E
	Monsieur David Leisterh	Rue des Petits Carmes 15 1000 Bruxelles	FR	S
Cellule stratégique de monsieur Johan Vande Lanotte, Vice-Premier Ministre et Ministre de l'Economie, des Consommateurs et de la Mer du Nord Beleidscel van de heer Johan Vande Lanotte, Vice-Eerste Minister en Minister van Economie, Consumenten en Noordzee	De heer Ben Segers	Kunstlaan 7 1210 Brussel	NL	E
				S
Cellule stratégique de Monsieur Alexander De Croo, Vice-Premier Ministre et Ministre des Pensions Beleidscel van De heer Alexander De Croo, Vice-Eerste Minister en Minister van Pensioenen	De heer Stephan Neetens	Finance Tower Kruidtuinlaan 50 bus 61 1000 Brussel	NL	E
	Mevrouw Karolien Gielen	Finance Tower Kruidtuinlaan 50 bus 61 1000 Brussel	NL	S
Cellule stratégique de madame Joëlle Milquet, Vice-Première Ministre et	Mevrouw Niki Dheedene	Wetstraat 2 1000 Brussel	NL	E

Ministre de l'Intérieur et de l'Egalité des chances Beleidscel van mevrouw Joëlle Milquet, Vice-Eerste Minister en Minister van Binnenlandse Zaken en Gelijke Kansen				
Cellule stratégique de madame Laurette Onkelinx, Vice-Première Ministre et Ministre des Affaires sociales et de la Santé publique, chargée de Beliris et des Institutions culturelles fédérales Beleidscel van mevrouw Laurette Onkelinx, Vice-Eerste Minister en Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen	De heer Michael Cerulus	Hertogsstraat 59-61 1000 Brussel	NL	E
	Madame Michèle De Becker	Rue Ducale 59-61 1000 Bruxelles	FR	S
Cellule stratégique de madame Sabine Laruelle, Ministre des Classes moyennes, des PME, des Indépendants et de l'Agricultur Beleidscel van mevrouw Sabine Laruelle, Minister van Middenstand, KMO's, Zelfstandigen en Landbouw	Madame Stéphanie Van Schoors	Avenue de la Toison d'or 87 1060 Bruxelles	FR	E
	Monsieur Didier Hellin	Avenue de la Toison d'or 87 1060 Bruxelles	FR	S
Cellule stratégique de madame Annemie Turtelboom, Ministre de la Justice Beleidscel van mevrouw Annemie Turtelboom, Minister van Justitie	Mevrouw Margaux Donckier	Waterloolaan 115 1000 Brussel	NL	E
	Mevrouw Mathilde Steenbergen	Waterloolaan 115 1000 Brussel	NL	S
Cellule stratégique de monsieur Olivier Chastel, Ministre du Budget et de la Simplification administrative Beleidscel van de heer Olivier Chastel, Minister van Begroting en Administratieve Vereenvoudiging	Madame Donatienne Grégoire	Place Quetelet 7 1210 Bruxelles	FR	E
	Madame Amélie Derbaudrenghien	Place Quetelet 7 1210 Bruxelles	FR	S
Cellule stratégique de madame Monica De Coninck, Ministre de l'Emploi Beleidscel van mevrouw Monica De Coninck, Minister van Werk	De heer Ludo Beck	Ernest Blerotstraat 1 9de verdieping 1070 Brussel	NL	E
				S

Cellule stratégique de monsieur Jean-Pascal Labille, Ministre des Entreprises publiques et de la Coopération au développement, chargé des Grandes Villes Beleidscel van de heer Jean-Pascal Labille, Minister van Overheidsbedrijven en Ontwikkelingssamenwerking, belast met Grote Steden	Madame Marie Delvoye	Rue des Petits Carmes 15 1000 Bruxelles	FR	E
				S
Cellule stratégique de monsieur Koen Geens, Ministre des Finances, chargé de la Fonction publique Beleidscel van de heer Koen Geens, Minister van Financiën, belast met Ambtenarenzaken	Mevrouw Daisy Vervenne	Wetstraat 12 1000 Brussel	NL	E
				S
Cellule stratégique de monsieur Melchior Wathelet, Secrétaire d'Etat à l'Environnement, à l'Energie, à la Mobilité et aux Réformes institutionnelles, Beleidscel van de heer Melchior Wathelet, Staatssecretaris voor Leefmilieu, Energie, Mobiliteit en Staatshervorming	De heer Terence Burgers	Wetstraat 51 1040 Brussel	NL	E
	Madame Sophie Van de Woestyne	Rue de la Loi 51 1040 Bruxelles	FR	S
Cellule stratégique de monsieur Philippe Courard, Secrétaire d'Etat à la Politique scientifique, aux Affaires sociales, aux Familles et aux Personnes handicapées, chargé des Risques professionnels Beleidscel van de heer Philippe Courard, Staatssecretaris voor voor Wetenschapsbeleid, Sociale Zaken, Gezinnen en Personen met een handicap, belast met Beroepsrisico's	Madame Pascale Lambin	Rue Ernest Blérot, 1 9ième étage 1070 Bruxelles	FR	E
	Monsieur Bruno Melckmans	Rue Ernest Blérot, 1 9ième étage 1070 Bruxelles	FR	S
	Monsieur Xavier Lepoivre	Rue Ernest Blérot, 1 9ième étage 1070 Bruxelles		
Cellule stratégique de monsieur Servais Verherstraeten, Secrétaire d'Etat aux Réformes institutionnelles, à la Régie	Monsieur Remi Lepape	Rue Royale 180 1000 Bruxelles	FR	E

des bâtiments et au Développement durable Beleidscel van de heer Servais Verherstraeten, Staatssecretaris voor Staatshervorming, Regie der gebouwen en Duurzame Ontwikkeling	De heer Luc Schiepers	Koningsstraat 180 1000 Brussel	NL	S
Cellule stratégique de madame Maggie De Block, Secrétaire d'Etat à l'Asile et la Migration, à l'Intégration sociale et à la Lutte contre la pauvreté Beleidscel van mevrouw Maggie De Block, Staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding	De heer Seppe Brantegem	Waterloolaan 115 1000 Brussel	NL	E
				S
Cellule stratégique de monsieur Hendrik Bogaert, Secrétaire d'Etat à la Fonction publique et à la Modernisation des Services publics Beleidscel van de heer Hendrik Bogaert, Staatssecretaris voor Ambtenarenzaken en Modernisering van de Openbare Diensten	Mevrouw Kelly Osaer	Koningsstraat 180 1000 Brussel	NL	E
	Madame Christine Mahieu	Rue Royale 180 1000 Bruxelles	FR	S
Cellule stratégique de monsieur John Crombez, Secrétaire d'Etat à la Lutte contre la fraude sociale et fiscale Beleidscel van de heer John Crombez, Staatssecretaris voor de Bestrijding van de sociale en de fiscale fraude	De heer Andries Vienne	Kunstlaan 7 1210 Brussel	NL	E
	Mevrouw Marian De Jaeger	Kunstlaan 7 1210 Brussel	NL	S

Administraties

Instelling/ Institution	***Naam/ Nom***	***Adres/ Adresse***	***Taal/ Langue***	***Statuut/ Statut***
FOD Kanselarij van de Eerste Minister SPF Chancellerie du Premier Ministre	Mevrouw Elise Beyst	Wetstraat 16 1000 Brussel	NL	E
	Monsieur Laurent Berghe	Rue de la loi 16 1000 Bruxelles	FR	S
FOD Organisatie en Personeel SPF Personnel et Organisation	Mevrouw Marleen Van Avondt	Wetstraat 51 1040 Brussel	NL	E
	Madame Rachel Pendville	Rue de la Loi 51 1040 Bruxelles	FR	S
SPF Budget et Contrôle de gestion FOD Budget en Beheerscontrole	Monsieur Philippe Smets	Rue Royale 138 boîte 2 1000 Bruxelles	FR	E
	Mevrouw Greta Schoonjans	Koningsstraat 138 bus 2 1000 Brussel	NL	S
FOD Informatie- en Communicatietechnologie (Fedict) SPF Technologie de l'Information et de la Communication (Fedict)	Mevrouw Mila Druwe	Maria-Theresiastraat 1 bus 3 1000 Brussel	NL	E
	Madame Christine De Koninck	Rue Marie-Thérèse 1 boîte 3 1000 Bruxelles	FR	S
FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking SPF Affaires étrangères, Commerce extérieur et Coopération au développement	Madame Françoise Donnay	Rue des petits Carmes 15 1000 Bruxelles	FR	E
	Mevrouw Ellen Cheyns	Egmont Karmelietenstraat 15 1000 Brussel	NL	S
FOD Binnenlandse Zaken SPF Intérieur	Madame Sophie Simal De heer Tom Moors	Rue de Louvain 1 1000 Bruxelles Leuvenseweg 1 1000 Brussel	FR NL	E S
FOD Financiën SPF Finances	De heer Guy Vandeput	North Galaxy Koning Albert II laan 33 1030 Brussel	NL	E
	Mevrouw Annie Kempe	North Galaxy Koning Albert II laan 33 1010 Brussel	NL	S
FOD Mobiliteit en Vervoer SPF Mobilité et Transports	Madame Salomé Dandenne	Rue du Progrès 56 1210 Bruxelles	FR	E
	Mevrouw Erika Billen	Vooruitgangstraat 56 1210 Brussel	NL	S
FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg SPF Emploi, Travail et Concertation sociale	Madame Geneviève Meunier	Rue Ernest Blerot 1 local 8012 1070 Bruxelles	FR	E
	De heer Jan Vanermen	Ernest Blerotstraat 1 lokaal 7012 1070 Brussel	NL	S

FOD Sociale Zekerheid SPF Sécurité Sociale	Mevrouw Nelly Scheerlinck	Finance Tower Kruidtuinlaan 50 bus 1 1000 Brussel	NL	E
	Mevrouw Isabelle Tegenbos	Finance Tower Kruidtuinlaan 50 bus 1 1000 Brussel	NL	S
FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu SPF Santé publique, Sécurité de la Chaîne Alimentaire et Environnement	De heer Luc Demeulenaere	Eurostation II Victor Hortaplein 40 bus 10 1060 Brussel	NL	E
	Madame Anne-Noëlle Deroubaix	Eurostation II Place Victor Horta, 40 boîte 10 1060 Bruxelles	FR	S
FOD Justitie SPF Justice	Madame Cindy Hannard	Boulevard de Waterloo 115 1000 Bruxelles	FR	E
	Mevrouw Myrthe Batenburg	Waterloolaan 115 1000 Brussel	NL	S
FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie SPF Economie, PME, Classes moyennes et Energie	Monsieur Bernard Sole	Atrium Rue du Progrès 50 1210 Bruxelles	FR	E
	Mevrouw Lieselot De Brauwer	Atrium Vooruitgangstraat 50 1210 Brussel	NL	S
Ministerie van Defensie Ministère de la Défense	Majoor Alain Vanhee	Kwartier Koningin Astrid Bruynstraat 1 1120 Brussel	NL	E
	Majoor Fons Goethals	Kwartier Koningin Astrid Bruynstraat 1 1120 Brussel	NL	S
POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie SPP Intégration Sociale, Lutte contre la Pauvreté et Economie Sociale	Madame Beverly Bernard	WTC II Boulevard du Roi Albert II 30 1000 Bruxelles	FR	E
				S
POD Duurzame Ontwikkeling SPP Développement durable	Madame Sophie Sokolowski	Boulevard du Jardin Botanique 50 1000 Bruxelles	FR	E
	Monsieur Cédric van de Walle	Boulevard du Jardin Botanique 50 1000 Bruxelles	FR	S
POD Wetenschapsbeleid SPP Politique scientifique	Mevrouw Bernadette Vrancken	231 Louizalaan B-1050 Brussel	NL	E
				S

Bijlage 4: het federaal plan *gender mainstreaming*

Engagement van de federale ministers en staatssecretarissen om de genderdimensie te integreren in twee beleidslijnen van hun departement

De wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen (B.S. van 13 februari 2007) voorziet in de structurele integratie van de genderdimensie in het overheidsbeleid (*gender mainstreaming*).

Bewust van de inspanning die nodig is om te komen tot deze structurele integratie op federaal niveau en in overeenkomst met het regeerakkoord, engageren wij ons om tegen het einde van de legislatuur de genderdimensie minstens in de hieronder vermelde beleidslijnen te integreren.

Voor elke beleidslijn in kwestie zal deze integratie in 3 fases verlopen:

1. Analyseren van de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de doelgroepen van de beleidslijnen en vaststellen van de verschillen die bestaan tussen de respectieve situaties van vrouwen en mannen
2. Vaststellen in welke mate deze verschillen problematisch zijn
3. Opstellen van beleidslijnen die rekening houden met de resultaten van de uitgevoerde genderanalyse en die eventuele ongelijkheden vermijden of corrigeren

Wij engageren ons er eveneens toe erover te waken dat de administraties die onder onze respectieve bevoegdheden vallen vorderingen maken in de uitvoering van de verschillende bepalingen van de wet die betrekking hebben op hen, met name:

- de productie van naar geslacht uitgesplitste statistieken en genderindicatoren;
- de integratie van de genderdimensie in de instrumenten voor strategische planning (managementplan, beheerscontract, …);
- de uitvoering van *gender budgeting* in overeenstemming met de omzendbrief van 29 april 2010[75];
- de integratie van de genderdimensie in de overheidsopdrachten;
- de integratie van de genderdimensie in de subsidies.

Parallel aan de uitvoering van *gender mainstreaming*, engageren wij ons er bovendien toe te waken over het feit dat de administraties die onder onze respectieve bevoegdheden vallen een reële strategie ontwikkelen inzake de gelijkheid van mannen en vrouwen in het openbare ambt, in de aanduidingen en benoemingen, in hun dagelijkse organisatie en in elk relevant initiatief.

[75] Omzendbrief inzake de uitvoering van *gender budgeting* zoals voorzien in de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen.

Bevoegd regeringslid	**Beleidslijnen die het onderwerp zullen uitmaken van de integratie van de genderdimensie**
De heer Elio di Rupo Eerste Minister	- De communicatiestrategie van de federale overheid. - De certificering van de federale overheidsdiensten.
De heer Steven Vanackere Vice-Eerste Minister en Minister van Financiën en Duurzame Ontwikkeling, belast met Ambtenarenzaken	- Oprichting van een task force *gender mainstreaming* om het beleid te analyseren. - De invordering van de verschuldigde onderhoudsuitkeringen.
De heer Didier Reynders Vice-Eerste Minister en Minister van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Europese Zaken	Het geheel van het Belgische buitenlands beleid, via: - de oprichting van een Task Force *gender mainstreaming* die binnen het departement over een substantieel mandaat beschikt. - de opstelling van indicatoren bedoeld om de uitvoering van *gender mainstreaming* op te volgen en te controleren.
De heer Johan Vande Lanotte Vice-Eerste Minister en Minister van Economie, Consumenten en Noordzee	- De sensibilisering van eenoudergezinnen ten aanzien van verschillende aspecten van de energiekost. - De productie en behandeling van statistische gegevens.
De heer Vincent Van Quickenborne Vice-Eerste Minister en Minister van Pensioenen	- De hervorming van de overlevingspensioenen. - De welvaartsaanpassing van de pensioenen.
Mevrouw Joëlle Milquet Vice-Eerste Minister en Minister van Binnenlandse Zaken en Gelijke Kansen	- De reactivering en de strijd tegen daden van fysiek geweld. - De opleiding van politieagenten.
Mevrouw Laurette Onkelinx Vice-Eerste Minister en Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen	- De vergoeding en de bepaling van premies in het geval van een arbeidsongeval. - De identificatie en behandeling van intrafamiliaal geweld in de ziekenhuizen.
Mevrouw Sabine Laruelle Minister van Middenstand, KMO's, Zelfstandigen en Landbouw	- De verbetering van het sociale statuut van de zelfstandigen. - De ondersteuningsmaatregelen voor het ondernemerschap.
De heer Pieter De Crem Minister van Landsverdediging	- De optimalisering van het statuut van de vrijwillige militaire inzet, in het kader van de invoering van de loopbaan van het korte type.

	De minister zal bovendien prioriteit geven aan de uitvoering van het actieplan *gender mainstreaming* in de operaties en aan de uitvoering van het nationaal actieplan 'Vrouwen, vrede en veiligheid'.
De heer Paul Magnette Minister van Overheidsbedrijven, Wetenschapsbeleid en Ontwikkelingssamenwerking, belast met Grote Steden	- De uitvoering van de onderzoeken ondersteund door de POD Wetenschapsbeleid. - De toegang tot de vorming en meer in het bijzonder tot de beurzen die door België toegekend worden in het kader van de ontwikkelingssamenwerking.
Mevrouw Annemie Turtelboom Minister van Justitie	- Het beleid inzake vervolging en toepassing van straffen, op basis van een analyse van de verschillen die bestaan tussen mannen en vrouwen inzake veroordeling. - Het zorg- en dienstenaanbod ten aanzien van de gedetineerden.
De heer Olivier Chastel Minister van Begroting en Administratieve Vereenvoudiging	De uitwerking van de algemene uitgavenbegroting, conform aan de richtlijnen van de omzendbrief met betrekking tot de uitvoering van *gender budgeting*.
Mevrouw Monica De Coninck Minister van Werk	- De hervorming van de inschakelingsuitkering. - De overgangsmaatregelen in het kader van de hervorming van het brugpensioen.
De heer Melchior Wathelet Staatssecretaris voor Leefmilieu, Energie en Mobiliteit, toegevoegd aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Gelijke Kansen, en Staatssecretaris voor Staatshervorming, toegevoegd aan de Eerste Minister	- De sensibilisering van jonge bestuurders (18-30 jaar) met betrekking tot verkeersongevallen. - De blootstelling aan chemische producten en substanties.
De heer Philippe Courard Staatssecretaris voor Sociale Zaken, Gezinnen en Personen met een handicap, belast met Beroepsrisico's, toegevoegd aan de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid	- De verzoening professioneel leven/gezinsleven. - De erkenning van beroepsziekten.
De heer Servais Verherstraeten Staatssecretaris voor Staatshervorming, toegevoegd aan de Eerste Minister, en Staatssecretaris voor de Regie der gebouwen, toegevoegd aan de Minister van	- De steun en raad aangeboden aan de klanten bij de opstelling van hun behoefteprogramma's en de effectieve vertaling ervan in het kader van de nieuwe 'residentiële' projecten

Financiën en Duurzame Ontwikkeling, belast met Ambtenarenzaken	(gevangenissen, Fedasil centrum,…). De staatssecretaris zal bovendien toezien op de verbetering van de verzoening privé-leven/professioneel leven, via de promotie en van Dynamic office.
Mevrouw Maggie De Block Staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding, toegevoegd aan de Minister van Justitie	- De armoedebestrijding. - De strijd tegen schijnhuwelijken en schijnsamenwoning.
De heer Hendrik Bogaert Staatssecretaris voor Ambtenarenzaken en Modernisering van de Openbare Diensten, toegevoegd aan de Minister van Financiën en Duurzame Ontwikkeling, belast met Ambtenarenzaken	- De samenstelling van de selectiejury's. - Het federale personeelsbeleid.
De heer John Crombez Staatssecretaris voor de Bestrijding van de sociale en de fiscale fraude, toegevoegd aan de Eerste Minister	- De werkzaamheden rond de verduidelijking van het loonbegrip. - De versterking van de controle op fraude bij de gezinssamenstelling en de verblijfplaats of domicilie.

Bijlage 5: de beleidsfiche – federaal plan *gender mainstreaming*

Beleidsfiche met betrekking tot het federaal plan *gender mainstreaming* voorzien in het artikel 4, § 2 van het koninklijk besluit van 26 januari 2010

1. Context

Gender mainstreaming (verplicht door de wet van 12 januari 2007) is een transversale en preventieve strategie: ze betreft alle beleidsdomeinen en heeft als doel te vermijden dat het overheidsbeleid ongelijkheden tussen vrouwen en mannen creëert of versterkt. ***Gender mainstreaming*** **beoogt dus de integratie van de genderdimensie in het gehele overheidsbeleid.**

Deze strategie mag niet verward worden met de specifieke acties met betrekking tot de gelijkheid van mannen en vrouwen, die beperkt zijn tot een bepaald domein en die gericht zijn op het aanpakken van vastgestelde ongelijkheden (vb.: invoeren van quota om een ondervertegenwoordiging tegen te gaan).
Daarenboven betreft *gender mainstreaming* **de inhoud** van het overheidsbeleid, niet het personeelsbeleid[76].

In januari 2012 heeft de minister van Gelijke Kansen haar collega's uit de regering verzocht om **minstens twee beleidslijnen** te identificeren die ze tijdens deze regeerperiode willen uitvoeren en waarbij ze zich engageren tot het **integreren van de genderdimensie**, dit wil zeggen rekening houden met de bestaande verschillen tussen de respectieve situaties van vrouwen en mannen.
Het geheel van deze beleidslijnen staat uiteengezet in een **federaal plan**[77] voorgelegd aan de Ministerraad.

Men identificeert de **genderdimensie van een beleid** op basis van de verschillen die bestaan tussen de respectieve situaties van vrouwen en mannen en meer bepaald op basis van de gevolgen die deze verschillen hebben op de toegang van vrouwen en mannen tot bestaansmiddelen (geld, werk, verantwoordelijkheden, gezondheid/welzijn, veiligheid, kennis, mobiliteit, …) of op hun uitoefening van fundamentele rechten (burger-, sociale en politieke rechten).
Bv.: in 2010 vertegenwoordigen vrouwen en mannen respectievelijk 35,1% en 64,9% van de voltijds werkende werknemers en 80,8% en 19,2% van de deeltijds werkende werknemers. Deze verschillen hebben gevolgen wat inkomsten, sociale rechten en pensioen betreft, en dus op de toegang van vrouwen en mannen tot verschillende bestaansmiddelen (geld, verantwoordelijkheden, gezondheid/welzijn, vrije tijd, …). Een beleidslijn met betrekking tot deeltijds werk (of voltijds werk) zal dus een verschillende impact hebben op de respectieve situatie van vrouwen en mannen.

Een **genderanalyse** is een analyse die rekening houdt met de verschillende situatie van vrouwen en mannen.

De **genderdimensie** is in een beleidslijn **geïntegreerd** wanneer er bij de totstandkoming ervan (op zijn minst gedeeltelijk) rekening gehouden werd met de impact op de verschillende situatie van vrouwen en mannen.
Bv.: Het koninklijk besluit van 3 mei 2007 tot regeling van het conventioneel brugpensioen in het kader van het generatiepact beperkte de toegang van ontslagen werknemers tot het brugpensioen. Bij de goedkeuring van dit besluit heeft de regering rekening gehouden met bepaalde verschillen die bestaan tussen vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt en met de negatieve impact die een eenvormige beperking van de toegang tot het brugpensioen zou kunnen hebben op vrouwen. Er werd rekening gehouden met de genderdimensie door:

- de gelijkschakeling van de duur van het beroepsverleden van lange loopbanen in de tijd te spreiden en dit op basis van de verschillen in loopbaan tussen vrouwen en mannen.
- de gelijkstelling van periodes van werkeloosheid, loopbaanonderbreking, inactiviteit en deeltijds werk te verhogen.
- de berekening van de gelijkstellingen te verfijnen (berekening in dagen in plaats van in jaren om beter rekening te houden met de verschillende werkregelingen).

[76] Voor de staatssecretaris voor Ambtenarenzaken en de FOD P&O omvat *gender mainstreaming* echter wel het integreren van de genderdimensie in de hervormingen aangaande het personeel van het federaal openbaar ambt.
[77] Federaal plan voorzien in artikel 4 van het koninklijk besluit van 26 januari 2010.

2. Informatie met betrekking tot de integratie van de genderdimensie in (benaming van de beleidslijn)

Benaming van de beleidslijn waar de genderdimensie prioritair in geïntegreerd moet worden: …
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: …
Betrokken administratie(s): …

1. Wat zijn de **doelstellingen** van de beleidslijn en welke **maatregelen** zijn er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?
2. Wie zijn de **betrokken personen** waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft en wat is de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van deze groep(en)?
3. Wat zijn de eventuele **verschillen** die bestaan tussen de situatie van de vrouwen en mannen in het domein/de domeinen waarop de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?
4. Beperken bepaalde van deze verschillen de **toegang tot bestaansmiddelen** of de **uitoefening van fundamentele rechten** van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?
5. **Op welke wijze** voorziet u rekening te houden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?
6. Wat zijn de eventuele **indicatoren** die het mogelijk maken om de impact te evalueren van de beleidslijn en de voorziene maatregelen op de respectieve situatie van vrouwen en mannen?

Bijlage 6: de administratieve fiche – federaal plan *gender mainstreaming*

Fiche administratie met betrekking tot het federaal plan *gender mainstreaming* voorzien in het artikel 4, § 2 van het koninklijk besluit van 26 januari 2010

1. Context

Gender mainstreaming (verplicht sinds de wet van 12 januari 2007) is een **transversale en preventieve strategie**: ze betreft alle beleidsdomeinen en heeft als doel te vermijden dat het overheidsbeleid ongelijkheden tussen vrouwen en mannen creëert of versterkt. ***Gender mainstreaming*** **beoogt dus de integratie van de genderdimensie in het gehele overheidsbeleid.**

Deze strategie mag niet verward worden met de specifieke acties inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen. Deze zijn beperkt tot één specifiek domein en hebben als doel vastgestelde ongelijkheden te beperken (vb.: het invoeren van quota om ondervertegenwoordiging tegen te gaan).
Daarenboven betreft *gender mainstreaming* de **inhoud van het overheidsbeleid**, niet het personeelsbeleid[78].

Het koninklijk besluit van 26 januari 2010 voorziet in een **federaal plan**[79] dat als doel heeft de genderdimensie in het geheel van de beleidslijnen te integreren en dat aan de Ministerraad voorgelegd moet worden.

De wet en het koninklijk besluit vermelden **verschillende instrumenten** die de federale overheidsadministraties moeten uitvoeren om de integratie van de genderdimensie in het federale overheidsbeleid te verzekeren. Deze vormen de basis voor de **fiche** hieronder. Per punt moet elke administratie aangegeven of ze de actie wel (Ja) of niet (Neen) wil uitvoeren tijdens de huidige legislatuur.

- **Ja**: Er moet extra informatie gegeven worden in het vak 'Bijkomende uitleg'. De tekst in dit vak geeft aan waaruit deze uitleg kan bestaan.
- **Neen**: Het vak 'Bijkomende uitleg' mag leeg gemaakt worden.

Men identificeert de **genderdimensie van een beleidslijn, maatregel of actie** op basis van de verschillen die bestaan tussen de respectieve situaties van vrouwen en mannen en meer bepaald op basis van de gevolgen die deze verschillen hebben op de toegang van vrouwen en mannen tot bestaansmiddelen (geld, werk, verantwoordelijkheden, gezondheid/welzijn, veiligheid, kennis, mobiliteit, …) of op hun uitoefening van fundamentele rechten (burger-, sociale en politieke rechten).
Bv.: in 2010 vertegenwoordigen vrouwen en mannen respectievelijk 35,1% en 64,9% van de voltijds werkende werknemers en 80,8% en 19,2% van de deeltijds werkende werknemers. Deze verschillen hebben gevolgen wat inkomsten, sociale rechten en pensioen betreft, en dus op de toegang van vrouwen en mannen tot verschillende bestaansmiddelen (geld, verantwoordelijkheden, gezondheid/welzijn, vrije tijd, …). Een beleidslijn met betrekking tot deeltijds werk (of voltijds werk) zal dus een verschillende impact hebben op de respectieve situatie van vrouwen en mannen.

Een **genderanalyse** is een analyse die rekening houdt met de verschillende situatie van vrouwen en mannen.

De **genderdimensie** is in een beleidslijn, maatregel, actie enz. **geïntegreerd** wanneer er bij de totstandkoming ervan (op zijn minst gedeeltelijk) rekening gehouden werd met de impact op de verschillende situatie van vrouwen en mannen.
Bv.: Het koninklijk besluit van 3 mei 2007 tot regeling van het conventioneel brugpensioen in het kader van het generatiepact beperkte de toegang van ontslagen werknemers tot het brugpensioen. Bij de goedkeuring van dit besluit heeft de regering rekening gehouden met bepaalde verschillen die bestaan tussen vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt en met de negatieve impact die een

[78] Voor de staatssecretaris voor Ambtenarenzaken en de FOD P&O omvat *gender mainstreaming* echter wel het integreren van de genderdimensie in de hervormingen aangaande het personeel van het federaal openbaar ambt.
[79] Federaal plan voorzien in artikel 4, §2, 1° van het koninklijk besluit van 26 januari 2010.

eenvormige beperking van de toegang tot het brugpensioen zou kunnen hebben op vrouwen. Er werd rekening gehouden met de genderdimensie door:

- de gelijkschakeling van de duur van het beroepsverleden van lange loopbanen in de tijd te spreiden en dit op basis van de verschillen in loopbaan tussen vrouwen en mannen.
- de gelijkstelling van periodes van werkeloosheid, loopbaanonderbreking, inactiviteit en deeltijds werk te verhogen.
- de berekening van de gelijkstellingen te verfijnen (berekening in dagen in plaats van in jaren om beter rekening te houden met de verschillende werkregelingen).

2. Informatie met betrekking tot de integratie van de genderdimensie in de werking van (naam van de administratie)

Coördinator-trice *gender mainstreaming*: …
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: …

Actie	**Ja/Neen**	**Bijkomende uitleg**
Integreren van de genderdimensie in het managementplan		Wanneer (volgende herziening van het managementplan)? Hoe (transversaal engagement en/of integratie in specifieke elementen)?
Integreren van de genderdimensie in de beheerscontracten en andere instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie		In welk instrument van strategische planning? Wanneer (volgende herziening van het instrument)? Hoe (transversaal engagement en/of integratie in specifieke elementen)?
Uitsplitsen naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken		Wanneer? Hoe? Reeds specifieke gegevens in gedachten?
Uitwerken van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)		Wanneer? Hoe? Reeds specifieke indicatoren in gedachten? Ergens neergeschreven? Officieel goedgekeurd?
Opmaken van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt		Wanneer (jaarlijks bij de opmaak van het ontwerp van algemene uitgavenbegroting)?
Uitvoeren van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010		Wanneer (jaarlijks bij de opmaak van het ontwerp van algemene uitgavenbegroting)? Hoe (categorisering van de kredieten en toevoeging van gendertoelichting voor alle budgetten van deze legislatuur)?
Uitvoeren van de 'gendertest'		Wanneer (elk wetgevend en reglementair project)?
Integreren van de genderdimensie in overheidsopdrachten		Vanaf wanneer? Hoe (aanpassen van modelbestekken, etc.)?
Integreren van de genderdimensie in subsidies		Vanaf wanneer? Hoe (aanpassen subsidiecriteria, aanpassen modelreglement voor oproep tot subsidieaanvragen, etc.)?
Oprichten van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*		Wanneer? Reeds leden voor ogen?
Uitwerken van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie		Wanneer? Inhoud? Reeds prioriteiten in gedachten?
Organiseren van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel		Wanneer? Inhoud? Duur?

Bijlage 7: het huishoudelijk reglement

Ontwerp van huishoudelijk reglement van de interdepartementale coördinatiegroep voorzien in artikel 5 van het Koninklijk besluit van 26 januari 2010 tot vastlegging van de samenstelling, de opdrachten en de werkingsregels van een interdepartementale coördinatiegroep alsook van het niveau van minimale kwalificaties van zijn leden in uitvoering van artikel 8 van de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen (B.S. van 8 februari 2010)

Gelet op de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen, inzonderheid op het artikel 8;

Gelet op het Koninklijk besluit van 26 januari 2010 tot vastlegging van de samenstelling, de opdrachten en de werkingsregels van een interdepartementale coördinatiegroep alsook van het niveau van minimale kwalificaties van zijn leden in uitvoering van artikel 8 van de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen, inzonderheid op de artikelen 5 en 6;

Wordt het volgend huishoudelijk reglement vastgesteld door de leden van de interdepartementale coördinatiegroep.

HOOFDSTUK I. – Definities

Artikel 1. Voor de toepassing van onderhavig reglement wordt verstaan onder:
1° “wet”: de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen;
2° “besluit”: het Koninklijk besluit van 26 januari 2010 tot vastlegging van de samenstelling, de opdrachten en de werkingsregels van een interdepartementale coördinatiegroep alsook van het niveau van minimale kwalificaties van zijn leden in uitvoering van artikel 8 van de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen;
3° “groep”: de interdepartementale coördinatiegroep opgericht door het artikel 6 van de wet en bedoeld in het voornoemde besluit;
4° “coördinator in geïntegreerde genderaanpak”: de persoon die binnen elke federale overheidsdienst, het Ministerie van Defensie en elke programmatorische federale overheidsdienst aangeduid is om deel te nemen aan de interdepartementale coördinatiegroep voorzien door het artikel 6;
5° “secretariaat” : het secretariaat samengesteld uit personeelsleden van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen zoals voorzien in het artikel 6 van het besluit;
6° « federaal plan » : het federaal plan dat ten doel heeft de genderdimensie in het geheel van de beleidslijnen te integreren met het oog op het vermijden of corrigeren van eventuele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen bepaald in artikel 4, §2, 1° van het besluit;
7° “halfjaarlijks verslag”: het halfjaarlijks verslag over de tenuitvoerlegging van het federaal plan bepaald in artikel 4, §2, 2°;

8° “verslagen” : het tussentijds verslag en het verslag op het eind van de legislatuur over het beleid dat werd gevoerd overeenkomstig de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad bepaald door het artikel 5 van de wet en bedoeld door de artikelen 9 tot 11 van het besluit.

Art. 3. De opdrachten van de groep worden bepaald in het artikel 4 van het besluit.

HOOFDSTUK II. – Samenstelling van groep

Art. 4. De groep is samengesteld uit leden uit de beleidscel van elke minister, ambtenaren van niveau A van elke federale overheidsdienst, van het Ministerie van Defensie en van elke programmatorische federale overheidsdienst, en een lid van de directie van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, die het voorzitterschap van de groep verzorgt zoals bepaald in artikel 2 van het besluit.
Indien een lid verhinderd is, neemt zijn of haar de plaatsvervang(st)er deel aan de vergaderingen van de groep.

De leden van de groep afkomstig uit de beleidscellen en hun plaatsvervang(st)ers worden, na de installatie van de federale regering, aangeduid door elke minister of staatssecretaris door middel van een brief aan de voorzit(s)ter van de groep en aan de minister van Gelijke Kansen.

De leden van de groep afkomstig uit de federale overheidsdiensten, het Ministerie van Defensie en de programmatorische federale overheidsdiensten worden naargelang het geval aangewezen door de voorzit(s)ter van het directiecomité, de secretaris-generaal of de voorzit(s)ter door middel van een brief aan de voorzit(s)ter van de groep.

De groep wordt als officieel geïnstalleerd beschouwd na de eerste vergadering volgend op de installatie van de regering.

Elke wijziging aangaande de lopende mandaten dient te worden gemeld, hetzij aan de minister van Gelijke Kansen en aan het secretariaat als het gaat om de leden uit de beleidscellen, hetzij aan het secretariaat als het gaat om de coördinatoren in geïntegreerde genderaanpak.

Art. 5. De ministers kunnen op de vergaderingen van de groep een vertegenwoordiger uitnodigen per overheidsinstelling voor sociale zekerheid, federale wetenschappelijke instelling of instelling van openbaar nut die onder hun bevoegdheden valt.

Art. 6. §1 De voorzit(s)ter kan externe experts uitnodigen om uitleg te geven over een specifiek onderwerp.
§ 2 Op vraag van vijf effectieve leden, nodigt de voorzit(s)ter een externe expert uit om uitleg te geven over een agendapunt.

HOOFDSTUK III. – De vergaderingen van de groep

Art. 7. De groep vergadert ten minste drie keer per jaar vanaf de datum van de oprichting van de groep.

Art. 8. De groep vergadert op initiatief van voorzit(s)ter of op schriftelijke vraag aan het secretariaat van ten minste drie effectieve leden van de groep.

Art. 9. De vergaderingen zijn tweetalig; elk lid drukt zich uit in de eigen taal.

Art. 10. § 1. De uitnodiging voor een vergadering van de groep wordt tien kalenderdagen voor de datum van de vergadering verzonden naar de leden.
De uitnodiging vermeldt de plaats, het uur en de agenda van de vergadering. Behoudens in spoedeisende gevallen worden de ermee verband houdende documenten bijgevoegd.
§ 2. De vergaderingen vinden plaats in de lokalen van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, behoudens anders vermeld in de uitnodiging.

Art. 11. § 1. De agenda wordt vastgesteld door de voorzit(s)ter.
§ 2. Elk punt dat door ten minste twee effectieve leden en vijf kalenderdagen vóór de vergadering waarop zij het wensen behandeld te zien wordt voorgesteld, wordt op de agenda geplaatst.
§ 3. De groep kan daarenboven op vraag van twee derde van de aanwezige leden beslissen een punt dat er niet op voorkomt aan de agenda toe te voegen.
§ 5. Mits het akkoord van de aanwezige leden, kunnen punten die niet op de agenda stonden toch behandeld worden op vraag van de voorzit(s)ter.

Art. 12. De voorzit(s)ter opent de vergadering en sluit deze af en leidt de werkzaamheden. In afwezigheid van de voorzit(s)ter, neemt zijn of haar vervang(st)er het voorzitterschap waar.

Art. 13. § 1er. Het secretariaat maakt het ontwerp van de notulen de vergaderingen op, die ten laatste binnen de dertig kalenderdagen volgend op de vergadering ter goedkeuring verzonden worden.
Ze bevatten een aanwezigheidslijst, een samenvatting van de verschillende standpunten en de conclusies voor elk agendapunt.
§ 2. De leden beschikken over tien kalenderdagen voor hun schriftelijke opmerkingen. Indien er na het verstrijken van deze termijn geen opmerkingen zijn, wordt het ontwerp van notulen als goedgekeurd beschouwd.
§ 3. Indien er binnen de gestelde termijn opmerkingen zijn, wordt een nieuw ontwerp van notulen ter goedkeuring verzonden naar de leden van de groep. Indien er na een termijn van vijf kalenderdagen geen opmerkingen zijn, wordt het ontwerp van notulen als goedgekeurd beschouwd.

Art. 14. § 1. De groep kan enkel geldig beslissingen nemen als de gewone meerderheid van de leden of hun plaatsvervangers aanwezig zijn.
§ 2. De groep beslist bij consensus;
§3. Bij gebrek aan consensus over het geheel of een gedeelte van de te nemen beslissingen, beslist de groep bij gewone meerderheid van de aanwezige leden.
§4. Bij gebrek aan een voldoende aantal aanwezige leden en/of op vraag van de voorzit(s)ter, kan de groep opnieuw worden samengeroepen op een latere datum en/of kan een schriftelijke procedure georganiseerd worden door het secretariaat.

HOOFDSTUK IV. – Het secretariaat

Art. 15. Het secretariaat staat ter beschikking van de groep voor de verwezenlijking van zijn opdrachten. Het heeft in het bijzonder de volgende taken:
1° de praktische organisatie van de vergaderingen van de groep en de werkgroepen, in het bijzonder het verzenden van de uitnodigingen en de vertaling van de door de groep geproduceerde documenten;
2° het ter beschikking stellen van nuttige documenten voor de vergaderingen van de groep;
3° de redactie van de ontwerpen van notulen;
4° de coördinatie van de redactie van het ontwerp van federaal plan, het tussentijds verslag en het verslag op het eind van de legislatuur;
5° de redactie van het halfjaarlijks verslag.

HOOFDSTUK V. - Het plan

Art. 16. § 1er. Overeenkomstig het artikel 4 §2 van het besluit, is de groep belast met het opstellen van een ontwerp van federaal plan. Daartoe stelt het voorzitterschap, in de maand volgend op de installatie van de groep, een begeleidende nota op met betrekking tot het ontwerp van plan en legt deze voor aan de groep.

Art. 17. Twee maanden na de verspreiding van de nota stelt de groep het ontwerp van plan vast, dat door het voorzitterschap verzonden wordt naar de minister van Gelijke Kansen, die het voorstelt aan de Ministerraad.

HOOFDSTUK VI. – Het halfjaarlijks verslag

Art. 18. § 1. Zes maanden na het aannemen van het federaal plan, zendt het secretariaat een ontwerp van halfjaarlijks opvolgingsverslag over de uitvoering van het plan naar de minister van Gelijke Kansen, na de goedkeuring ervan door de groep.

HOOFDSTUK VII. – Het verslag op het eind van de legislatuur

Art. 19. § 1er. Vier maanden voor het indienen van het vierde ontwerp van algemene uitgavenbegroting bij de kamer van volksvertegenwoordigers stelt de voorzit(s)ter een ontwerp van structuur van het verslag op het eind van de legislatuur voor aan de groep. Deze structuur betreft ten minste de elementen vervat in het artikel 10 van het besluit.
§ 2. Het door de groep aangenomen verslag op het eind van de legislatuur wordt binnen een termijn van dertig dagen volgend op het indienen van het vierde ontwerp van algemene uitgavenbegroting bij de kamer van volksvertegenwoordigers verzonden naar de minister bevoegd voor de gelijke kansen van vrouwen en mannen.
§ 3. Vervolgens wordt het binnen een termijn van zestig dagen na het indienen van het vierde ontwerp van algemene uitgavenbegroting bij de kamer van volksvertegenwoordigers verzonden naar de federale kamers.

HOOFDSTUK VIII. – Openbaarheid

Art. 20. Het secretariaat staat in voor de bekendmaking van de werkzaamheden wat betreft het bestaan, de werking en de realisaties van de groep.

Art. 21. De vergaderingen van de groep zijn niet openbaar.

Art. 22. Het federaal plan en het verslag op het eind van de legislatuur zijn beschikbaar op de website van het Instituut.

Bijlage 8: de beleidsfiche - verslag op het einde van de legislatuur

Beleidsfiche met betrekking tot het verslag op het einde van de legislatuur voorzien in het artikel 5 van de 'wet *gender mainstreaming*' van 12 januari 2007

Context

De wet van 12 januari 2007 belast de regering: *"te waken over de tenuitvoerlegging van de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 te Peking heeft plaatsgehad, en meer in het bijzonder over de integratie van de genderdimensie in het geheel van haar beleidslijnen, maatregelen, begrotingsvoorbereidingen of acties en dit met het oog op het vermijden of corrigeren van eventuele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen."*

De wet van 12 januari 2007 en het koninklijk besluit van 26 januari 2010 voorzien in de opstelling van een **verslag op het einde van de legislatuur** dat als doel heeft te rapporteren over de vooruitgang die is geboekt tijdens de legislatuur. Dit verslag moet voorgelegd worden aan de federale kamers.

In januari 2012 heeft de minister van Gelijke Kansen haar collega's uit de regering verzocht om minstens twee beleidslijnen te identificeren die ze tijdens deze regeerperiode willen uitvoeren en waarvoor ze zich engageren om de genderdimensie daarin te integreren, of anders gezegd, om daarin rekening houden met de bestaande verschillen tussen de respectieve situaties van vrouwen en mannen.
Het geheel van deze beleidslijnen werd verzameld en voorgesteld in een **federaal plan**[80] dat werd voorgelegd op de Ministerraad van 6 juli 2012.

Deze fiche is opgedeeld in **twee delen**.

Het **eerste deel** betreft voornamelijk de integratie van de genderdimensie in de beleidslijnen die zijn vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming*.
Ideaal gezien moet de integratie van de genderdimensie in beleidslijnen die zijn vermeld in het federaal plan *gender mainstreaming* worden voorgesteld in overeenstemming met de structuur van de fiches die als doel hebben de bepaling en uitvoering van de beleidslijnen te omkaderen (punt 1).
Gezien de diversiteit aan genomen maatregelen in het kader van het plan, kan de integratie van de genderdimensie in deze beleidslijnen eveneens op een vrijere manier worden beschreven in het punt 2 van het eerste deel.
Buiten het federaal plan *gender mainstreaming*, kan elke andere maatregel die is genomen vanuit een optiek van *gender mainstreaming* eveneens beschreven worden in punt 2 van het eerste deel.

Het **tweede** (facultatieve) **deel** betreft de eventuele politieke maatregelen die specifiek genomen zijn met het oog op het bereiken van bepaalde doelstellingen van de vierde wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad. Dit tweede gedeelte betreft dus de maatregelen die niet onder *gender mainstreaming* vallen, maar die bijdragen tot het bereiken van bepaalde strategische doelstellingen van de vierde wereldvrouwenconferentie.

Ter herinnering, deze doelstellingen[81] betreffen:
1. Vrouwen en armoede (A)
2. Vrouwen en onderwijs (B)
3. Vrouwen en gezondheid (C)
4. Geweld jegens vrouwen (D)
5. Vrouwen en gewapende conflicten (E)
6. Vrouwen en de economie (F)
7. Zeggenschap en besluitvorming (G)
8. Institutionele mechanismen voor verbetering van de positie van de vrouw (H)
9. Mensenrechten van vrouwen (I)
10. Vrouwen en de media (J)
11. Vrouwen en het milieu (K)
12. Meisjes (L)

[80] Federaal plan voorzien in artikel 4 van het koninklijk besluit van 26 januari 2010.
[81] De strategische doelstellingen van Peking worden meer in detail voorgesteld in bijlage 1.

Eerste deel: uitvoering van *gender mainstreaming*

1. Informatie met betrekking tot de integratie van de genderdimensie in (benaming van de beleidslijn vermeld in het plan)

Benaming van de beleidslijn waar de genderdimensie prioritair in geïntegreerd moet worden: …
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: …
Betrokken administratie(s): …

1. Wat waren de **doelstellingen** van de beleidslijn en welke **maatregelen** waren er voorzien in het kader van de uitvoering ervan?
2. Wat was de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van de **doelgroepen** waarop de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen betrekking heeft?
3. Wat waren de **verschillen** die bestonden tussen de situatie van de vrouwen en mannen waarop de beleidslijn en haar voorziene maatregelen betrekking had?
4. Beperkten bepaalde van deze verschillen de **toegang tot bestaansmiddelen** of de **uitoefening van fundamentele rechten** van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?
5. **Op welke wijze** heeft u rekening gehouden met deze verschillen tussen vrouwen en mannen in het kader van de uitvoering van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen (integratie van de genderdimensie)?
6. Wat zijn de eventuele **resultaten**[82] van de integratie van de genderdimensie in de beleidslijn?

2. Informatie met betrekking tot de integratie van de genderdimensie in (benaming van de beleidslijn vermeld in het plan) of met betrekking tot maatregelen genomen vanuit een optiek van *gender mainstreaming*

Benaming van de beleidslijn waar de genderdimensie prioritair in geïntegreerd moet worden **of** Benaming van de maatregelen genomen vanuit een optiek van *gender mainstreaming*: …
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: …
Betrokken administratie(s): …

Beschrijving van de maatregelen genomen om de genderdimensie te integreren in de beleidslijnen van het federaal plan *gender mainstreaming* **of** Beschrijving van de maatregelen genomen vanuit een optiek van *gender mainstreaming*: …

[82] Gebruik indien mogelijk indicatoren die het mogelijk maken de impact te evalueren van de beleidslijn en haar verschillende maatregelen op de respectieve situatie van vrouwen en mannen.

Tweede deel: maatregelen die genomen zijn met het oog op het bereiken van de doelstellingen van de vierde wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad

Benaming van de maatregelen die genomen zijn met het oog op het bereiken van de doelstellingen van de vierde wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad: …
Regeringslid verantwoordelijk voor de beleidslijn: …
Betrokken administratie(s): …

Beschrijving van de maatregelen die genomen zijn met het oog op het bereiken van de doelstellingen van de vierde wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad: …

Bijlage 9: de administratieve fiche - verslag op het einde van de legislatuur

Fiche administratie met betrekking tot het verslag op het einde van de legislatuur voorzien in het artikel 5 van de 'wet *gender mainstreaming'* van 12 januari 2007

Context

De wet van 12 januari 2007 belast de regering: *"te waken over de tenuitvoerlegging van de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 te Peking heeft plaatsgehad, en meer in het bijzonder over de integratie van de genderdimensie in het geheel van haar beleidslijnen, maatregelen, begrotingsvoorbereidingen of acties en dit met het oog op het vermijden of corrigeren van eventuele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen."*

De wet van 12 januari 2007 en het koninklijk besluit van 26 januari 2010 voorzien in de opstelling van een **verslag op het einde van de legislatuur** dat als doel heeft te rapporteren over de vooruitgang die is geboekt tijdens de legislatuur. Dit verslag moet voorgelegd worden aan de federale kamers.

De tabel hieronder herneemt de **verschillende instrumenten** die zijn vermeld in de wet en het koninklijk besluit en die de federale overheidsadministraties moeten uitvoeren om de integratie van de genderdimensie in het federale overheidsbeleid te verzekeren.
Per punt moet elke administratie aangegeven of ze de actie wel (Ja) of niet (Neen) uitgevoerd heeft tijdens de voorbije legislatuur. In het vak 'Stand van zaken' moet er voor elke actie bijkomende informatie worden vermeld. Deze informatie moet met name de synthetische vragen beantwoorden die in dit vak vermeld staan.

Informatie met betrekking tot de integratie van de genderdimensie in de werking van (naam van de administratie)

Coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend): …
Verantwoordelijke leidinggevende ambtenaar: …
Voogdijminister(s): …

Actie	**Ja/Neen**	**Stand van zaken**
Benoeming coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)		Ja: namen Neen: reden?
Opname van de opdrachten van de coördinator-trice *gender mainstreaming* in de functiebeschrijving		Ja: wanneer? Neen: reden?
Door het IGVM georganiseerde vorming inzake *gender mainstreaming,* gevolgd door de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief en vervangend)		Ja: wanneer (2011, 2012)? Neen: reden?
Deelname van de coördinator-trice *gender mainstreaming* (effectief of vervangend) aan de vergaderingen van de ICG		Vergadering van 18/03/2011 ☐ Vergadering van 26/04/2012 ☐ Vergadering van 12/06/2012 ☐ Vergadering van 12/03/2013 ☐ Vergadering van 20/06/2013 ☐
Integratie van de genderdimensie in het managementplan		Wanneer? Exacte vermelding? Looptijd van het plan?
Integratie van de genderdimensie in de beheerscontracten en instrumenten voor strategische planning onder de controle van de administratie		Wanneer? Exacte vermelding? Looptijd van de contracten en instrumenten?
Uitsplitsing naar geslacht van geproduceerde, verzamelde of bestelde statistieken Uitwerking van genderindicatoren met betrekking tot het beleid (beleidsindicatoren)		Ondernomen acties?
Opmaak van een gendernota die de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken opsomt		Gendernota voor budget 2013? Gendernota voor budget 2014?
Uitvoering van de methode met betrekking tot *gender budgeting* zoals uiteengezet in de omzendbrief van 29 april 2010 en de jaarlijkse omzendbrieven met de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting		Categorisering van de kredieten en toevoeging van gendertoelichting voor het budget 2013? Categorisering van de kredieten en toevoeging van gendertoelichting voor het budget 2014?
Integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten		Sinds wanneer? Ondernomen acties?
Integratie van de genderdimensie in subsidies		Sinds wanneer? Ondernomen acties?
Oprichting van een interne coördinatiestructuur met betrekking tot *gender mainstreaming*		Sinds wanneer? Leden? Bijeenkomsten?
Uitwerking van een actieplan *gender mainstreaming* voor de administratie		Sinds wanneer? Inhoud? Uitgevoerde acties?
Organisatie van sensibiliseringsacties *gender mainstreaming* voor het personeel		Wanneer? Inhoud? Duur? Aantal gesensibiliseerde personen (V-M)?

Bijlage 10: de lijst van de bijeenkomsten Instituut – vertegenwoordigers van de federale administraties

Lijst van de bijeenkomsten tussen het Instituut en vertegenwoordigers van de federale administraties

- 15/05/2012 - Bijeenkomst met de plaatsvervangend coördinator GM van de FOD Kanselarij van de Eerste Minister
- 10/10/2012 - Bijeenkomst met de coördinatrice GM van de FOD Kanselarij van de Eerste Minister
- 20/11/2012 - Bijeenkomst met een vertegenwoordigster van de Staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding, de coördinatrice *gender mainstreaming* (GM) van de POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid en een vertegenwoordiger van de Dienst Vreemdelingenzaken
- 22/11/2012 - Bijeenkomst met een vertegenwoordigster van de Staatssecretaris voor Sociale Zaken, Gezinnen en Personen met een handicap
- 28/11/2012 - Bijeenkomst met de coördinator GM van het Ministerie van Landsverdediging
- 29/11/2012 - Bijeenkomst met vertegenwoordigers van de Minister van Overheidsbedrijven, Wetenschapsbeleid, Ontwikkelingssamenwerking en Grote Steden en vertegenwoordigers van het Belgisch ontwikkelingsagentschap (BTC)
- 04/12/2012 - Bijeenkomst met een vertegenwoordigster van de Staatssecretaris voor Ambtenarenzaken en Modernisering van de Openbare Diensten en de coördinatrice GM van de FOD Personeel en Organisatie
- 06/12/2012 - Bijeenkomst met de coördinatoren GM van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking
- 17/12/2012 - Bijeenkomst met een vertegenwoordigster van de Minister van Binnenlandse Zaken en Gelijke Kansen en een delegatie van de Federale Politie
- 21/12/2012 - Presentatie van het Instituut voor het directiecomité van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking
- 07/01/2013 - Bijeenkomst met de werkgroep COMM Collection van de FOD Kanselarij van de Eerste Minister
- 10/01/2013 - Bijeenkomst met een vertegenwoordigster van de Minister van Begroting en Administratieve Vereenvoudiging en de coördinator GM van de FOD Budget en Beheerscontrole
- 21/01/2013 - Bijeenkomst met de werkgroep COMM Collection van de FOD Kanselarij van de Eerste Minister
- 04/02/2013 - Bijeenkomst met de werkgroep COMM Collection van de FOD Kanselarij van de Eerste Minister
- 22/02/2013 - Bijeenkomst met vertegenwoordigsters van de Federale Politie
- 06/03/2013 - Ronde Tafelgesprek met de coördinatoren GM van de Kanselarij van de Eerste Minister
- 14/03/2013 - Bijeenkomst met vertegenwoordigers van de Minister van Werk en de coördinatrice GM van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
- 27/03/2013 - Bijeenkomst met vertegenwoordigsters van de Federale Politie
- 16/04/2013 - Bijeenkomst met de interne coördinatiecel van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
- 25/04/2013 - Bijeenkomst met een vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor de Bestrijding van de sociale en de fiscale fraude

- 26/04/2013 - Bijeenkomst met vertegenwoordigers van de Minister van Justitie, de coördinatrice GM van de FOD Justitie en verschillende vertegenwoordigers van de FOD Justitie
- 8/05/2013 - Bijeenkomst met een vertegenwoordigster van de Minister van Binnenlandse Zaken en Gelijke Kansen en vertegenwoordigers van de Federale Politie
- 17/05/2013 - Presentatie van het Instituut voor het forum van de directeurs Budget en Beheercontrole
- 17/05/2013 - Bijeenkomst met vertegenwoordigers en de coördinatrice GM van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
- 24/05/2013 - Bijeenkomst met een vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Sociale Zaken, Gezinnen en Personen met een handicap en Wetenschapsbeleid en de coördinatrice GM van de POD Wetenschapsbeleid
- 9/07/2013 – Bijeenkomst met vertegenwoordigers van de Vice-Eerste Minister en Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid en de coördinatoren GM van de FOD Sociale Zekerheid en de FOD Volksgezondheid
- 13/08/2013 - Bijeenkomst met twee vertegenwoordigers van de federale Politie
- 22/08/2013 - Bijeenkomst met coördinatrice GM van de FOD Justitie en een vertegenwoordigster van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie
- 30/08/2013 – Bijeenkomst met coördinatrices GM van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Bijlage 11: de omzendbrief *gender budgeting*

Omzendbrief inzake de uitvoering van *gender budgeting* zoals voorzien in de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen

Bijlage: model gendernota

1. Inleiding

Op 12 januari 2007 nam België een zeer ambitieuze wetgeving[83] aan met het oog op de integratie van de genderdimensie in het geheel van de beleidslijnen die op Belgisch federaal niveau bepaald en uitgevoerd worden (*gender mainstreaming*). Deze benadering, die het verwezenlijken van de **gelijkheid van mannen en vrouwen** beoogt, heeft betrekking op **alle domeinen** en **alle fasen** van het politieke besluitvormingsproces (Analyse - Definitie - Uitvoering - Evaluatie). In dit kader draagt ze bovendien door de objectivering van het beslissingsproces bij tot de versterking van het principe van 'goed bestuur'.
De wet voorziet een reeks acties door de regering en de administraties, waaronder de invoering van *gender budgeting*.
Art. 2, § 1 van de wet geeft aan dat de Regering zorgt voor *"de integratie van de genderdimensie in het geheel van haar beleidslijnen, maatregelen, **begrotingsvoorbereidingen** of acties en dit met het oog op het vermijden of corrigeren van eventuele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen*."
Art. 2, § 2 voegt daaraan toe: *"De kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van mannen en vrouwen te verwezenlijken, worden per departement, staatsdienst met afzonderlijk beheer, overheidsbedrijf en instelling van openbaar nut, uiteengezet in een **gendernota** die als bijlage wordt gevoegd bij elk ontwerp van algemene uitgavenbegroting*."

2. Definities

2.1. Gender mainstreaming
De Raad van Europa definieert het concept ***gender mainstreaming*** als volgt: *"Gender mainstreaming bestaat uit het (re)organiseren, verbeteren, ontwikkelen en evalueren van de besluitvormingsprocessen teneinde het perspectief van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen op te nemen in alle domeinen en op alle niveaus, door de actoren die in het algemeen betrokken zijn bij de beleidsuitvoering*."

2.2. Gender budgeting
De Raad van Europa definieert het concept ***gender budgeting*** als volgt: *"Gender budgeting is een toepassing van gender mainstreaming in het budgettair proces. Het houdt een op een genderperspectief gebaseerde beoordeling in van de bestaande budgetten op alle niveaus van de begrotingsprocedure evenals een herstructurering van de ontvangsten en uitgaven met als doel gelijkheid tussen vrouwen en mannen te bevorderen*."

Voor de opmaak van de Belgische staatsbegroting is het doel om, via een categorisering van de basisallocaties (zie punt 3), rekening te houden met de potentiële impact van de **overheidsuitgaven** op de respectievelijke situatie van vrouwen en mannen.

[83] De wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen. (B.S. van 13 februari 2007)

2.3. Genderdimensie
Wanneer beleidslijnen, maatregelen, enz. een invloed hebben op de situatie van vrouwen en mannen, bevatten dezen een **genderdimensie**.
Dossiers met een genderdimensie zijn bijgevolg die dossiers die een (potentiële) impact hebben op de situatie van vrouwen en mannen.

2.4. Genderanalyse
Een genderanalyse is een analyse die rekening houdt met de impact van een beleidslijn, maatregel, etc. op de respectievelijke situatie van vrouwen en mannen.

3. Categorisering

In het kader van *gender budgeting* moeten de basisallocaties onderverdeeld worden in drie categorieën.

- Categorie 1:
  De eerste categorie omvat de kredieten met betrekking tot de dossiers **die geen genderdimensie bevatten**.
  Het gaat hier voornamelijk over de 'technische' kredieten, zoals kredieten voorzien voor verwijlintresten of de huur.
  Bepaalde 'technische' kredieten kunnen echter toch een genderdimensie bevatten (zoals de kredieten voor de aankoop van uniformen) en moeten ondergebracht worden in categorie 3.

- Categorie 2:
  De tweede categorie bestaat uit de kredieten met betrekking tot de acties om **gelijkheid van mannen en vrouwen** te verwezenlijken. Deze kredieten, die vermeld worden in het art. 2, § 2 van de wet, moeten opgenomen worden in de **gendernota**.
  Voorbeelden hiervan zijn salarissen voor gender- of diversiteitambtenaren, een budget voor acties om de aanwezigheid van mannen of vrouwen te vergroten daar waar ze ondervertegenwoordigd zijn (bijvoorbeeld de sector van de gezondheidszorg, etc. voor de eersten en het wetenschappelijke milieu, zelfstandigen, etc. voor de tweeden) of kredieten die specifiek dienen om de gelijkheid tussen vrouwen en mannen te bevorderen binnen verschillende domeinen (opleidingen voorzien voor ongeschoolde vrouwen, bestrijden van geweld tegen vrouwen, …).

- Categorie 3:
  De derde en laatste categorie bestaat uit al de overige kredieten, zijnde diegenen met betrekking tot de dossiers **die een genderdimensie bevatten**, met uitzondering van de personeelskosten, die in categorie 1 opgenomen moeten worden.
  Het gaat voornamelijk over kosten voor projecten of acties (bijvoorbeeld kredieten voor een pilootproject rond het drugsbeleid, kredieten voor initiatieven ter bevordering van de werking van de politie, enz.), overheidsopdrachten (zoals onderzoeken, campagnes, enz.), subsidies en dotaties.
  Tijdens de voorbereiding en definitie van de dossiers met betrekking tot de kredieten van categorie 3, moet er een **diepgaande analyse van de genderdimensie** gemaakt worden en moet er rekening gehouden worden met de resultaten van deze analyse tijdens de uitvoering van het dossier. De manier waarop men dit dossier wil analyseren en men rekening wil houden met de resultaten moet reeds in de verantwoording van de basisallocaties aangegeven worden.

4. Procedure

Het proces van *gender budgeting* moet als volgt verlopen:

1) In eerste instantie, moeten de **dossierbeheerders**, afhankelijk van de aard en de inhoud van hun dossiers, bepalen tot welke categorie de kredieten die ze vragen behoren. Ze moeten dus een eerste reflectie uitvoeren die hen toestaat te weten of het dossier dat ze wensen te financieren
   - geen genderdimensie bevat (categorie 1);
   - specifiek streeft naar het verwezenlijken van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen (categorie 2);
   - een genderdimensie bevat (categorie 3).

   Indien de gevraagde kredieten behoren tot categorie 3 (kredieten met betrekking tot dossiers die een genderdimensie bevatten), moeten de dossierbeheerders hun reflectie verdiepen om aan te kunnen geven op welke manier er met de genderdimensie rekening gehouden zal worden tijdens de uitwerking van het dossier.

2) Op het moment dat dossierbeheerders bij de dienst 'Budget en Beheer' van hun administratie een **budget aanvragen**, moeten zij ook de categorie van kredieten vermelden waartoe hun dossier behoort.
   Voor de kredieten die tot categorie 3 behoren, moet ook het resultaat van de diepgaande reflectie doorgegeven worden aan de dienst 'Budget en Beheer', zodat dit in de verantwoording van de basisallocaties ingevoegd kan worden.

3) De doorgegeven informatie wordt door de **dienst 'Budget en Beheer'** in de budgettaire fiches geïntegreerd. Voor elke allocatie moet er in de kolom G (kolom 8 in de tabel van de begrotingsvoorstellen bij ongewijzigd beleid) aangeduid worden tot welke categorie (1, 2 of 3) deze behoort.
   De kredieten van categorie 2 moeten geïntegreerd worden in het model van de gendernota dat door het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (Instituut) voorzien wordt.
   Voor de kredieten van de categorie 3 moet de door de dossierbeheerders verstrekte bijkomende informatie in de verantwoording van de basisallocaties ingevoegd worden.

4) De **Federale Overheidsdienst Budget en Beheerscontrole** zal de gendernota en de informatie die in de budgettaire fiches van de verschillende administraties vermeld staat, integreren in het ontwerp van Belgische staatsbegroting.
   - De categorisering (1, 2 of 3) van de basisallocaties zal, op basis van de gegevens die de administraties via de budgettaire fiches doorgeven, opgenomen worden in de kolom CRIPG (kolom 11) van de krediettabellen.
   - De informatie betreffende de diepgaande reflectie over de dossiers die een genderdimensie bevatten (categorie 3) zal opgenomen worden in de verantwoording van de basisallocaties.
   - De door de administraties doorgegeven gendernota's zullen toegevoegd worden aan de verantwoording van de basisallocaties van de betrokken administratie.

Bij de toepassing van *gender budgeting* is voor de diensten 'Budget en Beheer' van elke administratie dus voornamelijk **een coördinerende rol** voorzien. Het is niet aan hen om zelf een genderanalyse uit te voeren van de verschillende kredieten en de daaraan verbonden dossiers. Wel wordt van de diensten 'Begroting en Beheer' verwacht dat ze erop toezien dat de dossierbeheerders de nodige informatie leveren voor het invullen van de budgettaire fiches en de gendernota.

De Ministers en de Voorzitters van de directiecomités van de Federale Overheidsdiensten, de Programmatorische Federale Overheidsdiensten en het Ministerie van Landsverdediging worden verzocht het personeel van hun beleidscel(len) of van hun administratie aan te sporen de verplichtingen inzake *gender mainstreaming* en *gender budgeting* na te leven, en meer specifiek de betrokken dossierbeheerders op te roepen de gevraagde informatie tijdig te leveren aan de dienst 'Budget en Beheer' van hun administratie.

5. Budget 2011 en vervolg

Elke Federale Overheidsdienst en Programmatorische Federale Overheidsdienst, evenals het Ministerie van Defensie, moet erop toezien dat de Federale Overheidsdienst Budget en Beheerscontrole over de nodige gegevens beschikt voor de integratie van de genderdimensie in de Belgische staatsbegroting.
In dit kader moeten de betrokken administraties de gevraagde informatie reeds opnemen in de budgettaire fiches die naar de Federale Overheidsdienst Budget en Beheerscontrole opgestuurd worden met hun budgettaire voorstellen.
Deze verplichting wordt ook vermeld in de Omzendbrief betreffende de richtlijnen voor de voorafbeelding van de begroting 2011.

Voor de opmaak van het budget voor het jaar 2011 worden verwacht:
- een eerste poging tot **categorisering** van de basisallocaties;
- de invulling van een **gendernota** met de opsomming van de kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken (categorie 2), in het geval dat de administratie dergelijke acties voorziet;
- de opname van de **diepgaande genderreflectie** met betrekking tot de dossiers van categorie 3 in de verantwoording van de basisallocaties.

Het Instituut is belast met de begeleiding van de uitvoering van en de controle op *gender budgeting*. Het zal aandacht hebben voor de correcte categorisering en verantwoording van de basisallocaties en met name onderzoeken of er rekening gehouden wordt met de genderdimensie in alle dossiers waar deze relevant is en op welke manier men deze dimensie precies wenst te integreren.

6. Ondersteuning

Voor de kredieten van categorie 2, wordt er een **model** van de gendernota ter beschikking gesteld aan de administraties. Deze nota is in bijlage aan deze omzendbrief toegevoegd.

Bij vragen kan contact opgenomen worden met:

Jeroen Decuyper
Attaché
Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
Ernest Blerotstraat 1 (lokaal 2031)
1070 Brussel
tel.: +32 (0)2 233 42 33
fax: +32 (0)2 233 40 32
email: jeroen.decuyper@igvm.belgie.be
website: www.igvm.belgium.be

Bijlage: model van de gendernota

FOD/POD/Instelling ....

Categorie 2 : Kredieten met betrekking tot de acties om gelijkheid van vrouwen en mannen te verwezenlijken			
Organisatieafdeling	*Programma*	*Naam van de basisallocatie*	*budget (in duizendtallen euro)*

Bijlage 12: de evaluatie van het budget 2011

Evaluatie van de toepassing van *gender budgeting* zoals beschreven in de 'Omzendbrief inzake de uitvoering van *gender budgeting* zoals voorzien in de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen' in het kader van het budget 2011

1. Voorafgaande opmerkingen

In uitvoering van de 'omzendbrief *gender budgeting*'[84], moeten de budgettaire allocaties onderverdeeld worden in drie categorieën[85].

- Categorie 1:
  De eerste categorie omvat de kredieten met betrekking tot de dossiers die **de interne werking betreffen of geen genderdimensie bevatten**. Het gaat hier vooral over de technische kredieten, zoals de aankoop van materiaal of kredieten voorzien voor verwijlintresten. Ook de personeelskredieten horen in deze categorie thuis, omdat deze geen betrekking hebben op het beleid dat de administratie voert ten aanzien van haar doelpubliek.
- Categorie 2:
  De tweede categorie bestaat uit de kredieten met betrekking tot de acties om **gelijkheid van mannen en vrouwen** te verwezenlijken. Deze kredieten, die vermeld worden in het art. 2, § 2 van de wet, moeten opgenomen worden in de gendernota.
  Voorbeelden hiervan zijn salarissen voor gender- of diversiteitambtenaren, een budget voor acties om de aanwezigheid van mannen of vrouwen te vergroten daar waar ze ondervertegenwoordigd zijn (bijvoorbeeld de sector van de gezondheidszorg, etc. voor de eersten en het wetenschappelijke milieu, zelfstandigen, etc. voor de tweeden) of kredieten die specifiek dienen om de gelijkheid tussen vrouwen en mannen te bevorderen binnen verschillende domeinen (opleidingen voorzien voor ongeschoolde vrouwen, bestrijden van geweld tegen vrouwen, …).
- Categorie 3:
  De derde en laatste categorie bestaat uit al de overige kredieten, zijnde diegenen met betrekking tot de dossiers **die het overheidsbeleid betreffen en een genderdimensie bevatten**.
  Het gaat voornamelijk over kosten voor projecten of acties (bijvoorbeeld kredieten voor een pilootproject rond het drugsbeleid, kredieten voor initiatieven ter bevordering van de werking van de politie, enz.), overheidsopdrachten (zoals onderzoeken, campagnes, enz.), subsidies en dotaties. Hierbij moet nagedacht worden over de manier waarop in het betrokken dossier rekening gehouden kan worden met de genderdimensie en dit moet in de verantwoording van de basisallocaties weergegeven worden.

[84] Omzendbrief inzake de uitvoering van *gender budgeting* zoals voorzien in de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen'. Deze kan geraadpleegd worden via: http://igvm-iefh.belgium.be/nl/binaries/Circulaire%20gender%20budgeting%20NL1_tcm336-118944.pdf

[85] Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen heeft een handleiding gepubliceerd die de volledige procedure uiteenzet en die concrete voorbeelden geeft. Deze handleiding kan geraadpleegd worden via: http://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/handleiding_voor_de_toepassing_van_gender_budgeting_binnen_de_belgische_federale_overheid.jsp

In het kader van voortdurende regeringsonderhandelingen en wegens het feit dat de ontslagnemende regering langer dan voorzien aangebleven is als een regering van lopende zaken, is de opmaak van het budget voor 2011 niet volgens de normale procedure kunnen verlopen. In deze bijzondere situatie kregen de overheidsadministraties de instructie om de verantwoording van de basisallocaties beperkt te houden. Voor het proces van *gender budgeting* had dit als gevolg dat er

- voor de basisallocaties van categorie 3 geen gendertoelichting opgenomen is in de verantwoording van de basisallocaties;
- voor de basisallocaties van categorie 2 geen gendernota toegevoegd is aan de verantwoording van de basisallocaties.

Verder heeft de FOD Budget en Beheerscontrole standaard categorie 1 toegekend aan die basisallocaties waarvoor ze van de administraties geen categorisering ontvangen hebben. Voor de komende begrotingen is er afgesproken dat er geen cijfer zal opgenomen worden voor de niet gecategoriseerde basisallocaties.

Ten slotte heeft de FOD Budget en Beheerscontrole beslist om de categorisering van de basisallocaties niet op te nemen in de kolom CRIPG[86], maar om hiervoor een aparte kolom G te creëren.

2. Analyse van het voorstel van algemene uitgavebegroting voor 2011

Hieronder volgt de weergave van een korte analyse van de toepassing van *gender budgeting* op de begroting 2011 van de verschillende FODs, PODs en het ministerie van Landsverdediging.
In slechts een beperkt aantal secties (5 administraties) zijn er basisallocaties van categorie 2 en 3 teruggevonden. Gezien de standaardtoekenning van categorie 1 aan die basisallocaties waarvoor de FOD Budget en Beheerscontrole geen categorie ontving, is het niet mogelijk om een onderscheid te maken tussen basisallocaties van categorie 2 of 3 die verkeerd gecategoriseerd zijn en die basisallocaties waarvoor men het nagelaten heeft een categorisering toe te passen.
De basisallocaties die een andere categorie toegewezen kregen dan categorie 1 worden hieronder per overheidsadministratie expliciet vermeld. Nadien wordt er een conclusie geformuleerd. Wegens de beperkte verantwoording van de basisallocaties is het moeilijk om de correctheid van sommige categorisaties te beoordelen. Er is weinig informatie beschikbaar over de precieze inhoud van de dossiers die door de basisallocaties gedekt worden en er is geen gendertoelichting terug te vinden die verklaart waarom bepaalde dossiers in categorie 3 geplaatst zijn.

[86] De codes die in deze kolom konden voorkomen waren de volgende:
- C: uitgaven bestemd voor de financiële dienst van geprefinancierde uitgaven.
- R: uitgaven volledig beschouwd als wetenschappelijk onderzoek of als wetenschappelijk dienstbetoon.
- I: uitgaven volledig beschouwd als overheidsinvestering.
- P: transfer (geheel of gedeeltelijk) naar een 'parastataal'.
- G: uitgaven die in aanmerking komen voor *gender budgeting*.

2.1. FOD Kanselarij van de Eerste Minister (sectie 02)

Categorie 2:

- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:

- 31 11 12.11.20: Financiering van de communicatieopdrachten van de overheid
- 31 11 12.11.27: Allerhande uitgaven in verband met de externe communicatie
- 31 11 12.11.29: Allerlei uitgaven die verband houden met de voorbereiding van het Belgische Voorzitterschap van de Europese Unie
- 31 11 33.00.08: Allerhande toelagen aan verenigingen in het kader van de informatie- en communicatieopdrachten goedgekeurd door de Ministerraad
- 31 11 41.40.01: Toelagen aan instellingen
- 31 20 41.40.21: Toelage aan de Koninklijke Muntschouwburg
- 31 20 41.40.22: Toelage aan het Nationaal Orkest van België
- 31 20 41.40.25: Toelage aan de N. V. van publiek recht met sociale doeleinden Paleis voor Schone Kunsten
- 31 11 12.11.22: Financiering van de projecten in het kader van de administratieve vereenvoudiging

Categorie 1:

- al de andere basisallocaties

CONCLUSIE:
Gender budgeting lijkt op een degelijke manier toegepast te zijn. Verschillende basisallocaties waarvan vermoed kan worden dat ze een genderdimensie bevatten, werden effectief in categorie 3 geplaatst.

2.2. FOD Budget en Beheerscontrole (sectie 03)

Categorie 2:
- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:
- geen basisallocaties van categorie 3 aanwezig

Categorie 1:
- alle basisallocaties

CONCLUSIE:
Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Voor een dienst die een technische, niet-persoonsgebonden materie als budget en begroting als bevoegdheid heeft, is dit mogelijk.

2.3. FOD Personeel en Organisatie (sectie 04)

Categorie 2:
- 31 10 12.11.52: Hervorming en modernisering van het openbaar ambt
- 31 30 41.30.01: Dotatie bestemd om de werkingskosten te dekken van het Selectiebureau van de Federale Overheid (Staatsdienst met afzonderlijk beheer)

Categorie 3:
- geen basisallocaties van categorie 3 aanwezig

Categorie 1:
- al de andere basisallocaties

CONCLUSIE:
Er werd enige inspanning geleverd met betrekking tot de toepassing van *gender budgeting*: twee basisallocaties werden in categorie 2 geplaatst. Deze twee basisallocaties lijken echter eerder in categorie 3 thuis te horen. Noch de hervorming en modernisering van het openbaar ambt, noch de dotatie voor Selor lijkt ons een basisallocatie te zijn waarvan één van de hoofddoelen is om de gelijkheid van vrouwen en mannen te bevorderen. Het lijken daarentegen wel basisallocaties te zijn waarin bij de uitwerking ervan rekening gehouden zou moeten worden met de genderdimensie.
Verder zijn er nog enkele andere basisallocaties, zoals “Diverse subsidies voor de bevordering van het Openbaar Ambt en de diversiteit in het Openbaar Ambt” (31 10 33.00.01) of “Opleidings en sensibiliseringsactiviteiten uitgeoefend door of onder het gezag van het Opleidingsinstituut van de Federale Overheid” (31 20 12.11.51), die in categorie 3 zouden kunnen thuishoren.

2.4. FOD Informatie- en Communicatietechnologie (sectie 05)

Categorie 2:
- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:
- geen basisallocaties van categorie 3 aanwezig

Categorie 1:
- alle basisallocaties

CONCLUSIE:
Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo zouden o.a. “Acties rond e-government” (31 10 12.11.54) en “Toelagen in het kader van een samenwerking tussen FEDICT en nationale en internationale instellingen voor ICT-Projecten ten voordele van de burger en die van algemeen belang zijn” (31 10 35.40.01) in categorie 3 kunnen thuishoren.

2.5. FOD Justitie (sectie 12)

Categorie 2:
- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:
- geen basisallocaties van categorie 3 aanwezig

Categorie 1:
- alle basisallocaties

CONCLUSIE:
Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo zouden o.a. “Allerhande uitgaven met betrekking tot de acties voor de verbetering van de werking van Justitie” (40 31 12.00.39) en “Toelagen aan organismen voor het organiseren van activiteiten van dienstverlening en vorming in het kader van een gerechtelijke procedure, herstelbemiddeling, begeleiding van het omgangsrecht en justitiële slachtofferzorg” (52 03 33.00.06) in categorie 3 kunnen thuishoren.

2.6. FOD Binnenlandse Zaken (sectie 13)

Categorie 2:
- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:
- geen basisallocaties van categorie 3 aanwezig

Categorie 1:
- alle basisallocaties

CONCLUSIE:
Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo zouden o.a. “Kosten voor voorlichting, documentatie en public relations inzake het departement” (40 03 12.00.29) en “Onderhoud van vreemdelingen zonder middelen van bestaan of die zich in een onwettige toestand bevinden (kleding, voeding, zorgen, ...)” (55 13 12.00.24) in categorie 3 kunnen thuishoren.

2.7. FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (sectie 14)

Categorie 2:
- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:
- geen basisallocaties van categorie 3 aanwezig

Categorie 1:
- alle basisallocaties

CONCLUSIE:
Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo zouden o.a. “Uitgaven van allerhande aard bestemd ter bevordering van de communicatie en de informatie” (40 61 12.11.01) en “Vorming van kandidaten en medewerkers aan samenwerkingsacties” (54 43 12.11.20) in categorie 3 kunnen thuishoren.
Zeker wat ontwikkelingssamenwerking betreft - een sector met een specifieke band met gelijke kansen en *gender mainstreaming* - kan op basis van de ‘gendernota’ die jaarlijks uitgewerkt wordt, verwacht worden dat er heel wat basisallocaties zijn waarin de genderdimensie geïntegreerd wordt of kan worden (categorie 3).
Ten slotte zou een basisallocatie als “Allerlei uitgaven ter bevordering van de gelijke kansen tussen mannen en vrouwen in de openbare diensten”(21 01 12.11.11) in categorie 2 geplaatst moeten worden.

2.8. Ministerie van Landsverdediging (sectie 16)

Categorie 2:
- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:
- geen basisallocaties van categorie 3 aanwezig

Categorie 1:
- alle basisallocaties

CONCLUSIE:
Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo zou o.a. “Dotatie voor het Koninklijk Legermuseum” (70 41 41.00.01) in categorie 3 kunnen thuishoren.

2.9. FOD Financiën (sectie 18)

Categorie 2:
- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:
- geen basisallocaties van categorie 3 aanwezig

Categorie 1:
- alle basisallocaties

CONCLUSIE:
Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo zou o.a. “Voorschotten inzake alimentatievorderingen” (70 03 53.20.02) in categorie 3 kunnen thuishoren.

2.10. FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg (sectie 23)

Categorie 2:
- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:
- geen basisallocaties van categorie 3 aanwezig

Categorie 1:
- alle basisallocaties

CONCLUSIE:
Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo zouden o.a. “Werkingskosten met betrekking tot de "Nationale Belgische strategie inzake Welzijn op het werk 2008-2012"” (52 10 12.11.28) en “Studies, onderzoekingen en navorsingen door de universitaire studiecentra, private studiecentra of door personen vreemd aan de FOD betreffende de actieve werkgelegenheidspolitiek, de arbeidsveiligheid en de vrouwenarbeid” (40 06 12.11.33) in categorie 3 kunnen thuishoren.
Indien er voor deze laatste basisallocatie studies gedaan worden rond de situatie van vrouwen op de arbeidsmarkt met als doel de gelijkheid van vrouwen en mannen te bevorderen, zou dat gedeelte van de basisallocatie tot categorie 2 behoren. Hiervoor zou dan een gendernota opgemaakt kunnen worden. Verder behoort ook “Dotatie aan het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen” tot categorie 2.

2.11. FOD Sociale Zekerheid (sectie 24)

Categorie 2:

- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:

- 21 62 12.11.01: Bestendige uitgaven voor de aankoop van niet duurzame goederen en van diensten, met uitsluiting van de informatica
- 21 62 12.11.07: Uitgaven voor uitzonderlijke aankopen van niet-duurzame goederen en van diensten, inrichtingen en verhuizingen
- 21 62 12.11.29: Eerste inrichtingskosten
- 21 62 12.21.01: Werkingsuitgaven Regie der Gebouwen
- 21 62 74.22.01: Uitgaven voor de aankoop van duurzame roerende goederen, met uitsluiting van de informatica-uitgaven

Categorie 1:

- al de andere basisallocaties

CONCLUSIE:
Er werd enige inspanning geleverd met betrekking tot de toepassing van *gender budgeting*: vijf basisallocaties werden in categorie 3 geplaatst. Zonder bijkomende informatie over de inhoud van deze basisallocaties, lijken de meesten van de soort te zijn dat niet als prioritair beschouwd wordt bij de integratie van de genderdimensie (aankoop van goederen en diensten, i.e. basisallocaties die niet op het beleid van de FOD gericht lijken te zijn).
Er zijn echter andere basisallocaties waarin er zeker met de genderdimensie rekening gehouden zou moeten worden. Zo zouden o.a. “Studies, onderzoeken en andere conventies van de dienst - beleid gehandicapten” (55 21 12.11.02) en “Subsidies bevordering sociale vooruitgang” (58 11 33.00.14) in categorie 3 kunnen thuishoren

2.12. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (sectie 25)

Categorie 2:

- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:

- 40 02 41.60.01: Toelagen aan de vzw Sociale Dienst
- 40 02 41.60.02: Toelagen aan de vzw Sociale Dienst – restaurant WTC II: personeels- en werkingskosten
- 51 43 12.11.15: Intrafamiliaal geweld
- 51 51 12.11.01: Patiëntenrechten
- 51 61 33.00.01: Toelagen aan diverse organisaties in verband met omkadering en ondersteuning van de burger als “patiënt”
- 51 81 42.20.01: Dotatie aan het Kenniscentrum
- 51 81 42.20.01: Dotatie aan E-Health
- 52 02 12.11.01: Aankoop van niet-duurzame roerende goederen en diensten
- 52 11 12.11.01: Aankoop van niet-duurzame roerende goederen en diensten
- 52 11 12.11.12: Werkingskosten modernisering en ondersteuning basisgezondheidszorg
- 52 11 33.00.01: Toelagen beroep verpleegkundigen
- 52 11 33.00.02: Toelagen modernisering medische praktijk
- 52 11 33.00.03: Toelagen met betrekking tot de campagne intrafamiliaal geweld
- 52 12 12.11.01: Planningscommissie
- 52 13 33.00.01: Toelagen universitaire vormingscentra
- 52 14 33.00.01: Medisch-sociale toelagen en kankerregister
- 52 15 12.11.01: Quality Assessment Erkenning Gezondheidsberoepen
- 52 16 33.00.01: Toelagen met betrekking tot de erkenning van samenwerkingstypologieën thuisverpleging
- 52 21 12.11.12: Aankoop van niet-duurzame roerende goederen en diensten – Telecommunicatie en telematica
- 52 21 12.11.13: Aankoop van niet-duurzame roerende goederen en diensten – Organisatie crisisbeheer
- 52 21 33.00.01: Toelagen Rode Kruis van België – Rode Kruis van Vlaanderen
- 52 21 33.00.02: Toelagen antigifcentrum
- 52 21 33.00.04: Toelagen scholen hulpverleners - ambulanciers
- 52 21 33.00.05: Toelagen implementatie PIT-projecten
- 52 21 41.40.01: Toelagen Fonds Dringende Geneeskundige Hulpverlening
- 52 21 41.40.02: Dotatie Agentschap Oproep Hulpdiensten
- 52 21 74.22.10: Uitrusting DGH
- 53 13 34.41.01: Arbeidsongevallen
- 53 14 12.11.01: Werking controle ziekteverzuim
- 54 51 41.40.01: Dotatie aan het FAVV
- 55 21 11.40;05: Sociale actie Kyoto
- 56 11 12.11.01: Studies, informatie, diensten volksgezondheid
- 56 41 11.40.05: Sociale actie
- 58 01 11.40.05: Sociale actie
- 58 11 12.11.01: Aankoop van niet-duurzame roerende goederen en diensten
- 58 11 32.00.01: Toelagen aan ondernemingen
- 58 11 33.00.01: Toelagen aan verenigingen
- 58 11 35.20.01: Toelagen aan lidstaten van de EU
- 58 11 35.40.01: Toelagen aan internationale instellingen
- 58 11 41.10.01: Toelagen aan andere overheidsdiensten
- 58 11 43.52.01: Toelagen aan lokale overheden
- 59 00 41.40.01: Dotatie aan het FAGG

Categorie 1:

- al de andere basisallocaties

CONCLUSIE:

Gender budgeting lijkt op een degelijke manier toegepast te zijn. Verschillende basisallocaties waarvan vermoed kan worden dat ze een genderdimensie bevatten, werden effectief in categorie 3 geplaatst.

Er zijn echter nog andere basisallocaties waarvan vermoed kan worden dat deze in categorie 3 thuishoren, zoals “Informatiecampagne orgaandonatie” (51 32 12.11.01) en “Pilootprojecten drugbeleid” (51 42 12.11.13). Bovendien is categorie 3 ook aan verschillende basisallocaties toegewezen die behoren tot het type dat niet als prioritair beschouwd wordt bij de integratie van de genderdimensie (aankoop van goederen en diensten, i.e. basisallocaties die niet op het beleid van de FOD gericht lijken te zijn).

2.13. FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie (sectie 32)

Categorie 2:
- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:
- geen basisallocaties van categorie 3 aanwezig

Categorie 1:
- al de andere basisallocaties

CONCLUSIE:
Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo zouden o.a. “Uitvoering van studies.” (44 03 12.11.32) en “Promotie van het ambacht” (45 10 12.11.22) in categorie 3 kunnen thuishoren.

2.14. FOD Mobiliteit en Vervoer (sectie 33)

Categorie 2:
- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:
- geen basisallocaties van categorie 3 aanwezig

Categorie 1:
- alle basisallocaties

CONCLUSIE:
Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo zouden o.a. “Studies en acties inzake Mobiliteit en Vervoer” (21 10 12.11.01) en “Uitgaven verbonden aan de uitvoering van de enquete uitgevoerd in samenwerking met de POD Wetenschapsbeleid omtrent de verplaatsingen van Belgen” (21 20 12.11.22) in categorie 3 kunnen thuishoren.

2.15. POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie (sectie 44)

Categorie 2:
- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:
- 55 11 12.11.34: Studies, onderzoeken en werkingskosten in het kader van de maatschappelijke integratie en de sociale cohesie
- 55 11 33.00.03: Digitale kloof bis
- 55 11 33.00.34: Tussenkomst organismen, projecten armoedebestrijding
- 55 11 33.00.35: Nazorg drugsverslaafden
- 55 11 43.52.01: Toelage OCMW's sociale en culturele participatie
- 55 11 43.52.02: Installatiepremie daklozen
- 55 11 43.52.03: Digitale kloof
- 55 11 43.52.43: Lokale machten
- 55 12 33.00.26: Toelagen organisaties doelgroepen
- 55 12 34.41.25: Humanitaire acties
- 55 14 33.00.05: Prijs van de Armoede – vzw's
- 55 35 41.40.44: Dotatie aan het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers
- 55 42 12.11.34: Studies en onderzoeken over sociale economie, communicatie en promotie sociale economie
- 55 42 32.00.01: Toelage SE actoren met vennootschapsstatuut
- 55 42 33.00.01: Toelagen aan instellingen
- 55 42 43.52.04: Toelagen sociale economie projecten OCMW's
- 55 52 12.11.20: Kosten voor zending, studie, expertise, conferenties en andere manifestaties die worden georganiseerd in het raam van het grootstedenbeleid met inbegrip van de internationale samenwerking
- 55 52 33.00.01: Toelagen in het kader van het stedenbeleid
- 55 52 35.30.01: Bijdragen aan internationale samenwerkingsverbanden
- 55 52 43.22.22: Betoelaging grote steden
- 55 52 43.22.24: Toelagen aan lokale overheden voor de realisatie van projecten in het kader van bemiddeling
- 55 52 43.22.25: Toelagen aan lokale overheden voor de realisatie van projecten in het kader van de stadpreventie
- 55 53 43.52.01: Overdracht OCMW's inzake geregulariseerden
- 56 21 43.52.02: Toelagen Maatschappelijke Integratie as 1
- 56 22 03.10.01: Toelagen werk as 2, prioriteiten 1 en 2 ten voordele van de FOD WASO
- 56 22 41.60.01: Toelagen Werk as 2, prioriteit 3 ten voordele van VZW WASO
- 56 23 11.00.04: Toelagen Werk as 2, prioriteit 3 – aanvulling weddes ervaringsdeskundigen
- 56 23 12.11.01: Toelagen Werk as 2, prioriteit 3 – werkingskosten ervaringsdeskundigen
- 56 23 43.52.02: Toelagen maatschappelijke integratie as 2
- 56 41 33.00.02: Financiering Projecten

Categorie 1:
- al de andere basisallocaties

CONCLUSIE:
Gender budgeting werd op een grondige manier toegepast. Zo goed als alle basisallocaties waarvan vermoed kan worden dat ze een genderdimensie bevatten, werden effectief in categorie 3 geplaatst.

Er zijn slechts enkele basisallocaties in categorie 1 geplaatst, die misschien toch in categorie 3 thuishoren, zoals “Steunpunt armoedebestrijding” (55 11 41.40.01) en “Toelage OCMW's recht op maatschappelijke integratie” (51 42 12.11.13). Het is echter mogelijk dat deze allocaties doelbewust in categorie 1 geplaatst zijn wegens het ontbreken van een genderdimensie. Zonder meer informatie over de inhoud van de dossiers in kwestie kan hierover echter geen uitspraak gedaan worden.

2.16. POD Wetenschapsbeleid (sectie 46)

Categorie 2:
- geen basisallocaties van categorie 2 aanwezig

Categorie 3:
- geen basisallocaties van categorie 3 aanwezig

Categorie 1:
- alle basisallocaties

CONCLUSIE:
Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo zouden o.a. “Financiering van de wetenschappelijke ondersteuning van het federale drugsbeleid” (60 11 12.00.66) en “Financiering van studies, onderzoek, publicaties en opdrachten voor derden.” (60 11 12.00.71) in categorie 3 kunnen thuishoren.

Bijlage 13: de evaluatie van het budget 2013

Evaluatie van de toepassing van *gender budgeting* zoals beschreven in de 'Omzendbrief inzake de uitvoering van *gender budgeting* zoals voorzien in de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen' in het kader van het budget 2013

1. Voorafgaande opmerkingen

In uitvoering van de 'omzendbrief *gender budgeting*'[87], moeten de budgettaire allocaties onderverdeeld worden in drie categorieën[88].

- Categorie 1:
  De eerste categorie omvat de kredieten met betrekking tot de dossiers die **de interne werking betreffen of geen genderdimensie bevatten**. Het gaat hier vooral over de technische kredieten, zoals de aankoop van materiaal of kredieten voorzien voor verwijlintresten. Ook de personeelskredieten horen in deze categorie thuis, omdat deze geen betrekking hebben op het beleid dat de administratie voert ten aanzien van haar doelpubliek.
- Categorie 2:
  De tweede categorie bestaat uit de kredieten met betrekking tot de acties om **gelijkheid van mannen en vrouwen** te verwezenlijken.
  Voorbeelden hiervan zijn salarissen voor gender- of diversiteitambtenaren, een budget voor acties om de aanwezigheid van mannen of vrouwen te vergroten daar waar ze ondervertegenwoordigd zijn (bijvoorbeeld de sector van de gezondheidszorg, etc. voor de eersten en het wetenschappelijke milieu, zelfstandigen, etc. voor de tweeden) of kredieten die specifiek dienen om de gelijkheid tussen vrouwen en mannen te bevorderen binnen verschillende domeinen (opleidingen voorzien voor ongeschoolde vrouwen, bestrijden van geweld tegen vrouwen, …).
  Deze kredieten, die vermeld worden in het art. 2, § 2 van de wet, moeten opgenomen worden in de **gendernota**.
- Categorie 3:
  De derde en laatste categorie bestaat uit al de overige kredieten, zijnde diegenen met betrekking tot de dossiers **die het overheidsbeleid betreffen en een genderdimensie bevatten**.
  Het gaat voornamelijk over kosten voor projecten of acties (bijvoorbeeld kredieten voor een pilootproject rond het drugsbeleid, kredieten voor initiatieven ter bevordering van de werking van de politie, enz.), overheidsopdrachten (zoals onderzoeken, campagnes, enz.), subsidies en dotaties.
  Voor deze kredieten moet er nagedacht worden over de manier waarop in het betrokken dossier rekening gehouden kan worden met de genderdimensie en dit moet in de verantwoording van de basisallocaties weergegeven worden door de toevoeging van een **gendertoelichting**. Deze toelichting moet dus uiteenzetten

[87] Omzendbrief inzake de uitvoering van *gender budgeting* zoals voorzien in de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen'. Deze kan geraadpleegd worden via: http://igvm-iefh.belgium.be/nl/binaries/Circulaire%20gender%20budgeting%20NL1_tcm336-118944.pdf

[88] Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen heeft een handleiding gepubliceerd die de volledige procedure uiteenzet en die concrete voorbeelden geeft. Deze handleiding kan geraadpleegd worden via: http://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/handleiding_voor_de_toepassing_van_gender_budgeting_binnen_de_belgische_federale_overheid.jsp

welke acties ondernomen zullen worden om zich ervan te verzekeren dat er rekening gehouden zal worden met de genderdimensie.

Basisallocaties waarvoor de FOD Budget en Beheerscontrole geen categorisering ontving werden aangeduid met het cijfer '0' (behalve voor sectie 24 waar bij gebrek aan categorisering de kolom niet ingevuld werd).

De FOD Budget en Beheerscontrole heeft beslist om de categorisering van de basisallocaties niet op te nemen in de kolom CRIPG[89], maar om hiervoor een aparte kolom G te creëren.

2. Analyse van het voorstel van algemene uitgavebegroting voor 2013

In een aantal secties (FOD Kanselarij van de Eerste Minister, FOD Personeel en Organisatie, FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, Ministerie van Landsverdediging, FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg, FOD Sociale Zekerheid, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie) zijn er basisallocaties van categorie 2 en/of 3 teruggevonden.
De POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie is de enige administratie die een gendertoelichting toegevoegd heeft voor elke basisallocaties (inclusief die van categorie 1). Het Ministerie van Defensie heeft, conform aan de omzendbrief, een gendertoelichting voorzien voor elke basisallocatie die onder categorie 3 geklasseerd is. De FOD Kanselarij van de Eerste Minister heeft algemene informatie geleverd over de genderstrategie van één departement, zonder voor elke basisallocatie te preciseren hoe de genderdimensie in aanmerking genomen zou worden. De FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft hetzelfde gedaan, maar leverde ook een specifieke gendertoelichting voor twee basisallocaties die aan een ander departement toebehoorden.

Hieronder volgt een korte analyse per sectie van de toepassing van *gender budgeting* op de begroting 2013 van de verschillende FODs, PODs en het Ministerie van Landsverdediging.
Voor elke overheidsadministratie wordt telkens het aantal basisallocaties per categorie vermeld evenals het percentage dat die categorie uitmaakt binnen het totaal van de basisallocaties van de betrokken administratie. Nadien wordt er een conclusie geformuleerd over het al dan niet categoriseren van de basisallocaties en het feit of deze categorisering correct is en er een gendernota en gendertoelichtingen toegevoegd zijn daar waar dit nodig is.

[89] De codes die in deze kolom konden voorkomen waren de volgende:
- C: uitgaven bestemd voor de financiële dienst van geprefinancierde uitgaven.
- R: uitgaven volledig beschouwd als wetenschappelijk onderzoek of als wetenschappelijk dienstbetoon.
- I: uitgaven volledig beschouwd als overheidsinvestering.
- P: transfer (geheel of gedeeltelijk) naar een 'parastataal'.
- G: uitgaven die in aanmerking komen voor *gender budgeting*.

2.1. FOD Kanselarij van de Eerste Minister (sectie 02)

Categorie 0: 1 basisallocatie (2% van het totaal)

Categorie 1: 41 basisallocaties (82 % van het totaal)

Categorie 2: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 3: 8 basisallocaties (16 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Één basisallocatie, "Externe expertise in het kader van de werkzaamheden van het uitvoeringscomité voor institutionele hervormingen" (31 01 12.11.14), werd niet gecategoriseerd.

Verschillende basisallocaties waarvan vermoed kan worden dat ze een genderdimensie bevatten, werden effectief in categorie 3 geplaatst. Van enkele basisallocaties van categorie 1 kan afgevraagd worden of deze niet tot categorie 3 zouden kunnen behoren, zoals "Dienstverleningscontract voor de nieuwsberichten van de persagentschappen" (31 11 12.11.28) en "Werkingskosten van de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie" (32 20 12.11.24).

Daar er geen basisallocaties van categorie 2 zijn, werd er geen gendernota toegevoegd.
De verantwoording van de basisallocaties geeft geen specifieke informatie voor elke aparte basisallocatie. Daarom vinden we ook geen aparte gendertoelichting voor elke allocatie van categorie 3. Voor de verschillende basisallocaties van categorie 3 binnen programma 1 (Externe Communicatie) van Afdeling 31 (Operationele Diensten: Kanselarij van de Eerste Minister) vinden we wel een algemene opmerking over de integratie van de genderdimensie in de werking van de algemene directie die de allocaties beheert: *"De algemene directie Externe Communicatie zal in de communicatiestrategie van de federale overheid ook de gendercomponent (gender mainstreaming) opnemen via bewustmakingsacties, opleiding, de creatie van tools voor de federale communicatoren en de toepassing van een "gendergelijkheid"-certificering voor federale communicatieprojecten".* Dit toont reeds een concreet engagement met betrekking tot *gender mainstreaming*. In sommige gevallen, en zeker daar waar specifiek naar één van de allocaties verwezen wordt, zou verder verduidelijkt kunnen worden hoe er rekening gehouden zou worden met de genderdimensie.
Voor de basisallocaties van categorie 3 binnen de andere programma's is geen gendertoelichting teruggevonden.

2.2. FOD Budget en Beheerscontrole (sectie 03)

Categorie 0: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 1: 36 basisallocaties (100 % van het totaal)

Categorie 2: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 3: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Alle basisallocaties zijn gecategoriseerd.

Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Voor een dienst die een technische, niet-persoonsgebonden materie als budget en begroting als bevoegdheid heeft, is dit mogelijk.
De genderdimensie in de werking van de FOD Budget en Beheerscontrole ligt bij het faciliteren van de toepassing van *gender budgeting* binnen de opmaak van de begroting en het controleren van de technische toepassing ervan. Indien er dus budgetten voorzien zijn voor onderzoeken, adviezen, het bestellen van opleidingen op maat, etc. zou men hierin aandacht moeten hebben voor *gender budgeting*.

Daar er geen basisallocaties van categorie 2 of 3 waren, werden er geen gendernota en gendertoelichtingen teruggevonden.

2.3. FOD Personeel en Organisatie (sectie 04)

Categorie 0: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 1: 34 basisallocaties (94,44% van het totaal)

Categorie 2: 2 basisallocaties (5,56 % van het totaal)

Categorie 3: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Alle basisallocaties werden gecategoriseerd.

Twee basisallocaties werden in categorie 2 geplaatst: “Hervorming en modernisering van het openbaar ambt” (31 10 12.11.52) en “Dotatie bestemd om de werkingskosten te dekken van het Selectiebureau van de Federale Overheid (Selor)” (31 30 41.30.01). Noch de hervorming en modernisering van het openbaar ambt, noch de dotatie voor Selor lijken ons een basisallocatie te zijn waarvan het hoofddoel is om de gelijkheid van vrouwen en mannen te bevorderen. Het lijken daarentegen wel basisallocaties te zijn waarin bij de uitwerking ervan rekening gehouden zou moeten worden met de genderdimensie. Deze twee basisallocaties lijken dus eerder in categorie 3 thuis te horen. Indien onder één van deze basisallocaties enkele projecten zitten die zich specifiek richten op de bevordering van gelijke kansen tussen vrouwen en mannen, moet deze toch in categorie 3 geplaatst worden. Voor de projecten rond gelijke kansen moet dan, in overeenkomst met de wet *gender mainstreaming*, een gendernota opgemaakt worden, voor de andere, niet specifiek op gelijke kansen gerichte projecten een gendertoelichting die opgenomen moet worden in de verantwoording van de basisallocaties.
Naast deze twee allocaties kan van verschillende basisallocaties die onder categorie 1 geklasseerd zijn, aangenomen worden dat deze onder categorie 3 thuishoren. Voorbeelden hiervan zijn “Diverse subsidies voor de bevordering van het Openbaar Ambt en de diversiteit in het Openbaar Ambt” (31 10 33.00.01), “Opleidings en sensibiliseringsactiviteiten uitgeoefend door of onder het gezag van het Opleidingsinstituut van de Federale Overheid” (31 20 12.11.51) en “Dotatie bestemd om de werkingskosten te dekken van Fed+” (31 40 41.30.01).

Er werd voor de allocaties van categorie 2 geen gendernota teruggevonden.
Daar er geen allocaties onder categorie 3 geplaatst werden, werden er geen gendertoelichtingen aan de verantwoording van de basisallocaties toegevoegd.

2.4. FOD Informatie- en Communicatietechnologie (sectie 05)

Categorie 0: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 1: 11 basisallocaties (100 % van het totaal)

Categorie 2: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 3: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Alle basisallocaties werden gecategoriseerd.

Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo zouden o.a. “Acties rond e-government” (31 10 12.11.54) en “Toelagen VZW E-gov” (31 10 33.00.01) in categorie 3 kunnen thuishoren.

Daar er geen basisallocaties van categorie 2 of 3 waren, werden er geen gendernota en gendertoelichtingen teruggevonden.

2.5. FOD Justitie (sectie 12)

Categorie 0: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 1: 222 basisallocaties (100 % van het totaal)

Categorie 2: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 3: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Alle basisallocaties zijn gecategoriseerd.

Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo horen o.a. “Financiering van het maatschappelijk onderzoek in het kader van adoptie” (40 03 45.23.01), “Uitgaven met betrekking tot de informatie over de politiek van het departement” (40 11 12.11.38), “Allerhande uitgaven met betrekking tot de acties voor de verbetering van de werking van Justitie” (40 31 12.11.39) en “Toelagen aan organismen voor het organiseren van activiteiten van dienstverlening en vorming in het kader van een gerechtelijke procedure, herstelbemiddeling, begeleiding van het omgangsrecht en justitiële slachtofferzorg” (52 03 33.00.06) waarschijnlijk in categorie 3 thuis.

Daar er geen basisallocaties van categorie 2 of 3 waren, werden er geen gendernota en gendertoelichtingen teruggevonden.

2.6. FOD Binnenlandse Zaken (sectie 13)

Categorie 0: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 1: 221 basisallocaties (100 % van het totaal)

Categorie 2: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 3: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Al de basisallocaties zijn gecategoriseerd.

Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo horen o.a. “Kosten voor voorlichting, documentatie en public relations inzake het departement” (40 03 12.11.29), “Krediet voor specifieke initiatieven ter bevordering van de werking van de politie en de veiligheid in steden en gemeenten”(50 30 12.11.28), “Variabel krediet bestemd voor het financieren van de beroepsopleiding voor leden van de brandweerkorpsen en van de Civiele Veiligheid, alsmede van het onderzoek en de informatie betreffende preventie en bestrijding van brand en ontploffing en tot het dekken van de uitgaven voor het toekennen van subsidies aan de gemeenten voor de behoeften van de brandweerdiensten” (54 22 12.11.47) en “Onderhoud van vreemdelingen zonder middelen van bestaan of die zich in een onwettige toestand bevinden (kleding, voeding, zorgen, ...)” (55 13 12.11.24) waarschijnlijk in categorie 3 thuis.

Daar er geen basisallocaties van categorie 2 of 3 waren, werden er geen gendernota en gendertoelichtingen teruggevonden.

2.7. FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (sectie 14)

Categorie 0: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 1: 104 basisallocaties (60,12 % van het totaal)

Categorie 2: 1 basisallocatie (0,58 % van het totaal)

Categorie 3: 68 basisallocaties (39,31 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Alle basisallocaties zijn gecategoriseerd.

De basisallocatie “Allerlei uitgaven ter bevordering van de gelijke kansen tussen mannen en vrouwen in de openbare diensten” (21 01 12.11.11) werd correct geklasseerd onder categorie 2.
Er werden 68 basisallocaties onder categorie 3 geplaatst, voornamelijk afkomstig uit Afdeling 54 (Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking).
Toch zijn er nog basisallocaties van categorie 1 die doen vermoeden dat ze een genderdimensie bevatten. Zo horen o.a. “Permanente opleidingsuitgaven” (40 21 12.11.10), “Uitgaven van allerhande aard bestemd ter bevordering van de communicatie en de informatie” (40 61 12.11.01) en “Toelagen aan verenigingen voor de bevordering van de dialoog tussen verschillende culturen en aan de organisaties die zich hiermee associëren” (51 11 35.40.03) waarschijnlijk in categorie 3 thuis.

Er werd geen gendernota teruggevonden voor de basisallocatie van categorie 2.
Voor de twee basisallocaties van categorie 3 onder programma 4 van Afdeling 53 (Directie-Generaal Multilaterale Zaken en Mondialisering) werd een specifieke gendertoelichting opgenomen in de verantwoording. Hierin wordt reeds duidelijk een aanzet gegeven over de manier waarop men rekening zal houden met de genderdimensie: *“Bij elke financieringsaanvraag bij de betrokken dienst wordt aan de indienende organisatie gevraagd de genderstrategie toe te lichten.”*
De verantwoording van de basisallocaties van afdeling 54 (Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking) bevat een gedetailleerde uiteenzetting van de genderstrategie die toegepast wordt. Er is geen gendertoelichting per basisallocatie om uit te leggen hoe dit op het niveau van elke allocatie apart gerealiseerd zou moeten worden.

2.8. Ministerie van Landsverdediging (sectie 16)

Categorie 0: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 1: 76 basisallocaties (96,20 % van het totaal)

Categorie 2: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 3: 3 basisallocaties (3,80 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Alle basisallocaties zijn gecategoriseerd.

Er werden 3 basisallocaties onder categorie 3 geplaatst.
. Toch zijn er andere basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo horen o.a. “Algemene werkingsuitgaven” (50 72 12.11.04) uit het programma Wetenschappelijk onderzoek en “Dotatie Koninklijk Museum voor het Leger en de Krijgsgeschiedenis” (50 94 41.30.01) en de allocatie waaronder communicatiecampagnes zitten waarschijnlijk in categorie 3 thuis.

Daar er geen basisallocaties van categorie 2 waren, werden er geen gendernota teruggevonden.
In de verantwoording van de basisallocaties van categorie 3 wordt er aangegeven voor welk onderdeel van de allocatie er een genderdimensie aanwezig is. Er wordt niet aangeduid op welke manier men met deze genderdimensie rekening tracht te houden.

2.9. FOD Financiën (sectie 18)

Categorie 0: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 1: 89 basisallocaties (100 % van het totaal)

Categorie 2: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 3: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Alle basisallocaties werden gecategoriseerd.

Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo horen o.a. “Voorschotten inzake alimentatievorderingen” (70 03 53.20.02) en “Studies in het kader van onroerende goederen Shape” (70 04 72.00.01) waarschijnlijk in categorie 3 thuis.

Daar er geen basisallocaties van categorie 2 of 3 waren, werden er geen gendernota en gendertoelichtingen teruggevonden.

2.10. FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg (sectie 23)

Categorie 0: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 1: 108 basisallocaties (96,43 % van het totaal)

Categorie 2: 4 basisallocaties (3,57 % van het totaal)

Categorie 3: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Alle basisallocaties werden gecategoriseerd.

De basisallocatie “Dotatie aan het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen” (40 50 41.40.01) is correct in categorie 2 geplaatst.
Verder werden ook “Toelage aan het onthaalcentrum SURYA”, “Toelage aan het onthaalcentrum PAG ASA” (40 93 33.00.34) en “Toelage aan het onthaalcentrum PAYOKE” (40 93 33.00.35) geklasseerd onder categorie 2. Deze behoren echter tot categorie 3, daar de gesubsidieerde organisaties niet specifiek tot doelstelling hebben de gelijkheid van vrouwen en mannen te bevorderen, maar het begeleiden van slachtoffers (mannen en vrouwen) van mensenhandel. Deze begeleiding bevat een genderdimensie waar rekening mee gehouden moet worden.
Verder zijn er enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo horen o.a. “Studies, onderzoekingen en navorsingen door de universitaire studiecentra, private studiecentra of door personen vreemd aan de FOD betreffende de actieve werkgelegenheidspolitiek, de arbeidsveiligheid en de vrouwenarbeid” (40 06 12.11.33), “Werkingskosten met betrekking tot de "Nationale Belgische strategie inzake Welzijn op het werk 2013-2018"” (52 10 12.11.28) en “Subsidies aan de representatieve werknemersorganisaties voor de vorming van de werknemersvertegenwoordigers in de onderneming” (52 10 33.00.18) waarschijnlijk in categorie 3 thuis.
Indien er voor deze eerste basisallocatie studies gedaan worden rond de situatie van vrouwen op de arbeidsmarkt met als doel de gelijkheid van vrouwen en mannen te bevorderen, zou dat gedeelte van de basisallocatie tot categorie 2 behoren. Hiervoor zou dan een gendernota opgemaakt kunnen worden, terwijl de basisallocatie wel onder categorie 3 blijft staan.

Er werd geen gendernota teruggevonden voor de basisallocatie van categorie 2.
Alhoewel er geen basisallocaties van categorie 3 teruggevonden werden, wordt in de globale verantwoording van Afdeling 52 (Algemene Directie Humanisering van de Arbeid) enkele malen melding gemaakt van *“mannen en vrouwen”* en dat *“de integratie van gendermainstraiming (sic) in het geheel van haar acties vervat zit.”* Hoe dit concreet uitgevoerd wordt, staat niet vermeld.

2.11. FOD Sociale Zekerheid (sectie 24)

Categorie 0: 23 basisallocaties (17,69 % van het totaal)

Categorie 1: 61 basisallocaties (46,92 % van het totaal)

Categorie 2: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 3: 46 basisallocaties (35,38 % van het totaal)

CONCLUSIE:
23 basisallocaties werden niet gecategoriseerd.

Er werden 46 basisallocaties geklasseerd onder categorie 3. Er zijn echter andere basisallocaties waarin er met de genderdimensie rekening gehouden zou moeten worden. Zo horen o.a. “Studies, onderzoeken en andere conventies van de dienst - beleid gehandicapten” (55 21 12.11.02) en “Dotatie aan het Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg” (58 41 42.20.01) waarschijnlijk in categorie 3 thuis.

Daar er geen basisallocaties van categorie 2 waren, werd er geen gendernota teruggevonden.
Voor de basisallocaties van categorie 3, werden er geen gendertoelichtingen teruggevonden. Deze bleken opgenomen te zijn in de begrotingsvoorstellen, maar niet in de verantwoording van de basisallocaties.

2.12. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (sectie 25)

Categorie 0: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 1: 187 basisallocaties (82,38 % van het totaal)

Categorie 2: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 3: 40 basisallocaties (17,62 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Alle basisallocaties werden gecategoriseerd.

Er werden 40 basisallocaties in categorie 3 geplaatst. Er zijn echter nog andere basisallocaties waarvan vermoed kan worden dat deze in categorie 3 thuishoren, zoals “Informatiecampagne orgaandonatie” (51 32 12.11.01), “Pilootprojecten drugbeleid” (51 42 12.11.13) en “Studies nationaal voedings- en gezondheidsplan” (54 31 12.11.01).

Daar er geen basisallocaties van categorie 2, werd er geen gendernota teruggevonden.
Voor de basisallocaties van categorie 3, werden er geen gendertoelichtingen teruggevonden.

2.13. FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie (sectie 32)

Categorie 0: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 1: 202 basisallocaties (100 % van het totaal)

Categorie 2: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 3: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Alle basisallocaties zijn gecategoriseerd.

Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo horen o.a. “Subsidie aan de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.” (21 40 41.40.02), “Prospectieve studies” (42 60 12.11.21), “Uitvoering van studies” (44 03 12.11.32), “Promotie van het ambacht” (45 10 12.11.22) en “Bevordering van de Ondernemingsloketten en van de Kruispuntbank-Ondernemingen” (45 10 12.11.36) waarschijnlijk in categorie 3 thuis.

Daar er geen basisallocaties van categorie 2 of 3 waren, werden er geen gendernota en gendertoelichtingen teruggevonden.

2.14. FOD Mobiliteit en Vervoer (sectie 33)

Categorie 0: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 1: 164 basisallocaties (100 % van het totaal)

Categorie 2: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 3: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Alle basisallocaties zijn gecategoriseerd.

Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo horen o.a. “Studies en acties inzake Mobiliteit en Vervoer” (21 10 12.11.01), “Promotie Duurzame Mobiliteit” (21 10 31.22.06) en “Werkingskosten duurzame mobiliteit” (51 70 12.11.01) waarschijnlijk in categorie 3 thuis.

Daar er geen basisallocaties van categorie 2 of 3 waren, werden er geen gendernota’s en gendertoelichtingen teruggevonden.

2.15. POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie (sectie 44)

Categorie 0: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 1: 22 basisallocaties (44 % van het totaal)

Categorie 2: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 3: 28 basisallocaties (56 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Alle basisallocaties werden gecategoriseerd.

Er werden 28 basisallocaties in categorie 3 geplaatst. De andere basisallocaties zijn geklasseerd onder categorie 1. Enkelen hiervan horen misschien toch in categorie 3 thuis, zoals “Wedde en vergoedingen ervaringsdeskundigen” (55 02 11.00.04), “Steunpunt armoedebestrijding” (55 11 41.40.01) en “Humanitaire acties” (55 12 34.41.25).

Daar er geen basisallocaties van categorie 2, werd er geen gendernota teruggevonden.
In de verantwoording werd bij de ‘opmerkingen ter inleiding’ de volgende paragraaf opgenomen: *“In het kader van de toegekende gendermainstreaming en –budgeting wordt, waar mogelijk, een korte uitleg verstrekt die de gendercategorie voor de betreffende basisallocatie toelicht.”*
Voor elke basisallocatie werd aangegeven aan welke categorie deze toegekend is en waarom. In sommige gevallen werd voor categorie 3 aangegeven hoe men met de genderdimensie rekening zou kunnen houden.
In sommige gevallen komt de categorie in de krediettabellen van de algemene uitgavenbegroting niet overeen met de verklaring die gegeven wordt in de gendertoelichting in de verantwoording.

2.16. POD Wetenschapsbeleid (sectie 46)

Categorie 0: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 1: 98 basisallocaties (100 % van het totaal)

Categorie 2: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

Categorie 3: 0 basisallocaties (0 % van het totaal)

CONCLUSIE:
Alle basisallocaties zijn gecategoriseerd.

Er zijn enkel basisallocaties van categorie 1 teruggevonden. Toch zijn er basisallocaties die doen vermoeden dat er een genderdimensie aanwezig is. Zo horen o.a. “Promotie van het wetenschapsbeleid” (21 01 12.11.21), “Financiering van de wetenschappelijke ondersteuning van het federale drugsbeleid” (60 11 12.11.66), “Financiering van studies, onderzoek, publicaties en opdrachten voor derden.” (60 11 12.11.71) en “Steunverlening aan culturele organisaties” (61 14 33.00.11) waarschijnlijk in categorie 3 thuis.

Daar er geen basisallocaties van categorie 2 of 3 waren, werden er geen gendernota en gendertoelichtingen teruggevonden.